

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 88 • 4. juni
Sesjonen 2024–2025

Møte onsdag den 4. juni 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr.88):

1. Innstilling fra finanskomiteen om Statens pensjonsfond 2025
(Innst. 463 S (2024–2025), jf. Meld. St. 22 (2024–2025))
2. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa, Kirsti Bergstø og Torgeir Knag Fylkesnes om å trekke oljefondet ut av okkupasjon og krigsbrotsverk
(Innst. 501 S (2024–2025), jf. Dokument 8:73 S (2024–2025))
3. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og Hans Andreas Limi om å åpne opp for at Statens pensjonsfond utland (SPU) kan investere i våpenprodusenter som produserer komponenter til kjernevåpen
(Innst. 481 S (2024–2025), jf. Dokument 8:116 S (2024–2025))
4. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og Hans Andreas Limi om å tillate Den nordiske investeringsbank å finansiere virksomheter som produserer våpen og ammunisjon
(Innst. 480 S (2024–2025), jf. Dokument 8:117 S (2024–2025))
5. Innstilling fra finanskomiteen om Statsrekneskapen 2024
(Innst. 499 S (2024–2025), jf. Meld. St. 3 (2024–2025))
6. Innstilling fra finanskomiteen om Samtykkje til å setje i kraft ein avtale om endring av avtalen mellom Noreg og Den europeiske union om administrativt samarbeid på meirverdiavgiftsområdet, underteikna i Brussel 2. oktober 2024
(Innst. 376 S (2024–2025), jf. Prop. 61 S (2024–2025))
7. Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i skatteforvaltningsloven og skattebetalingsloven mv.
(Innst. 469 L (2024–2025), jf. Prop. 91 L (2024–2025))
8. Innstilling fra finanskomiteen om Lov om endringer i regnskapsførerloven, hvitvaskingsloven og regnskapsloven (diverse endringer)
(Innst. 441 L (2024–2025), jf. Prop. 120 L (2024–2025))
9. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 275/2023 og 23/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene
(Innst. 495 S (2024–2025), jf. Prop. 101 LS (2024–2025))
10. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i lov om medisinsk utstyr (gjennomføring av endringsforordninger (EU) 2023/607 og (EU) 2023/2197 om medisinsk utstyr i norsk rett)
(Innst. 498 L (2024–2025), jf. Prop. 101 LS (2024–2025))
11. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i tannhelsetjenesteloven mv. (rett til nødvendig tannhelsehjelp for personer fra 25 til og med 28 år), om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Kirsti Bergstø, Ingrid Fiskaa og Grete Wold om en videre utrulling av en tannhelsereform for hele befolkningen og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Marie Sneve Martinussen om å gjennomføre en ordentlig tannhelsereform
(Innst. 458 L (2024–2025), jf. Prop. 124 L (2024–2025), Dokument 8:96 S (2024–2025) og Dokument 8:157 S (2024–2025))
12. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Helse for alle – Rettferdig prioritering i vår felles helsetjeneste
(Innst. 461 S (2024–2025), jf. Meld. St. 21 (2024–2025))
13. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om For nye, forsterke, forbedre – Framtidens allmennlegetjenester og akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus og Representantforslag fra stortingsrepresentantane Kjersti Toppe og Siv Mossleth om å styrke den akuttmedisinske beredskapen utanfor sjukehus, inkludert legevakt og ambulanse
(Innst. 460 S (2024–2025), jf. Meld. St. 23 (2024–2025) og Dokument 8:127 S (2024–2025))
14. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i helsetilsynsloven mv. (ny meldeordning for alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenesten)
(Innst. 459 L (2024–2025), jf. Prop. 121 L (2024–2025))
15. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i helseforskningsloven mv. (vilkår for medisinsk og helsefaglig forskning og for bruk av helseopplysninger i forskning)
(Innst. 400 L (2024–2025), jf. Prop. 109 L (2024–2025))
16. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven (godkjenning av virksomheter og bruk av betegnelser)

(Innst. 399 L (2024–2025), jf. Prop. 114 L (2024–2025))

17. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i tobakksskadeloven, strålevernloven og atomenergiloven (utvidelse av røykeforbudene og forbud mot grensekryssende fjernsalg)
(Innst. 398 L (2024–2025), jf. Prop. 116 L (2024–2025))
18. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i matloven (hjemmel for overtredelsesgebyr ved brudd på forskrift)
(Innst. 397 L (2024–2025), jf. Prop. 125 L (2024–2025))
19. Innstilling fra næringskomiteen om Lov om besøksbidrag
(Innst. 452 L (2024–2025), jf. Prop. 96 L (2024–2025))
20. Referat

Presidenten [10:00:06]: Representanten Ingjerd Schie Schou, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om velferdspermisjon for representanten Odd Harald Hovland i dagene 5. og 6. juni.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Hordaland, Benjamin Jakobsen, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget under representanten Odd Harald Hovlands permisjon, grunnet foreldrepermisjon.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant for Hordaland, Linda Haugland Jondahl, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Valg av settepresident

Presidenten [10:00:41]: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag – og anser det for vedtatt.

Presidenten vil foreslå Ingjerd Schie Schou og Heidi Greni. – Andre forslag foreligger ikke, og Ingjerd Schie Schou og Heidi Greni anses enstemmig valgt som settepresidenter for dagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Etter ønske fra finanskomiteen behandles vil sakene nr. 1–4 bli behandlet under ett.

Sak nr. 1 [10:01:14]

Innstilling fra finanskomiteen om Statens pensjonsfond 2025 (Innst. 463 S (2024–2025), jf. Meld. St. 22 (2024–2025))

Sak nr. 2 [10:01:14]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa, Kirsti Bergstø og Torgeir Knag Fylkesnes om å trekke oljefondet ut av okkupasjon og krigsbrotsverk (Innst. 501 S (2024–2025), jf. Dokument 8:73 S (2024–2025))

Sak nr. 3 [10:01:14]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og Hans Andreas Limi om å åpne opp for at Statens pensjonsfond utland (SPU) kan investere i våpenprodusenter som produserer komponenter til kjernevåpen (Innst. 481 S (2024–2025), jf. Dokument 8:116 S (2024–2025))

Sak nr. 4 [10:01:14]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og Hans Andreas Limi om å tillate Den nordiske investeringsbank å finansiere virksomheter som produserer våpen og ammunisjon (Innst. 480 S (2024–2025), jf. Dokument 8:117 S (2024–2025))

Presidenten [10:02:23]: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Mahmoud Farahmand (H) [10:02:46] (ordfører for sakene): I dag skal vi debattere en av de viktigste kildene til finansiering av det norske statsbudsjettet. Jeg ønsker å starte med å takke komiteen for samarbeidet i denne saken. Det at vi på tvers av politiske skillelinjer kan stå samlet i denne saken, vitner også om styrkene i norsk politikk. Det handler om nasjonens og det norske folks langsiktige interesser, ikke politiske kjepphester. Det er i seg selv unikt.

25 pst., eller én av fire kroner, i statsbudsjettet kommer fra Statens pensjonsfond utland. Vi er et av de få

land i verden som har klart å forvalte våre naturressurser på en slik måte at det bidrar til økt velferd og livskvalitet for både nåværende og framtidige generasjoner.

Hadde vi gjort som så mange andre land, slik som det landet jeg selv er født i, og enten brukt pengene til elitenes vinning eller sluset inntektene direkte inn i statsbudsjettet, hadde vi som nasjon og som individer vært betydelig fattigere – i dag og i framtiden.

Det er noe unikt med Norge. Det at vi har klart å omsette naturressursene våre på en slik måte at det gir økt livskvalitet til nåværende og framtidige generasjoner, er ikke et resultat av tilfeldigheter, men av langsiktig politisk samarbeid. Det er en langsynthet de færreste klarer å ta inn over seg.

Suksessoppskriften for Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge er langsiktig forvaltning og klok risikotaking. Det er også avgjørende å forstå at armlengdes avstand til politiske beslutninger har vært helt avgjørende for at fondet ikke skal oppfattes som en forlengelse av norsk utenrikspolitikk. Statens pensjonsfond utland er heller ingen personlig sparekasse for hver enkelt nordmann. Det er fellesskapets penger.

I løpet av de siste tre årene har vi sett en betydelig økning i verdiene i Statens pensjonsfond utland. Det medfører at vi i stadig større grad kan ta ut større kronebeløp. Derfor har også våre statsfinanser blitt mer sårbare for svingningene i de internasjonale markedene. Denne risikoen har blitt påpekt i flere rapporter, og det kan se ut som den utviklingen vi har sett siden januar i år, realiserer noen av analysene som har stått i tekstform på papir tidligere.

Dermed blir det viktig å følge det nylig nedsatte ekspertrådet arbeid framover. Det vil også være viktig å se hvilke råd som kommer fra disse ekspertene, og hvilke vurderinger de gjør av SPUs eventuelle nye aktivaklasser.

Til denne saken er det også framsatt tre representantforslag. Jeg kommer til å omtale disse samlet. De som har framsatt representantforslagene, vil argumentere for sine ståsteder.

På generelt grunnlag vil jeg advare mot å bruke SPU som et utenrikspolitisk virkemiddel. Konsekvensene av det kan være betydelige, ikke bare for fondet, men også for norsk utenrikspolitikk. Etikkrådet har over tid hatt oppmerksomhet på selskaper som opererer i randsonen av det etiske regelverket. De utelukkes regelmessig, basert på et systematisk arbeid. Dette er avgjørende for SPUs langsiktighet, men også for troverdigheten internasjonalt.

Når det gjelder investeringer i våpenselskaper, er det viktig å være klar over at SPUs aksjekjøp i seg selv ikke bidrar til friske midler inn i selskapene. SPUs investeringer har dermed marginal betydning for finansiering av forsvarsindustrien og kapitaltilgangen til denne industrien.

Det er også viktig å påpeke at de etiske retningslinjene består av både produkt- og atferdskriterier. Selv om de ulike kriteriene i retningslinjene skal ivareta ulike etiske hensyn, kan bruken av dem likevel berøre de samme selskapene.

Det er viktig at SPUs etiske rammeverk gjennomgås regelmessig. En slik gjennomgang ble sist gjort i 2021.

Høyres synspunkt kommer jeg til nå. Den forrige gjennomgangen av det etiske regelverket ble gjort i en helt annen sikkerhetspolitisk situasjon. Kriterier for våpeninvesteringer bør derfor vurderes i en ny, helhetlig gjennomgang av retningslinjene.

Det er allerede åpnet for at Den nordiske investeringsbank kan finansiere materiell med både sivilt og militært bruksområde, men finansiering av våpen og ammunisjon er fortsatt ikke inkludert i Den nordiske investeringsbanks investeringsportefølje. Det er viktig at de norske representantene i NIB jobber aktivt med å muliggjøre investeringer i virksomheter som produserer våpen og ammunisjon.

Avslutningsvis observerer jeg at enkelte forfattere og kommentatorer der ute har sterke meninger om dette fondet og hva det kan brukes til. Spørsmålet som ble stilt av en forfatter, var om Norge har blitt for rikt. Jeg vil si at spørsmålet er hvorfor Norge ikke er rikere.

Jeg tar opp Høyres forslag i sak nr. 1 og forslaget vi har sammen med Fremskrittspartiet i sak nr. 4.

Presidenten [10:07:39]: Representanten Mahmoud Farahmand har tatt opp de forslagene han refererte til.

Egil Knutsen (A) [10:07:53]: Jeg vil begynne med å takke saksordføreren og komiteen for godt samarbeid om denne saken, og for at vi stadig står tverrpolitisk samlet om de overordnede linjene for Statens pensjonsfond. Hele komiteen stiller seg bak at «Statens pensjonsfond er fellesskapets formue, som gjennom langsiktig forvaltning og med handlingsregelen som rettesnor, bidrar til at både nålevende og fremtidige generasjoner får ta del i verdiene skapt av felles naturressurser». Dette er viktige ord, for de sier noe om hvem som eier fondene, og hvordan vi sikrer at de eierne som ennå ikke er født, får ta del i verdiene som skapes. Det er ikke bare oss som lever i dag, som eier Statens pensjonsfond. Det gjør også framtidige generasjoner. Handlingsregelen og trygg økonomisk styring i dag gir sitt bidrag til velferd i framtiden.

I den årlige debatten om fondsmeldingen før, under og etter stortingsdebatten er det naturlig nok Statens pensjonsfond utland som får mest oppmerksomhet. Jeg vil likevel nevne Statens pensjonsfond Norge, eller Folkestrygdfondet, som har svært gode resultater å vise til over tid. I 2024 var avkastningen 1,15 prosentenheter over referanseindeksen, og siden 2007 har meravkastningen i

snitt vært over 1 prosentenhet. I år er mandatet endret for å styrke arbeidet med klimarisiko tilsvarende endringene i mandatet til Statens pensjonsfond utland fra 2022. Det vil styrke den langsiktige forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge.

Statens pensjonsfond utland, populært kalt oljefondet, er en gigantisk suksesshistorie vi i Norge bør være stolte av. Svært få – om noen – andre land, som også saksordføreren viste til, kan vise til lignende langsiktig forvaltning av store verdier fra naturressurser. Vi har faset inn deler av avkastningen fra fondet på en måte som ikke har skadet norsk økonomi gjennom såkalt hollandsk syke eller andre økonomiske fenomener vi har sett eksempler på i andre land. Vi forvalter altså fondet, og verdien er langsiktig, men også ansvarlig.

I debatten i dag kommer det til å komme mange påstander om fondet og forvaltningen som jeg ikke er enig i. Mye av årets debatt handler om den forferdelige krigen i Gaza og Israels ulovlige okkupasjon av Vestbredden. Norge har en av de tydeligste stemmene internasjonalt mot krigføringen, for en tostatsløsning og mot brudene på folkeretten. Folkeretten er et viktig utgangspunkt for hvordan de etiske retningslinjene blir praktisert, sammen med internasjonale konvensjoner, uttalelser og retningslinjer fra FN og OECD. Arbeiderpartiet understreker også dette gjennom merknadene i innstillingen som ligger til grunn for dagens debatt.

Vi vet at Etikkrådet, som tar beslutninger på et faglig og uavhengig grunnlag, i lang tid har satt søkelyset på selskaper som på en eller annen måte kan medvirke til okkupasjonen av Vestbredden. Selskapene ble gjennomgått på nytt i 2024. Noen mener at dagens etiske retningslinjer ikke fungerer etter hensikten eller er relevante for situasjonen på Vestbredden. Jeg er uenig i det. Retningslinjene omtaler krenkelser av menneskerettighetene, krenkelser av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner, og ikke minst salg av våpen som blir brukt på en måte som strider mot folkeretten. Et tosfret antall selskaper har blitt utelukket på grunn av sin tilknytning til okkupasjonen, senest nå i mai. Jeg føler meg trygg på at flere kommer til i framtiden, all den tid situasjonen dessverre forverres, ikke forbedres.

Som et statlig fond må Statens pensjonsfond utland være særlig oppmerksom på om investeringene er i tråd med ansvarlig forvaltning, også for å ivareta et godt omdømme hjemme og ute. Forvaltningen av Statens pensjonsfond kan og må stadig forbedres, men vi skal være stolte av måten vi håndterer vår store felleseide formue på. Fondene har strenge retningslinjer for ansvarlig forvaltning, de har lave kostnader og snittavkastning over referanseindeksen, og rammene har bred tverrpolitisk tilslutning.

Geir Pollestad (Sp) [10:12:39]: Meldinga me behandlar, handlar om korleis me sparer vår felles formue, sånn at han skal koma både dagens og framtidige generasjonar til gode. Ei klok forvaltning av våre rike naturressursar har lagt grunnlaget for den velferda me har i dag.

For Senterpartiet er ei god forvaltning av felles ressursar viktig. Dette gjeld òg for Statens pensjonsfond. Formålet med fondet er klart: Den felles sparinga skal støtta opp under finansieringa av folketrygdas pensjonsutgifter og sørgja for at petroleumsformuen kjem både dagens og framtidige generasjonar til gode. Det overordna målet er å oppnå høgast mogleg avkastning med ein akseptabel risiko, og at fondet innanfor denne ramma skal forvaltast ansvarleg. Dette har Senterpartiets støtte. Eit viktig prinsipp er at fondet skal forvaltast langsiktig, og å ha ein investeringsstrategi som ser forbi meir kortvarig uro i verda og i marknadene.

I meldinga kjem det fram at fondet har auka betydeleg i løpet av 2024, og sjølv om meldinga omhandlar 2024, er det naturleg å knyte nokre kommentarar òg til det verdifallet som har vore i år. Det har falt med 1 100 mrd. kr. Det er store summar, og det er ingen tvil om at eit fond som er utsett for sånne svingingar, krev ei stadig forvaltning. Det at me har ein langsiktig investeringsstrategi, som det er brei einigheit om, og at me møter urolege tider med brei risikospreiing og brei einigheit om strategien, er i denne samanhengen avgjerande viktig.

Forvaltninga av vår felles formue krev at ein har tillit hos folk i Noreg. Openheit og ei ansvarleg forvaltning av fondet er avgjerande. Det inkluderer openheit om kva selskap me investerer i, og kva kriterium som ligg til grunn for avgjerdene.

Som det kjem fram av meldinga, er det stor merksemd om SPU sine investeringar i selskap som opererer i område med krig og konflikt. Me merkar oss at Etikkrådet, som er dei som gjev oss råd om såkalla «observasjon eller utelukkelse» til Noregs Banks hovudstyre, i 2024 har brukt ein stor del av si verksemd til å vurdere selskap med verksemd i tilknytning til Vestbreidda og dei israelske busetjingane der, og at rådet òg har behandla saker som gjeld verksemd i Myanmar.

Etter vårt syn er det positivt at rådet har ein systematisk og prinsipiell tilnærming til utelukking. Etikkrådet fungerer godt og forvaltar mandatet sitt på ein god måte.

I innstillinga legg komiteens medlemmer frå Arbeidarpartiet, SV og Miljøpartiet Dei Grøne til grunn at Etikkrådets oppfølging av dei etiske retningslinjene og Noregs Banks arbeid for ansvarleg forvaltning vert basert på internasjonalt anerkjente prinsipp og standardar, som FNs rettleiande prinsipp for næringsliv og menneskerettar og OECDs retningslinjer for fleirnasjonale

selskap. Senterpartiet deler dette synet. For ordens skuld presiserer eg at Senterpartiet gjev støtte til denne merknaden, og med det kan ein rekne dette som protokollført.

Me viser òg til at dette prinsippet for ansvarleg forvaltning er teke inn i mandatet for Statens pensjonsfond utland. Statens pensjonsfond forvaltar store verdiar på vegner av fellesskapet. For Senterpartiet er det viktig at denne forvaltninga skal ha eit langsiktig perspektiv. Det handlar om korleis me sparar dei rike naturressursane våre på ein måte som sikrar oss velferd i dag og velferd for komande generasjonar, på ein klok måte. Statens pensjonsfond er ikkje eit politisk instrument i utanrikspolitikken, men eit økonomisk instrument i velferdspolitikken som skal sikra velferda til nolevande og komande generasjonar i eit æveperspektiv. Oppgåva fondet har, er å oppnå høgast mogleg avkastning med moderat risiko.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:17:43]: Oljepengebruk, eller bruk av avkastningen fra SPU, har nå blitt den viktigste kilden til saldering av statsbudsjettet. Uttakene skal dekke opp underskuddet. Det er mye oppmerksomhet rundt nivået på det vi kaller oljepengebruk, men det er liten diskusjon og oppmerksomhet rundt innretningen på pengebruken. Hvordan kan avkastningen fra SPN, men i særdeleshet SPU, målrettes bedre for å bidra til innovasjon, vekst i fastlandsøkonomien og å gjøre Norge til et enda mer attraktivt land for investeringer og velstand? Det er jo en viktig debatt – og kanskje mye viktigere enn akkurat det årlige nivået på bruk av oljepenger.

Når det skjer mye på den utenrikspolitiske arenaen, øker presset på politisk styring av fondets investeringer. Det er nok å vise til høringen om fondsmeldingen, hvor vi opplevde at NGO-ene dominerte. De har også en politisk agenda. Da er det viktig å minne om det finansielle målet: høyest mulig avkastning til akseptabel risiko. Oljefondet skal ikke være en politisk aktør eller politisk styrt utover det rammeverket som Stortinget har vedtatt.

Det er et paradoks at Norge kan kjøpe militært utstyr og materiell fra produsenter som oljefondet ikke kan investere i. Det er en litt spesiell begrensning som er lagt på oljefondets muligheter til å investere. Helt crazy, kalte Høyres leder, Erna Solberg, dette i et intervju. Da hadde jeg kanskje forventet at Høyre hadde fulgt opp for å fjerne det som er helt crazy, og støttet forslaget til Fremskrittspartiet, men jeg må bare ta til etterretning at Høyre ikke gjør det.

Det er grunn til å minne om at vi fikk en fullskala invasjon i Ukraina 24. februar 2022. Det er stor enighet om at det er nødvendig å øke produksjonen av militært utstyr, og spesielt ammunisjon, for å ivareta ikke bare Nor-

ges, men også Europas sikkerhet. Så langt skjer det lite konkret.

Vi har en langtidspan for Forsvaret, som ikke har noe med fondsmeldingen å gjøre, men allikevel. Rapporter og analyser fra Forsvarets forskningsinstitutt tyder på at vi sliter med gjennomføringen allerede. Norsk forsvarsindustri sliter med å få tilgang på tilstrekkelig kraft. I sum er det lite som tyder på at vi har tilstrekkelig handlekraft til å gjøre de rette grepene i en kritisk situasjon. Derfor blir det så viktig å benytte de mulighetene vi har, til å bidra med kapital som er nødvendig for å utvide kapasitet og tilstrekkelig finansiering.

Fremskrittspartiet foreslår å oppheve begrensningen på SPUs mulighet til å investere i våpenprodusenter, inklusiv de som produserer komponenter til kjernevåpen. Det er ingen som liker kjernevåpen, men det er allikevel en viktig forutsetning for vår sikkerhet. Det er også viktig å minne om at de som produserer disse komponentene, også produserer mye annet militært utstyr, som bl.a. Norge kjøper.

Videre er det vanskelig å forstå at Den nordiske investeringsbank har selvpålagte restriksjoner som gjør at de ikke kan bidra til å finansiere våpen og ammunisjon. Vi er helt avhengige av å få opp produksjonen av dette, spesielt i Europa, og da må vi bruke de virkemidlene som er tilgjengelig til å sørge for at produksjon av våpen, men spesielt ammunisjon, øker betydelig. Så langt, etter å ha hatt krig i Europa siden 2022, er det ingenting som tyder på at vi klarer å gjøre det som er nødvendig for å trygge vår sikkerhet, både i Europa og i særdeleshet i Norge.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i sak nr. 3 og varsler at vi vil stemme subsidiært for forslag nr. 1 i sak nr. 1, fra Høyre.

Presidenten [10:22:19]: Representanten Hans Andreas Limi har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:22:40]: I mange måneder har me no vore vitne til den rå nedslaktinga av menneske i Gaza, intensivert fordriving av familiar på Vestbreidda og bevisst utsvelting av dei som ikkje blir drepne av militære angrep. I like mange månader har me sett ansvarsfråskrivning, bortforklaringar og handlingsvegring her heime. Stortingsfleirtalet og regjeringa har leita etter måtar å sleppa å ta ansvar på, men det er på høg tid å ta ansvar som vaksne menneske. Me må handla no når det framleis finst menneske igjen å redda. Me kan ikkje påstå at vedtak i denne salen ikkje påverkar dei grove folkerettsbrota me ser rett framfor oss.

Det norske oljefondet er den største europeiske investoren på israelskokkupert område og har i tillegg store investeringar i våpenselskap som forsyner Israel med våpen. Norske sparepengar gjer det altså mogleg å fortsetja å intensivera øydelegginga av Palestina og tvangs-

fordrivinga av palestinarar. Utan norske oljefondspengar ville det blitt vanskelegare for israelske styresmakter å riva heimane til palestinske familiar, vanskelegare å gjera Gaza til ein ruinhaug og vanskelegare å tvinga folk til å forlata heimlandet sitt.

Dette står i skarp kontrast både til offisiell norsk politikk og innstendige oppfordringar frå FN, ei rekkje ekspertar, 50 norske organisasjonar og eit fleirtal av det norske folket, som ber om at Noreg følgjer folkeretten og trekkjer alle investeringar i selskap som medverkar til folkerettsbrota. Det handlar ganske enkelt om å følgja folkeretten, om å trekkja det særnorske bidraget til mas-sakrar, okkupasjon og etnisk reinsing.

Regjeringa seier at oljefondet har instruks om ikkje å investera i selskap som leverer våpen til Israel, men at det kan vere nokre gråsoner. Me kan bekymra oss for gråsonene seinare. No gjeld det å tetta dei store hola i regelverket. Ifølgje FN har oljefondet investert heile 67 mrd. kr i selskap som leverer våpen til Israel. Me treng tydelegare retningslinjer for oljefondet, slik at dei norske sparepengane ikkje finn vegen inn i palestinske bustadhus, skular og sjukehus i form av dødelege våpen.

To eksempel på at dette skjer: Fondet eig 2,3 pst. av Rheinmetall, som produserer ammunisjon til tanks som er leverte til Israel, og 1,11 pst. av RTX, som har produsert missil til Israel. Ammunisjon og missil til kampfly og tanks er ikkje gråsoner, det er våpen israelske styrkar bruker mot tett folkesette område i Gaza.

Dagens retningslinjer for oljefondet hindrar ikkje investeringar i folkerettsbrot, fordi internasjonale retningslinjer ikkje gjeld fullt ut. Her har me altså to sett med internasjonale retningslinjer som skal hindra investeringar i selskap som bryt folkeretten, eitt gjennom FN og eitt gjennom OECD. Desse internasjonale retningslinjene ligg til grunn for forvaltninga av oljefondet, men dei gjeld ikkje når Etikkrådet skal ta stilling til uttrekk av investeringar. Det enkle prinsippet me føreslår, er at retningslinjene til FN og OECD, altså folkeretten, òg gjeld ved utelukking av selskapa.

I lang tid har me vore vitne til ei oppvisning i ansvarsfråskriving i spørsmålet om oljefondets folkerettsstridige investeringar. Stortingsfleirtalet peikar på Etikkrådet og Noregs Bank, som igjen peikar tilbake på regjeringa og Stortinget. Etikkrådet seier rett ut at mandatet dei har fått, ikkje er å følgja folkeretten. Terskelen for å trekkja investeringar ut er høgare enn som så, og veldig få selskap blir utelukka. I tillegg tek prosessane svært lang tid. Mandatet for Etikkrådet må difor rettast opp, men samtidig har Stortinget og regjeringa eit sjølvstendig ansvar.

Ingen i denne salen kan i ettertid seia at me ikkje visste at norske pengar bidrog til folkemordet. Det er på tide å ta ansvar. Det er på tide å handla.

Eg tek opp forslaga SV har åleine eller saman med andre i sakene nr. 1 og 2.

Presidenten [10:27:48]: Representanten Ingrid Fiskaa har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Sofie Marhaug (R) [10:27:51]: I går uttalte utenriksminister Espen Barth Eide: Det er «[u]akseptabelt å skyte mot sultende palestinere». Jeg gjentar: Det er uakseptabelt å skyte mot sultende palestinere. Hør på den setningen! Israel skyter mot mennesker som holder på å sulte i hjel fordi den samme staten – den israelske – holder igjen nødhjelp til en sultende befolkning.

Det som skjer på Gazastripen, er på mange måter ubeskrivelig. Skulle jeg forsøke å beskrive det fra denne talerstolen, hadde jeg blitt klubbet, for det parlamentariske språket er utilstrekkelig til å beskrive nedslaktin-gen av palestinerne. Politikken til Benjamin Netanyahu er institusjonalisert ondskap. Rent folkerettslig finnes det flere ord som beskriver det Netanyahu og hans regime gjør: folkemord på palestinere, etnisk reinsing, okkupasjon, blokade og apartheid.

Norges offisielle politikk er at vi liksom skal følge folkeretten. Det er liksom alle enig i, og da må vi gjøre det som står i vår makt for å forhindre folkemordet på palestinerne. Det inkluderer å trekke oljefondet ut av Israel, i det minste ut av de selskapene som investerer i den israelske våpenindustrien. Finansminister Stoltenberg har påstått at oljefondet ikke bidrar til Israels krigsmaskineri. Det er feil. Oljefondet har investert i Raytheon, som lager bomber, og i ThyssenKrupp, som lager fregattene som angriper Gaza fra sjøsiden med alle typer bomber. Dette er blant selskapene som FN direkte ber Norge om å trekke seg ut av. FNs spesialrapportør Francesca Albanese har som kjent sendt et brev til regjeringen der hun ber oss om å trekke oljefondet ut av okkupasjonen. Finansminister Jens Stoltenberg har svart FN med å avvise kravene. Det er ikke bare spesielt å gi blaffen i FN, det er også farlig, ikke minst for en liten stat som Norge, som er avhengig av internasjonal rett og av en regelstyrt verdensorden, snarere enn at det er den sterkeste rett som skal gjelde.

Når regjeringen og Stoltenberg ikke lytter til FN, forteller det meg at Norge ikke følger opp sine folkerettslige forpliktelser. Sagt på en annen måte: Vi gjør ikke alt vi kan for å stoppe folkemordet på palestinerne. Det er ikke bare helt forferdelig, for meg er det også helt uforståelig. Jeg skjønner ikke hvorfor ikke flere partier støtter forslagene fra Rødt, fagbevegelsen, Norsk Folkehjelp, Redd Barna og Palestina-demonstrantene. Jeg skjønner det ikke.

Det er mulig å gjøre noe. Norge har helt egenhendig brukt oljefondet politisk – og la meg legge til: etisk – og fryst investeringene i Russland kort tid etter at Russland

gikk til fullskalainvasjon av Ukraina. Det var det helt riktig å gjøre. Rødt er glad for at regjeringen tok det grepet i forsvar for folkeretten og mot Putin-regimets illegitime angrep på ukrainerne og deres rett til frihet og selvstendighet.

Så har det vist seg praktisk vanskelig å sanksjonere Russland gjennom oljefondet, men oljefondsjeif Nicolai Tangen har uttalt på spørsmål fra Rødt at det er praktisk lettere å selge seg ned i Israel. Det forteller meg at det er praktisk mulig å trekke oljefondet ut av okkupasjon – og det er et argument som har blitt brukt mot Rødts forslag, at det er praktisk vanskelig. Nei, det er lettere enn det vi har gjort i Russland.

Nok en gang: Det er uforståelig for meg at ikke flere støtter forslagene våre i dag. Jeg finner ikke moralske, folkerettslige eller praktiske argumenter som holder vann. Vi er nødt til å trekke oljefondet ut av investeringer i folkemord og okkupasjonen. Det er et minimum.

Helt til sist: Jeg legger fram et løst forslag som Rødt har i denne saken. Vi mener at Norges folkerettslige forpliktelser må løftes til et nytt nivå. Etikkrådet tar ikke det ansvaret. Regjeringen er åpenbart ikke i stand til å ta det på tilstrekkelig alvor, og derfor foreslår vi at lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet skal vurdere Norges medansvar for folkemord gjennom Statens pensjonsfonds investeringer. Jeg håper flere partier vil vurdere å støtte dette.

Jeg tar opp de resterende forslagene Rødt har alene eller sammen med andre i sak nr. 1.

Presidenten [10:33:05]: Representanten Sofie Marhaug har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [10:33:19]: Når vi i dag behandler den årlige meldingen om Statens pensjonsfond med disse tilhørende representantforslagene, er det på sin plass, som flere andre representanter har gjort før meg, å reflektere litt over hvor heldig stilt vi er som nasjon som har et statlig pensjonsfond, og som med forvaltningen den siste tiden har gitt en rekordstor avkastning og resultat i 2024. Det er positivt.

Spørsmålet som vi likevel må stille oss, er om regelverket knyttet til fondet er godt nok. Noen partier mener helt åpenbart at det er perfekt, og avviser alle endringer med henvisning til at fondet ikke er et politisk virkemiddel, eller at fondet ikke skal være et uttrykk for norsk utenrikspolitikk. Det mener også Venstre, men vi mener at det er behov for endringer når det gjelder klimarisiko og klimapolitikk. Vi mener at det er et prekært behov for å klargjøre og tydeliggjøre regelverket når det gjelder investeringer som kan komme i konflikt med Norges folkerettslige forpliktelser knyttet til ulovlig okkupasjon og brudd på folkeretten generelt, og spesielt

knyttet til Israels pågående, ulovlige okkupasjon og menneskerettsbrudd på Vestbredden og i Gaza.

Akkurat nå utfører Israel systematisk folkerettsbrudd både i Gaza og på Vestbredden. Den palestinske befolkningen utsettes for daglige krenkelser og en brutalitet som nærmest virker grenseløs i form av vold, utsulting og fordrivelse. Dette er overgrep som Venstre fordømmer på det aller sterkeste. Samtidig har vi den siste tiden hatt mange diskusjoner knyttet til Statens pensjonsfond utlands investeringer i selskaper som kan knyttes til Israels ulovlige okkupasjon og brudd på folkeretten i Gaza og på Vestbredden. Det har på mange måter vært et litt merkelig skue, for de fleste partier er tilsynelatende enig i at SPU ikke skal investere i sånne selskaper. Problemet er at definisjonen av hvilke selskaper det gjelder, og hvordan det etiske regelverket skal forstås, er uklart. Selv om «alle», inkludert Etikkrådet og Norges Bank, er enige om at det er grunnlag for å trekke seg ut av flere selskaper enn de man allerede har utelukket som følge av situasjonen i Israel, på Vestbredden og i Gaza, har vi fått en slags runddans der forskjellige aktører peker på hverandre uten at det skjer så voldsomt mye.

Det siste året har Norges Bank, så langt jeg har fått brakt på det rene, utelukket to selskap på grunn av uakseptabel risiko for at de har medvirket til alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner knyttet til de ulovlige bosettingene på Vestbredden. Det er jo helt åpenbart at det er flere. Vi kan ikke leve med at Norges felles sparepenger, som det blir sagt her, er investert i selskaper som direkte eller indirekte bidrar til Israels systematiske undertrykkelse av palestinere og deres rett til liv, verdighet og frihet i eget land.

Etter mitt og Venstres syn tar prosessene om uttrekk av selskaper som bidrar til brudd på folkeretten på Vestbredden og i Gaza, altfor lang tid, og de omfatter for få selskaper. Dagens regelverk er uklart, spesielt med tanke på selskaper som er indirekte involvert i normbrudd, eller som leverer generiske produkter direkte til selskaper som allerede er utelukket fra fondet, eller som bidrar med leveranser av materialer og utstyr til entreprenørfirmaer som bygger ulovlige bosettinger på okkupert område. Det må derfor gå en krystallklar instruks til regjeringen og til Norges Bank sånn at de faktisk kan rydde opp i disse uklarhetene og sikre at norske sparepenger ikke er med på å finansiere den uholdbare uretten Israel nå daglig påfører den palestinske sivilbefolkningen.

For at det ikke skal være noen tvil om Venstres standpunkt når det gjelder Statens pensjonsfond og spørsmål knyttet til Israel og Palestina, vil vi også stemme for mindretallsforslag nr. 21, selv om vi mener at det for alle praktiske formål har samme meningsinnhold som mindretallsforslag nr. 1 i representantforslaget fra

SV, om å trekke oljefondet ut av ulovlig okkupasjon, som Venstre allerede er med på.

Til slutt tar jeg opp forslaget Venstre er med på.

Presidenten [10:37:52]: Representanten Wettrhus Thorsvik har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [10:38:17]: Apokalyptisk! Umenneskeleg! Barn som ber om å få døy – dei orkar ikkje meir. Dette er beskrivingar frå norske legar i Gaza, der barn svelt i hel akkurat no.

Me står her for å diskutera forvaltinga av det som ofte vert omtala som folkets formue eller generasjonsfondet. Det er ikkje berre ein formue; det er makt. Det er eit moralsk spegelbilde av kven me er som nasjon. Likar me det me ser i spegelen no? Er det nokon i denne salen som står inne for det norske sparepengar bidreg til i verda akkurat no?

Miljøpartiet Dei Grøne fremjar i dag det me meiner er heilt nødvendige og akutte forslag. Me ber om at fondet vert trekt ut av selskap som bidreg til folkemord, folkerettsbrot, brot på menneskerettane og miljøødeleggingar. Men kva møter me? Ei regjering og eit stortingsfleirtal som klamrar seg til status quo, som bortforklarar, snakkar varmt om ansvarleg forvalting, men som i praksis lèt fondet investera i selskap som bidreg til okkupasjonen på Vestbreidda, drap på tusenvis av barn i Gaza, og som undergrev klimamåla me som nasjon har forplikta oss til.

Det er ikkje radikalt å krevja at fondet, våre felles midlar, ikkje skal bidra til å drepa barn og svelta ut eit heilt folk. Det er ikkje radikalt å krevja at fondet ikkje skal vera investert i eit land som konsekvent gjennomtiår bryt folkeretten på aller grovaste vis. Det er heller ikkje radikalt å krevja at fondet skal brukast til å dra verda i ei meir berekraftig og rettferdig retning. Det burde ha vore sjølvsaagt. Det er moralsk grunnleggjande.

Eg vil sitera det Raymond Johansen, tidlegare partisekretær i Arbeidarpartiet og byrådsleiar i Oslo, no generalsekretær i Norsk folkehjelp, har skrive på Facebook:

«Det gjentas stadig at Oljefondet ikkje skal brukas som et utenrikspolitisk virkemiddel. Men dette er et forsvar som ikke holder – for investeringer i selskaper som bidrar til folkerettsbrudd, kan aldri være politisk nøytrale.

For i det øyeblikket fondet investerer milliarder i selskaper som er direkte involvert i Israels ulovlige okkupasjon og i det som av en rekke FN-organer og internasjonale eksperter beskrives som et folkemord, da har fondet allerede tatt et politisk standpunkt.

Ikke å handle er også et valg. Når Norges sparepenger flyter inn i selskaper som bidrar til alvorlige

brudd på folkeretten, sender vi et klart signal: Vi aksepterer overgrep – så lenge det lønner seg.

Det er ikke nøytralt. Det er ikke apolitisk. Det er en aktiv medvirkning til et system som bryter med alt Norge hevder å stå for internasjonalt.

Det er på høy tid med opprydning. Historien vil ikke være nådig mot dem som valgte å se bort – som prioriterte finansielle rammeverk fremfor rettferdighet, folkerett og menneskeliv.»

Massedrapa me no ser i dag, er ein forsmak på den krig og konflikt og menneskelege lidingar som vil utspele seg på alle kontinent om me ikkje lukkast i å avgrensa klimakrisa. Akkurat no kollapsar isbrear, folk døyr i kvelande heite, medan varmerecordar vert knuste over heile kloden. Sveitsiske landsbyar og norske bygder vert vaska bort av flaum og skred, og Amazonas brenn.

Samtidig vert den norske befolkninga si felles formue investert i selskap som øydelegg natur og regnskog, aukar samfunnets fossile avhengnad og undergrev Parisavtalen. Ein ny studie publisert i anerkjende Nature viser at utslepp frå 111 av verdas største fossile selskap, som Equinor, allereie har påført verda klimaskadar tilsvarende 290 000 mrd. kr frå 1991 til 2020. Kor store skal skadane verta før me snur? Kor mange skal døyr? Og kva er poenget med å spara til framtidige generasjonar når ein samtidig investerer i øydelegginga i dei same generasjonane sitt livsgrunnlag?

Miljøpartiet Dei Grøne vil ha full stans i SPU sine investeringar i kol og fossil energi, og me vil at fondet vert ein motor for grøn omstilling, ikkje ein bremsekloss som i dag. Me har òg føreslått at Etikkrådet må styrkjast. I dag er det openbert for svakt, for lukka og for treigt. Miljøpartiet Dei Grøne vil ha eit fond som er i tråd med våre verdiar, som investerer i framtida, ikkje fortidas feil, som set menneske og miljø framføre kortsiktig profit. Me veit at me utgjør eit mindretal i dag, men me veit òg at me har historia på vår side – for framtida vil ikkje døma oss etter kor mykje pengar me tente, men etter korleis me brukte vår makt.

Med det vil eg ta opp Miljøpartiet Dei Grøne sine forslag.

Presidenten [10:43:11]: Representanten Sigrid Zurbuchen Heiberg har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:43:25]: Jeg føler vi langt på vei har sklidd over i en utenrikspolitisk debatt, som vi gjerne kunne hatt, men min oppfatning er nok at en del av innleggene er litt unyanserte. For Kristelig Folkeparti er det iallfall viktig at fondet ikke skal være et politisk verktøy. Vi har tillit til at Etikkrådet gjør en god og systematisk jobb. Av og til lurar jeg på om en

kanskje bare er uenig i de vurderingene Etikkrådet har gjort – men nok om det.

Jeg ønsker å bruke litt tid på det forslaget Kristelig Folkeparti har, og som vi dessverre står alene om i denne saken. Først vil jeg si at noe av suksessen bak dette fondet er at det har blitt tatt kloke og gode beslutninger i denne sal, der en har oppnådd bred enighet. En har gått skrittvis framover. På mange måter er det en følelse av at en står her og diskuterer en helt vanlig politisk sak i Stortinget, men hvis en reflekterer over de 19 000 mrd. kr som står i fondet, er det langt på vei et eventyr, og en står her med stor takknemlighet overfor de som har gått foran.

Det Kristelig Folkeparti ønsker å åpne for, er å ta det neste skrittet: at oljefondet kan investere i unoterte aksjer. Grunnen til at Kristelig Folkeparti mener det – og Norges Bank har for øvrig gitt råd om det i flere år på rad – er at det vil kunne gi mer avkastning til en fortsatt akseptabel risiko. Et poeng med fondet er å spre investeringene, og da vil det også være bra å kunne gå inn i det unoterte markedet. Det har vært en enorm utvikling i unoterte aksjer, og vi vet at veldig mye av verdiskapingen skjer i selskapene før de blir børsnoterte. Når vi da kun tillater fondet å gå inn når selskapene er kommet på børs, har altså mye av verdiskapingen skjedd, og vi går glipp av stor avkastning.

Det er ikke nødvendigvis sånn at vi kun skal se på de forrige ti årene og avkastningen som har vært der, og trekke konklusjoner ut fra det, men jeg synes det er en interessant øvelse. Hvis en ser på de siste ti årene, har det vært 3–4 pst. høyere årlig gjennomsnittsavkastning på unoterte aksjer. Det enkle regnestykket er at vi, hvis vi hadde hatt 5 pst. av fondet investert i unoterte aksjer i denne perioden, de siste ti årene ville hatt 150 mrd. kr mer, eller vel ett og et halvt samferdselsbudsjett. Det er også penger.

Selv om markedet rundt unoterte aksjer har endret seg vesentlig de siste 15 årene, går fortsatt en del av kritikken ut på at det har vært lite transparens, lite åpenhet, og at det har vært for svak regulering. Det har nok vært riktig kritikk. Jeg kan også se at det har vært få andre offentlige pensjonsfond som har vært investert i unoterte aksjer, men det har nå snudd fundamentalt. For det første er det et mye mer modent marked. Det er et mye større marked for unoterte aksjer, og det er bedre reguleringer. Jeg vil si at det er gode reguleringer, og det er mer åpenhet i det. Med et så stort fond som oljefondet kan vi selvsagt også i større grad stille de kravene vi ønsker, f.eks. når det gjelder transparens og åpenhet. Når det er sånn at nesten alle de andre offentlige pensjonsfondene investerer i unoterte aksjer og dermed også får høyere avkastning, mener jeg at vi burde følge etter.

De etiske retningslinjene vil også kunne gjelde for investeringene i unoterte aksjer, og vi vil også kunne

være en større og mer aktiv eier for å styre selskapet dit vi vil, enten det dreier seg om klimaperspektiv, arbeidstakers rettigheter e.l., gjennom at vi blir en større eier av de enkelte selskapene. Vi vil også komme inn på et tidligere stadium. Det er ikke bare måten vi investerer midlene på, som gir avkastning. Det handler også om å klare å forme selskapene og være med på å gi dem en positiv utvikling som vi er med og styrer.

Jeg er skuffet over at det ikke er flere som slutter seg til dette forslaget. Jeg hadde håpet at debatten i år ville vært litt større enn det den dessverre har vært, men jeg er iallfall glad for at debatten går videre gjennom ekspertrådet regjeringa oppnevner.

Med det tar jeg opp Kristelig Folkepartis forslag.

Presidenten [10:47:51]: Representanten Kjell Ingolf Ropstad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:48:09]: Framsynte og ansvarlige politikere har over tid lagt grunnlaget for at vi i dag har en stor finansformue. En langsiktig, profesjonell og ansvarlig forvaltning av våre felles sparemidler i Statens pensjonsfond utland og Statens pensjonsfond Norge har tjent oss vel. Finanskomiteens innstilling viser at det er bred støtte til Statens pensjonsfonds lovfestede finansielle formål.

Vi lever i en usikker verden med krig og konflikt. Blant annet gir situasjonen på Vestbredden og Gaza grunn til dyp bekymring. Mennesker drepes, og lidelsene er hjerteskjærende.

Norge er blant de landene som klarest har krevd at den ulovlige okkupasjonen av Vestbredden må opphøre, og at krigen i Gaza stanses. Vi har gått inn for umiddelbar våpenhvile, frigivelse av gislene, og at det åpnes for uhindret humanitær hjelp. Norge selger ikke våpen til Israel og har innført sanksjoner rettet mot den ulovlige okkupasjonen. Norge gir betydelig humanitær støtte til FNs arbeid for den palestinske befolkningen og deltar i arbeidet for en varig politisk løsning med en israelsk og en palestinsk stat.

I tillegg har vi politisk fastsatte retningslinjer for Statens pensjonsfond utland som innebærer at fondet trekker seg ut av selskaper som medvirker til Israels ulovlige okkupasjon eller krigføring i Gaza i strid med folkeretten. Dette viser hvor viktig det er at vi har et etablert system for etisk forvaltning av fondet.

Jeg har tillit til at Etikkrådet og Norges Bank følger opp retningslinjene på en god måte. Å utelukke et selskap begrunnet med brudd på etiske normer, er et alvorlig saksforhold. Tilrådingene fra Etikkrådet offentliggjøres og fordrer grundig forarbeid. Saker som kan framstå enkle og åpenbare, kan vise seg å være mindre klare ved nærmere undersøkelser. Vi trekker oss ut av selskaper som medvirker til Israels brudd på folkeretten, men ikke

ut av alle selskaper som har tilstedeværelse på Vestbredden.

Det betyr at pensjonsfondet f.eks. har solgt seg ut av selskaper som bygger ulovlige bosettinger eller muren på Vestbredden. Fondet har ikke solgt seg ut av selskaper som Airbnb, Carlsberg eller Volvo, som er til stede eller har virksomhet på Vestbredden, men der Etikkrådet ikke har vurdert at de medvirker til folkerettsbrudd. Etikkrådet følger utviklingen nøye. Ny informasjon kan gjøre at vurderingen av enkeltsselskaper endres.

Som det har vært nevnt her tidligere i debatten, er det mange land som har hatt store inntekter fra olje, gass eller andre naturressurser, men knapt noen – om noe – land har forvaltet disse inntektene slik Norge har gjort. Vi har spart alle inntektene fra vår olje- og gassvirksomhet. Det har gitt et pensjonsfond som tilsvarer nær fire ganger verdien av Norges bruttonasjonalprodukt.

Handlingsregelen for uttak av fondet sikrer at vi over tid ikke bruker mer enn forventet realavkastning av de oppsparte midlene. Dermed kan fondet i prinsippet vare evig. Det betyr at en ikke-fornybar ressurs – olje og gass i kontinentalsokkelen – er forvandlet til en evigvarende «fornybar» ressurs, en finansformue plassert i et stort antall verdipapirer internasjonalt.

I dag finansierer uttaket fra pensjonsfondet omtrent hver fjerde krone på statsbudsjettet. Fondet er derfor helt avgjørende for å finansiere vår felles velferd, opptrapping av Forsvaret og mange andre gode formål.

Nettopp fordi fondet er blitt så stort, må vi huske at verdens finansmarkeder kan svinge betydelig, slik vi har sett i det siste. Vår langsiktige investeringsstrategi gjør oss rustet til å tåle slik uro. For et så stort fond som Statens pensjonsfond utland er det ingen steder å gjemme seg. I møte med en mer usikker verden er det derfor fortsatt en god tilnærming å spre investeringene. Jeg legger vekt på at vi også framover må søke bred enighet om viktige veivalg i forvaltningen av vår felles formue, slik debatten i dag også er et uttrykk for.

Til slutt: Regjeringen vil arbeide for fortsatt gode og forutsigbare rammevilkår for handel og investeringsvirksomhet internasjonalt, for å sikre fondet også i framtiden.

Presidenten [10:52:48]: Det blir replikkordskifte.

Mahmoud Farahmand (H) [10:53:07]: Flere NOU-er har gjennom årene pekt på risikoen for at svingningene i aksjemarkedene internasjonalt kan få diverse konsekvenser for norske statsfinanser. Siden januar i år har vi sett spor av denne utviklingen, der det har svingt ganske mye, eller såkalt volatilitet har vært til stede. I 2019 utgjorde pengebruken fra SPU 7,5 pst. av fastlands-BNP. I 2025, etter tre år med en Arbeiderparti-

ledet regjering, utgjør andelen 13 pst. – og ca. 25 pst. av statsbudsjettene.

Mitt spørsmål til statsråden er: Kan denne utviklingen fortsette, eller går vi inn i en tid der oljepengebruken må bli lavere?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:53:51]: Jeg håper at vi ikke går inn i en tid der oljepengebruken blir lavere, men jeg tror at vi går inn i en tid der veksten blir lavere, og der vi ikke kommer til å oppleve at økningen i prosent av nasjonalproduktet, eller som andel av statsbudsjettet, blir like stor som de siste årene. Det er jo i tråd med handlingsregelen vi har økt oljepengebruken, fordi fondet har blitt større. 3 pst. av et stort fond er mer enn 3 pst. av et lite fond. Fondet er større nå enn for noen år siden, og derfor har også oljepengebruken økt. Det vi vel har blitt minnet om, er at de store svingningene gjør at vi skal være forsiktige. Derfor har vi jo nå ligget klart under 3 pst. Vi ligger på et uttak på 2,7 pst., og det er en betydelig buffer der. Det at vi har en buffer opp mot 3 pst, gjør at vi også kan ta noen av de svingningene som kommer i aksje- og finansmarkedene. Så vi har økt oljepengebruken i tråd med handlingsregelen, men vi skal være forsiktige i framtiden.

Mahmoud Farahmand (H) [10:55:05]: Jeg takker for svaret. I perioder når svingningene har vært ganske store og verdien av fondet har falt betydelig, har vi sett at pengebruken har ligget over handlingsregelen, og det er en realitet vi må forholde oss til. Jeg er enig i statsrådens beskrivelse av at verdien av fondet påvirker uttakene, og dermed vil også prosentsatsen påvirkes. At man nå p.t. ligger under handlingsregelen, betyr ikke at det er noe som kommer til å vare fram til nyåret, eller fram til statsbudsjettet skal legges fram. Så mitt spørsmål er igjen: Ser statsråden for seg måtehold i oljepengebruken? For den økningen vi har sett i løpet av denne regjeringsperioden, har vært betydelig.

Statsråd Jens Stoltenberg [10:55:41]: Jeg ser for meg at vi følger handlingsregelen. Det er en forsiktig og ansvarlig regel. Jeg ser også for meg at vi følger den på en klok måte. Det vil si at man noen ganger må bremse opp i økonomien. Da skal vi ligge litt under 3 pst. Det er også lurt å ligge litt under 3 pst. når vi ser at fondet er så stort som nå, og vi kan oppleve store svingninger.

Når det gjelder den samlede bruken av oljepenger, er det slik at alle partier her på Stortinget legger seg mer eller mindre på det nivået som regjeringen har lagt seg på. Det mener jeg egentlig er bra, for det er et uttrykk for at det er bred tilslutning til at vi over tid skal bruke noe som tilsvarer forventet realavkastning av fondet. Så lenge vi gjør det, tror jeg dette kan gå ganske bra.

Mahmoud Farahmand (H) [10:56:30]: Igjen takker jeg for svaret. Jeg forstår hva statsråden sier. Så må jeg si at vi i løpet av perioden under Erna Solberg med Jan Tore Sanner som statsråd innførte visse reguleringer, der vi la inn en risiko, men der vi brukte noe mindre enn det som på sett og vis var selve grensen for handlingsregelen.

Det vi har sett gang på gang, er at budsjettpartnerne i forbindelse med både hovedbudsjettet og revidert nasjonalbudsjett forhandler inn økt pengebruk. Denne økte pengebruken har en effekt på statsfinansene, men det har jo også en effekt på hvor stor andel av statsbudsjettet som finansieres fra fondet. For å spørre litt mer direkte: Ser man for seg at en slik situasjon kan oppstå også under disse RNB-forhandlingene, der man må forhandle inn økt oljepengebruk for å tilfredsstille den sittende regjerings budsjettpartnere?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:57:20]: Jeg tror det er klokt at de som forhandler, forhandler, og at de forhandlingene ikke skjer i åpen stortingssal. Vi har lagt fram et revidert nasjonalbudsjett som – når man ser bort fra de 50 mrd. kr et enstemmig storting allerede har vedtatt, og som utelukkende skal brukes i prosjekter utenfor landets grenser – har nøyaktig samme oljepengebruk ved uttak fra fondet som i det vedtatte budsjettet. Det understreker at det regjeringen har lagt fram, ikke er et nytt budsjett, men en revidert utgave av et allerede vedtatt budsjett.

For oss er det selvfølgelig helt avgjørende at vi holder oss innenfor ansvarlige rammer, og at vi bidrar til fortsatt god utvikling i norsk økonomi. Vi har i løpet av de siste par årene sett at prisstigningen har kommet klart ned, og at lønningene nå vokser mer enn prisene. Det innebærer at det etter noen år med ganske vanskelige forhold for folk i hvert fall går i riktig retning. Kjøpekraften øker blant dem som har inntekt og pensjon.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:58:26]: Jeg skal ikke utfordre finansministeren på komponenter til kjernevåpen, men derimot Den nordiske investeringsbank. I sitt brev til finanskomiteen, som en uttalelse til vårt forslag om å åpne for finansiering av våpen og ammunisjon, skriver finansministeren at Norges representant i styret for banken aktivt arbeider med å muliggjøre den endringen som forslagsstillerne er opptatt av. Da er det interessant å spørre finansministeren: Hvorfor er det så vanskelig å få til den endringen i den situasjonen vi står i nå?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:59:00]: Først vil jeg si at Den nordiske investeringsbank har gjort en viktig justering. Den åpnet i fjor for å kunne finansiere flerbruksutstyr, altså prosjekter med både militære og sivile anvendelsesområder. Så har Norge, som representanten vi

ser til, tatt til orde for og aktivt arbeidet for at Den nordiske investeringsbank skal endre retningslinjene slik at banken også kan finansiere våpen og ammunisjon. Det er ikke noen annen forklaring på at det har tatt litt tid enn at det er ulike synspunkter på det blant de nordiske landene, og det er et forslag vi ganske nylig tok opp. Så jeg håper at vi skal få gjennomslag, men det vil ta noe mer tid før vi får enighet om dette i banken.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:59:45]: Jeg skjønner at finansministeren ikke vil henge ut noen av våre nordiske venner, men når tror finansministeren vi kan forvente at denne endringen skjer i regi av styret i banken?

Statsråd Jens Stoltenberg [10:59:55]: Jeg vil være forsiktig med å spå, men det er jo ikke så lenge siden vi fra norsk side tok opp dette. Da jeg oppdaget at Den nordiske investeringsbank hadde denne begrensningen på å investere i våpen og ammunisjon, tok jeg det opp med en gang, ikke fordi jeg tror det i og for seg er avgjørende for den samlede våpen- og ammunisjonsproduksjonen i de nordiske landene, men fordi jeg tror det sender et feil signal at det skal være noe uetisk i å investere i det vi trenger for å beskytte vår frihet og vår sikkerhet. Det er ikke så mange uker siden, og jeg vil håpe og tro at vi så raskt som mulig kan få enighet om dette i Den nordiske investeringsbank.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:00:44]: I avisa Klassekampen i dag kunne me lesa at Etikkrådet no vedgår at dei ikkje bruker FNs internasjonale retningslinjer når dei vurderer investeringar i våpenselskap som leverer våpen til Israel, men tvert imot lener seg på eksportkontrollregimet til land som bl.a. USA og Tyskland. Meiner finansministeren at eksportkontrollen til desse landa, som jo aktivt har støtta og bidratt til krigsbrotsverka i Gaza, er eit godt grunnlag å vurdere oljefondet sine investeringar ut frå?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:01:28]: Jeg har ikke sett det oppslaget i Klassekampen, men det jeg vet, er at Etikkrådet legger til grunn de retningslinjer vi har vedtatt. De er veldig tydelig på at vi ikke skal være investert i selskaper som medvirker til folkerettsbrudd, og det gjelder også folkerettsbrudd i form av krigføring på Gaza.

Når det gjelder amerikanske selskaper, er vi ute av svært mange av dem fordi de også bidrar til atomvåpenproduksjon. Når det gjelder tyske selskaper, har Tyskland undertegnet en avtale om handel med våpen, som innebærer at de ikke skal selge våpen til land som bruker dem i strid med folkeretten. Derfor er vi trygge på at Etikkrådet følger retningslinjene og bidrar til at Norge ikke er investert i eller trekker seg ut av selskaper som bidrar til ulovlig folkerettsstridig krigføring i Gaza.

Sofie Marhaug (R) [11:02:33]: I Aftenposten har en gruppe historikere fingransket de israelske selskapene som oljefondet har eierskap i, og funnet ut at minst halvparten av dem burde vært kastet ut av porteføljen, ut fra hvordan retningslinjene er i dag. Det er bl.a. selskaper som leverer hvitt fosfor som Israel bruker på Gaza-stripen, selskaper som gir lån til å bygge ulovlige bosettinger, og selskaper som utfører transport til og fra ulovlige bosettinger. De bidrar direkte til å opprettholde Israels ulovlige tilstedeværelse på Palestina og brudd på krigens folkerett.

Mitt spørsmål til finansministeren er: Hvorfor kaller han dette et velfungerende system med bred støtte i Stortinget når de reglene Stortinget behandler, og de vedtakene Stortinget har fattet, ikke blir iverksatt, når vi ser på de konkrete selskapene?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:03:36]: Det er et system som har bred støtte i Stortinget. Det ble bekreftet i dag, eller det blir bekreftet nå i denne debatten. For det andre: Vi hadde høring med Etikkrådet hvor jeg synes Etikkrådet svarte veldig godt på alle de konkrete spørsmålene de fikk.

Det er veldig mange lister som kommer fra veldig mange ulike organisasjoner. Det er nyttig. Etikkrådet bruker dem til å sjekke og faktasjekke bedrifter. Vi har f.eks. en liste fra FNs høykommissær for menneskerettigheter. Der er det 97 selskaper, så vidt jeg husker. Vi har trukket oss ut av 7, og vi er inne i 13. Etikkrådet vurderer listene og trekker seg ut dersom de mener at selskapene medvirker til folkerettsbrudd.

Jeg tror noe av uenigheten her handler om at vi skal ut av de selskapene som bidrar til folkerettsbrudd, enten det er ulovlig okkupasjon eller krigføring i Gaza, men vi skal ikke ut av alle selskaper som er til stede på Vestbredden, som Coca-Cola eller booking.com, som selvfølgelig har virksomhet der, men som ikke bidrar til folkerettsbrudd etter Etikkrådets vurdering med den informasjonen de har nå.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [11:04:53]: For et par uker siden var det en runde i den muntlige spørretimen med de samme problemstillingene som flere har vært inne på her i dag, knyttet til SPUs investering i selskaper som bidrar til folkerettsbrudd og ulovlig okkupasjon. Da avfeide finansministeren problemstillingen med at vi allerede i dag har klare retningslinjer for hvilke selskaper vi skal trekke oss ut av, men også at vi ikke skal trekke oss ut av selskaper som leverer generiske produkter, eller hylleware, som finansministeren kaller det.

Jeg er enig med finansministeren i at det ikke er noe poeng å trekke SPU ut av Carlsberg eller Carrefour, som han er inne på i sitt innlegg, men vi mener at generiske produkter ikke er det samme som hylleware. Vi har der-

for foreslått en innstramming i utelukkelseskriteriene, der terskelen senkes for å utelukke selskaper som leverer generiske produkter direkte til selskaper som allerede er utelukket fra fondet, eller der hvor leveransen har tett sammenheng med det samme underliggende normbruddet, f.eks. leveranse av materiell og utstyr til entreprenørfirmaer som bygger ulovlige bosettinger.

Hvorfor mener finansministeren at det ikke er behov for en sånn tydeliggjøring av regelverket?

Statsråd Jens Stoltenberg [11:06:03]: Fordi jeg mener at det regelverket vi har nå, fungerer godt, og det har bred tilslutning i Stortinget. Det innebærer at vi trekker oss ut av selskaper som bidrar til den ulovlige okkupasjonen på Vestbredden, vi trekker oss ut av eller er ikke investert i selskaper som leverer våpen i strid med folkeretten i krigføringen i Gaza.

Som representanten også peker på, er det mange selskaper som er til stede, og som selger produkter, som Airbnb, Coca-Cola, booking.com og mange andre, som står på disse listene, og som gjør at tallene blir veldig store. Men basert på den informasjonen vi har nå, er det ikke noe som tilsier at de bidrar til brudd på folkeretten.

Det kan endre seg. Etikkrådet vurderer selskap løpende. Så et selskap man vurderer at ikke medvirker i dag, kan være i en annen situasjon i morgen. Det systemet er grundig. Mange selskaper vurderes. Det har bred tilslutning, og det gjør at Norge har et fond som vel er blant de strengeste i verden når det gjelder å trekke seg ut av selskaper i Israel som bidrar til folkerettsbrudd.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [11:07:19]: Det er ein god del misforståingar ute og går, og eg vil jo seia at statsministeren og finansministeren òg bidreg til den misforståinga og tåkelegginga. Her får me igjen høyra om eksempelvis Coca-Cola og Airbnb, mens Historikere for Palestina i Aftenposten nettopp har gjort den gjennomgangen som Etikkrådet burde ha gjort, om at f.eks. oljefondet har investeringar i 64 israelske selskap til ein verdi av 22 mrd. kr, der 30 av dei burde ha vore ekskludert.

På grunn av denne misforståinga har Aftenposten funne på ein ny tittel til den artikkelen: «Etikkrådet må gi Oljefondet ny instruks». Men Etikkrådet kan vel strengt teke ikkje gje oljefondet nokon instruks. Det er det finansministeren som kan. Nicolai Tangen innrømte jo i høyringa, på spørsmål om me kan selja oss ut av Israel, at det kan me. Eg lurar på om finansministeren kan beskriva kven som kan gje instruks om å selja oljefondet ut av Israel, og korleis det kan gjerast.

Statsråd Jens Stoltenberg [11:08:27]: Ansvaret ligger hos regjeringen, i Finansdepartementet, hos meg, og jeg tar det hele og fulle ansvaret for den måten jeg har satt opp dette rammeverket på, med et uavhengig

etikkråd, som gir råd til Norges Bank, og så gjør Norges Bank konkrete beslutninger. Vi kan selvfølgelig politisk stramme inn de retningslinjene, men jeg synes vi har gode retningslinjer som sikrer at vi kommer oss ut av selskaper som bidrar til folkerettsbrudd, ut av selskaper som selger våpen til en ulovlig krigføring i Gaza, og ut av selskaper som bidrar til en ulovlig okkupasjon og ulovlige bosetninger.

Dette er en veldig alvorlig beslutning. Derfor bruker Etikkrådet noe tid. De vurderer selskapene, de går gjennom listene. Noen ganger er de enig i vurderingene og trekker seg ut, andre ganger er de uenige og trekker seg ikke ut. Jeg mener det er riktig at vi vedtar de politiske retningslinjene, og så må Etikkrådet i Norges Bank gjøre den konkrete vurderingen av de enkelte selskapene.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:09:29]: Jeg må innrømme at jeg hadde tenkt å stille spørsmål om investeringer i unoterte aksjer, men jeg tror jeg vet sann ca. svaret, om ekspertråd, at en skal se videre på det og gå gradvis videre og vurdering neste år og sånt. Gitt de replikkene som har vært før: Som tidligere replikant sa, er det fullt mulig å trekke seg ut av alle israelske selskaper. Det jeg er mer nysgjerrig på, er: Hva vil konsekvensen av et sånt vedtak være?

Jeg var med Stortingets FN-delegasjon og besøkte NBIM for et par uker siden og stilte det samme spørsmålet, og der var de ganske tydelige på at f.eks. den amerikanske administrasjonen ville tatt det svært ille opp, at det sannsynligvis ville kunne bli kraftige reaksjoner, og at et sånt politisk vedtak gjør fondet til et politisk verktøy. Så med den bakgrunnen Stoltenberg har, vil jeg gjerne utfordre finansministeren på hva et sånt vedtak i denne sal ville fått av konsekvenser.

Statsråd Jens Stoltenberg [11:10:27]: Det hadde nok skapt oppmerksomhet, men jeg synes ikke det i seg selv er et argument mot å gjøre det, for det Norge gjør i dag, skaper også oppmerksomhet. Vi har en veldig sterk og klar stemme i fordømmelse av ulovlig okkupasjon og ulovlig krigføring. Det blir lagt merke til at vi har et fond, et av verdens største, kanskje verdens største statlige investeringsfond, som trekker seg ut av selskaper som bidrar til ulovlig bosetning og ulovlig krigføring, så det at det skaper reaksjoner, synes jeg ikke i seg selv er et fellende argument mot å gjøre det.

Argumentet mot å gjøre det er at vi skal være mer målrettet, vi skal gjøre det vi mener har virkning, og de retningslinjene Stortinget har vedtatt, gir en praktisering som har virkning, og som gjør at vi har en tydelig stemme også i denne konflikten.

Presidenten [11:10:55]: Replikkordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Marian Hussein (SV) [11:11:32]: Jeg tar ikke av meg palestinskjerfet mitt. De som står utenfor, roper akkurat nå: Stopp norsk delaktighet! Trekk ut oljefondet!

Gang på gang har vi sett Jens Stoltenberg gjenta feil til Stortinget. Han gjentar at oljefondet ikke investerer i selskaper som medvirker til folkemord. Han bruker Coca-Cola som eksempel. Men samtidig spør jeg meg selv: Hva er viktigst for menneskene i denne salen? Er det penger, eller er det menneskeliv? Og hvorfor betyr ikke palestinske liv like mye som andre liv som vi har vært enige om at vi er nødt til å beskytte i denne sal? Hvorfor er folkeretten så vilkårlig behandlet i Stortinget?

Vi har sett sult bli brukt som våpen. Vi har sett sykehus ødelegges. Vi har sett drap på barn som brennes levende. Vi har sett familier som utslettes. Vi har sett at FN-skoler og flyktningleirer bombes. Senest i natt, mens vi lå trygt i vårt hjem, ble enda en gang palestinere drept.

Kjære kollegaer! Hvorfor viser vi stadig vekk dobbeltmoral i denne salen – der noen menneskeliv er verdt mindre enn andre? Jeg har ikke klart å holde følelsene mine i sjakk før denne talen, for jeg opplever gang på gang at noen mennesker kanskje betyr mindre enn andre.

Og jeg har gang på gang lest et dikt som sier:

«Du må ikke sitte trygt i ditt hjem

og si: Det er sørgelig, stakkars dem!

Du må ikke tåle så inderlig vel

den urett som ikke rammer deg selv!»

Vi vet at det kan ramme oss. Vi er en liten nasjon som stadig vekk snakker om at vi trenger en verdensorden. Vi har en finansminister som har vært tidligere NATO-sjef og statsminister, og som vet veldig godt hva dette betyr utenrikspolitisk. Befolkningen i Gaza står på randen av etnisk rensing. Netanyahu har varslet gang på gang hva Israel holder på med å gjøre, og gang på gang har vi sett et verdenssamfunn som ikke evner å gjøre mer.

Nylig traff jeg en sørafrikaner som sa: Da Sør-Afrika tok saken til ICJ, var det fordi det ligger i deres DNA. Deres moralske plikt sa at de måtte handle. Men hva er det som ligger i vårt DNA? Er det hyckleri? Er det noe dobbeltmoralisk? Er det at vi sier de riktige ordene, mens vi investerer i og tjener penger på folkemord? Det er akkurat det vi holder på med å gjøre nå. Og dagen i dag – hvis ikke flere partier endrer mening – kommer til å dømme oss.

Kirsti Bergstø (SV) [11:14:57]: Vi mennesker står noen ganger overfor store valg, vanskelige valg – som hvilken side av historien vi skal stå på. I dag er det en sånn dag. I dag er det en sånn dag der hver og en representant i denne salen – hver og en som folkevalgt – må

se tilbake på og fortelle barn og barnebarn hva vi selv gjorde, og hvilket ansvar vi tok mens det pågikk et folke-mord, systematisk brudd på folkeretten, og da vi så helsepersonell bli målrettet angrepet, sykehus bombet ned, journalister drept og fortvilte foreldre som klarte å redde barna fra bomberegner, for så å oppleve og miste de samme barna i sult.

Jeg er veldig glad for at regjeringen har vært tydelig i anerkjennelsen av Palestina, i fordømmelsen av Israel og folkerettsbruddene, og tar initiativ til fred, men Norge både kan og må gjøre mer. Flertallet i befolkningen er enig i at sparepengene våre ikke skal investeres i folkerettsbrudd. 50 organisasjoner stiller seg bak å trekke oljefondet ut av folkerettsbrudd. LO, Amnesty og Norsk Folkehjelp er blant noen. Over 20 000 har skrevet under på Redd Barnas opprop, og vi har hørt næringslivet ta initiativ og samle over tusen underskrifter for å stoppe ulovlig handel. Andre fond har trukket seg ut, KLP og Storebrand, men ikke vårt. Det vi selv bestemmer over, oljefondet, investerer fremdeles i banker som finansierer ulovlige bosettinger, i bulldosere som river ned palestinske hjem, i våpen som brukes mot palestinske barn, og i selskaper som opererer på okkupert jord og bidrar til en okkupasjonsmakts økonomi.

Det er tid for å lytte til FN. Det er tid for å lytte til folket i Norge, til ropene her ute og til de fortvilte ropene fra det palestinske folket. Det er tid for å trekke oljefondet ut av folkerettsbrudd. Det er ikke tid til å la gråsoner trenere, men å kaste lys over dem og rydde opp.

I dag er det tid for å stille seg på den rette siden av historien.

Sofie Marhaug (R) [11:17:51]: Jeg vil kommentere noen av innleggene som ble holdt helt i starten i dag, særlig fra Høyre og Fremskrittspartiet, for de henger ikke på greip.

Høyresiden argumenterer mot å bruke oljefondet som et utenrikspolitisk verktøy. Jeg vil stille representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet, og for så vidt også Kristelig Folkeparti, et spørsmål: Er dere imot at vi fryste investeringene i Russland? Er dere virkelig imot det? Svar ærlig på det fra denne talerstolen. Og det dere, Høyre og Fremskrittspartiet, gjør i neste hånd vending fra denne talerstolen, er å si at vi skal investere mer i våpen gjennom oljefondet, og man begrunner det i den utenrikspolitiske situasjonen. Argumentene deres henger ikke på greip. Jeg vet at det ikke er lov til å anklage folk for løgn fra denne talerstolen, men det er altså noe veldig løgnaktig i deres argumentasjon. På den ene siden: Nei, nei, nei, vi kan ikke involvere oss og stå opp for folkeretten i Palestina. På den andre siden bruker man selv det fondet veldig politisk til egne kjepphester. Det henger ikke på greip. Det var det ene.

Så til det andre: Hvis vi går litt historisk til verks og ser på utelukkelsesmekanismene, som ble opprettet i 2001 og stadfestet i Stortinget i 2003, vedtok Stortinget at vi skulle bruke oljefondet og trekke oss ut fra selskaper og stater som bryter med våre folkerettslige forpliktelser. Dette forsvinner ut i 2014 under regjeringen Solberg, på tross av at Stortinget, i innstillingen til finanskomiteen, ønsket å videreføre disse prinsippene.

Det er et falskt skille mellom politikk og etikk som får utspille seg i disse debattene. Det er et falskt skille mellom såkalt nøytralitet på den ene siden og utenrikspolitisk verktøy på den andre siden. Det klart at alle investeringer har en politisk dimensjon. Alle investeringer har en etisk dimensjon. Det vi ber om, er at vi som storting tar det ansvaret, at vi ikke «outsourcer» det til Etikkrådet eller noen andre, men faktisk tar de grepene vi torde å ta da Russland gikk til fullskala invasjon av Ukraina. Jeg mener det ikke er for mye å forlange. Jeg mener at vår oppgave er politisk. Vi er et politisk storting som skal vedta politikk. Det er helt absurd å høre Høyre og Fremskrittspartiet – og for den del også Kristelig Folkeparti – argumentere med såkalt nøytralitet, og det er også feil av Arbeiderpartiet å gå med på dette.

Sigrid Zurbuchen Heiberg (MDG) [11:21:11]: Aldri meir, sa me. No får me høyra igjen og igjen av Høgre, Kristeleg Folkeparti og Framstegspartiet og finansminister Stoltenberg at oljefondet ikkje skal vera eit utanrikspolitisk verktøy. Men det er jo berre humbug. Det er openbert politiske val at over halvparten av fondet er investert i USA, men nesten ingenting i Afrika eller Latin-Amerika. Det er politiske val at me er tungt investerte i staten Israel og i selskap som bidreg til krigsbrottsverk og okkupasjon. Stoltenberg og Støre har alle verktøy dei treng for å trekkja Noreg ut av folkemordet i Palestina, men dei vel aktivt å la vera. Kvar einaste dag vel finansminister Stoltenberg å la vera å senda ein instruks om å trekkja oljefondet ut av Israel. Og kvar einaste dag døy palestinske barn av svolt, av bomber. Ungane døy for land som Noreg lèt Netanyahu sitt skrekkregime få fortsetja, fordi det internasjonale samfunnet ikkje set foten ned.

Er det ingen grenser for kva Israel kan gjera før Noreg skal trekkja seg ut? Me kan presentera tal: titusenvis av døde barn, to millionar menneske som svelt, null liter reint vatn. Men hjelper det? Høyrrer dei etter? Kva skal til for at Høgre, Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Arbeidarpartiet vil handla og gjera det rette?

Eg deler legen Hanne Edøy Lossius sine ord:

«Før alle sykehusene ble bombet

Før Ambulansearbeiderne ble funnet bakkbundet i massegraver med hull i panna

Før alle barna ble brent i teltleire

Før hundene spiste seg fete av lik
Kom et løfte
Disse dyrene skal få mer
Og vi skal alle se på
Vi skal se på til mørket er fullstendig
Og vi?
Vi ser på enda
I 19 måneder
I 600 døgn
Har vi fått øynene brent
Og om femti år skal våre barnebarn kjøre
I hvite busser
For at det aldri skal skje igjen»

Ingjerd Schie Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Seher Aydar (R) [11:24:11]: Jeg er litt overrasket over at denne debatten ikke varer lenger, og at ikke flere av de partiene som mener at det er greit at fellesskaps sparepenger, oljefondet, skal investeres i et land som driver folkemord, forklarer hvorfor det er riktig å fortsette sånn og svarer på de mange spørsmålene som har blitt stilt fra denne talerstolen.

Mens vi står her, pågår det et folkemord. Folk sulter i hjel, ikke fordi det har vært en naturkatastrofe, ikke fordi det mangler mat i verden, men fordi staten Israel nekter dem mat, nekter dem nødhjelp.

Vi er vitne til at et helt folk sulter. Vi er vitne til at bomberegner ødelegger hjem og sykehus. Ambulansearbeidere som kjører, folk som er skadet, og som kanskje kan få hjelp, blir bombet. Journalister som prøver å fortelle verden hva som skjer, blir drept. Folk blir drept hver eneste dag – flere, flere og flere.

Og vi investerer dessverre ufrivillig, for folk flest i Norge vil ikke investere sparepengene sine i Israel. LO vil ikke at Arbeiderparti-regjeringen skal fortsette med disse investeringene. Nå er vi nødt til å ta ansvar. Selvfølgelig har det noe å si hvor pengene våre investeres.

Det sies at oljefondet ikke skal være et utenrikspolitisk virkemiddel. Da vil jeg tillate meg å sitere fra hva Stoltenbergs regjering skrev i revidert nasjonalbudsjett i 2001:

«Det legges til grunn at forvaltningen av Statens petroleumsfond skal være i tråd med målene for norsk utenrikspolitikk. Fondet plasseres i land og selskaper Norge har omfattende samhandel med, og er underlagt de generelle retningslinjene utenrikspolitikken legger for økonomisk samkvem med omverdenen.»

Når regjeringen ikke vil få inn i retningslinjene at oljefondet skal følge folkeretten, og heller ikke trekker oljefondet ut av et folkemord, lurer jeg på hva slags utenrikspolitiske retningslinjer det er regjeringen forsvarer her.

Presidenten [11:27:10]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1–4.

Sak nr. 5 [11:27:17]

Innstilling fra finanskomiteen om Statsrekneskapen 2024 (Innst. 499 S (2024–2025), jf. Meld. St. 3 (2024–2025))

Presidenten [11:27:30]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 6 [11:27:36]

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykkje til å setje i kraft ein avtale om endring av avtalen mellom Noreg og Den europeiske union om administrativt samarbeid på meirverdiavgiftsområdet, underteikna i Brussel 2. oktober 2024 (Innst. 376 S (2024–2025), jf. Prop. 61 S (2024–2025))

Presidenten [11:28:00]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 7 [11:28:04]

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i skatteforvaltningsloven og skattebetalingsloven mv. (Innst. 469 L (2024–2025), jf. Prop. 91 L (2024–2025))

Presidenten [11:28:19]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 8 [11:28:24]

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om endringer i regnskapsførerloven, hvitvaskingsloven og regnskapsloven (diverse endringer) (Innst. 441 L (2024–2025), jf. Prop. 120 L (2024–2025))

Presidenten [11:28:40]: Ingen har bedt om ordet.
Sakene nr. 9 og 10 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 9 [11:29:18]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 275/2023 og 23/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (Innst. 495 S (2024–2025), jf. Prop. 101 LS (2024–2025))

Sak nr. 10 [11:29:40]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i lov om medisinsk utstyr (gjennomføring av endringsforordninger (EU) 2023/607 og (EU) 2023/2197 om

medisinsk utstyr i norsk rett) (Innst. 498 L (2024–2025), jf. Prop. 101 LS (2024–2025))

Even A. Røed (A) [11:30:20] (ordfører for sakene): Jeg tror tittelen blir lengre enn innlegget.

Det er en enstemmig komité som stiller seg bak forslagene om lovendringer knyttet til medisinsk utstyr. Forordningen gir en utvidelse av overgangsordningen for medisinsk utstyr på nærmere fastsatte vilkår, som skal ivareta at produktene er trygge – dette på bakgrunn av en risiko for mangel på medisinsk utstyr i EØS-området etter den opprinnelige overgangsperiodens utløp. I tillegg reduseres kravet til registrering av utstyrsidentifikator i EUDAMED for kontaktlinser, noe som gjøres for å sikre at kontaktlinser som innehar mange ulike parametere, som styrke og korreksjoner, ikke hver skal måtte tildeles en unik identifikatorkode og med det ha et uforholdsmessig høyt antall registreringer i EUDAMED.

Presidenten [11:31:08]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 9 og 10.

Sak nr. 11 [11:31:17]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i tannhelsetjenesteloven mv. (rett til nødvendig tannhelsehjelp for personer fra 25 til og med 28 år), om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Kirsti Bergstø, Ingrid Fiskaa og Grete Wold om en videre utrulling av en tannhelsereform for hele befolkningen og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Marie Sneve Martinussen om å gjennomføre en ordentlig tannhelsereform (Innst. 458 L (2024–2025), jf. Prop. 124 L (2024–2025), Dokument 8:96 S (2024–2025) og Dokument 8:157 S (2024–2025))

Presidenten [11:32:05]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kamzy Gunaratnam (A) [11:32:36] (ordfører for saken): Vi behandler her tre saker samlet: Prop. 124 L for 2024–2025 Endringer i tannhelsetjenesteloven, et representantforslag fra SV om en videre utrulling av en tannhelsereform for hele befolkningen og et representantforslag fra Rødt om å gjennomføre en ordentlig tannhelsereform. Representantforslagene omhandler

ulike forslag for å utvide den offentlige tannhelsetjenesten, og proposisjonen lovfester retten til nødvendig tannhelsehjelp for personer i alderen 25–28 år. Jeg går ut fra at de ulike partiene redegjør for sine standpunkter.

Vi er veldig stolte av hva vi har fått til på tannhelseområdet i budsjett samarbeidet med SV og Senterpartiet, heiet fram av de andre rød-grønne partiene på Stortinget. Det har blitt bevilget 1,5 mrd. kr mer til tannhelse, unge voksne opptil 28 år får nå en lovfestet rett, og grupper med store behov, som rusavhengige og personer som soner, får også lovfestede rettigheter. I tillegg har vi gitt tydelige signaler om at eldre skal få et bedre tannhelsetilbud.

Samtidig som vi er stolte av dette, er det viktig for oss å videreutvikle velferdstjenestene basert på kunnskap og ansvarlig økonomisk styring. Tannhelseutvalget la i fjor høst fram sin rapport, som gir oss et viktig faglig grunnlag. Vi er i gang med å følge opp forslagene. Vi utreder hva som skal regnes som «nødvendig tannhelsehjelp» og «nødvendig tannregulering», og vi ser på hvordan tannhelse bedre kan integreres i sykehus og i spesialisthelsetjenesten. Dette er viktige steg på veien mot et mer rettferdig system.

Selv om tannhelse rapporten representerer et viktig utgangspunkt, er det fortsatt betydelige mangler vi må ta tak i.

Ni av ti voksne behandles i privat sektor, som ikke rapporterer helsedata til myndighetene. Dette gjør det vanskelig å beregne kostnader og administrative konsekvenser av foreslåtte tiltak. Uten oversikt over pasientstrømmer, ressursbruk og egenbetalinger mangler vi et pålitelig kunnskapsgrunnlag for å vurdere nye rettigheter til tannbehandling. Skal vi utvide tannhelsetilbudet ansvarlig, må vi først sikre bedre data fra privat sektor.

Avslutningsvis: Vi i de rød-grønne partiene har ulike innganger og løsninger, men til felles har vi et ønske om en utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten, med mål om å likestille den med andre helsetjenester – dette i motsetning til de borgerlige partiene, som vil avvike all styrkingen vi har gjort på tannhelseområdet. Blå-blå kommuner bruker ikke engang pengene som er bevilget til tannhelse.

Vi ser fram til en stortingsmelding som helhetlig og skikkelig følger opp tannhelseutvalgets anbefalinger, og vi håper vi får inn nødvendige utredninger og data for å gå videre med dette.

Kjersti Toppe (Sp) [11:35:32]: Eg vil takka komiteen for godt samarbeid og takka saksordføraren for å ha fått til fleire fleirtalsforslag. Eg vil òg visa til saksordføraren sitt innlegg, som eg stiller meg 100 pst. bak.

Eg vil først og fremst trekkja fram IV i forslag til tilråding i innstillinga, der regjeringa vert beden om å leggja fram ei stortingsmelding om oppfølging av anbefalingane i NOU 2024: 18 En universell tannhelsetjeneste, med særleg fokus på å redusera geografiske, sosiale og økonomiske forskjellar og gradvis utvida det offentlege ansvaret for tannhelsetenester, og koma tilbake til Stortinget på eigna måte. Utgangspunktet vårt er at vi har fått ei NOU for dette området, og ho kom med veldig mange både interessante og viktige opplysningar og vurderingar. Noko må òg greiast vidare ut. Det er fleire som i høyringa til komiteen åtvara mot enkeltforslag, for dette er eit område som verkeleg treng å verta sett på i ein heilskap. Mellom anna har det kome opplysningar om at det er veldig utfordringar i enkelte delar av landet med å rekruttera tannlegar. Korleis ein skal utdanna både tannlegar og tannpleiarar og bruka dette, er òg grunnlaget for å kunna utvida eit tannhelsetilbod til alle, uavhengig av bakgrunn. Det er mange som reagerer på at det er dyrt å gå til tannlegen, og vi veit at det er mange som ikkje går til tannlege, som burde gå til tannlege. Då vert helse ulikt fordelt.

Senterpartiet har lova å sjå gradvis på korleis tannhelsetilbodet kan verta på lik linje med andre helsetilbod. Eg synest det er ein fornuftig måte som fleirtalspartia no har gått saman om, at vi først får ei stortingsmelding. Eg tenkjer det er veldig viktig at ein samtidig set i gang arbeid for å forbereda det som er nødvendig for å kunna inkludera fleire i det offentlege tilbodet. Med det vil eg ta opp det forslaget som Senterpartiet er med på.

Presidenten [11:38:03]: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Bård Hoksrud (FrP) [11:38:23]: Tannhelse handler om mye mer enn bare fine tenner. Det handler om livskvalitet, helse og verdighet, spesielt for eldre og dem som sliter med alvorlige tannsykdommer. Derfor er det nesten ikke helt til å tro at regjeringen sammen med SV og Senterpartiet har valgt å prioritere i helt feil ende av feltet. Man har valgt å prioritere dem som har de beste tennene, foran dem som sliter og har store utfordringer med tennene sine. Men det er kanskje ikke så rart, for det er dette som er det aller, aller billigste å gjøre.

I stedet for å bruke pengene på dem som faktisk har behov for det, nemlig eldre mennesker som har slitt med tannproblemer i mange år, og pasienter med store, alvorlige behandlingsbehov, har regjeringen valgt å bruke mange hundre millioner kroner på den gruppen som i snitt har den aller beste tannhelsen fra før: unge voksne mellom 20 og 28 år. Det er sikkert populært i visse miljøer, men det er ikke god prioritering når jeg hele tiden hører Arbeiderpartiet prate om hvor viktig det er å prioritere innenfor de midlene man har til rådighet.

Vi vet at bare rundt 30 pst. av eldre og langtidssyke i institusjon, som faktisk har rett til gratis tannbehandling, får et tilbud i dag. Da kan man spørre seg: Hva hjelper det å gi nye rettigheter hvis ikke engang rettighetene folk allerede har, blir oppfylt? Det virker som regjeringen har undervurdert både kostnadene og ikke minst kapasiteten i den offentlige tannhelsetjenesten. Det vi får tilbakemeldinger om, er at man sliter med å få nok tannleger i den offentlige tannhelsetjenesten. Det betyr at man da bare vil stå lenger i kø. Kanskje noen av dem som har de beste tennene, skal fortsette å stå lenger i kø, til tross for at de tror at de har fått oppfylt en rettighet som man egentlig ikke får oppfylt.

Samtidig som man lover nye ordninger, bygges det ned sykehjemsplasser, og det kuttes i psykisk helsetilbud. Dette henger ikke sammen. Fremskrittspartiet mener det er på tide å prioritere dem som faktisk trenger hjelp. Derfor har vi foreslått å legge fram en opptrapningsplan for å sikre rabatterte tannhelsetjenester til eldre og personer med omfattende tannsykdommer.

Når vi først snakker om prioriteringer, må jeg få si at jeg reagerer sterkt på forslaget fra venstresiden, om å stramme inn og regulere de private tannlegene. Disse private aktørene gjør en kjempejobb. De leverer høy kvalitet, tar imot pasienter raskt og sørger for at vi har kapasitet nok i tjenestene. Å regulere dem mer vil bare svekke tilbudet, hemme innovasjon og skremme vekk dyktige folk fra å bli tannlege. Det er en blindvei vi ikke bør gå inn på.

Fremskrittspartiet kommer til å fortsette å kjempe for en tannhelsetjeneste som setter pasientene først, ikke systemet, og det begynner med å prioritere riktig. Derfor tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [11:41:17]: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp det forslaget han refererte til.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:41:38]: I Norge har vi en god tannhelsetjeneste. Nesten 80 pst. av befolkningen sier at de har en god tannhelse, og store deler av nordmenn oppsøker tannlegen regelmessig. Det forteller at vi er gode i Norge på å forebygge, i tillegg til at tannhelsetjenester er gratis for veldig mange innbyggere.

I dag foreslår regjeringen at en skal utvide retten til nødvendige tannhelsetjenester fra 25 til og med 28 år, som en videre utvidelse av det som allerede er vedtatt, som er fra 21 til 24 år. Høyre mener at det er en dårlig prioritering i tannhelsetjenesten. Det ser vi også i veldig mange tilbakemeldinger i høringssvarene, at det ikke er her skoen trykker når det gjelder hvem som har behov for ulike tannhelsetjenester. For Høyre er det helt klart at vår prioritering i tannhelsepolitikken er de menneskene som er mest sårbare, og som har de største behovene. Det er også grunnen til at når Høyre skal gjøre prio-

riteringer, prioriterer vi å styrke TOO-ordningen, og vi mener at vi skal styrke tannhelsetjenester for eldre og styrke tannhelsetilbudet for mennesker som sliter med psykisk helse og rus.

Helse- og omsorgstjenesten vår står overfor store utfordringer i årene framover: flere eldre, færre ansatte, men også mindre inntekter. Det betyr at vi er nødt til å gjøre noen tøffe prioriteringer i helse- og omsorgstjenesten i årene framover. Nå har altså regjeringen sammen med Senterpartiet og SV de siste fire årene prioritert nesten 1 mrd. kr til unge og friske personer som ikke har behov for tannhelsetjenester, istedenfor å prioritere dem som har de største behovene. Det mener Høyre er en dårlig prioritering, og det er også grunnen til at Høyre i salen i dag kommer til å stemme imot den utvidelsen som ligger på bordet her. Vår tydelig prioritering er å styrke TOO-ordningen, det er å styrke tannhelsetilbudet for eldre, og det er å styrke tilbudet for de menneskene som sliter med psykisk helse og rus.

Det foreligger også en utredning fra tannhelseutvalget, som bl.a. foreslår at en skal bruke nesten 12 mrd. kr mer, hvis en skal utvide til gratis tannhelse til alle. Når vi allerede sitter med økte ventetider, som Arbeiderparti-regjeringen har bidratt til, og vi ser at eldre sliter med sykehjemsplasser, må også diskusjonen om utvidelse av tannhelsetjenesten ses opp mot andre utfordringer på helse- og omsorgstjenestefeltet. Der har Høyre helt andre prioriteringer, som å sørge for at de som trenger tannhelsehjelp, får det, å få ned ventetidene for pasientene og å sikre at eldre som trenger det, får sykehjemsplass. Dette handler også om hvilke prioriteringer vi velger å gjøre.

Marian Hussein (SV) [11:44:59]: Det er litt paradoksalt å høre på representanten fra Høyre, som viser til økte ventetider som grunn til at man ikke kan prioritere tannhelse. Det hadde vært interessant å høre om representanten også mente at vi ikke kunne prioritere fastlegeordningen eller kommunehelsetjenesten fordi det var ventetider i sykehusene.

En ting må være klart for alle i denne salen: Tennene er en del av kroppen, og det å ha en god tannhelse er også en del av det folkehelsearbeidet vi er nødt til å gjøre. Vi vet at økonomiske barrierer er en grunn til at veldig mange drar sjelden til tannlegen, og vi vet at unge mennesker drar mindre til tannlegen. De har flere hull enn det man finner hos eldre voksne. For oss i SV handler tannhelsereformen også om at vi er nødt til å omfordele mer, at vi faktisk kan bygge velferd i landet vårt, og at vi ikke skal finne oss i at luksusforbruket til de rikeste stadig vekker drar ifra mens vi snakker om at nei, man kan ikke prioritere mer til velferd. Tennene er en del av kroppen. Det betyr at tannhelse skal være en del av den of-

fentlige helsetjenesten, på lik linje med fastlegen, sykehuset og legevakta, og det skal ikke være sånn at hvis man bare er syk nok, hvis man bare er fattig nok, skal vi kanskje finne noe system for deg. Vi skal ha ambisjoner om å fortsette å bygge velferd. Vi vet at dårlig tannhelse ikke bare handler om hull i tennene, det handler om livskvalitet, om psykisk helse, om å kunne smile uten å skamme seg, men også om å kunne spise uten smerte. Det handler om verdighet. Vi i SV er stolte av at vi har klart å få til at nesten en halv million nordmenn, unge voksne, nå har fått billigere tannhelse, men vi er ikke fornøyde. Vi mener det er mulig å få til at tennene er en del av hele kroppen. For neste periode, hvis rød-grønn side vinner, har vi lagt en plan, med forslaget om at vi skal ha en melding, vi skal videre fram, og vi skal bruke mer penger på å styrke den offentlige tannhelsetjenesten. Og representanten fra Arbeiderpartiet var inne på at de private tannlegene er nødt til å rapportere inn hvilke behandlinger de tilbyr.

Vi skal fortsatt ha ambisjoner og håp om å bygge Norge, om å bygge velferd og om å omfordele mer, for det er ikke sånn at bare fordi Erna Solberg eller andre representanter fra Høyre har råd til å betale for tannlegen, er det noe alle i Norge kan.

Med det tar jeg opp alle forslag SV har alene og er med på.

Presidenten [11:48:02]: Representanten Marian Hussein har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Seher Aydar (R) [11:48:22]: Hos fastlegen har vi frikort, men hos tannlegen er det bankkortet som gjelder. Rødt jobber for en tannhelsereform som gjør at det ikke koster mer å gå til tannlegen enn til fastlegen.

Norge har en velferdsstat som sørger for at fellesskapet bidrar til at alle får den hjelpen de trenger, uansett om man får en sykdom eller en skade, men ikke hvis det gjelder tennene. I tennene våre og i munnen har vi et lite stykke USA, der det er økonomien din og ikke behovene dine som avgjør om man får den helsehjelpen man trenger. Det har gjort at over 300 000 personer i Norge ikke har råd til å gå til tannlegen. Det er usynlige køer av folk som ikke har råd, som blir avhengig av veldedighet, som må ta opp forbrukslån, eller som må sitte der med smerter og lidelse og en tannlegeregning de ikke kan betale for.

Derfor har vi i Rødt jobbet og lagt fram en plan for en ordentlig tannhelsereform for hele befolkningen. Vi har også lagt fram et representantforslag som viser – skritt for skritt – hvordan vi kan nå målet om å likestille tennene med resten av kroppen. Vi har fremmet mange forslag, og jeg skal nevne noen av dem som er i vår plan, og som viser at dette er fullstendig mulig:

- Vi jobber for et egenandelstak på 2 500 kr for alle, der vi reduserer egenbetalingen gradvis over fire år.

- Vi jobber for gratis tannregulering til alle barn opp til 18 år.
- Vi er nødt til å øke refusjonstaket for ulike diagnoser slik at alle som har rettigheter i dag, får dem oppfylt på ordentlig.
- Vi må også sikre tilgang på tannhelsetjenester i distriktene, og at alle skal ha den muligheten, uavhengig av hvor mye man har på kontoen sin, og uavhengig av hvor i landet man bor.
- Akuttjenesten må gjelde alle mennesker, uansett hva slags sykdom man har, og uansett hvor i kroppen det er – det må inkludere tennene.

Rødt jobber for en ordentlig tannhelsereform. Det betyr at vi mener at det fortsatt er en lang vei å gå, men jeg vil samtidig bruke anledningen til å juble for at det er et flertall på Stortinget som her i dag går i riktig retning når det gjelder tannhelse. Det viser også at stortingsvalget blir helt avgjørende. Høyre og Fremskrittspartiet har sagt rett ut at de ikke kommer til å prioritere tannhelse, mens vi nå har et flertall, bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Rødt, SV og Miljøpartiet De Grønne, som ønsker at tannhelseutvalgets rapport, som sier at man ønsker en universell tannhelsetjeneste, skal tas på alvor.

Med det tar jeg opp forslagene Rødt har alene og sammen med andre i saken.

Til slutt vil jeg spørre Høyre: Hva er forskjellen på om jeg brekker tennene eller armen? Hvorfor mener Høyre at jeg ikke skal få den samme hjelpen?

Presidenten [11:51:26]: Representanten Seher Aydar har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:51:47]: Dersom vi meiner alvor med at helsetenesta skal vere for alle, uavhengig av økonomi, bakgrunn eller livssituasjon, må vi faktisk prioritere dei som treng det som mest. Difor må vi òg snakke om fordelingspolitikk når vi snakkar om helsepolitikk, og vi må snakke om prioriteringar. Passande nok skal vi, her i salen, litt seinare i dag behandle prioriteringsmeldinga i helsesektoren. Det burde bli reflektert òg i denne saka, for vi har ikkje uendeleg med pengar og hender, heller ikkje i tannhelsetenesta. Då må vi våge å stille dei nødvendige spørsmåla:

Kven treng hjelpa mest? Kven fell utanfor i dag? Kven blir ståande igjen når tannlegekontora stengjer dørene fordi eigenandelen blir for høg?

Svaret frå Venstre på desse spørsmåla er klart: Det er barn og unge, det er eldre med dårleg tannhelse, det er menneske med rusmiddelavhengigheit, det er menneske med alvorlege psykiske lidingar, det er dei som har vore igjennom overgrep, vald og tortur, og som treng tilrettelagd tannbehandling for i det heile teke å tore å setje seg i tannlegestolen. Desse gruppene får ikkje eit godt

nok tilbod i dag. Vår første jobb no må vere å rette opp i det. Vi må prioritere dei som står svakast.

Difor kjem vi ikkje til å støtte framlegget om ei generell utviding av ordninga, som ligg føre her i dag. Vi kjem heller ikkje til å støtte mange av dei andre forslaga som ligg på bordet, men Venstre kjem til å støtte forslag nr. 7, frå SV og Rødt, om å be regjeringa leggje fram forslag om å styrkje det tverrfaglege TOO-tilbodet. Vi kjem til å støtte forslag nr. 8, om å be regjeringa leggje fram forslag om å styrkje retten til tannbehandling for personar med samansette psykiske helseplager, og forslaga nr. 16 og 17, frå Kristeleg Folkeparti og Pasientfokus, om å styrkje tilbodet med tannbehandling til personar med sterk angst for behandling, bl.a. offer for seksuelle overgrep, og om at personar med rusmiddelavhengigheit må få gratis tilgang til oppfølging av tannlege.

Når vi skal diskutere prioriteringsmeldinga seinare i dag, kjem vi til å snakke mykje om rettferd, ressursbruk og kva slags helsevesen vi vil ha i framtida, og det same gjeld i denne saka. Ja, regjeringa har utvida det gratis, ofentlege tannhelsetilbodet, men det er ei utviding utan klare prioriteringar og utan vilje til å setje dei svakaste først. Vi kjem til å arbeide hardt for eit system som verkar, som prioriterer og som treff dei som treng det mest. Det må vere den raude tråden i all helsepolitikk og burde verkeleg vere det i tannhelsepolitikken.

Irene Ojala (PF) [11:54:54]: I Sverige heter det: Du skal kunne tygge maten din selv. Det er en setning jeg synes vi faktisk skal adoptere hit til Norge så snart som overhodet mulig. Hvis vi skal kunne tygge maten vår selv, må vi jo faktisk ha tenner.

Forskning.no viste i 2016 til finske forskere som så en sammenheng mellom infeksjon i tannens rotspiss og forekomst av koronar hjertesykdom. Andre studier viser at dårlig tannhygiene og bakterieoppbygging i munnen fører til sykdommer i tenner og i tannkjøtt. I tillegg er det påvist en sammenheng mellom tannsykdommer og dårlig tannhelse og diabetes, og noen forskere mener også at dårlig tannhelse kan være en av årsakene til demens og dårlig lungehelse.

Vi må strekke oss etter et mål om at all behandling av tenner, fra undersøkelser til behandling, må inn under samme tak som øvrige helsetjenester. Det er en vei å gå dit, men det må være framtidsmålet vårt. På den måten kan vi bidra til å forebygge andre sykdommer som følger av dårlig tannhelse, for disse sykdommene er alvorlige, og de er kostnadskrevende både for helsetjenestene, for familien og ikke minst for den det gjelder, pasienten. Vi får altså dårligere helse ved at vi ikke ivaretar tennene.

Vi har behandlet tannhelse flere ganger og har nok flere ganger sagt at det ikke skal være sånn at folk som

bor i Norge, må leve med smerter, ubehag eller alvorlige lidelser i munnhulen. Det er en menneskerett for alle, uansett alder, å kunne tygge maten sin ordentlig. En frisk tannhelse gjør at folk føler trygghet til å ha sosial omgang uten å måtte holde seg for munnen mens de prater, noe de gjør fordi tennene deres er for dårlige eller helt borte.

At dårlig økonomi holder folk unna tannlegestolen er en kjent sak. Det fører til store sosiale forskjeller når mange lavinntektsgrupper velger bort tannhelsetjenesten fordi utgiftene til undersøkelse og behandling ikke lar seg gjennomføre av økonomiske årsaker. Det gjør at mange ikke har råd til verken forebyggende eller reparerende behandling. Det er ikke alle som har mulighet til å betale 10 000 kr for en rotfylling og krone, og det er heller ikke alle som har mulighet til å betale 1 200 kr for en enkel rutineundersøkelse.

En minstepensjonist med dårlig tannhelse blir tvunget til å spise grøt. Det gjorde min mamma en periode, helt til hun fikk gebiss. Jeg minner om at det svenske ordtaket, du skal kunne tygge maten din selv – også når du er eldre – må kunne bli en del av vårt framtids-håp.

Pasientfokus stemmer for de forslagene vi er med på og fremmer i innstillingen, og jeg tar opp resten av disse. Vi stemmer i tillegg for hele komiteens tilråding. Vi kunne også ha stemt for flere av mindretallsforslagene fra ulike partier, men mye er overlappende, og jeg mener vi er godt dekket med våre forslag og komiteens tilråding.

Presidenten [11:57:37]: Representanten Irene Ojala har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:57:53]: La meg få begynne med å takke representantene for engasjementet i en viktig sak. Sosiale helseforskjeller er særlig tydelige innen tann- og munnhelse. Derfor har regjeringen som mål gradvis å utvide den offentlige tannhelsetjenesten, med sikte på å likestille den med øvrige helse-tjenester.

Regjeringen har allerede styrket tannhelsefeltet betydelig, i tråd med ambisjonene i Hurdalsplattformen. Sammen med budsjettpartner SV har vi økt tannhelsesatsingen med over 1,4 mrd. kr og gitt flere pasienter lovfestet rett til nødvendig tannhelsehjelp i den offentlige tannhelsetjenesten. Det gjelder f.eks. personer med rusmiddelavhengighet som mottar enkelte helse- og omsorgstjenester, det gjelder innsatte i fengsel, og unge voksne fra 21 til 24 år har også fått styrkede rettigheter. Nå har vi foreslått å utvide dette til også å gjelde personer fra 25 år til og med det året de fyller 28. Det er solide helsefaglige vurderinger som ligger bak en slik strategi, som altså sikrer at pasientene i disse alderskullene får

jevnlig undersøkelse og behandling. Det er god forebygging og god samfunnsøkonomi.

Tannhelseutvalgets NOU har gitt viktig kunnskap for videre utvikling av tannhelsetjenesten. Utvalget mener det offentlige ansvaret for tannhelsetjenester må utvides. Deres innstilling har vært på høring, og departementet oppsummerer nå innspillene, men mange av utvalgets forslag krever videre utredning. Derfor har Helse-direktoratet fått i oppdrag å utrede hva som skal regnes som «nødvendig tannhelsehjelp» og «nødvendig tannregulering». Fristen for dette oppdraget er satt til 1. april 2026.

Videre er data om dagens bruk av tannhelsetjenester avgjørende for et godt kunnskapsgrunnlag for framtidige beslutninger, og vi arbeider for bedre data-grunnlag. Private tannhelsetjenester har siden 2022 hatt plikt til å sende inn data til Kommunalt pasient- og brukerregister, men har dessverre unnlatt å sende inn data.

Et bedre datagrunnlag vil, sammen med tannhelseutvalgets rapport og den fortsatte kunnskapsutviklingen, være viktig for vårt arbeid med den videre utviklingen av tannhelsetjenesten.

Regjeringen ønsker som sagt en helhetlig og kunnskapsbasert utvikling av tannhelsetjenesten. Vi mener det er viktig at endringer skjer i sammenheng og ikke gjennom enkelttiltak som svekker helheten. Dette arbeidet er i gang. Vi vil fortsette å styrke tannhelsetjenesten steg for steg. Jeg er glad for at det er et flertall i salen som er enig i det.

Presidenten [12:00:37]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Svoldal Bøe (H) [12:00:51]: Spørsmålet mitt er: Når en vil ha en sånn utvidelse av tannhelsetjenesten som regjeringen har satt i gang, hva er da grunnen til at en starter med unge og friske personer mellom 21 og 28 år og bruker nesten 1,4 mrd. kr på det, og ikke starter der de største behovene er, f.eks. med å styrke TOO-ordningen, og også sørge for eldre på sykehjem, som vi vet kan få store infeksjoner og faktisk dø på grunn av tann- og munnhelsehygien? Hvorfor begynner en ikke med de mest sårbare? Hvorfor begynne med de pasientene som koster minst, og som er friskest?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:01:26]: Vi må begynne et sted. Målet er helt klart at vi vil utvide det offentliges ansvar og på sikt ha universelle tannhelsetjenester i Norge. Da vi satt i regjering sist, sørget Arbeiderpartiet for et løft for eldre over 75 år, med tannhelsekontroller og tilbud på sykehjem. Denne gangen har vi valgt å begynne med de yngste. Som jeg sa i innlegget, er det mange gode grunner til det. Det skaper bl.a. kontinuitet, fordi barn, ungdom og unge voksne da fortset-

ter med gode vaner, årlige kontroller. Vi vet at dette er mennesker som har hele livet foran seg, og god forebygging og god behandling tidlig kan gjøre at man unngår store tannhelseproblemer senere i livet. Vi vet at syreskader på tenner er et veldig sterkt voksende problem blant den yngre populasjonen, og det at en oftere går til tannlege, og har råd til å gå til tannlege, legger grunnlaget for en sunn tannhelse resten av livet.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:02:31]: Jeg vil jo mene at god sosialpolitikk er å begynne med de menneskene som er mest sårbare, de som har de største behovene. Vi ser også at eldre sliter mer med tannhelsen sin nå, fordi det er flere eldre som beholder egne tenner. Vi ser i tillegg fra evalueringen av TOO-ordningen at ventetidene der øker, så det er ingen tvil om at det er god sosialpolitikk å begynne der de største behovene er, og med dem som er mest sårbare. Men det regjeringen gjør her, er å begynne i en ende der en tar unge og friske pasienter, som ikke har like store tannhelseutfordringer som en del andre grupper.

Så har jeg lyst til å spørre statsråden: Tannhelseutvalget la fram sin rapport i fjor høst. De har regnet ut at hvis en skal utvide tannhelsetjenesten helt, som også statsråden sa i sitt innlegg, vil det koste nesten 12,7 mrd. kr. Legger vi til grunn SSBs tall, viser de at 80 pst. av befolkningen har god tannhelse. Er det riktig pengebruk å bruke 12 mrd. kr når 80 pst. av befolkningen har god tannhelse?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:03:32]: Det er jo slik at det er store sosiale helseforskjeller i Norge. Det bør også partiet Høyre være bekymret for. At 80 pst. opplever å ha god tannhelse, sier ikke så mye om forskjellene mellom folk, og for en del i vårt land er tannhelsetjenestene så dyre at man rett og slett ikke har råd til å gå til tannlege. Det handler egentlig litt om hvem vi er til for. Vårt mål vil alltid være å utjevne forskjeller i samfunnet i stort, også utjevne sosiale helseforskjeller, og de vet vi er veldig store innenfor tannhelse. Derfor har vi et mål om gradvis å utvide dette tilbudet.

Så handler jo politikk om prioriteringer. Jeg kan ikke gå god for tallet 12 mrd. kr – det kan være lavere, og det kan være høyere. Vi lover ikke at vi får på plass dette over natten, ikke det første året. Dette vil ta tid, og vi vil nå gå grundig gjennom høringsinnspillene for å se hvilke grupper vi bør prioritere først. Men det er jo et valg. Nå har partiet Høyre lovet 30 mrd. kr i kutt i formuesskatten, og da stiller jo partiet Høyre med 30 mrd. kr mindre å bruke på velferd, som f.eks. billigere tannhelse.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:04:37]: Hvis vi ser på politikken de siste fire årene, er det vel ikke sånn at

130 mrd. kr mer i skatt nødvendigvis har gitt mer velferd til folk, når vi ser at økonomien har blitt strammere, at resultatene i skolen går ned, og at ventetidene går opp. Så akkurat den doktrinen tror jeg en skal klare å motbevisе ganske fint.

Det blir litt merkelig at statsråden beskylder meg for at ikke Høyre er opptatt av sosialpolitikken i dette, når jeg faktisk står og argumenterer for at vi bør begynne med de mest sårbare pasientene, de som har de største behovene. Vi har en del reguleringer på det i dag. Etter sosialtjenesteloven kan man også få utgifter dekket hvis man f.eks. har økonomiske utfordringer. Når statsråden også sier at han er nødt til å prioritere, velger han altså nå å prioritere 12,7 mrd. kr – for det er det som står i tannhelseutvalget, det kan jeg gå god for – opp mot en del andre utfordringer, som flere som står i ventetidskø, og eldre som ikke får sykehjemsplass. Da blir mitt spørsmål: Hvor skal en finne inndekning for de 12,7 mrd. kr som en da ville måtte bruke til en sånn gradvis utvidelse som statsråden tar til orde for?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:05:42]: Som jeg sa, kan det beløpet være både høyere og lavere. Det er usikre anslag fra utvalget. Det vil være de årlige statsbudsjettene og en ansvarlig økonomisk politikk som avgjør hvor raskt dette kan fases inn, og det skal selvfølgelig vurderes opp mot andre formål på statsbudsjettet.

Jeg synes at denne kritikken er litt hul, for så vidt jeg vet, har ikke partiet Høyre foreslått å omfordele samlet 1,4 mrd. kr til tannhelse – som denne regjeringen, sammen med budsjettpartner SV og Senterpartiet, har bevilget til formålet – til andre tannhelseformål. Det er veldig enkelt å stå her og si at man vil ha sosial utjevning, men hvis man ikke bruker pengene på det og heller prioriterer store skattekutt til dem som har de aller største formuene i vårt land – ja, da blir det mindre velferd. Ja, det er helt riktig at skattene har økt. Det er fordi det går godt i norsk økonomi. Folk flest har fått 11 mrd. kr i lavere skatt med denne regjeringen, barnehage har blitt billigere, SFO har blitt billigere, tannhelse har blitt billigere. Det er fordi vi prioriterer velferd til brede lag av befolkningen.

Kjersti Toppe (Sp) [12:06:59]: Nokon har sagt at ein må ha god råd og bo i by for å kunna gå til tannlege, med tilvising til at det i fleire år har vore ei stor sentralisering av tannklinikkar i fylka. Det er òg forslag no der bl.a. tolv tannklinikkar i Buskerud er foreslått nedlagde. Det er liknande forslag i Agder. Ein kan lesa om det mange plassar i landet. Dette er tatt opp i NOU-en, eigentleg som ei stor utfordring, for det krev at sårbare grupper, barnefamiljar og eldre kanskje må ha hjelp til å koma seg til tannklinikk, og det vert mindre tilgjengelege tenester.

Det er eit forslag i innstillinga som Arbeidarpartiet ikkje stiller seg bak, der vi peiker på dette og ber regjeringa sjå på tiltak som kan forhindre nedlegging av offentlege tannhelseklinikkar. Korleis ser statsråden på denne problemstillinga?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:07:59]: Jeg synes representanten som vanlig har mange gode poenger, også når det gjelder å sørge for at vi har gode velferdstjenester over hele Norge. Det offentlige tannhelsetilbudet er et fylkeskommunalt ansvar, så det blir i stort opp til fylkeskommunene hvordan de ønsker å innrette dette tilbudet. Jeg har tillit til det kommunale selvstyret, også det fylkeskommunene beslutter, så det vil i stort være opp til politikerne som er valgt inn i landets fylkesting, hvordan de ønsker å innrette dette tilbudet.

Kjersti Toppe (Sp) [12:08:34]: Takk for svaret. Det er jo eit politisk korrekt svar og ikkje usant, men det er slik at vi styrer kva fylkeskommunen skal innretta seg på i dette tilbudet – opp mot bestemte grupper og så vidare. Det er òg Stortinget som løyver midlar til fylkesøkonomien eller bestemmer kor stor ramme fylka har til å driva desse tilboda. Det er òg slik at skal vi no meina veldig masse om tannhelse i befolkninga og samtidig la det skje ei eigentleg ganske stor sentralisering, så meiner eg at vi må gå inn i denne problemstillinga og sjå på kva som er årsakene. Er det økonomi? Her er det jo slik at tannlegane og tannpleiarane sjølv er bekymra for at det er ei for sterk sentralisering.

Eg vil utfordra statsråden igjen: Er det ikkje noko statsråden meiner ein kan sjå på i den heilskaplege stortingsmeldinga som no skal koma?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:09:40]: Jo da, og takk for oppfølgingsspørsmålet. Det er vel akkurat den stortingsmeldingen som blir viktig, for der har de rødgrønne partiene blitt enige om at formålet med den er å utjevne både sosiale forskjeller, økonomiske forskjeller og – de herlige ordene som jeg vet representanten er glad i – geografiske forskjeller. Så det vil vi komme tilbake til.

Grunnen til at Arbeiderpartiet ikke går inn i anmodningsvedtaket, er at vi også må respektere det fylkeskommunale skjønnnet. Fylkene har ansvar for mye. De har ansvar for offentlig tannhelse, og de har også ansvar for fylkesveier, skolestruktur for de videregående skole- ne og videregående opplæring. Det blir litt rart hvis vi i Oslo skal sitte og tegne opp det kartet. Der må vi faktisk ha tillit til lokale politikere.

I stortingsmeldingen mener jeg det vil være naturlig også å se på virkemidler for å sørge for at vi har et godt utbygd tjenestetilbud over hele landet. Jeg er helt enig med representanten i at det ikke skal være sånn at det er

enklere, rimeligere og mer tilgjengelig i byene enn det er i distriktene, for vi vil at det skal bo folk over hele landet.

Bård Hoksrud (FrP) [12:11:00]: Statsråden sa at det var solide helsefaglige begrunnelser for å prioritere slik man har gjort her. Da må statsråden forklare meg hva som er de helsefaglige begrunnelsene for å prioritere dem som har de beste tennene, dem mellom 20 og 28 år, framfor eldre mennesker, hvor 70 pst. ikke får den tannbehandlingen som er lovpålagt. Man kunne brukt de pengene på å sørge for at de også hadde fått tannbehandling. Den faglige begrunnelsen er jeg spent på å høre hva er, for det var det statsråden sa – solid faglig begrunnelse for det valget man har gjort.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:11:43]: Takk for spørsmålet. Jeg svarer gjerne på det. Som jeg sa i innlegget, handler det i hovedsak om tre ting. Det ene er at det er kontinuitet i tannhelsetilbudet. De yngste, de unge og barna, har jo tilgang til universelle tannhelsetjenester i dag, og at det er kontinuitet i dette, mener vi er fornuftig.

Punkt to er at dette er en gruppe som har hele livet foran seg, og det å ikke gå til tannlegen på grunn av økonomi når en har tannhelseutfordringer, kan føre til enorme komplikasjoner og store nedsider for hele resten av livet. Det er skadelig for den enkelte, men det er også dårlig samfunnsøkonomi i det. Det å forebygge, behandle tidlig og satse på de yngste, som har livet foran seg, mener vi er riktig.

Det tredje er at det ikke er riktig at dette er en gruppe som generelt – og kun – har friske tenner. Vi ser, som jeg sa, syreskader, som er sterkt økende, og det at unge mennesker, uavhengig av økonomi, kan gå regelmessig til tannlegen, kan forebygge og behandle dette tidlig.

Så er jeg også for at vi skal styrke tilbudet til de eldre, og det vil vi komme tilbake til i stortingsmeldingen.

Presidenten [12:12:53]: Neste – og siste – replikant er representanten Marian Hussein.

Marian Hussein (SV) [12:13:04]: I 1983, da Gro Harlem Brundtland la fram tannhelsetjenesteloven, var partiet Høyre i opposisjon. De var opptatt av at barn og unge kanskje kunne få tannhelsetjenester dekket av det offentlige, men de eldre og psykisk utviklingshemmede måtte man holde utenfor, for disse pasientene måtte man jo la tannlegene i det private konkurrere om. Nå hører vi det samme partiet si: Ja, men hva med de mest sårbare?

Da lurte jeg på om statsråden, når vi faktisk velger å bygge ut den offentlige tannhelsetjenesten, kan si noe om hvordan den kapasitetsbyggingen også kommer alle de som allerede har rettigheter – som eldre, psykisk ut-

viklingshemmede og psykisk syke – til gode, ved at det faktisk er kapasitet i den offentlige tannhelsetjenesten?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:14:04]: Det er viktig at vi har kapasitet både i den offentlige og i den private tannhelsetjenesten, og sånn kommer det også fortsatt til å være. Dette tannhelseutvalget har foreslått flere interessante tiltak også når det gjelder prisen en betaler, også hos de private, og hvis Stortinget over tid ønsker å bevilge vesentlig mer penger til universelle tannhelsetjenester, må det selvfølgelig også der følge med priskontroll, pristak. Det må være måter å regulere dette markedet på, slik at de skattepengene som Stortinget bevilger til formålet, faktisk kommer innbyggerne våre til gode, men det kommer til å være et samspill mellom offentlig og privat også framover.

Så har jeg lyst til å berømme partiet SV, som har vært veldig tydelig på dette og prioritert det i budsjettforhandlingene. Jeg tror ikke det er noen stortingsperiode hvor bevilgningene til vår felles tannhelsetjeneste har økt like mye som i denne perioden, til tross for ansvarlige budsjetter og mange viktige prioriteringer. Det sier jo også noe om hvem vi er til for i politikken.

Presidenten [12:15:06]: Nå er det slik at komiteen ikke har bestemt noe om antall replikker, så det er litt opp til presidenten å bestemme det. Her har det vært mange ønsker om replikker, så presidenten gir siste replikk til Rødt og representanten Seher Aydar.

Seher Aydar (R) [12:15:27]: Jeg tenker jo at når et parti som ikke vil gjøre noe når det gjelder tannhelse, får tre replikker, skulle det bare mangle at også forslagsstillerne får stille helseministeren et spørsmål.

Jeg vet at svaret på spørsmålet om egenandeler og gratis tannregulering for 18-åringer kommer til å være at stortingsmeldingen kommer, og derfor skal jeg stille et annet spørsmål: I dag er det sånn at folk som har visse diagnoser eller sykdommer, har rett til å få deler av tannlegeregningen sin dekket. Det er i utgangspunktet en ordning som er viktig for dem det gjelder, og det burde gjelde flere. Problemet nå er at den potten har blitt redusert over tid, også før denne regjeringens tid, men den har heller ikke blitt prisjustert godt nok. Det gjør at folk kanskje har 20 000 kr eller 30 000 kr i utgifter, men får dekket bare halvparten.

Vil regjeringen regulere denne potten bedre i statsbudsjettene framover, sånn at de som faktisk har rettigheter, får dem oppfylt?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:16:31]: Takk for spørsmålet. Det er også et godt spørsmål. Det er sånn at vi må prioritere mellom alle disse formålene, og det er derfor det var så viktig for oss å sette ned tannhelseut-

valget. Det er vel en av de bredeste kunnskapsinnhengingene vi har hatt på dette feltet på veldig, veldig lang tid. Det har kommet inn veldig mange høringssvar, og det er veldig bra. Basert på det vil vi nå legge en plan for hvordan vi skal følge dette opp videre. Det kjedelige svaret er, dessverre, at det representanten spør om, må vi komme tilbake til da.

Jeg er veldig glad for at våre partier har et ambisjonsnivå på dette feltet, at vi er enige om at dette meldingsarbeidet blir viktig. Da er det helt naturlig å se på følgende: Er det særskilte grupper som bør løftes fram? Bør vi fortsette å utvide tilbudet for de yngste, eller bør vi nå gjøre noe for eldre? Utvalget har også sett på egenandels-tak. Utvalget har ment at det er viktig å definere hva som er nødvendig tannhelsehjelp, fordi noen vil trenge mye mer tjenester enn andre.

Alt dette skal vi komme samlet tilbake til, og så vil det være handlingsrom i de framtidige budsjettene som avgjør hvor raskt dette kan fases inn.

Presidenten [12:17:33]: Replikorkordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Seher Aydar (R) [12:17:49]: Jeg har lyst til å kommentere noe som representanten fra Høyre sa tidligere fra talerstolen om dem som har god tannhelse, som et argument for at tennene ikke skal behandles som en del av kroppen også i helsetjenesten.

For det første er det fortsatt over 300 000 personer i Norge som ikke har råd til tannlegen. Jeg skulle ønske at Høyre hadde litt mer omsorg for de menneskene som faktisk ikke har råd til å få helsehjelp i Norge. Det er ganske absurd at vi kan kalle oss en velferdsstat med et så stort hull.

Samtidig er det sånn at jeg i dag har god helse. Jeg har f.eks. god hjertehelse, så vidt jeg vet, men jeg mener likevel at hvis noen ikke har det, så skal de få helsehjelp i forbindelse med det dekket av det offentlige. Det er ikke sånn at fordi et flertall av oss ikke har et hjerteproblem, så mener vi at hjertet ikke skal behandles som en del av kroppen i det offentlige – eller bena. Det gir ikke mening at hvis jeg blir utsatt for en ulykke og brekker armen, skal det offentlige dekke det, men hvis jeg brekker en tann, mener Høyre det er helt urimelig at det offentlige skal dekke det. Da blir det som Erna Solberg sa i partilederdebatten: Jeg har jo råd til det, og det er det mange andre som har. Det er helt riktig, men hva med dem som ikke har det? Vi må jo lage politikk ikke bare for dem som har god råd, men for hele samfunnet.

Tannhelse og annen helse henger sammen, både fordi dårlig tannhelse kan gi andre sykdommer, som diabetes og hjerte- og karsykdommer, og også fordi annen dårlig helse kan påvirke tannhelsen. Når det henger så

tett sammen, er det egentlig ganske ulogisk at tennene ikke behandles som en del av kroppen.

La meg gi et eksempel: Hvis noen har et tannhelseproblem som gjør at de får infeksjoner som påvirker andre deler av kroppen, mener altså Høyre det er riktig at det offentlige skal dekke infeksjonene i andre deler av kroppen, men ikke der problemet startet, nemlig infeksjonen i tennene. Det gir egentlig ikke mening.

Videre sier Høyre at man vil at de som trenger det mest, skal få hjelp. Da er det litt ironisk at Høyre kuttet i refusjonsordningene som går gjennom Helfo, da de satt i regjering – 500 mill. kr til sammen. Det er ganske mye penger for de menneskene som faktisk trenger det ekstra, som har rettigheter i dag, men som fikk det innsnevret fordi Høyre valgte å ikke prioritere det og valgte å kutte i det. Det eneste Høyre gjør på tannhelsefeltet i sine alternative budsjetter, er å kutte i tannhelsetjenesten. Fremskrittspartiet, derimot, har på papiret egentlig hatt god politikk på feltet i en periode. De har ikke gjort veldig mye med det i praksis, men har hatt det på papiret. Nå har de gått tilbake på det og står sammen med Høyre om å ikke prioritere tannhelsen for hele befolkningen. Det synes jeg er synd, og jeg håper egentlig at disse partiene nå skjønner at tennene er en del av kroppen.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:21:05]: Jeg tenkte jeg skulle svare litt ut på slutten av debatten. Når det blir hevdet, bl.a. fra statsråden, at Høyre ikke prioriterer tannhelse, er ikke det riktig. Da vi satt i regjering, var det vi som fikk fart på TOO-ordningen, som har vært veldig viktig for veldig mange mennesker som har vært utsatt for tortur og overgrep, som har psykiske utfordringer, og som trenger å få hjelp i tannhelsetjenesten. Det var også vi som bl.a. fikk satt i gang arbeidet med flere tannpleiere ute i kommunene, for vi har ment at det er viktig å begynne tidlig i primærhelsetjenesten med å sørge for god forebygging. Vi fremmet også et forslag i forbindelse med statsbudsjettet i fjor som handlet bl.a. om å sørge for at mennesker som er rusavhengige, og som opplever store ettervirkninger av rusavhengigheten på tennene, skal få hjelp til å opprette en god tannhelse – nettopp for at det skal være et argument for ikke å falle tilbake til rusen at en da kan få tannbehandling hvis en har behov for det.

Vi i Høyre gjør tydelige prioriteringer. Vi er også ærlig på de prioriteringene vi gjør. I tannhelsetjenesten er vi ærlig og tydelig på at vi prioriterer de mest sårbare, de som har størst behov, og ikke unge og friske pasienter som ikke nødvendigvis har behov for tannhelsetjenester. Det handler om hvilken ende man begynner i. Vi gjør også prioriteringer i den generelle helse- og omsorgstjenesten, for det er klart at vi ikke kan unnlate å

forholde oss til at det koster penger når vi skal utbedre velferdstjenestene. Da gjør vi en tydelig prioritering for å få ned ventetidene, som har økt, og sørge for at eldre som trenger det, også får den sykehjemsplassen de har behov for. Slike vurderinger gjør vi.

Jeg må bare si til slutt at jeg er litt lei av denne debatten: Er tennene en del av kroppen? Ja, tennene er en del av kroppen, men det at noe er en del av kroppen, betyr ikke at staten skal gå inn og betale for alt på kroppen. Det handler igjen om hvilke prioriteringer vi gjør, og vi prioriterer de sårbare, de som har det største behovet. Det er et helt reelt og legitimt poeng at 80 pst. av befolkningen har god tannhelse, og hvis en skal sørge for at alle skal få dekket tannhelsetjenesten, tror jeg faktisk det ødelegger veldig mye av det forebyggingsarbeidet vi har hatt i Norge i ganske mange år, for det vil jo bidra til at man, hvis man har et helseproblem, går rett til tannhelsetjenesten, istedenfor f.eks. å ta et ansvar ved å forebygge og gjøre den slags.

Vi prioriterer dem som har de største behovene, de mest sårbare, i tannhelsetjenesten. Derfor prioriterer vi rusavhengige, de som har psykiske utfordringer, eldre og også TOO-ordningen som en viktig del av det. De prioriteringene har jeg ingen problemer med å forsvare, for vi må også tørre å se helse- og omsorgstjenestene under ett, og de utfordringene som er innenfor tannhelsetjenesten.

Det er klart at Rødt er et parti som ikke har noen sammenheng mellom inntekter og utgifter. En skal ruinere norsk næringsliv, som bidrar til skatteinntekter, og så skal en utvide velferdstilbudet med masse mulige penger. Politikken må være realistisk, og den må henge sammen. Det gjør dessverre ikke Rødts politikk.

Bård Hoksrud (FrP) [12:24:23]: Det kunne vært litt morsomt, etter svaret fra statsråden, å starte med dette: Han sa at den solide faglige begrunnelsen er at en gruppe som har hele livet foran seg, er viktig. Da betyr det kanskje at en gruppe som ikke har så lenge igjen å leve, ikke er så viktig, til tross for at de faktisk har en rettighet som i 70 pst. av tilfellene ikke blir fulgt opp. Det er altså ikke sånn at Fremskrittspartiet har kuttet i disse pengene. Fremskrittspartiet har vært med på å bevilge pengene, men vi sier at vi ønsker å prioritere noe annerledes. Unge mennesker fra 20 til 28 år også kan ha problemer med tennene sine og trenger å få gjort noe med det. Det er vi villig til å prioritere, men vi er tydelige på at vi ikke ønsker å være med på å bevilge mer penger.

Man vet at enkelte steder har fylkestannlegene store problemer med å fylle opp med nok tannleger. Da skal vel kanskje helseministeren være glad for at det ikke er ventetider for å få behandling hos den offentlige tannhelsetjenesten. Vi vet at det er sånn at det skyves ut i tid,

og det hjelper kanskje ikke å skryte veldig av at man nå har fått en rettighet, hvis man ikke klarer å følge opp, og det er akkurat det som skjer innenfor eldreomsorgen. Der klarer man ikke å følge opp den rettigheten.

Jeg har kanskje litt mer respekt for Rødt, men jeg tror også representanten fra Rødt må høre litt mer på hva vi sier, og ikke hva man tror vi mener og sier. De har lagt fram et forslag om det med tannhelse. De har penger til alt mulig, og de skal helst plombere ute i Nordsjøen, som faktisk sørger for at vi har muligheter, og så skal de flå næringslivet og vanlige folk der ute.

Når jeg hører på representanten fra SV, begynner jeg å stusse litt, for man argumenterer med at det handler om verdighet, det handler om tennene. Det er vi enige om, og da må man jo kanskje gjøre noe med dem som har de dårlige tennene, dem som synes det er tøft å vise fram smilet sitt, dem som sliter med masse smerter fordi de f.eks. har tannsykdommer.

Grunnen til at vi ikke støtter Høyres TOO-forslag, er at vi synes det var feil at man gikk bort fra at man kunne få denne typen behandling hos de private, fordi det ble lagt til de regionale sentrene. Vi mener at også flere tannleger burde kunne få lov til å bidra med det. Vi har altså like mye penger inne som det flertallet har, men vi sier også at når vi har bestemt at det er noen som har noen rettigheter, må man også sørge for at de får de rettighetene før man kanskje innfører det til nye grupper, som heller ikke kommer til å få oppfylt rettighetene sine.

Marian Hussein (SV) [12:27:50]: Det sies fra høyresiden at man ikke prioriterer de eldre og de sykeste. Vel, det er veldig mange fylkeskommuner hvor representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet faktisk har fått ekstra penger til tannhelse, men hvor de ikke har valgt å prioritere de eldre, de psykisk utviklingshemmede eller folk som har psykiske helseutfordringer. Et av de stedene hvor de ikke har valgt å gjøre det, er her i Oslo. Istedenfor å prioritere å bruke pengene som vi har gitt til tannhelse, til nettopp det, har de brukt dem til å gi skatteuttak til dem som har de feteste eiendommene i denne byen.

Det er rart at høyresiden hele tiden snakker om at de egentlig er for god tannhelse i befolkningen. Samtidig har de ikke drevet fram en eneste endring for å sikre at vi forebygger mer. Det er absurd å høre på representanten Svandal Bøe, som i veldig mange andre debatter snakker om folkehelseiltak og forebygging, men akkurat når det gjelder tannhelse, skal vi bare ta dem som har dårligst tannhelse, og som i tillegg til dårlig økonomi har fått tannlegeskrekke.

I mitt forrige virke jobbet jeg i Nav. Jeg møtte veldig mange av dem som hadde behov for å få hjelp av Nav til

å få dekket tannhelsetjenester. Når man er fattig og allerede stresser med økonomien og blir satt i en situasjon hvor man først skal søke om noe, og så skal noen tannleger vurdere, og det kan for noen ta opptil en uke eller i verste fall tre uker før man faktisk får den behandlingen, da er det ganske lenge å gå rundt og ha vondt.

Det som hadde vært interessant, hadde vært å ha en debatt om tannhelse hvor det faktisk var reelle muligheter for høyresiden til å si: Her har vi bygget ut noe. Det de gjør her, er at de setter opp kunstige motsetninger til vår tannhelsereform, samtidig som vi vet at de kutter i disse pengene, og de prioriterer skatteuttak til landets aller rikeste istedenfor velferd. Jeg tror ikke Norge hadde vært det Norge er, hvis det ikke hadde vært en venstreside, en fagbevegelse, som faktisk hadde prioritert pengene til felles velferd.

Det er jo det valget står om nå: om vi fortsatt skal velge å rulle ut velferden og satse på en forebyggende reform som tar vare på hele kroppen vår, eller om vi skal prioritere mesteparten av pengene til landets 1 prosent rikeste.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:30:59]: Det bør være sammenheng mellom ord og handling i politikken. Når jeg hører på representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet, blir jeg litt i tvil. Nå har jeg vært inne i Høyres alternative statsbudsjett for 2025 og Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2025. I Høyres alternative statsbudsjett for 2025 foreslår partiet Høyre å kutte 420 mill. kr til tannhelsetiltak. Etter å ha hørt representanten Svandal Bøe regnet jeg jo med at de 420 mill. kr da ble flyttet over fra de unge og til folk med rusproblemer og til eldre og til alle dem som representanten Svandal Bøe er opptatt av. Men null kroner ble flyttet til de gruppene. Så partiet Høyre, som her snakker varmt om tannhelse, tar altså 420 mill. kr bort fra formålet – helt ut – og flytter det ikke over til noe annet.

Svandal Bøe har helt rett i at politikk handler om prioriteringer, og i det samme budsjettet hadde partiet Høyre handlingsrom til 8 mrd. kr i kutt i formuesskatten. Det er det dette valget kommer til å handle om: Skal vi bruke de store pengene på de store oppgavene og bygge ut vår felles velferd, eller skal vi gi enorme skatteuttak til dem i Norge som har de største formuene, og som fint kan betale for tannlegen? Det er politikk, og det er prioriteringer. Det må være samsvar mellom det representanten Svandal Bøe sier, og det partiet hans faktisk foreslår av konkret politikk i Stortinget.

Så er det partiet Fremskrittspartiet: Jeg er helt sikker på at representanten Hoksrud har et brennende og ektefølt engasjement for de eldre, men også representanten Hoksrud må se på sitt eget partis alternative budsjett. Fremskrittspartiet foreslår ikke å kutte 420 mill. kr

til billigere tannhelse for 21–24-åringene. Det er fint, det er en riktig prioritering, men Fremskrittspartiet foreslår heller ikke en krone ekstra til å styrke tannhelsetilbudet til de eldre – null kroner til det formålet.

Jeg synes alle politikere og alle partier bør være ærlige om egen politikk. Det er helt ok å mene at man ikke skal prioritere tannhelse, slik Høyre og Fremskrittspartiet mener, men da bør en også være ærlig om det i denne sal og overfor velgerne.

Presidenten [12:33:18]: Representanten Seher Aydar har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Seher Aydar (R) [12:33:32]: Jeg vil bare svare på det representanten fra Høyre sier om at Rødt har penger til alt mulig. Det er helt riktig at Rødt prioriterer velferd og helse. I våre alternative budsjetter prioriterer vi 3 mrd. kr til tannhelse årlig, for vi mener at når vi sier at tennene må behandles som en del av kroppen og inngå i en egenandelsordning, så prioriterer vi det. Og vi har budsjetter som går i balanse.

Det er forskjell på hvordan man prioriterer pengene. Høyre vil kutte i inntekter til staten gjennom å gi skattegaver til de aller rikeste i samfunnet på 30 mrd. kr. Det er helt riktig at man da får litt dårligere råd til velferd, men Rødt har da altså de pengene til fellesskapet og bedre råd til velferd enn det Høyre har. Det mener jeg viser at det er litt ulike prioriteringer, og det må man være ærlig om. Vi viser i våre budsjetter at vi prioriterer det, og har faktisk mulighet til å ha budsjetter som går i balanse, gjennom å prioritere mer velferd.

Presidenten [12:34:39]: Representanten Bård Hoksrud har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [12:34:54]: Det var morsomt å høre på statsråden, men jeg tror han må lese budsjettene litt bedre. Det er altså kommunene som har ansvaret for å sikre eldreomsorgen, og hvis man er i et kommunalt tiltak, er det kommunen som har ansvaret for tannhelseutgiftene. Hvis statsråden hadde lest vårt alternative statsbudsjett ordentlig, hadde han sett at Fremskrittspartiet er det eneste partiet som faktisk er opptatt av å styrke eldreomsorgen i dette landet. Vi foreslår å øremerke 2 mrd. kr mer enn det som ligger inne i statsbudsjettet fra regjeringen.

Så er det sånn at når vi ikke tar bort de pengene, 420 mill. kr, har vi vært tydelige på at vi kanskje må prioritere – og ønsker – å bruke de pengene. Når disse sakene har vært til behandling, har vi også sagt at vi mener man burde kunne prioritere noen av de gruppene, som er de samme som jeg opplever at mange her prater for,

men som de ikke bevilger penger til. For eksempel er SV veldig opptatt av dette forliket og det man har fått til her, men ikke dem man prater om her, de som har dårlig tannhelse osv.

Presidenten [12:35:59]: Representanten Erlend Svardal Bøe har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:36:12]: Først må jeg gratulere statsråden med å ha lest Høyres alternative budsjett. Der står det veldig mye bra som han kan la seg inspirere seg av. Det er helt riktig at vi kutter i tannhelse-tjenesten for dem som er mellom 21 og 24 år, for vi mener det er en dårlig prioritering. Vi mener at det ikke er der en skal begynne.

Så kunne jo statsråden også ha opplyst om at vi i vårt budsjett bruker 1,3 mrd. kr mer til å styrke sykehusøkonomien og kjøpe mer ledig behandlingsskapasitet for å få ned de økte ventetidene som pasientene opplever nå. Jeg har ingen problemer med å stå her og være tydelig på hvilke prioriteringer vi gjør som er annerledes for pasientene og annerledes for befolkningen enn den politikken regjeringen fører.

Så må en gjerne stå her og snakke om prioriteringer og hele den biten, men sannheten er jo at vi må ha norske bedrifter som klarer å skape verdier, for å bidra til skatteinntekter til statsbudsjettet og finansiere de velferdstjenestene som ligger der. Det er klart at når vi har en regjering der pengene bare flyter over i nye velferdstjenester, og der en ikke bidrar til å skape mer, er det helt legitimt å stille spørsmål om hvordan en klarer å finansiere det på en god måte.

Så ja, vi i Høyre prioriterer annerledes, og det har vi ingen problemer med å stå for.

Presidenten [12:37:18]: Representanten Marian Hussein har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Marian Hussein (SV) [12:37:32]: Én ting har representanten fra Høyre rett i: Politikk handler om å prioritere, og når Høyre da snakker om norske bedrifter og at vi er nødt til å ha det, er vi enige om at det er viktig å ha norske bedrifter. Det har aldri gått bedre i norsk økonomi, og tallene fra Kapital viser veldig tydelig at det aldri har vært flere milliardærer i Norge.

Men det at vi prioriterer tannhelse, betyr ikke at det skader norsk økonomi. Det vi har fått til i Norge med en venstreside som bygde reformer og bygde landet, har handlet om at vi har økt levetiden til nordmenn. Vi har alle fastlege. Det kan ikke være sånn at bare fordi vi satser på sykehus, kan vi ikke satse på tannhelse. Det er jo

litt absurd. Skal vi la være å vedta en fastlegemelding i dag fordi vi skal satse på sykehusene?

Tennene er en del av kroppen, og vi er nødt til å fortsette å bygge ut den offentlige tannhelsetjenesten.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:38:45]: Det var veldig oppklarende å høre Høyre og Fremskrittspartiet. Høyre sier det jo akkurat som det er, at partiet Høyre tar 420 mill. kr fra tannhelse og bruker det på andre formål, og det største formålet er kutt i formuesskatten. Det er en helt ærlig prioritering, men da må ikke representanten Svoldal Bøe stå her og gi inntrykk av at en bruker de midlene på å styrke tannhelsetilbudet til våre eldre, for det gjør en altså ikke når en netto kutter til dette formålet.

Det var også veldig klargjørende å høre på representanten Hoksrud, som sier at en ikke foreslår å kutte disse 420 mill. kr til rimeligere tannhelsebehandling for de yngste, men foreslår å øke bevilgningene til kommunene. Regjeringen er også for å øke bevilgningene til kommunene, og derfor har vi levert rekordsterke kommuneoppgjør, men det er altså ikke midler som er øremerket tannhelsebehandling til våre eldre. Hvis Fremskrittspartiet mener at en skal ha en stor satsing på tannhelse til våre eldre, er det også en ærlig sak, men da bør jo det framkomme i Fremskrittspartiets alternative budsjetter. Det er mulig å fremme forslag om det i Stortinget. En bør ikke gi uttrykk for at en mener noe som en faktisk ikke tar konsekvensen av når en må prioritere. Slik er det å ta ansvar. Da må en faktisk prioritere.

Denne debatten handler om tannhelse, men jeg ble litt fristet da representanten Svoldal Bøe snakket om verdiskaping, for fakta er at norske bedrifter har satt investeringsrekorder på denne regjeringens vakt. Norske bedrifter har satt overskuddsrekorder på denne regjeringens vakt. Norske bedrifter har satt eksportrekorder på denne regjeringens vakt. Vi har rekordlav arbeidsledighet, og vi har aldri hatt flere i arbeid enn nå. Det er viktig fordi verdiene må skapes før de kan deles, og for å finansiere velferden vår er vi avhengig av et vekstkraftig næringsliv over hele Norge. Da må vi ha stabile rammebetingelser for bedriftene våre, og det kommer vi til å være garantisten for å videreføre.

Men det å bruke oppimot 35 mrd. kr av statsbudsjettet for å kutte i formuesskatten, som gjør at de i Norge som har de aller største formuene, ikke skal betale skatt på sine inntekter, er feil prioritering. Det vil ikke styrke investeringene i norsk næringsliv. Det vil bidra til at forskjellene mellom folk i landet vårt øker. Det vil også varig svekke vår evne til å finansiere viktige fellesoppgaver som skole, helse, eldreomsorg og forsvar. Derfor mener vi at det er gal prioritering.

Presidenten [12:41:43]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [12:41:48]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Helse for alle – Rettferdig prioritering i vår felles helsetjeneste (Innst. 461 S (2024–2025), jf. Meld. St. 21 (2024–2025))

Presidenten [12:42:08]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Truls Vasvik (A) [12:42:51] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for et godt og grundig arbeid i denne saken, som da heter Helse for alle – Rettferdig prioritering i vår felles helsetjeneste. Vi har hatt en god debatt og et godt samarbeid på tvers av våre politiske skillelinjer, i arbeidet med en sak som angår oss alle, nemlig hvordan vi fordeler helseressursene våre rettferdig.

Det har heller ikke manglet på innspill. 28 instanser deltok på den muntlige høringen, og i tillegg har det kommet 30 skriftlige høringsuttalelser.

Denne meldingen handler i bunn og grunn om hvem som skal få hjelp, når, på hvilken måte og på hvilke vilkår. Den handler om hvordan vi i fellesskap skal prioritere ressursene i en helsetjeneste som aldri vil ha ubegrensede midler, men som langt på vei, og kanskje naturlig nok, har tilnærmet ubegrensede forventninger rettet mot seg.

Vi står i dag samlet om at prioritering må bygge på tre prinsipper: nytte, alvorlighet og ressursbruk. Dette er ikke nye tanker, men resultatet av flere tiårs arbeid. Meldingen bekrefter og viderefører disse kriteriene som bærebjelker i en rettferdig helsetjeneste.

Komiteen støtter også meldingens tre hovedmål: likeverdig og rask tilgang til helsetjenester, tillit til prioriteringssystemene og bærekraft i tjenestene. Dette er mål som det er bred enighet om, og som gjelder uansett om pasienten bor i by eller bygd, er rik eller fattig, eller er en han, hun eller hen.

Vi lever i en tid med enorme medisinske og teknologiske fremskritt, samtidig som vi ser økt press på personell, økonomi og kapasitet. Nettopp derfor trenger vi gode, forståelige og forankrede prioriteringssystemer som både pasienter og helsepersonell kan ha tillit til.

Komiteen støtter regjeringens forslag om å øke fleksibiliteten i Nye metoder, styrke brukermedvirkning og innføre en nasjonal ordning for individuell tilgang i særlige tilfeller. En samlet komité støtter også etablering av et nasjonalt råd for prioritering og bærekraft for å sikre bredt forankrede beslutninger på tvers av helsetjenestenivåene. Samtidig ber også en samlet komité om at dette nye rådet plasseres direkte under Helse- og omsorgsdepartementet.

Komiteen er også opptatt av likeverd i praksis. Det betyr at vi må sørge for at prioriteringssystemene ikke diskriminerer små pasientgrupper, som dem med sjeldne sykdommer eller dem som ikke har sterke talspersoner i offentligheten. Det er vår politiske oppgave.

Vi understreker betydningen av tillit, åpenhet og faglighet i beslutningsprosessene. Beslutningene må være etterprøvbare. Pasientene må kunne forstå hvorfor noen tiltak prioriteres, og andre ikke.

Fra Arbeiderpartiets side vil jeg understreke at rettferdig prioritering handler om mer enn økonomi. Det handler om verdier. Vi mener det er helt avgjørende at prioritering ikke skjer ut fra folks evne til å arbeide, men ut fra helsegevinst og behov. Derfor vil vi advare mot en utvikling der samfunnsøkonomisk lønnsomhet i for stor grad blir en driver i vurderingene.

Et annet viktig punkt er alternativkostnaden. Arbeiderpartiet støtter at denne skal utredes på nytt, basert på norske forhold, men vi advarer samtidig sterkt mot å justere opp dagens terskelverdi uten tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Det kan gi dyrere metoder, men ikke nødvendigvis mer helse for pengene. Det kan gi vridningseffekter vi ikke vet om i dag, fordi kaka som er til fordeling, ikke automatisk blir større, og ved å gjøre endringer vi ikke vet konsekvensene av, kan vi svekke legitimiteten til systemet. Jeg er derfor glad for at det blir et solid flertall for II i innstillingen.

Det har kommet kritikk fra enkelte partier knyttet til prosessen, bl.a. at pressen ikke var invitert til framleggelsen av meldingen. La meg være tydelig: Innholdet i meldingen er solid, godt forankret, nødvendig og basert på tidligere vedtak og på tre ekspertgruppers arbeid. Prioritering er krevende, fordi det nettopp betyr at noen får og andre ikke får. Derfor vil noen alltid ønske at ting tar lengre tid, og at utredninger må gjøres enda grundigere. Det har jeg respekt for, men det er vår lodd som politikere å sikre tydelige rammer for en rettferdig og bærekraftig helsetjeneste.

Prioritering handler ikke bare om tekniske modeller og vurderinger i Excel-ark. Det handler om hva slags helsevesen vi ønsker å ha, og hva slags samfunn vi vil være. Prioritering bidrar rett og slett til likebehandling. Derfor er det viktig og riktig at Stortinget samler seg om grunnprinsippene – at alle mennesker har lik verdi, at

behandling skal gis etter behov, og at vi må bruke fellesskapets ressurser på en måte som gir mest mulig helse til flest mulig på en rettferdig måte.

Jeg tar opp det forslaget som Arbeiderpartiet står bak.

Presidenten [12:47:24]: Representanten Truls Vasvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:47:46] (komiteens leder): Uferdig, skuffende, utilstrekkelig, urettferdig, en tapt mulighet – dette var noen av beskrivelsene i tilbakemeldingene til et ganske bredt fagfelt, både pasientorganisasjoner og andre, på regjeringens prioriteringsmelding. Med et lite stikk til den forrige debatten kan vi kanskje si at å prioritere en prioriteringsmelding, det har regjeringen i hvert fall ikke gjort. Den ble lagt frem på den siste mulige dagen for behandling i denne perioden, etter lang ventetid. Det er vi også vant til med denne regjeringen. Dette er altså et av de viktigste styringsdokumentene for helsetjenesten, som vi dessverre ikke har fått behandlet bredt nok, godt nok og lenge nok i Stortinget.

Prioritering skjer til enhver tid og på alle nivåer i helsetjenesten: Hvem skal få hjelp med én gang, hvilken hjelp skal gis, og hvem skal vente? Hver dag står helsepersonell og vurderer nytte, ressurs og alvorlighet for å sikre mest mulig riktig beslutning om helsehjelp. Tydelige kriterier er helt avgjørende for lik praksis. Dersom helsepersonell ikke opplever kriteriene som nyttige, risikerer vi ulik praksis. Dersom pasienter ikke opplever kriteriene som rettferdige, risikerer vi svekket tillit til helsetjenesten i sin helhet. Det gjorde derfor inntrykk da direktørene ved noen av landets største sykehus i februar 2025 på Dagsrevyen etterlyste en debatt om hvilke tjenester en skal levere på hvilket nivå. Når direktørene ved landets største helseforetak fremsetter usikkerhet rundt den grunnleggende driften av sykehusene, skal vi lytte. Derfor er det spesielt at vi har en helseminister som svarer på sykehusenes bekymring med at han mener at det ikke trengs en stor, ny debatt om hvordan sykehusene skal prioritere.

Høyre mener denne regjeringen burde vært seg sitt ansvar bevisst og gjort et grundigere arbeid for å sikre riktige prioriteringer for fremtiden. En av de viktigste diskusjonene i prioriteringsdebatten er hvordan vi skal ivareta et bredere samfunnsperspektiv i prinsippet om kunnskapsbaserte og rettferdige prioriteringer i helsetjenesten. Det handler ikke bare om hva som virker for den enkelte pasient her og nå, men også på lengre sikt, og det handler om gevinster sett i et større samfunnsperspektiv.

Vi er glade for at vi har fått gjennomslag for viktige endringer i behandlingen av prioriteringsmeldingen i

Stortinget. Noe av det viktigste er at det er flertall for å utrede et sikrere anslag på alternativkostnaden for helse- og omsorgstjenesten i Norge, basert på norske data, og at regjeringen i mellomtiden, innen utgangen av 2025, skal gjøre en hurtigutredning basert på tilgjengelige data, med mål om å justere dagens alternativkostnad for pris- og produktivitetsutvikling inntil det sikrere anslaget er på plass.

Høyre mener også at regjeringens prioriteringsmelding er mangelfull på flere områder, og vi fremmer i dag forslag om at det bl.a. skal gjøres en sekundæranalyse der det er relevant, med tanke på å se samfunnsperspektivet i prioritering.

Vi er også opptatt av at klinikere og brukere skal involveres tidligere i metodevurderinger og beslutningsprosesser. Da evalueringen av Nye metoder ble lagt frem etter valget høsten 2021, var noe av den største kritikken mot systemet som ivaretar prioritering av nye medisiner, at klinikere og brukere følte seg svakt og for dårlig involvert. Det er avgjørende viktig for legitimiteten til de beslutningene som tas når nye medisiner skal innføres i Norge, og vi kan ikke lenger fortsette å sakke akterut i forhold til land rundt oss når det gjelder å skaffe våre pasienter tidlig tilgang.

Prioritering handler om mye mer enn kun legemidler. Landet trenger en ny regjering som tar tak i de grunnleggende utfordringene, som hvordan helsetjenesten skal prioritere knappe ressurser, hvordan vi skal redusere ventetiden for pasienter, og hvordan vi skal sikre tillit til at det offentlige stiller opp når man trenger det. Pasienter og helsepersonell trenger ikke flere slagord, de trenger bare en god helsetjeneste.

Med det tar jeg opp de forslagene Høyre fremmer og er med på.

Presidenten [12:52:43]: Representanten Tone Wilhelmsen Trøen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [12:53:05]: Senterpartiet ønsker denne prioriteringsmeldinga velkommen. «Helse for alle – Rettferdig prioritering i vår felles helsetjeneste» – det er jo noko som alle er for. Rettferdig prioritering er òg heilt grunnleggjande for at vi skal oppretthalda den til-liten som vi har til helsetenesta vår.

Mange viktige prinsipp og forslag er tatt opp og føreslått, og eg viser til innstillinga, men vil òg ta opp nokre av vurderingane som er gjorde frå Senterpartiets side.

Først vil eg seia at fleire forslag som Senterpartiet stod åleine om ved behandlinga av prioriteringsmeldinga i 2016, no vert tatt opp og vedtatt. Det er vi glade for. Senterpartiet var imot då Solberg-regjeringa bestemte seg for å leggja ned Nasjonalt råd for prioritering i helse-

og omsorgstenesta. Vi støtta Nordheim-utvalet, som meinte at det var viktig å ha eit rådgivande, uavhengig organ med eit fagleg sterkt sekretariat med relevant prioriteringskompetanse. Vi meinte at Nasjonalt råd for prioritering måtte styrkjast, men i staden vart det altså lagt ned. Difor er vi glade for at regjeringa no har bestemt seg for å gjenoppretta det. Vi støttar forslaget om at dette må leggjast under politisk nivå i departementet, og ikkje som eit råd under direktorat.

Senterpartiet står bak forslaget frå eit fleirtal om å greia ut eit sikrere anslag for alternativkostnaden, basert på norske forhold, og ei hurtigutgreiing for å justera dagens alternativkostnad for pris og produktivitetsutvikling. Her vil eg òg visa til Senterpartiets forslag frå 2016, der vi bad om nettopp dette. Vi bad då Solberg-regjeringa om å gjera ei grundigare vurdering av alternativkostnad for Noreg og setja i gang eit slikt arbeid, men dette vart altså stemt ned av Høgre og Framstegspartiet den gongen.

Vi meiner at det er ein veikskap med denne prioriteringsmeldinga at beredskap ikkje er omtalt som ein viktig verdi i helse- og omsorgstenesta. Helsetenesta er meir enn pasientbehandling. Prioritering i helsetenesta handlar òg om beredskapen for landet. Difor har Senterpartiet med fleire eit forslag om at

«likeverdige og tilgjengelige helsetjenester der folk bor, og helseberedskap, som del av landets totalfor-svar, skal være en viktig verdi i arbeidet med rettferdig prioritering i helse- og omsorgstjenesten».

Norsk Sykepleierforbund har hatt innspel i høyringa om akkurat dette, og dei har omtalt den samfunnsverdien det er å oppretta helsetenester i heile landet.

Eg vil òg utfordra helseministeren på at underbe-handling er lite omtalt i meldinga. Det er urovekkjande. Vi har skrive merknader der vi føreset at dette vert arbeidd vidare med i tida framover.

Val av perspektiv er viktig for prioritering. Å innlemma samfunnsverknad og gi det stor vekt har både ulem-per og fordelar, som det òg står i merknader. Senterpar-tiet har landa på at vi støttar det regjeringa føreslår om å leggja til grunn det utvida helsetenesteperspektivet som grunnlag for prioritering. Spesielt vil vi åtvare mot å leg-gja vekt på den framtidige produktiviteten til pasientar, altså om ein kan vera i arbeid eller ikkje, for det vil kun-na strida mot prinsippet om likeverdig tilgang til helse-tenester, uavhengig av bakgrunn.

Openheit om prioritering er heilt nødvendig for å få tillit til den prioriteringa som vert gjord. Difor er det et-ter mi vurdering meiningslaust å ha eit system der prisane for legemiddel er hemmelege. Sjølv mange år etter at anboda er gjennomførte, får ikkje Stortinget og samfun-net elles vita om kostnaden. At openheit om pris skal føra til dyrare medisinar i Noreg, er ulogisk. Dette er det

den internasjonale legemiddelindustrien som tener på, og det er norske pasienter som er taparane.

Eg er glad for fleirtalsforslaget om at Noreg skal ta ei leiande rolle i arbeidet for større openheit i marknaden for medisinske produkt, i internasjonale fora. Vi meiner at Stortinget burde ha gått lenger – vi burde ha sikra openheit om avtaleprisar etter kontraktsinngåing, slik bl.a. Kreftforeningen har tatt opp i høyringsinnspellet sitt.

Det er positivt at personell no skal vektast ved innføring av nye tenester, og her på slutten må eg seia at om det hadde vorte gjort, burde ikkje ordninga med kommunal nettlege ved sidan av fastlegeordninga ha vorte føreslått. Vi føreslår òg at ein må sjå meir på korleis konsekvensane for personell skal vektast.

Med det tar eg opp dei resterande forslaga Senterpartiet er med på.

Presidenten [12:58:07]: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Bård Hoksrud (FrP) [12:58:26]: Det er spesielt at vi har en regjering som ikke klarer å legge fram et av de viktigste dokumentene i hele perioden før den aller, aller siste dagen for å få behandlet det i denne sesjonen. Ikke nok med det: Jeg hørte på saksordføreren fra Arbeiderpartiet som sa at dette var et dokument som var solid, godt fundamentert og veldig bra. Hvis det hadde vært så grusomt bra, hadde man vel hatt en pressekonferanse hvor man fortalte hvor flott og fin denne meldingen var. Men nei, man hadde pressekonferanse om en helt annen sak som tydeligvis var viktigere enn denne saken, som er utrolig viktig for de aller fleste pasienter i Norge.

Det er enda mer spesielt, for det er et av de viktigste dokumentene, som de aller fleste brukerorganisasjonene, industri og alle innenfor helseområdet er opptatt av. Fra man var ferdig med høringen og til saken skulle være ferdig avgitt i komiteen, fikk komiteen under 30 arbeidsdager på seg. Dette er god prosess. Dette er involvering og medvirkning fra alle aktørene som åpenbart har ment mye om denne meldingen. Den er vanskelig å lese, trøblete og veldig dårlig – det var tilbakemeldingene fra veldig mange, både brukerorganisasjoner og andre.

Det snakkes mye om prioriteringer i helsevesenet, og det snakkes om kost-nytte, leveår og budsjettammer, men for dem som står i kø, for dem som ikke får behandling fordi dokumentasjonen er for svak eller medisinerne er for dyre, handler det ikke om teori; det handler faktisk om liv. Fremskrittspartiet mener at vi må ha et system som er både bærekraftig og rettferdig, men først og fremst menneskelig.

Det regjeringen legger fram her, er i stor grad en videreføring av dagens system. Det vi etterlyser, er en evne og vilje til å se hele mennesket og hele konsekvensbil-

det. Vi mener det er uheldig at regjeringen ikke i større grad vurderer å ta inn et samfunnsperspektiv i prioriteringene. I dag ser man bare på helsetjenestens gevinster og kostnader, men det å få behandling handler ikke bare om helsetjenestene. Det handler om muligheten til å kunne komme tilbake i jobb, til å kunne ta vare på familien sin og til å leve et verdig liv.

Et av de store problemene er terskelverdien for et godt leveår. Den har ikke blitt justert siden ordningen kom for ti år siden. Verdien av et godt leveår står altså stille, mens inflasjonen løper fra oss. Det betyr i praksis at vi verdsetter liv lavere og lavere for hvert eneste år som går. Det holder ikke. I andre sektorer, som samferdsel, justis, kommune, ja overalt, justerer man slike beregninger jevnlig. Det må vi gjøre i helsesektoren også. Fremskrittspartiet foreslår derfor at man både umiddelbart justerer terskelverdien for prisstigning og etablerer en fast årlig justering framover.

Det er så rart, for det har vært representanter fra partiene som er i flertall, som nå har vært tydelige på at de ønsker å se på dette, og at det man må gjøre, er å sette ned et utvalg som skal se på det fram til nyttår. Vi trenger ikke noen utvalg som skal se på dette, det er bare å støtte Fremskrittspartiets forslag. Vi sier at vi løfter det opp sånn som vi gjør på alle andre områder innenfor budsjettene, nemlig å prisjustere, så det blir likestilt. Det er altså sånn at det er noen partier som prater mye, og når man skal handle, er det bedre å lage enten en handlingsplan eller en strategi eller å nedsette et utvalg – nei, vi trenger ikke det.

Det er pasienter der ute som står og venter på å få medisinerne sine. Blant de gruppene er de små pasientgruppene med alvorlige sykdommer. Det kan ikke være sånn at sjeldne diagnoser gjør at man ikke får tilgang til behandling. Vi må tåle høyere usikkerhet og større ressursbruk i slike tilfeller, og staten må ta ansvar. Fremskrittspartiet foreslår derfor en nasjonal finansieringsordning for sjeldne sykdommer og at man fjerner føringen om at usikkerhet alltid skal vektlegges negativt. Dessverre er det liten vilje til det her.

Det er 48 medisiner som er godkjent de siste årene. Av dem får man tilgang til åtte i offentlig helsevesen i Norge, men man får tilgang til de aller fleste andre hvis man har penger selv. Da lurer jeg på hvor de partiene som prater om at man skal ha ett helsevesen, og ikke et todelt helsevesen, er hen. Man kan altså få dem privat hvis man enten har penger selv eller har noen som er villig til å betale for seg. Til slutt: Vi må bli flinkere til å lytte.

Jeg tar opp forslagene Fremskrittspartiet står bak, og så får jeg komme tilbake på talerstolen en gang til.

Heidi Greni hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [13:03:30]: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp de forslagene han refererte til.

Marian Hussein (SV) [13:03:47]: Vi står i dag egentlig overfor et ganske alvorlig paradoks i det norske helsevesenet. På den ene siden snakker vi også i denne salen om prioritering og viktigheten av å prioritere, og de offentlige helsetjenestene våre blir bedt om å prioritere stadig hardere, for ressursene er knappe, og behovene er store. På den andre siden ser vi en eksplosiv vekst i private kommersielle helsetjenester. Den eksplosjonen har vært stigende så lenge vi har hatt helseforetaksmodellen.

I økende grad tilbys behandlinger og undersøkelser som verken er nødvendige eller anbefalt av helsetjenesten. Stadig vekker vi at det er aktører som tjener på folks helsefrykt. De kommersielle aktørene kappes om å finne på nye helsebehov for den delen av befolkningen som har råd til å betale. De reklamerer aktivt for tjenester med lav eller ingen medisinsk nytteverdi. Dette driver fram en etterspørsel etter lavt prioriterte og i mange tilfeller unødvendige behandlinger, mens det offentlige sliter med å dekke de reelle medisinske behovene.

Et eksempel på det kan være at hvis en trenger en botox-injeksjon i nakken for å behandle migræne, må en vente, men ønsker en å fjerne rynker i pannen eller andre steder, så finnes det klinikker på nesten hvert gatehjørne i det området vi befinner oss i, med helsepersonell som er klare til å sette disse sprøytene.

Dette er ikke bare urettferdig. Det er også feil bruk av våre felles ressurser, og vi ser at det ikke bare svekker beredskapen vår, men også bosettingsmønstrene våre. Vi mener at personellressurser må ses i en helhet. Vi må stille flere spørsmål om hvordan vi fordeler helsepersonell, og vi er nødt til å ha en hardere prioritering også i det kommersielle. Det er ikke bærekraftig at det offentlige mangler folk for å sikre de nødvendige tjenestene, mens det kommersielle markedet flommer over av tilbud som ikke er medisinsk begrunnet.

Vi må prioritere det som faktisk gir helseeffekt, og vi må sikre at alle, uavhengig av inntekt, får tilgang til nødvendig helsehjelp. Her skulle jeg ønske at Arbeiderpartiet turte å gå enda lenger, men det som er absurd, er å høre på høyresiden i denne debatten og generelt i prioriteringsdebatter. I dag virker de å være mest opptatt av hvorfor det ikke var en pressekonferanse, noe jeg egentlig synes er ganske rart.

Når vi snakker om helseforetakenes utfordringer, må vi også snakke om hva vi faktisk har mulighet til å gjøre for å gi helseforetakene våre, eller sykehusene, som jeg burde kalle dem, bedre muligheter til å behandle. Da må vi se på hvor mye penger partiet Høyre er villig til å bruke på de offentlige helsetjenestene våre, i stedet for å snakke om at alle gode krefter skal til. Vi er nødt til å se

på hvordan vi kan bruke pengene fra helseforsikringsbonanzaen som foregår, til faktisk å styrke de offentlige helsetjenestene våre.

Vi kan gjøre noe med et todelt helsevesen. Da trenger vi et Arbeiderparti som lytter til fagbevegelsen og innfører moms på helseforsikringer. Vi trenger også at høyresiden slutter å snakke om en pressekonferanse og heller snakker om hvilke løsninger de har for vår offentlige helsetjeneste.

Med det tar jeg opp det siste forslaget SV er med på.

Presidenten [13:08:05]: Representanten Marian Hussein har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Seher Aydar (R) [13:08:34]: De økonomiske forskjellene vokser, og økonomisk usikkerhet betyr noe for helsen til befolkningen. Det må også bety noe for helsepolitikken vi fører.

Vi står overfor en situasjon der grupper av befolkningen har behov for behandling som ikke i tilstrekkelig grad møtes. Sykdommer rammer i større grad folk som har dårlig råd, og folk med dårlig råd har også dårligere tilgang på helsetjenester. Kvinnehelse har blitt systematisk nedprioritert, og det har ført til at mange kvinner har udekkede helsebehov.

Grunnen til at jeg nevner dette, er at den skjevheten som finnes i samfunnet, og tilgangen på helsehjelp, må tas med i vurderingen for å sikre rettferdig prioritering. Tannhelse bør også inngå i prioriteringen, med samme prinsipper som andre helsetjenester, slik at alle reelt vurderes på like fot. I dag er det personlig økonomi som bestemmer hvem som får helsehjelp når det gjelder munnen, ikke behovene.

Det er en situasjon der noen mennesker ikke får den helsehjelpen de trenger, samtidig som vi har overbehandlingsproblematikk. Det må møtes.

Oppgavedelingen mellom sykehusene og kommunene er viktig. Pasienter har i dag ofte kortere oppholdstid på sykehusene, men desto lenger opphold i kommunehelsetjenestetilbudet. De har da behov for mer observasjon og behandling i kommunene. Dårlig kommuneøkonomi betyr også dårligere kår i arbeidet for å sikre pasientene likeverdige tjenester der de bor. En konsekvens av for små budsjetter er å måtte vekte ressurskriteriet over både nytte- og alvorlighetskriteriet. Her må man også se at ressurskriteriet ikke overskygger de andre to, og da må kommuneøkonomien styrkes.

Helsepersonell som ressurs er en viktig del av arbeidet med prioriteringer og hvordan ressursene skal fordeles. Vekting av konsekvenser på personalressurser kan ha noen negative følger, f.eks. når det gjelder psykisk helse. Det er viktig at metoder og prioriteringer først og fremst er faglig begrunnet. Det er også viktig å bedre situasjonen for personalressurser gjennom å styrke ar-

beidsvilkårene for helsepersonell. Det har Rødt fremmet forslag om i en annen sak.

Samtidig som de offentlige tjenestene blir bedt om å prioritere stadig hardere, kappes de kommersielle om å finne nye helsebehov for den betalingsdyktige delen av befolkningen. De reklamerer aktivt for helsetjenester som har lav nytteverdi, og de driver fram økt etterspørsel etter lavt prioriterte og unødvendige undersøkelser og behandlinger. Den enorme veksten vi ser i private helsetjenester, har skapt en situasjon der det offentlige mangler folk til å sikre nødvendige tjenester til befolkningen, og der regjeringen legger opp til at personellressurser må bli vurdert basert på hva slags prioriteringer som skal gjøres. Vi er i den situasjonen. Samtidig har tilbudet av unødvendige helseundersøkelser i det private kommersielle aldri vært større.

Vi er en situasjon der fødeavdelingene sliter med å få nok jordmødre til å sikre forsvarlig fødeomsorg, men om man kan betale for det, kan man altså få en kvalifisert jordmor til å gi en tredje ultralyd, i farger, uten at det har noen form for medisinsk betydning. Man kan stå i kø i månedvis for magesmerter som kanskje gjør at man ikke kan jobbe, men privat kan folk få en ultralyd-sjekk av alle organer utført av en radiolog på dagen. Da kan vi ikke snakke om prioriteringer og personellressurser uten å se på helheten. Det er egentlig det vi ser på. Kommersielle aktørers overbehandling og unødige ressursbruk må begrenses.

Helt til slutt: Vi er enig i at potensialet for å komme tilbake i arbeid ikke bør være prioriteringsgrunnlag, for menneskers verdi og rett til behandling er mer enn det lønnede arbeidet de kan gjøre. Samtidig kan det å være i arbeid gi positive helsegevinster for den enkelte. I de tilfellene arbeidsdeltakelse er helsefremmende, bør det prioriteres. Rehabilitering som gjør at folk kan gjenvinne et funksjonsnivå som gjør at de kan delta i samfunnet eller i arbeid, er kun positivt. Likevel ser vi at med dagens finansieringsmodell, med kortsiktig gevinst, taper rehabilitering terreng. Selv om det ikke gir like mye poeng i dagens system, har forebygging og rehabilitering stor verdi for folkehelsen og er en god investering i folk og helse.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:13:40]: Sjølv om det dessverre viser seg at prioriteringsmeldinga ikkje har vore den høgast prioriterte saka frå regjeringa og helseministeren si side, er det uansett ei viktig og prinsipiell stortingsmelding, som no iallfall har kome og ligg på vårt bord. Ho burde ha kome før – ja. Men no er ho her, og vi treng ein slik grundig gjennomgang av kva verdiar og prinsipp som bør ligge til grunn når vi som samfunn må prioritere i helsevesenet, i møte med teknologiske framsteg, dyrare behandling, fleire eldre og ei pasient-

rolle i endring. Det er nettopp det denne meldinga handlar om, og som bør og må danne grunnlag for den vidare samfunnsdebatten på helseområdet.

Frå Venstre si side meiner vi det er mykje bra i meldinga, men det er òg sider ved ho som vi er kritiske til, og vi kjem til å støtte fleire forslag i helsekomiteen si innstilling som bidrar til å spisse, korrigere og forsterke politikken. Då vil eg trekkje fram særleg tre hovudpunkt som er viktige for Venstre.

For det første: Vi meiner det må bli meir tydeleg retning og gjennomføring i arbeidet med pasientperspektivet. I dag blir mange pasientar, særleg dei med samansette og langvarige behov, møtt av eit helsevesen der ein må kjempe for å bli høyrte. Vi meiner at det trengst både meir kunnskap om pasienterfaringar og meir systematikk i bruk av brukarperspektivet.

For det andre: Vi meiner prioriteringsdebatten må bli tettare knytt til det store omstillingstrykket og omstillingsbehovet i helsevesenet. Då treng vi meir nytenking, ikkje berre fleire skjema og utgreiingar. Vi treng tverrfaglege team, digitalisering, meir desentralisering av vedtaksmyndigheit og meir forebygging. Prioritering handlar ikkje berre om å seie nei, det handlar også om å få meir helse ut av kvar krone.

For det tredje: Vi meiner meldinga fokuserer for lite på forebygging og helsefremjande tiltak og ikkje minst for lite på tema som kvinnehelse. Det er eit faktum at kvinnene ventar lenger, får dårlegare hjelp og blir tekne mindre på alvor i mange delar av helsetenesta. Kvinner med muskel- og skjelettplager blir sjeldnare viste til MR, kvinner med sterke smerter blir ofte avviste og mistrudde, og kunnskapen om kvinner sin kropp og kvinner si helse er generelt sett for dårleg. Det er eit strukturelt problem, og det handlar om prioritering.

Det same gjeld innanfor psykisk helse. Der blir gapet mellom behov og tilbod stadig større, og difor meiner vi i Venstre at prioriteringsprinsippa må bli betre integrerte i både utbygging og digitalisering av det psykiske helsefeltet, og at barn og unge sin tilgang til hjelp når det gjeld psykisk helse, må prioriterast særskilt. Difor fremjar Venstre følgjande lause forslag i dag, som eg håpar også andre parti kan slutte seg til:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan forebyggende og helsefremmende tiltak kan gis en tydeligere plass i prioriteringskriteriene, slik at investeringer i psykisk helse, rusforebygging, barne- og ungdomshelse og kvinnehelse i større grad anerkjennes for sin samlede helsegevinst over tid.»

Utover det kjem Venstre til å støtte mindretalsfor-slag nr. 3, frå Høgre, Framstegspartiet og Pasientfokus, om at klinikkarar og brukarar må involverast meir i vedtaksprosessane, forslag nr. 4, frå Høgre og Framstegspartiet, som er såpass tungt at eg ikkje skal prøve å gjenta

det her, og forslaga nr. 5 og 7, frå Senterpartiet, SV og Raudt, som handlar om m.a. personellkonsekvensar og openheit om avtaleprisar. Vi vil støtte forslag nr. 11, frå Kristeleg Folkeparti, Framstegspartiet og Pasientfokus, om å endra måten ein handterer usikkerheit på i samband med innføring av nye legemiddel, og forslag nr. 12, frå Senterpartiet, om at kunnskap om prioriteringar må sterkare inn i helseutdanningane. Vi meiner desse forslaga vil gje betre og meir rettferdig prioritering i framtida og betre pasientmakt.

Venstre støttar også tilrådinga på alle romertalspunkt, inkludert at Noreg må ta ei leiande rolle i å arbeide for større openheit i marknadene for medisinske produkt i internasjonale fora. Det er òg ein del av vårt ansvar, vår solidaritet og vår evne til å prioritere, også i eit globalt perspektiv. Med det tek eg opp Venstre sitt forslag.

Presidenten [13:18:20]: Representanten Alfred Jens Bjørlo har da tatt opp det forslaget han refererte til.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [13:18:36]: Det må gjøres prioriteringer i helsetjenesten, men slike prioriteringer bør ikke utelukkende være basert på hva som lønner seg mest. De må bygge på hva som er rettferdig, medmenneskelig og verdig. Det er vårt helsevesen – vårt felles helsevesen – vi debatterer. Det bør også gjelde dem som ikke roper høyst, som tilhører små pasientgrupper, som er født med sjeldne diagnoser, eller som har komplekse og sammensatte behov.

Kristelig Folkeparti er særlig bekymret for utviklingen i tilbudet til barn med sjeldne sykdommer. Når foreldre forteller om en uoversiktlig hverdag, om ansvar som pulveriseres mellom nivåer, og manglende forutsigbarhet, må vi lytte. Det haster å sikre bedre koordinering og tydeligere ansvar for disse ungene og for disse familiene.

Kristelig Folkeparti mener at dette burde vært en melding som åpner for en bred og åpen og offentlig samtale. Isteden har regjeringen lagt opp til en hastig behandling uten tilstrekkelig forankring i fagmiljøene, brukerorganisasjonene eller befolkningen. Det svekker tilliten, og det bidrar til avstand mellom system og pasient.

Vi er ikke alene om å mene at denne meldingen burde hatt en bedre prosess. Blant flere organisasjoner har f.eks. Kreftforeningen tydelig uttrykt det samme, at prioriteringsmeldingen er for viktig og for krevende til å presses gjennom en hektisk innspurt på Stortinget og inn mot en valgkamp. Når det gjelder liv og helse, må det være rom for åpenhet, forankring og tillit. Det skylder vi pasientene.

Dagens praksis, der en sentral beregning i det norske prioriteringssystemet bygger på et britisk tall fra 2015, er ikke holdbar. Når sånne vurderinger påvirker

hvem som får tilgang til behandling, må grunnlaget være solid, relevant og oppdatert, og det er ikke godt nok i dag. Kristelig Folkeparti er også opptatt av at prioriteringer må ta høyde for geografiske forskjeller. Tilgang til helsehjelp må ikke bli et spørsmål om postnummer. Vi ber derfor regjeringen vurdere hvordan reisevei og bosted påvirker den reelle tilgangen til helsetjenestene, særlig i distriktene. Vi mener også at pasientmedvirkning i helsetjenesten må styrkes. Det holder ikke med prinsipper i dokumenter. Det må merkes i praksis. Brukerstemmen må ha innflytelse, både i prioriteringer, på systemnivå og i møtet mellom pasient og behandler.

Prioriteringer må ikke gjøres på en måte som forsterker forskjeller. Vi må sikre at helsevesenet vårt fortsatt er bygd på fellesskap, rettferdighet og omsorg, ikke på hvem som har mest, eller på hvem som passer best inn i regnestykkene.

Med dette vil jeg vise til Kristelig Folkepartis forslag i saken.

Irene Ojala (PF) [13:21:53]: Prioritering er å sette noen foran noen andre. Helsetjenestene og helsevesenet gjør det hver dag. De bestemmer hvilke pasientgrupper som skal ha forrang framfor andre når det gjelder diagnostikk, behandling, rehabilitering og pleie. Egentlig handler det om selve livet til mennesker som vi kjenner og ikke kjenner, men som noen av oss skal vurdere livsverdien og nytten av på bakgrunn av de økonomiske kostnadene og ressursene samfunnet er villig til å bruke på den enkelte av oss.

De fleste av oss vet at prioritering er vanskelig. Prioritering handler om mange etiske spørsmål og dilemmaer i møte med de syke og deres pårørende, helsepersonell og det helseforetakssystemet som vi må forholde oss til. Men systemet vi har, må tåle å bli gått etter i sømmene.

I morgen, 5. juni, er det folkemøte i Hammerfest. Befolkningen i Hammerfest gjør det samme som vi gjorde i Alta i 2017. Da samlet folk fra Alta og Kautokeino seg. En tredjedel av Alta kommunes befolkning gikk i tog. Problemet ved Finnmarkssykehuset er et ledelsesproblem som er blitt så stort at folk går mann av huse for å protestere. En av årsakene er at måten vi behandler folk på, og det vi skriver av rapporter, ikke passer de menneskene det gjelder. Helsepersonell erfarer at de ikke får gjort jobben sin i tråd med etisk standard innen helsepleie. Ja, det er så ille at ledelsens prioriteringer går ut over pasienter. Det går ut over deres liv og livskvalitet. Når så skjer, lager vi da de riktige planene? Har vi de riktige målene?

I komiteen skriver vi i våre merknader at dagens prioriteringskriterier er et resultat av et arbeid som har pågått i mange tiår, det være seg offentlige utvalg, ekspertgrupper eller stortingsmeldinger, som helsepersonell

kommisjonens utredning i 2023, framskrivning av perspektivmeldingen stortingsmelding 31 og sykehusutvalgets rapport fra 2023. Alle disse peker på at vi mangler titusenvis av ansatte i helse- og omsorgssektoren fram mot 2060.

Vi må spørre oss: Har regjeringens prioriteringsmelding gitt oss de nøklene vi trenger for å åpne opp mulighetsveiene til å beholde helsepersonell, og dernest rekruttere nytt personell til helse- og omsorgstjenesten slik at pasienter får en likeverdig behandling? Har vi fått de nøklene? Har de gitt oss de nøklene? Til det må vi ha fokus på at helseledere i vår butikkdrevne helseforetaksmodell må bli gode personell-ledere. Det er de ikke i dag. Hadde de vært det, hadde de sett de ansatte. Vi må altså prioritere, også fram mot gode ledere. Det er ikke pasienter og ansatte som skaper problemene. Det er problemer som ledere og vi politikere har ansvar for.

Da jeg for mange år siden studerte historie, fikk vi en oppgave om at vi skulle se på medisinalrapporten for Nord-Norge i år 1900. Der skrev legene om tilstanden i nord, om kvinner som var løsslupne, og som hadde flere unger. De var rødmussede på hendene og i ansiktet, og de var ikke særlig hygieniske. Det høres fælt ut, ikke sant? Det står ingenting i de rapportene om at kvinnene hadde mange barn, at gubben var på havet og fisket, og at de hadde både eldre foreldre hjemme og et stort fjøs å ta seg av. At en kvinne hadde stått i elven og skylt opp klær hele dagen og var utslitt og trøtt da hun kom til legen, sto heller ikke der. Men legen fikk sympati sørpå, og han reiste sørover til gode stillinger. Det er nesten sånn som når direktørene kommer nordover. De kommer og forteller oss nordpå hvordan vi skal leve vårt liv. Det går ikke. De må huske på at de ikke kan forandre Finnmark og Nord-Norge etter sine målsettinger. De må faktisk lytte til Stanghelle, som sa:

«Søringer har alltid forstått lite av vår nordligste landsdel. Verre er det at vi heller ikke forstår hvor lite vi forstår.»

I morgen er det altså folkemøte i Hammerfest, og jeg ønsker dem virkelig lykke til. Jeg avslutter med en kort stemmeforklaring: Pasientfokus stemmer selvfølgelig for alle forslagene vi er med på, og så stemmer vi for forslag nr. 1. Vi stemmer også for det løse forslaget fra Vensstre, altså forslag nr. 20, og vi stemmer også for komiteens tilråding I til IV.

Jeg håper virkelig at vi lærer noe av det vi holder på med, og at alle de utredningene som er gjort her bare de siste fire årene jeg har vært på Stortinget, får betydning for dem det gjelder, og at det ikke bare blir noe man putter i en skuff, sånn som man gjorde med St. meld. nr. 12 for 2008–2009, En gledelig begivenhet. Vi er faktisk nødt til å ta tak i dette her. Vi må slutte å bare prate, og det gjelder også helseministeren og hans team.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:27:14]: Vi står i dag overfor en av de mest grunnleggende utfordringene i vår felles helsetjeneste: hvordan vi skal prioritere rettferdig, bærekraftig og med høy tillit i en tid med økende behov og begrensede ressurser. Regjeringens stortingsmelding Helse for alle gir et helhetlig og framtidsrettet svar på dette.

Meldingen bygger på tre solide pilarer: likeverdig og rask tilgang, tillit til prioriteringssystemene og bærekraft i helse- og omsorgstjenestene våre. Disse målene er ikke bare idealer, de er nødvendige forutsetninger for at vi skal kunne tilby helsetjenester av god kvalitet til hele befolkningen, uavhengig av bosted, inntekt eller diagnose.

Regjeringen viderefører de tre prioriteringskriteriene nytte, alvorlighet og ressursbruk. Dette har bred politisk og faglig forankring. Disse kriteriene skal anvendes likt på tvers av pasientgrupper og behandlingsmetoder. Det er rettferdighet i praksis.

Regjeringen viderefører også det utvidede helsetjenesteperspektivet. Det er et valg som sikrer at vi prioriterer tiltak ut fra det som er selve kjerneoppdraget til helsetjenesten: å gi mest mulig helse for fellesskapets ressurser. Vi anerkjenner at samfunnsperspektivet har verdi, men vi advarer mot at økonomisk produktivitet skal kunne styre hvem som får behandling. Et slikt skifte vil svekke prinsippet om likeverdig tilgang, og det vil kunne føre til at sårbare grupper i samfunnet vårt, som eldre, kronisk syke og uføre, blir nedprioritert. Vi mener at alle mennesker har lik verdi, og at helsetjenesten skal møte behov, ikke bare investere i arbeidskraft.

Vi tar også grep for å styrke systemet Nye metoder. Med økt fleksibilitet og ikke minst individuell tilgang for klinisk eksepsjonelle pasienter sørger vi for at pasienter med særskilte behov ikke faller utenfor. Videre fremmer vi forslag for å forenkle og effektivisere prosesser for vurdering i blåreseptordningen. Vi setter tidskrav for metodevurderinger, og vi vil etablere en ordning for kunnskapsgenerering der usikkerheten er stor. Dette er konkrete tiltak som vil gi raskere tilgang til ny og effektiv behandling.

Vi erkjenner at tillit ikke kan vedtas. Den må bygges. Derfor styrker vi åpenheten i beslutningsprosessene, vi gir klinikere og brukere større innflytelse, og vi etablerer et nasjonalt råd for prioritering og bærekraft. Dette rådet skal være en arena for dialog, refleksjon og faglig forankring – ikke et nytt byråkratisk nivå, men et reelt verkøy for bedre beslutninger.

Vi tar også ansvar for helsetjenestens bærekraft. Det innebærer å synliggjøre konsekvenser av alle nye tiltak for personellbruk og ressursbruk på tvers av sykehus og kommuner. Ja, vi må bruke ressursene klokt – ikke minst helsepersonellens tid og kompetanse. Derfor utvikler vi

også beslutningsstøtteverktøy og styrker kunnskapsgrunnlaget i kommunene.

Noen har kritisert prosessen. La meg være tydelig: Regjeringen har levert på sitt løfte om en ny prioriteringsmelding. Meldingen er et resultat av grundig arbeid og bred involvering. Det er tre utvalg som har samlet kompetanse fra over 30 eksperter innen helsefag, økonomi, etikk og helseforvaltning. Vi har lyttet til fagmiljøer, vi har lyttet til pasientorganisasjoner, og vi har lyttet til kommunesektoren. Det er ikke et tegn på svakhet at vi viderefører det som faktisk fungerer – det er ansvarlighet.

Til slutt: Prioritering i helsetjenesten er ikke et valg, det er en nødvendighet, og det er et politisk ansvar. Spørsmålet er ikke om vi skal prioritere, men hvordan vi skal prioritere. Med denne meldingen legger vi grunnlaget for en rettferdig, åpen og bærekraftig helsetjeneste for alle.

Presidenten [13:32:02]: Det blir replikkordskifte.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:32:16]: Jeg la merke til hvordan statsråden i sitt innlegg beskrev muligheten for å ta inn et samfunnsperspektiv i prioriteringene, gjorde det til et verdispørsmål og kalte det økonomisk produktivitet.

Jeg må si at jeg reagerer litt på det, også fordi ekspertutvalget – som regjeringen selv satte ned – hadde som sin hovedkonklusjon det forslaget som fremmes av Høyre og Fremskrittspartiet i salen i dag og i saken, at man som utgangspunkt bruker et utvidet helsetjenesteperspektiv, som i dag, men bør endre det til også å involvere en sekundæranalyse der det er relevant. Ekspertutvalget beskriver det veldig konkret. Det drøfter de etiske og de praktiske sidene ved det. De mener også det er et bredt sett med konsekvenser som er relevante å hensynta i prioriteringen for at det skal være rettferdig. Kan statsråden utdype noe mer hvorfor de ikke ønsker å følge ekspertutvalget?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:33:21]: Takk for et veldig viktig spørsmål. Jeg helt enig med representanten i at dette jo er veldig vanskelige spørsmål, og det er ikke helt svart-hvitt, alt eller ingenting, null eller hundre. Det er argumenter for og imot de ulike perspektivene, og så har regjeringen etter en helhetlig vurdering likevel kommet til at vi mener det er fornuftig å beholde det utvidede helsetjenesteperspektivet.

Som jeg sa i innlegget, handlet det om at vi mener det er verdimeessig viktig for å unngå at tiltak som er rettet mot personer i arbeidsfør alder, kan gi høyere prioritet i helsetjenesten enn tiltak som f.eks. er rettet mot uføre, barn eller alderspensjonister. Det ville kanskje vært samfunnsøkonomisk mer lønnsomt, men vi mener

at det ikke er i tråd med helsetjenestens samfunnsoppdrag, som er å ivareta dem med det største behovet.

Så har regjeringen på mange måter funnet en tredje vei, for vi sier jo at en i spesielle tilfeller vil kunne vektlegge ting annerledes, og vi sier også at personellkonsekvenser skal være en del av disse vurderingene.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:34:28]: Jeg takker for svaret, og så tenker jeg at det er veldig lett å bruke de eksemplene som statsråden bruker, og sammenligne en som står i arbeid, med en som f.eks. er ufør, og gjøre det til et prioriteringsspørsmål. Men jeg oppfatter ikke at det er det ekspertutvalget sier. Jeg oppfatter også at det faktisk kan være veldig urettferdig og en svak prioritering å ikke hensynta pårørende, ikke hensynta et bredere samfunnsperspektiv og ikke hensynta mer i disse veldig viktige prioriteringsdiskusjonene, som ofte handler om tilgang på legemidler, men som også i stort kan handle om andre viktige prioriteringer.

Jeg registrerer at statsråden ønsker å gjøre dette til et verdispørsmål og legger vekt på dem som er i arbeid, og dem som ikke er i arbeid. Jeg mener det er for enkelt, og jeg mener at vi burde ha gått denne veien.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:35:33]: Jeg stor respekt for at representanten har et annet syn på dette, og det er som sagt argumenter for og imot. Så har vi falt ned på å beholde det perspektivet vi har, som også er i tråd med det som de andre nordiske landene har falt ned på.

Fordelen med det utvidede perspektivet er jo at det både ser hen til de direkte virkningene for helsetjenesten og tar høyde for mennesket som skal ha behandling. Det handler om helseeffekter, og det handler også om livskvalitet. Det handler om mestring både nå og framover i livet, noe som selvfølgelig er viktig, og det handler om hvilken effekt og nytte en kan ha av denne behandlingen.

Så mener vi at det kan være noen saker – f.eks. de sakene som kommer til Stortinget fordi det er snakk om store investeringer og store veivalg – der en bør kunne legge større vekt på de samfunnsmessige sidene av dette. Det var det jeg mente med at vi på mange måter har funnet en tredje vei, der vi tar det beste fra modellene, men i hovedsak beholder det perspektivet vi har i dag.

Kjersti Toppe (Sp) [13:36:53]: Eit stort fleirtal på Stortinget gir no eit oppdrag til regjeringa om å jobba for openheit om legemiddelprisar, jf. vedtak III, om at Noreg skal ta ei leiande rolle i arbeidet for større openheit i marknaden for medisinske produkt.

Så er det forslag frå mindretalet. Eitt ber regjeringa sikra openheit om avtaleprisar etter kontraktinngåing, og eitt ber regjeringa innhenta kunnskap og koma med

ein konkret plan for å fremja openheit. I sjølve meldinga skriv regjeringa sjølv at dei har som mål å sikra openheit om avtaleprisar på generiske og biotilsvarende legemiddel som vert konkurranseutsette etter at avtalane er inngått. Det er jo eit veldig bra mål, så eg er ute etter å høyra korleis statsråden vil arbeida for dette viktige området.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:37:59]: Takk for spørsmålet. Vi skal selvfølgelig jobbe for å følge opp egen melding. Jeg er veldig glad for at et bredt flertall i Stortinget slutter seg til hovedgrepen i den meldingen. Det er viktig at det er langsiktighet, forutsigbarhet og stabilitet rundt så viktige spørsmål som vårt helsepersonell står i hver eneste dag.

Så har det med åpenhet noen mulige negative konsekvenser som det er viktig at vi er klar over, og derfor er jeg veldig glad for at Stortinget, alle partiene, har vært så tydelig på å gi oss i oppdrag å jobbe internasjonalt for dette. Hvis ett land praktiserer økt åpenhet eller en annen form for åpenhet enn andre land, vil det kunne påvirke prisingen til legemiddelselskapene og hvilke markeder legemiddelselskapene satser på, det kan sette land opp mot hverandre, og det kan føre til at det blir forskjeller i denne prisingen som gjør at vi betaler mer for legemidler enn vi bør gjøre. Derfor bør dette koordineres internasjonalt, nordisk, og det vil regjeringen ta initiativ til.

Bård Hoksrud (FrP) [13:39:25]: Da skal jeg gå rett på: Mener statsråden det er etisk forsvarlig å videreføre en modell der vi i praksis verdsetter helse og liv lavere for hvert eneste år som går? For det er konsekvensen av den politikken som statsråden nå er ansvarlig for.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:39:45]: Takk for spørsmålet.

Jeg anerkjenner absolutt representantens engasjement for alternativkostnaden, og jeg mener også at vi bør se på den. Regjeringen foreslo at vi først skulle la Stortinget få ta stilling til prioriteringskriteriene og hvilket system vi skulle legge til grunn, hvilket perspektiv. Det tar Stortinget nå stilling til. Stortinget har nå innstilt på å vedta at en skal jobbe raskt med dette i løpet av høsten og foreslå noen justeringer i systemet allerede da. Det er jeg helt enig med representanten i at er viktig.

Så må vi huske på at når vi justerer alternativkostnaden, kan det bidra til at noen som har hatt tilgang til f.eks. legemidler og behandling som ikke har hatt det før, får det, men det kan også bety at noen andre mister det. Vi har de ressursene vi har i helsetjenesten vår, så mer til noe kan altså bli mindre til noe annet. Derfor er det viktig at vi vet hva vi gjør, og har grundige fakta når vi beslutter dette.

Bård Hoksrud (FrP) [13:40:49]: Det er i hvert fall sånn at i de avtalene som er inngått, er prisen framforhandlet, så det betyr jo ikke at noen mister det, men det betyr kanskje at noen flere kan få det. Og jeg mener at over et halvt år er altfor lang tid.

Men det jeg har lyst å utfordre statsråden på, er hvorfor man stemmer imot forslaget om at Stortinget ber regjeringen sikre reell og tidligere involvering av klinikere og brukere i beslutningsprosessen, og legge til rette for at klinikerne få uttale seg om saker de selv er eksperter på. Det trodde jeg faktisk at statsråden ville være enig i at kunne være veldig fornuftig.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:41:24]: Hvis representanten sikter til systemet Nye metoder, blir jo klinikere involvert i den forstand at det er behandlende lege som fremmer disse sakene. Når vi nå åpner for at pasienter som har fått nei på gruppenivå i eksepsjonelt medisinske tilfeller, kan få vurdert saken sin på ny, starter jo det med at behandlende lege fremmer saken, og det går via fagdirektør i sykehuset, helseforetaket, før det kommer til Beslutningsforum. I tillegg til det, og jeg er enig med representanten i at det er viktig at vi lytter til organisasjonene og fagfolkene, foreslår vi også å styrke rettighetene til pasient- og brukerorganisasjonene gjennom deltakelse i Beslutningsforum. Det at vi demokratiserer disse prosessene, mener jeg er riktig, for det bidrar til større legitimitet i og tillit til beslutningene.

Seher Aydar (R) [13:42:43]: Spørsmålet mitt handler om vekting av konsekvenser for helsepersonell og hvordan det påvirker ulike helsetjenester. Da tenker jeg spesielt på psykisk helse. Det som er bekymringen, er at prioriteringene ikke først og fremst baserer seg på prioriteringskriteriene, og at dette kan påvirke hva slags helsehjelp vi egentlig trenger. Kan helseministeren sikre at det ikke blir konsekvensen?

Det andre jeg lurer på, er en forlengelse av spørsmålet om helsepersonell, der vi ser at det kommersielle vokser, ikke bare basert på det som er behovet, men også det folk kan betale for. Er det ikke hensiktsmessig å se på helsepersonell og konsekvenser i en helhet, inkludert de kommersielle aktørene?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:43:43]: Takk for spørsmålet. Med denne prioriteringsmeldingen går vi inn for at hensynet til konsekvensene for og effektene på personellsituasjonen skal vurderes som en del av prioriteringen. Det er viktig, for knapphet på helsepersonell kommer til å bli en av de store utfordringene framover. Vi kan komme til å mangle 180 000 helsepersonell fram til 2060, ifølge perspektivmeldingen. Dette er grundig belyst også av helsepersonellkommisjonen, så det er viktig at vi bruker disse ressursene på best mu-

lig måte. Da må vi ha klare og tydelige prioriteringskriterier. Vi må ha godt beslutningsunderlag og god beslutningsstøtte. Vi må støtte førstelinjen, klinikerne, legene og helsepersonellet som står i disse prioriteringene hver eneste dag. Jeg mener at det som bl.a. Legeforeningen har tatt initiativ til når det gjelder Gjør kloke valg-kampanjen, er veldig viktig. Vi må gjøre det vi kan for å unngå overbehandling og helsetjenester som det ikke er nødvendig å ha, eller som ikke gir nytte. Det handler om å fremme helsekompetanse i hele befolkningen.

Seher Aydar (R) [13:44:48]: Jeg er enig i mye av det statsråden sier – det tror jeg det er ganske bred enighet om. Men spørsmålet handler egentlig om den delen av helsetjenestene som er drevet av kommersielle aktører, som Volvat eller Dr.Dropin, som er helprivate, og at man kan betale for sjekk av hele kroppen uavhengig av om man trenger det eller ikke. Man har i dag mulighet til å gjøre det, for det finnes ikke prioriteringskriterier som gjør at man må velge det som faktisk trengs mest, der det er sykdom, der det er nødvendig eller haster.

Vil statsråden sørge for at også de tjenestene ses under ett når man skal gjøre prioriteringer, eller får de kjøpe på som de vil, uten å gjøre kloke valg?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:45:36]: Helsepersonellet som jobber i alle virksomheter, har autorisasjon, og det følger også en del krav med den autorisasjonen. Vi må ha tillit til at fagfolkene gjør de vurderingene som er riktig. Så har vi vært opptatt av å få mer kunnskap om også den private delen av helsetjenesten vår. For det er riktig som representanten sier, at den har vokst de siste årene, og derfor har vi endret regelverket slik at også de private aktørene må rapportere både til kommunale og nasjonale helseregistre. Da vil vi framover få en bedre oversikt over hvilke pasienter som bruker disse tjenestene, hvilke behandlinger som gis, hvilke henvisninger som skrives, hvilke medisiner som forskrives, osv. Hvis vi da ser at det er feilvurderinger eller overforbruk av helsetjenester, eller på annen måte er noe vi mener er uheldig praksis, må man eventuelt vurdere hvordan det følges opp. Men det at folk ønsker god helse og etterspør tjenester for god helse, verken kan eller skal vi stoppe.

Presidenten [13:46:42]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kjersti Toppe (Sp) [13:47:03]: Først ein kommentar til den relativt sterke kritikken frå Høgre og Framstegspartiet om måten dette har vorte behandla på. Eg synest det er greitt nok at det vert sagt, men ein skriv vel-

dig masse om det i innstillinga og brukar masse taletid på det, i staden for å snakka om det som eigentleg er til behandling, og kva Stortinget faktisk vedtar. Det er òg slik at dersom Høgre og Framstegspartiet verkeleg meinte at det var så uansvarleg kort tid, kunne ein ha føreslått å utsetja denne behandlinga til over valet, altså til neste år. Det gjorde ikkje desse partia. Det gjer enkelte andre komitear dersom ein meiner ein har for dårleg tid. At ein òg brukar tid på å kommentera korleis ei stortingsmelding vert lagd fram, korleis pressekonferansen er gjennomført, har eg ikkje opplevd som eit argument i saka, før det vart tatt opp i denne salen. Ei stortingsmelding vert lagd fram for Kongen i statsråd, det er der den ordentlege framlegginga for Stortinget er, og det er det som er viktig.

Så til om det er uetisk, som Framstegspartiet utfordra statsråden på, å gjera det slik at verdien av eit menneskeår vert mindre for kvart år. Der synest eg at Framstegspartiet kunne gått litt stillare i dørene, for partiet stemte sjølv imot dette i 2016, da partiet sat i regjering. Da var det tydelegvis ikkje uetisk, men no er det det. Eg er veldig glad for at fleirtalet på Stortinget har vorte einige om korleis vi kan sjå på alternativkostnad ut frå norske forhold, og om å ha ei hurtigutgreiing om pris- og produktivitetsvekst. Det stemmer ikkje at dette ikkje treng ei rask utgreiing, for det er måten vi får gjennomført dette på raskast mogleg. Så kan jo Framstegspartiet fremja forslag som ikkje får fleirtal, men det hjelper ikkje pasientane nokon ting.

Til det lause forslaget frå Venstre som vert fremja i salen i dag sidan partiet ikkje sit i komiteen, der ein ber regjeringa greia ut korleis førebyggjande og helsefremjande tiltak kan verta gitt ein tydelegare plass, og viser til barne- og ungdomshelse og kvinnehelse: For det første er det sett ned eit utval som skal sjå på nettopp prioritering av folkehelseiltak. Dette forslaget strir litt mot det vi har vorte einige om skal leggjast til grunn for prioriteringar. Vi skal ikkje visa til kjønn, og vi skal ikkje visa til alder, fordi vi har vorte einige om tre prinsipp for prioritering, ut frå alvor, nytte og ressurs. Difor vil ikkje Senterpartiet støtta dette forslaget, sjølv om vi forstår intensjonen. Men meldinga i seg sjølv skal leggja til rette for at det skjer rettferdige prioriteringar, og som sagt kjem det òg noko når det gjeld folkehelseprioriteringar spesielt.

Truls Vasvik (A) [13:50:14]: Representanten Toppe sa mye av det jeg hadde tenkt å si.

Ikke minst denne fascinasjonen fra høyresiden knyttet til pressekonferanser er en interessant øvelse. Da er det nok mange viktige eller mindre viktige ting en skal basere seg på. Er kanskje oppmøtet på pressekonferansen viktig? Det er en veldig rar ting å bruke så mye energi på, synes jeg.

Til representanten Hoksrud: Alle er enige om at vi skal se på terskelverdien. Poenget er at vi må vite hva vi gjør. Hoksrud sier til statsråden i replikkordskiftet at prisene er fastsatt, så ingen mister, og kanskje noen flere får. For det første synes jeg ordet «kanskje» er ganske interessant når vi skal prate om prioritering. For det andre blir det ikke mer penger. Det er jo én kake til fordeling. Med mindre representanten Hoksrud har en magisk sekk med penger som han bare kan hoste opp når han skal gi noen flere medisiner, så har det jo en konsekvens. Det er ikke gitt at konsekvensen nødvendigvis er færre medisiner for noen, men en eller annen konsekvens har det, for det er ikke noen penger på lur her. Det kan kanskje representanten svare på, hva som er konsekvensene av det, for det er iallfall det som er viktig for oss.

Forslaget fra Venstre svarte også representanten Toppe ut. Det er et utvalg som er i gang, det skal faktisk være ferdig om kun kort tid, 1. september 2025, med et arbeid knyttet til folkehelsemeldingen. Det heter faktisk utvalg om prioritering av folkehelseiltak, så det er likt «midt i puddingen». I tillegg gir dette forslaget, som jeg kan skjønne intensjonen bak, i seg selv noen føringer for prioritering, som jo heller ikke er meningen.

Det var vel foreløpig det.

Bård Hoksrud (FrP) [13:52:20]: Det var nesten litt morsomt å høre på representantene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. De hørtes nesten litt krenket ut fordi vi påpekte at det åpenbart er slik at hver gang man har en god sak, er det sjelden man ikke har pressekonferanse. Jeg skjønner at de mener dette er en god sak, til tross for at jeg tror både statsråden og representanten Vasvik har hørt hva mange organisasjoner har ment om denne prioriteringsmeldingen.

Representanten Toppe likte ikke at jeg var opptatt av om det er etisk forsvarlig å videreføre en modell der man i praksis verdsetter helse og liv lavere for hvert år, fordi vi mente noe om dette i 2016. Det er altså den samme Kjersti Toppe som den gangen var veldig tydelig og kunne vedta det med en gang, som nå må vente – vi må vente og utrede. Nei, vi vet hva prisveksten har vært. Dette klarer man å fikse på veldig kort tid hvis man vil. Man trenger ikke over et halvt år på det.

Statsråden sa at vi må styrke førstelinjetjenestene. Ja, det er vel derfor regjeringen i utgangspunktet fjernet refusjonsordningen for kiropraktorer og nå i revidert egentlig har lagt inn peanøtter og ikke noe som betyr noe skikkelig. Mange kiropraktorer får høyere kostnader og må betale mer fordi de altså må betale for f.eks. å være en del av Norsk helsenett.

Jeg synes dette er spesielt å høre. Jeg registrerer at det var viktigere å være på pressekonferansen om rusreformen, som ble lagt fram av en annen statsråd, enn å

mene noe om denne meldingen, som veldig mange har ventet på, ikke bare ett år, ikke bare to år, men tre år. Det var lovet at den skulle komme tidlig i perioden, men så har den blitt utsatt og utsatt og utsatt. Det er vel en konsekvens av at man ikke ønsket at det skulle bli så mye oppmerksomhet rundt denne saken, og det skjønner jeg jo at regjeringen ikke gjorde. Fremskrittspartiet mener imidlertid at det er viktig å lytte til folk, og at vi må bli flinkere til det.

Beslutninger om nye behandlinger må tas i samarbeid med pasientene og fagfolkene. De vet hva som virker, og hva som ikke gjør det. Brukere og klinikere må ikke bare få si sin mening på slutten av prosessen. De må være med tidlig. I Beslutningsforum må de ha stemmerett, mener Fremskrittspartiet. Dessverre får vi ikke flertall for det. De skal få lov å være med, men de skal ikke kunne stemme, slik de regionale helseforetaksdirektørene kan, som selvfølgelig er mest opptatt av økonomi.

For oss handler det om én ting, nemlig at pasientene skal få den hjelpen de trenger, når de trenger den. Fremskrittspartiet har vært villig til å prioritere, både å styrke sykehusene og styrke kjøp av medisiner.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:55:39]: Takk for debatt om en viktig sak. Jeg savner litt mer ydmykhet fra regjeringspartiet knyttet til den kritikken som ikke bare kommer fra oss her i Stortinget, men fra veldig mange andre. Prosessen hadde vært veldig annerledes hvis denne stortingsmeldingen hadde vært lagt fram f.eks. i fjor høst.

Man kan flåse over dette – jeg har ikke fra denne talerstolen etterlyst en pressekonferanse, men vi er med i merknader i innstillingen knyttet til det. Det viktigste og mest alvorlige er at veldig mange av dem som hadde ønsket å ytre seg om dette til Stortinget i høring, ikke har rukket det. Hvis man ikke er opptatt av den type medvirkning når man sitter i regjering eller sitter her i Stortinget, synes jeg det er alvorlig. Det er flere av de viktige stemmene vi burde hørt i disse spørsmålene, som kanskje ikke engang har nådd fram.

Da er det også litt krevende når vi får kort tid til å behandle det i Stortinget. Jeg tror at denne meldingen hadde stått seg bedre, hatt et bredere fundament og gitt bedre råd til alle de millioner av prioriteringer som foregår i norsk helsetjeneste, hvis vi hadde hatt noe bedre tid på det i Stortinget. Kanskje hadde vi også funnet fram til flere felles forslag og endringer i komiteen hvis vi hadde hatt bedre tid. Det mener jeg regjeringen godt kunne vise litt mer ydmykhet overfor, istedenfor bare å slå seg på brystet og være veldig fornøyd med egen prosess fordi man har klart å levere noe i løpet av fire år.

Dette «noe» er noe av det viktigste vi har i norsk helsetjeneste: en prioriteringsmelding som gir råd og viser

vei for alle dem som hver eneste dag står der – ikke her hvor vi står, men der ute – med pasientens liv i sine hender, med å fortelle en pasient at man dessverre ikke kan få denne nye medisinen som er tilgjengelig i Danmark, Sverige, Finland, Tyskland og Belgia, fordi prioriteringskriteriene er sånn. Da skal også den legen vite at han har Stortinget i ryggen i de beslutningene han tar, og prioriteringene han gjør.

Til slutt, til representanten fra Senterpartiet: Selvfølgelig kunne vi fremmet forslag om å utsette denne til neste periode, men Høyre driver ikke og fremmer forslag det ikke er noen sannsynlighet for at vi kommer til å få flertall for i salen. Vi tar ansvar. Hvis det skulle gå mot fortsatt Arbeiderpartiet i regjering, er vi bekymret for hvor lang tid det da hadde tatt før prioriteringsmeldingen kom. Nå blir det selvfølgelig et regjeringsskifte, men vi har behandlet den nå, på en ryddig og ansvarlig måte.

Truls Vasvik (A) [13:58:55]: Representanten Hoksrud lurte på om vi ble krenket, og om vi hadde en god sak eller ikke. Jeg satt og tenkte på det, men jeg er litt usikker på om denne saken kan defineres som god eller dårlig. Jeg synes det er for mange etiske dilemmaer i det til at jeg kan si at den er god eller dårlig. Vi kan si at utredningen er god, vi kan si at jobben har vært god, men selve saken synes jeg er litt krevende å si er god eller dårlig, nettopp fordi det har en konsekvens.

Da er jeg tilbake til spørsmålet mitt, som jeg fortsatt ikke har fått svar på fra representanten Hoksrud. Det er visst så enkelt bare å justere prisvekst, men han svarer ikke på hva som er konsekvensene. Jeg vil da lese det som står i tredje avsnitt i innledningen:

«Offentlige helsetjenester drives innenfor en gitt ressursramme. Å forholde seg til en gitt ressursramme får praktiske konsekvenser for prioritering. Hvis man velger å innføre nye typer diagnostikk eller behandling som er mer ressurskrevende, må det dekkes innenfor denne rammen. Å si ja til noe betyr at det blir tilsvarende mindre til noe annet. De samlede helsekonsekvensene i befolkningen må derfor tas i betraktning når man vurderer å utvide eller innføre nye tiltak i helse- og omsorgstjenesten.»

Hvis det er så enkelt, regner jeg med det er veldig enkelt for representanten Hoksrud å si hva konsekvensene er. Hvem eller hva går det ut over? Det er nøkkelen. Det har i hvert fall vi i Arbeiderpartiet – og heldigvis et stort flertall i salen – et stort behov for å vite før vi sier noe som faktisk kan bety liv eller død for noen av de folkene som stemmer på oss.

Statsråd Jan Christian Vestre [14:00:36]: Når vi diskuterer så viktige ting som dette, er det selvfølgelig

utrolig viktig at vi er grundige og etterrettelige, og at vi ikke tar lett på noen av problemstillingene, for det er vanskelige og krevende avveininger, og det får store konsekvenser for menneskers liv. Det er viktig at dette har tillit også blant helsepersonellet, som står i tøffe prioriteringer hver eneste dag.

Ettersom det insinueres at dette har vært en hastig prosess, at den ikke har vært grundig nok, eller at den ikke er fundert på brede vurderinger, har jeg behov for å presisere at vi altså har hatt tre ekspertutvalg som har jobbet med denne tematikken. Det har involvert om lag 40 eksperter. Det ble sendt inn over 240 innspill til disse utvalgene. Det er gjennomført en rekke innspillmøter og innspillsrunder. Regjeringen la fram stortingsmeldingen helt i tråd med Stortingets praksis for saksbehandlingstid. Jeg har ikke på noe tidspunkt bedt komiteen om en raskere behandling enn det som er helt ordinært. Det ble gjennomført en høring i komiteen der 28 instanser deltok. Det ble der i tillegg sendt inn over 30 skriftlige innspill. Så dette mener jeg er faglig forsvarlig.

Jeg tror også helsepersonell i norske sykehus og i norsk kommunehelsetjeneste som hører denne debatten, og får den med seg, vil synes det er rart at vi reduserer så viktige spørsmål som dette til om regjeringen hadde en pressekonferanse eller ikke da meldingen ble lagt fram. Det tror jeg rett og slett ikke at helsepersonellet kjenner seg igjen i. Jeg tror til og med at noen av dem kan komme til å lure på hva i all verdens land vi driver med i denne salen.

Regjeringen la fram denne stortingsmeldingen med stolthet over arbeidet – et grundig og skikkelig arbeid. Vi er glad for at store deler av Stortinget slutter seg til disse hovedlinjene. Jeg registrerer at det er fremmet noen få forslag til endringer. Noen av disse endringene blir altså tatt inn, men det har vært rikelig med anledning til både å debattere denne meldingen, foreslå andre innganger og andre tiltak, og ikke minst sørge for at vi får vedtatt noe som vil være til god hjelp for helsepersonell, ledere og beslutningstakere i hele Helse-Norge, og det er jeg veldig glad for at vi nå får til.

Presidenten [14:02:53]: Representanten Bård Hoksrud har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [14:03:31]: Det er andre som har vært veldig opptatt av å fortsette debatten om pressekonferanse eller ikke, men jeg skjønner at krenkingen fortsetter.

I første innlegg sa representanten Vasvik at han var godt fornøyd med saken og meldingen, og nå sier han at han er litt usikker på om saken er god eller dårlig. Det er i hvert fall tydelig at det har skjedd noe gjennom debatten.

Og når man blir utfordret på eksempler: Dette handler om hele helsetjenesten vår. Helfo har nå anbud ute hvor aktører mener de kunne spart samfunnet for 400 mill. kr – men man får altså ikke lov til å legge inn anbud når man ikke har hatt kontrakt. Hvis man kunne det, er det i hvert fall ikke tvil om at det der ligger noen muligheter til å kunne omdisponere mer penger.

Forskjellen på regjeringen og Fremskrittspartiet er at vi er villige til å bruke mer penger på medisiner til pasienter for at flere skal få den behandlingen. Det er en vesentlig forskjell. Det betyr også at folk ser at det er forskjell på hva man vil i politikken. At flere mennesker skal få medisiner raskere, er det Fremskrittspartiet jobber for.

Presidenten [14:04:37]: Representanten Kjersti Toppe har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kjersti Toppe (Sp) [14:04:53]: Eit lite tilsvaer til representanten Bård Hoksrud om at Senterpartiet for 10 år sidan føreslo noko, og no går for ei utgreiing. Det stemmer ikkje. I 2016 var forslaget vårt òg å be regjeringa gjera ei grundigare vurdering av alternativ kostnad og bidra til at eit slikt arbeid vart sett i gang. Det vart det dessverre ikkje i 2016, då Framstegspartiet sat i regjering, men no får vi heldigvis det forslaget gjennom, sjølv om Framstegspartiet òg no stemmer imot.

Truls Vasvik (A) [14:05:45]: Jeg forbeholder meg retten til å være fornøyd med både resultatet og hvordan vi har behandlet saken nå i Stortinget, og allikevel være usikker på om vi skal omtale den som en god eller dårlig sak, nettopp på grunn av det det handler om – men det er nå så. Det er imidlertid interessant at representanten Hoksrud har funnet ut at noen har sagt at hvis noen får medisiner, kan man spare 400 mill. kr. Er det samme dagen? Poenget er at vi må vite hva vi gjør. Det er hele nøkkelen, og jeg er glad for at et flertall gjør det.

Presidenten [14:06:19]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [14:06:25]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Fornye, forsterke, forbedre – Framtidens allmennlegetjenester og akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus og Representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjersti Toppe og Siv Mossleth om å styrke den akuttmedisinske beredskapen utanfor sjukehus, inkludert legevakt og ambulanse (Innst. 460 S (2024–2025), jf. Meld. St. 23 (2024–2025) og Dokument 8:127 S (2024–2025))

Presidenten [14:07:04]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [14:07:42] (komiteens leder og ordfører for saken): Fastlegeordningen er en hjørnestein i pasientens helsetjeneste. Fungerer den, så fungerer også resten av helse- og omsorgstjenesten bedre.

Jeg vil takke komiteen for arbeidet med meldingen. Til tross for dårlig tid og at vi nok har hatt litt ulike diagnoser på hva som feiler ordningen, har vi samlet oss om viktige vurderinger, og det er i seg selv et sunnhetstegn. Vi er bl.a. enige om å styrke samarbeidet med ideelle og frivillige, utrede forskrivningsrett for avansert kliniske sykepleiere, integrere forebygging bedre i fastlegearbeidet, og det ser ut til at Stortinget samler seg om å sikre studentene et bedre fastlegetilbud.

Enighet er fint, det gir ro i salen og pene flertallsmerknader for folk der ute å lese, men ofte er det uenigheten som skaper endring. Derfor regner jeg også med at de ulike partiene vil legge vekt på sine egne satsinger, og jeg vil i det videre si litt om hva Høyre mener er viktig fremover. Vi vil styrke fastlegeordningen som førstevalg for befolkningen. Den trenger kontinuitet og kvalitet, og det handler om å redusere arbeidsbelastningen, sikre rekruttering og gi pasientene trygghet i hele landet. Det gjelder også de akuttmedisinske tjenestene og legevaktene, som i mange kommuner er limet i beredskapen. Her trengs det både robusthet og faglig trygghet. I Høyre har vi erfaring med å styrke allmennlegetjenesten. Vi re-etablerte trepartssamarbeidet og la frem handlingsplanen for allmennlegetjenesten, som har bidratt til utvikling og stabilisering. Vi etablerte også ALIS-ordningen for å utdanne og rekruttere nye fastleger.

Vi mener at fastleger som hovedregel skal være næringsdrivende, slik åtte av ti fastleger er i dag. Det gir effektivitet, og det gir eierskap til bedriften, og vi vet at etter en utredning fra Helsedirektoratet vil en full omlegging til kommunal drift koste over 11 mrd. kr i året og kreve tusenvis av nye leger. Derfor støtter ikke Høyre regjeringens forslag om endringer i finansieringsordningen, som vi mener vil kunne bidra til å svekke attraktiviteten og tilgjengeligheten for pasientene.

Så er det et paradoks at regjeringen i meldingen skriver at «det mest kraftfulle grepet regjeringen gjør, er å tilrettelegge for oppgavedeling med annet personell i

fastlegekontorene». Det stemmer virkelig ikke. Derfor håper jeg at stortingsflertallet i dag stemmer for vårt forslag nr. 3 om raskt å utrede profesjonsnøytrale takster i hele fastlegeordningen, slik at vi kan følge opp de svært gode resultatene som pilotforsøket med primærhelseteam viste. Mer tverrfaglighet er særlig viktig for dem som lever med kroniske sykdommer, skrøpelige eldre, dem som har psykiske lidelser, dem som er rusavhengige, dem som har utviklingshemninger og dem som lever med funksjonsnedsettelse.

Det er bra med piloter som primærhelseteamene, men de bør også helst lande. Tverrfaglige fastlegekontorer virker, og da må vi slutte å nøle. Vi må faktisk gjennomføre det. Så sier også Høyre tydelig nei til regjeringens pilot om kommunalt ansatte digitale leger. I stedet fremmer vi forslag om å sikre rask time hos eksisterende fastleger gjennom Helsenorge-appen. Dette bygger på det som fungerer, og det styrker fastlegeordningen som vi har. Forhåpentligvis blir det et flertall i dag også for å si nei til regjeringens pilot.

Sist, men ikke minst: I dag sikrer vi at studenter får et bedre fastlegetilbud. Til nå har det bare vært studenter i Oslo som har fått tilbud om fastlege gjennom velferdstilbudet på campus, men gjennom forslag i innstillingen i dag følger vi opp gode innspill fra studentsamskipnader og velferdsting ved flere av studiestedene våre. Unge studenter trenger fastleger kanskje mer enn mange andre. De er i en sårbar fase, med store omstillinger og tidvis veldig høyt press. En av tre studenter sier at de sliter psykisk. Derfor må vi sikre at fastlegen er kontinuiteten og døråpneren til viktige helsetilbud når studenter trenger det.

Jeg anbefaler Stortinget å stemme for forslag nr. 4, for det tydeliggjør hvordan forskriften bør lyde, og det er også i tråd med det tilbudet som eksisterer i Oslo. Men dersom forslag nr. 4 ikke skulle få flertall, vil Høyre stemme subsidiært for tilrådingens punkt 4.

Med det vil jeg nok en gang takke komiteen for godt samarbeid. Det er litt med denne meldingen som det var med den forrige meldingen: Vi er enige om mye også i komiteen og i Stortinget. Stortingets talerstol er også en stol for å uttrykke uenighet, og den har jeg frembragt for Høyre nå.

Jeg tar med dette opp forslagene Høyre er med på.

Presidenten [14:12:54]: Representanten Tone Wilhelmsen Trøen har tatt opp forslagene hun refererte til.

Truls Vasvik (A) [14:13:11]: Jeg vil begynne der forrige taler og saksordføreren sluttet. Selv om vi synes det er artig å diskutere, er vi jo enige om mye. Jeg tror det er veldig sunt, også for helsetjenestene våre, at vi faktisk er det.

Dette er en viktig melding. Det handler om grunnmuren i helsetjenesten vår, fastlegeordningen og den

akuttmedisinske beredskapen. Det er faktisk et kvart århundre siden fastlegeordningen ble innført, og mye har skjedd siden da. Folks behov for trygghet og forsikring om at storsamfunnet stiller opp når det trengs som mest, har derimot ikke endret seg. Skal vi klare å møte folks forventninger, samtidig som vi tar inn over oss at folk heldigvis lever lenger, må vi altså sikre en bærekraftig allmennlegetjeneste også i framtiden.

Vi vet alle hvor avgjørende det er å ha en fast lege man kan stole på, en som kjenner deg, og som følger deg opp over tid. Som vi vet, viser også forskning at folk som har en fast lege, faktisk lever ganske så mange år lenger enn dem som ikke har det. Derfor er det bred enighet i denne sal om at vi nå må fornye, forsterke og forbedre fastlegeordningen. Det handler om tillit, om tilgjengelighet og om trygghet for pasientene, og ikke minst om bedre rammer for legene og fagfolkene våre.

Fra Arbeiderpartiets side er vi tydelige. Vi vil bygge videre på det som fungerer i dag, men vi må også våge å endre det som ikke lenger svarer på dagens utfordringer. Derfor støtter vi den nye finansieringsmodellen med økt basistilskudd og pasientjustering, noe som gir bedre oppfølging for pasienter med store og sammensatte behov og gjør det mer attraktivt å ta ansvar for de pasientene som trenger det mest.

Vi støtter også målet om mer tverrfaglige fastlegekontorer, slik at ulike og flere fagpersoner kan jobbe sammen med pasienten og avlaste legene. Det gir bedre tjenester, bedre arbeidsmiljø og mer tilgjengelighet.

Jeg vil gjerne, og særlig, løfte fram diskusjonen om nettlegeordningen. Her foreslår regjeringen å prøve ut en offentlig nettlege som en del av det digitale skiftet i helsetjenesten. Fra Arbeiderpartiets side er vi åpne for å utforske digitale løsninger som kan styrke kapasitet og tilgjengelighet. Samtidig må dette skje på en måte som utfyller og ikke underminerer fastlegeordningen. Det er viktig for oss at digitale løsninger ikke går på bekostning av kontinuitet, faglig kvalitet eller nærhet til pasienten. Vi må unngå at helsetjenesten fragmenteres, eller at digitale tjenester utvikles løsrevet fra det som finnes lokalt. Derfor er det viktig at utprøving av nettlege skjer med tydelig styring, evaluering og tett kobling til fastlegeordningen.

En av de største ulikhetene i norsk helsevesen i dag står mellom dem som har råd, og dem som ikke har råd, til å vente på at fastlegen skal bli ledig. På mandag kveld gikk jeg forbi noen store reklameplakater her i Oslo. På dem var budskapet fra Dr.Dropin veldig tydelig: legetime for barn til 695 kr. Alle vi som har unger, vet at vi gjør alt som står i vår makt for at ungene våre skal ha det bra, også når de er pjuske. Samtidig er det faktisk en forskjell på de ungene som går forbi reklameplakaten: mellom dem som har foreldre som har råd, og dem som ikke har

råd til legetimen til 695 kr. Sånn vil jeg rett og slett ikke ha det: at vi har et system der de som er bemidlet, skal kunne få fastlegetime kjappere enn dem som ikke er det.

Vi i Arbeiderpartiet skjønner innvendingene. Derfor rammes det inn, og derfor er det en pilot, men vi kan ikke akseptere den ulikheten som finnes i dagens system. Fastlegeordningen er vår felles løsning, og den skal og må være hovedveien inn i helsetjenesten. Likevel kan vi ikke med åpne øyne se på at det er forskjell, som sagt, mellom de barna som har foreldre med råd til elementær legehjelp, og dem som ikke har det.

Arbeiderpartiet støtter tiltakene for å styrke den akuttmedisinske kjeden med bedre samhandling mellom nivåene, nye måter å bruke teknologi og personell på, og styrking av legevakt og ambulansetjenester, særlig i distriktene. Vi vet at folk må kunne stole på at hjelpen kommer, også langt fra sykehus.

Til slutt: Denne meldingen tar tak i både strukturelle og praktiske utfordringer og viser politisk vilje til å gjøre jobben. Vi bygger videre på det som fungerer, men vi gir også rom for nytenkning. Arbeiderpartiet vil sikre en tilgjengelig, bærekraftig og rettferdig fastlegeordning for framtiden, og vi vil styrke det offentlige helsetilbudet for alle, i hele landet.

Siv Mossleth (Sp) [14:17:46]: Arbeiderpartiregjeringa har lagt fram stortingsmeldinga om framtidens allmennlegetjenester og akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus. Dette er lagt fram i én melding. Senterpartiet er skuffet over at regjeringa ikke har fulgt opp Hurdalsplattformen og fremmet en egen stortingsmelding om prehospitale tjenester som omfatter legevakttjenesten, responstider og en faglig standard for innholdet i ambulansetjenesten. Dette er for viktig til å ha et lite kapittel i stortingsmeldinga om framtidens allmennlegetjenester. Flere av høringsinnspillene deler vår skuffelse.

Senterpartiet har lagt fram et representantforslag om å styrke den akuttmedisinske beredskapen utenfor sykehus, inkludert legevakt og ambulanse, som behandles i lag med denne stortingsmeldinga, og jeg vil ta opp alle forslagene som Senterpartiet er med på å fremme. Jeg har grunn til å tro at det kan bli flertall for forslagene nr. 24 og 25, og forslagene er en direkte bumerang til Arbeiderparti-regjeringa. I forslagene ber vi regjeringa fremme en egen stortingsmelding om akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus, med særskilt fokus på kompetanse, struktur, digitalisering og responstid. Det neste forslaget følger opp Stortingets vedtak nr. 726 for 2020–2021, om forskriftsfestelse av responstider for ambulansetjenesten og å sette en standard for kompetanse og akuttmedisinsk utstyr i ambulansene og på ambulansbasene.

Senterpartiet ser det som svært positivt at rekrutteringen til allmennlegetjenesten har økt i de årene Senterpartiet har vært i regjering, men fremdeles er det en sårbarhet i ordningen, og fremdeles er det for mange innbyggere uten fastlege. Det er store geografiske forskjeller i tilgangen til fastlege. Senterpartiet vil understreke at det er viktig å sikre likeverdige helsetjenester, uavhengig av sosial bakgrunn eller hvor pasienten bor.

Senterpartiet savner at meldinga omtaler kontinuitet som et mål for fastlegeordningen. Kontinuitet er veldig viktig for pasientenes tilfredshet med ordningen. Fastlegeordningen må finansieres sånn at fastlegene kan ta seg av sårbare grupper, som hjemmeboende, eldre, barn i barnevernet og pasienter med psykiske lidelser, også med hjemmebesøk. Senterpartiet mener det er viktig å styrke kapasiteten, sånn at alle innbyggere reelt kan velge blant flere fastleger enn tilfellet er i dag.

Senterpartiet vil vise til at rekruttering av fastleger til distriktkommuner kan bedres ved å bedre den generelle distriktspolitikken. Sletting av studielån med 25 000 kr årlig og billigere eller gratis barnehage kan også bidra til å styrke rekrutteringen av fastleger til distriktkommuner. Dette er politisk initierte tiltak som vi vil videreføre.

Senterpartiet er positive til en forbedret digitalisering i fastlegeordningen, men frykter for at en parallelt oppbygd struktur som en kommunal nettlege uten tilgang til pasientens journal gir økt risiko for både feilvurderinger og overbehandling. Derfor står vi bak forslaget om å ikke opprette en ordning med kommunalt ansatt nettlege.

Senterpartiet mener også at styrings- og forskningsdata fra fastlegeordningen må sikres, og det nasjonale helseregisteret Kommunalt pasient- og brukerregister må ikke ødelegges.

Presidenten [14:22:44]: Representanten Siv Mossleth har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Bård Hoksrud (FrP) [14:23:05]: Det er en viktig melding, men det er også en melding som mangler noe av det viktigste, nemlig tiltak som faktisk virkelig virker. Det er mye prat om bærekraft og tilgjengelighet, men vi synes det er litt lite handling, og det er alvorlig når regjeringen snakker varmt om fastlegeordningen samtidig som de svekker det som har gjort ordningen til en suksess, nemlig næringsdrivende fastleger.

Fremskrittspartiet mener fastlegene må ha frihet til å drive utvikling og tilpasse praksisen sin uten at staten skal inn og detaljstyre alt. Vi mener at hovedmodellen fortsatt må være næringsdrift. Det er den modellen som gir ansvarlighet, effektivitet og tilknytning til pasientene. Det er jo en grunn til at ca. 80 pst. av fastlegene fortsatt er næringsdrivende. Det er fordi det virker. Og når

regjeringen nå reduserer den aktivitetsbaserte finansieringen og øker basisfinansieringen, og det ikke er mer penger totalt, svekker de nettopp dette. Vi mener at aktivitetsandelen må være minst 70 pst. Det gir insentiver til tilgjengelighet og pasientoppfølging, og det belønner innsats og aktivitet.

Vi trenger ikke mer statlig kontroll. Vi trenger et system som belønner dem som faktisk stiller opp, også på kvelder og i helger. Derfor foreslår vi å bruke takstsystemet til å premiere de legekantorene som holder åpent utenom vanlig kontortid, for det kan avlaste legevakten, og det kan styrke beredskapen lokalt.

Apropos beredskap: Det er alvorlig at regjeringen slår sammen to store og viktige temaer, fastlegeordningen og akuttmedisinske tjenester, i en og samme melding. Det svekker oppmerksomheten om et område hvor vi vet at det er store utfordringer. Ambulansetilbud ser vi sentraliseres. Responstiden går opp, og regjeringen følger ikke opp vedtak i Stortinget som allerede er fattet, om å forskriftsfeste responstider. Det er ikke godt nok. Jeg er bekymret og får mye bekymringer fra mennesker rundt omkring i landet som opplever at det nå er hardt press på ambulansetjenestene, og at det nå legges opp til kutt og mindre tilbud mange steder.

Vi trenger absolutt en egen melding om akuttberedskapen, og vi trenger den nå. Vi trenger ikke flere utredninger, for det har det vært også for å lage denne meldingen, og vi trenger ikke flere runde formuleringer. Pasientene trenger trygghet for at hjelpen kommer også i distriktene.

Og folk må kunne få lov til å bytte fastlege når det ikke fungerer. At man i 2025 fortsatt bare får bytte to ganger i året, er ikke annet enn litt gammeldags. Jeg skjønner at det er noen utfordringer fordi alle ikke har en egen fastlege, og vi har fortsatt utfordringer med at det er mange som mangler den fastlegen, men det handler om friheten, og det handler om tillit. Det hender at pasienten og legen ikke matcher helt, og da kan det være bra å kunne få lov til å bytte. Fremskrittspartiet er opp-tatt av og vil styrke fastlegeordningen. Vi vil ikke svekke den. Vi vil ha et system der leger får være leger, ikke byråkrater, og pasientene kan være pasienter og ikke kasseballer.

Jeg har lyst til å vise til noen av de forslagene som vi er med på. Jeg synes det er litt trist at regjeringspartiene ikke er med på forslag nr. 3, om at Stortinget ber regjeringen utrede innføring av profesjonsnøytrale takster i hele fastlegeordningen, og at den utredningen må foreligge innen mars 2026. Det betyr at man har ganske god tid. Det hadde jeg virkelig håpet at regjeringspartiene hadde villet være med på.

I likhet med Senterpartiets representant vil jeg også vise til forslag nr. 24, om å få denne stortingsmeldingen

om akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus med særskilt fokus på kompetanse, struktur, digitalisering og responstid. Det er et utrolig viktig forslag. Det samme med forslag nr. 25, som også går på å forskriftsfeste responstider for ambulansetjenesten.

Som sagt vil jeg også vise til forslag nr. 36, om at regjeringen må sikre at antallsbegrensningen for bytte av fastlege fjernes, og forslag nr. 37, om at vi snarest og innen utgangen av 2025 faktisk får fram en ny apoteklov. Det er lovet. Men det betyr vel kanskje at det er en ny regjering som må legge den fram, og at det er en borgerlig regjering, og ikke den regjeringen som sitter nå. Dette er viktig. Den loven burde vært endret for veldig lang tid siden.

Jeg tar jeg opp de forslagene som Fremskrittspartiet har i saken.

Presidenten [14:28:07]: Representanten Bård Hoks-rud har tatt opp de forslagene han refererte til.

Marian Hussein (SV) [14:28:28]: En god primærhelse-tjeneste er viktig både for å forebygge og for å ivareta be-hovet til befolkningen, og fastlegeordningen er den bærebjelken i primærhelsetjenesten i vårt offentlige helseve-sen. Den skal sikre at alle innbyggere har tilgang på helsehjelp uavhengig av hvor de bor, hvor mye de tjener, hva slags utdanning de har, eller hvilken type jobb de har. En del mennesker står i dag uten fastlege, og vi har sett at det også har vært perioder hvor mange leger har vurdert å slutte. Nå virker det som det er en viss stabilisering, men det er samtidig viktig å følge med på denne utviklingen.

Vi ser at det har skjedd en del riktig i denne perio-den, men det er ikke nødvendigvis nok. Vi trenger fort-satt både å modernisere og styrke ordningen. Vi trenger at man i tillegg til å øke basistilskuddet ser på hvordan man kan gi flere fastleger muligheten til å bruke mer tid på riktig type pasienter, og også gi god kompetanseover-føring til de pasientene som har de største helsebehov-ene. Så må man flere steder i landet få en reell mulighet til kommunal ansettelse.

Vi må satse på de tverrfaglige teamene. Vi i SV øns-ker at man skal gi sykepleierne mulighet til å ta de profe-sjonsnøytrale takstene. Vi er nødt til å fortsette å øke kompetansehevingen og styrke laget rundt fastlegene, ikke bare i form av sykepleiere, men også med annet vik-tig helsepersonell.

Det er gledelig at vi går et skritt i riktig retning med de digitale løsningene, men det skal heller ikke være en erstatning, hvor de som klarer å orientere seg i de digita-le løsningene, blir premiært. Fastlegene får kanskje også flere oppgaver.

Så har SV, etter veldig mye om og men, landet på at vi støtter forslaget om å prøve nettlegevaktordningen. Det skyldes at vi mener at dette pilotprosjektet vil gi oss

riktig type kunnskap i en tid preget av at veldig mange unge, kanskje særlig unge mennesker i byene, med et tastetrykk fra mobilene sine lett kan få tilgang til digitale legevaktleger – eller hva man skal kalle dem, for det er jo ikke helt legevakt.

Når det gjelder de prehospitale tjenestene og den akuttmedisinske beredskapen, ser vi stadig vekk at det flere steder i landet er ganske store utfordringer, i en tid hvor helseforetakene står overfor store økonomiske utfgifter som har eskalert, enten det er Helseplattformens skyld eller sykehusbygg som ikke kompenseres. Vi ser også at avstanden til nærmeste ambulansestasjon stadig øker. For veldig mange små kommuner og små samfunn kan de minuttene med responstid bety veldig mye. Vi er et langstrakt land. Det er veldig ofte kanskje lett å vise til de stedene som er langt unna denne salen, men man skal faktisk ikke lenger enn til Drammen for å se at debatten om hvordan man organiserer ambulanseberedskapen, pågår for fullt.

Vi trenger å fortsette å satse på den offentlige helse-tjenesten vår, men også at vi snakker om de reelle utfordringene i denne saken. Med det tar jeg opp de forslagene SV er med på.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [14:33:24]: Representanten Marian Hussein har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Seher Aydar (R) [14:33:43]: Like rettigheter for alle er målet. Da må vi utjevne forskjellene og jobbe for at alle får like og gode livsbetingelser. Fastlegeordningen vil bidra positivt til like helserettigheter når den fungerer som tenkt, altså en fastlege som er tilgjengelig, som kjenner pasienten, som kan se hele bildet og gi behandling tilpasset hver enkelt. Går denne ordningen opp i limingen, vil det forsterke forskjellene enda mer. Fastlegene er også portvoktere inn til resten av helsetjenesten. De sikrer at helsetjenestene bruker ressursene sine riktig ved å løse det som kan løses på legekontoret, og henvise dem som trenger spesialist, videre.

Samtidig som flere står uten fastlege, har det kommersielle markedet eksplodert. De som kan betale for seg, kan få resepter ved å sende en SMS, eller komme rett til spesialist når de selv vil det.

Kampen for å sikre fastlegeordningen er også kampen mot et todelt helsevesen. De kommersielle bidrar til å flytte tilbudet fra dem som trenger det, til dem som kan betale for seg, uavhengig av hva som er nødvendig. Rødt vil ha på plass en regulering av kommersielle legetjenester for å sikre at fellesskapets midler sikrer gode arbeidsvilkår og økt bemanning, og ikke finansierer kommersielle legeselskaper.

Den siste tiden har vært preget av kommuner som kutter i skole og helse på grunn av dårlig økonomi. Det er kommunenes ansvar å sørge for fastlegetilbudet, og en styrking av fastlegeordningen må derfor også innebære penger på bordet til kommunene. De endringene som gjøres, må også løse problemene med store konsern og bemanningsbyråer som skor seg på legemangel i distriktene. Skal vi løse dette problemet, må vi se utfordringene som finnes ute i distriktene, og finne ut hvordan man skal finne gode og helhetlige løsninger.

En viktig forutsetning for et velfungerende helsevesen er oppgavedelingsprinsippet. Vi mener at profesjonsnøytrale takster vil være et tiltak for å bidra til dette. Vi skal ha et trygt og godt rustet helsevesen, og da må vi sørge for god oppgavedeling som sikrer at fagfolkene kan bidra der de kan.

Ved etablering av kommunale nettleger vil pasienten risikere å møte en lege som ikke kjenner en, og som heller ikke har tilgang til journalen, der det er oppgitt relevant og viktig informasjon. Det er en risiko for at kommersielle aktører får enda en sektor å snikprivatisere, for det er uklart hvor legene til nettstillingene skal komme fra.

Tilrettelegging for videokonsultasjon der fastlegen vurderer det som hensiktsmessig, kan fortsatt forekomme, men det er viktig å bevare en viktig kjerne i fastlegeordningen, nemlig at legen og pasienten kjenner hverandre.

Rødt er for alle forslag som styrker vår felles velferdstjeneste, og vi mener også at hver eneste krone bevilget til helse skal gå nettopp til helse. I lys av det har jeg sympati og forståelse for at man ønsker å imøtekomme veksten av f.eks. Dr.Dropin og deres nettlegetjenester, men vi tror ikke at det å videreføre en dårlig ordning fra kommersielle er noe som kan styrke fastlegeordningen. Vi tror heller at man må rendyrke de gode verdiene i fastlegeordningen for å sørge for at det ikke er behov for slike tjenester.

Opgaven i kommunehelsetjenesten har over tid endret karakter, og fastlegene har blitt oversvømt av ansvar. Fastlegene holder nå i oppfølgingen av mye mer alvorlig syke pasienter, og i tillegg binder dokumentasjonskrav fra Helfo og Nav opp ganske mye tid – attestering av sykefravær, ikke bare til arbeidsgivere og skole, men også til reiseselskaper og arrangører som krever legeerklæring for å gi refusjon. Fastlegene, mener vi, bør primært bruke sin kapasitet på pasientene sine og mindre på byråkratiske systemer som bidrar til større belastning for både pasienter og fastlege.

Et annet område hvor jeg mener at man bruker legeressurser ganske unødvendig, er ressursbruken med hensyn til egne Nav-leger for å overstyre fastlegene. Det er fastlegen som kjenner pasienten best, og derfor fore-

slår vi at den rådgivende legetjenesten i Nav avvikes helt.

Så til slutt: Jeg er glad for at vårt forslag om at studentene i hele landet skal få de samme rettighetene som studentene her i Oslo når det gjelder fastleger, er mottatt veldig positivt.

Med det tar jeg opp Rødts forslag i saken.

Presidenten [14:38:43]: Representanten Seher Aydar har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Alfred Jens Bjørlo (V) [14:38:53]: Dette er ei melding med eit viktig og riktig utgangspunkt: korleis vi sikrar gode helsetenester der folk bur, i kvardagen og i krigssituasjonar, og korleis vi møter ei framtid der behovet aukar og tilgangen på helsepersonell blir meir krevjande.

La meg slå fast at Venstre støttar hovudretninga i meldinga. Det er rett å styrkje allmennlegetenesta og tenestene utanfor sjukehusa, men likevel opplever vi frå Venstre si side at dette er ei melding som ikkje gjev gode nok svar på dei største spørsmåla, som for det første korleis vi skal avlaste eit system som allereie er pressa, og korleis vi godt nok skal klare å byggje noko som er berekraftig over tid. Blant anna merkar vi oss at det ikkje kjem noka stortingsmelding om prehospitale tenester, slik det faktisk var varsla i regjeringserklæringa til denne regjeringa. Det er baka inn som eit mindre element i denne meldinga.

Vi kjem ikkje i mål med berre å utdanne fleire legar. Vi må tenkje nytt, vi må dele oppgåver betre og bruke heile laget i helsetenesta betre. Det betyr å gje sjukepleiarar og helsefagarbeidarar meir ansvar. Det betyr å gje kommunane større handlingsrom til å organisere tenestene slik det passar lokalt, og å byggje fleire tverrfaglege team rundt pasienten.

Dette handlar også om finansiering. Venstre støttar utviklinga av profesjonsnøytrale takstar og dei framlegga som ligg i saka her i dag om det. Det handlar om at det er det ein faktisk gjer, behandlinga ein gjev, som skal utløyse finansiering. Det å kome over på profesjonsnøytrale takstar gjer etter vårt syn systemet meir rettferdig, meir fleksibelt, og det gjev rom for at fleire profesjonar, herunder sjukepleiarar, kan bidra til å løyse oppgåvene utan unødvendige økonomiske barrierar for det.

Det er ikkje berre eit effektiviseringstiltak, det er også eit distriktstiltak, for det er klart at meir fleksible løysingar er heilt avgjerande for at kommunar og lokalsamfunn mange plassar i landet skal kunne tilby innbyggjarane sine gode helsetilbod. Vi må gje lokalsamfunna – ute i det mangslungne landet vi bur i – betre verktoy til å rigge robuste, berekraftige helsetenester tilpassa lokale forhold.

Eg skal då kort, sidan Venstre ikkje sit i helsekomiteen, gå igjennom dei framlegga vi kjem til å støtte av dei mange mindretalsframlegga som ligg i saka i dag. Vi støttar framlegg nr. 1, frå Høgre, Senterpartiet og Raudt, om ikkje å opprette ei ordning med kommunalt tilsett nettlege. Vi støttar framlegga nr. 3 og 4, frå Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti, om å greie ut innføring av profesjonsnøytrale takstar i heile fastlegeordninga og om å endre forskrifta om pasient- og brukarrettar i fastlegeordninga. Vi støttar framlegg nr. 5, frå Framstegspartiet, SV, Raudt, Kristeleg Folkeparti og Pasientfokus, om ei prøveordning der helsesjukepleiarar får tilvisingsrett til BUP. Vi støttar framlegga nr. 6–9, frå Høgre og Framstegspartiet, som bl.a. handlar om rammevilkåra for å drive som privat næringsdrivande fastlege, som handlar om samansetjing av finansieringsordninga i fastlegeordninga og utvida digitale moglegheiter i Helse-Noreg for fastlegeama.

Vidare støttar vi framlegga nr. 19 og 20, frå Senterpartiet, Raudt og Pasientfokus, som handlar om korleis vi kan få til betre samarbeid mellom naudetatane og andre beredskapsorganisasjonar, noko som er spesielt viktig utover i Distrikts-Noreg. Vi støttar tilsvarende framlegg nr. 23, om ein fornya nasjonal førstehjelpsstrategi. Vi støttar framlegg nr. 28, frå Senterpartiet, som òg handlar om profesjonsnøytral finansiering, og tilsvarende framlegg nr. 31, frå SV og Raudt. Vi støttar grovt sagt det som har med profesjonsnøytral finansiering å gjere. Så støttar vi vidare framlegg nr. 35, frå Kristeleg Folkeparti og Pasientfokus. Og i tilrådinga støttar vi forslag til vedtak I, II, III og V, men ikkje IV.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [14:43:56]: Kristelig Folkeparti viser til at en god allmennlegetjeneste og en robust akuttberedskap i hele landet er avgjørende for tilliten til og bærekraften i vår felles helsetjeneste. Vi støtter meldingen på punkter som styrking av basistilskuddet til fastlegene, tiltak for bedre rekruttering og anerkjennelse av den lokale akuttberedskapens betydning.

Samtidig er det flere områder hvor meldingen etter vårt syn ikke svarer godt nok på utfordringene. Vi mener at fastlegeordningen må utvikles med mål om varig bærekraft og høy kvalitet. Kristelig Folkeparti ønsker å legge til rette for fleksible modeller, bl.a. med fastlønnsordninger og teamorganisering, særlig for å sikre rekruttering og stabilitet i distriktene. Meldingen peker på sanne muligheter, men uten å presentere konkrete grep.

Kristelig Folkeparti savner at meldingen i større grad løfter den ideelle og frivillige sektorens rolle som en samarbeidspartner i akuttberedskap, i oppfølging og som et lavterskel helsetilbud. Vi mener det bør etableres ordninger som gir ideelle aktører stabile og forutsigbare

rammer for å bidra langsiktig i helsetjenesten, også i tilknytning til akuttberedskap og rehabilitering. Vi støtter prinsippet om oppgavedeling og tverrfaglig samarbeid, men understreker at dette må skje i respekt for de ulike yrkesgruppens kompetanse og ansvar. Som Norsk Sykepleierforbund påpeker i sitt høringsinnspill, må nye ordninger baseres på tillit og likeverd, ikke på et hierarkisk delegeringsforhold.

Vi foreslår at det innføres profesjonsnøytrale refusjonsordninger, slik at helsesekretærer, sykepleiere og annet personell på fastlegekontorer kan benyttes mer effektivt og likeverdig i det daglige arbeidet.

For Kristelig Folkeparti er det viktig å få fram behovet som er med på å løse personellkrisen i kommunehelsetjenesten. Det må komme en tydeligere satsing på rekruttering og ordninger som gjør det enklere å etablere seg og bli i fastlegeyrket, særlig i kommuner med lav dekning. Derfor foreslår vi i dag en konkret strategi for rekruttering og utdanning til fastlegeyrket, herunder tiltak for praksisnære utdanningsløp og etableringsstøtte i kommuner med lav fastlegedekning.

I tillegg stiller Kristelig Folkeparti seg kritisk til at forebygging og helsefremmende arbeid er svakt omtalt i denne meldingen. Fastlegen må ikke reduseres til en ren behandler, men bør også være en sentral aktør i forebygging og tidlig innsats. Denne meldingen er også for vag med tanke på lokal tilstedeværelse og nærhet til helsehjelp. Det er avgjørende at pasienter får rask og kvalifisert hjelp, uansett hvor de bor.

Avslutningsvis vil jeg bare gi en litt oppdatert stemmeforklaring fra Kristelig Folkeparti: Vi kommer til å støtte forslagene nr. 24 og 25. I tillegg vil jeg ta opp det resterende forslaget Kristelig Folkeparti er med på i saken.

Presidenten [14:46:59]: Representanten Hadle Rasmus Bjuland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Irene Ojala (PF) [14:47:18]: Tilgangen til akuttfunksjoner er helt avgjørende for tryggheten i befolkningen. Når det haster å få hjelp, kan det ikke være veldig langt til nærmeste akutthjelp. I dag er det store geografiske forskjeller i dette tilbudet rundt omkring i Norge, og for sen hjelp gir funksjonstap og tap av livskvalitet. Dette er noe de fleste distriktskommunene i Norge kjenner på kroppen. Jeg håper regjeringen lytter til det gode budskapet i forslag nr. 2 i innstillingen:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn geografisk nærhet og lokal tilstedeværelse som styrende prinsipper for utformingen av akuttmedisinske tjenester, og unngå sentralisering som svekker beredskapen i distriktene.»

Som det også påpekes i innstillingen, er det mange som hadde ønsket seg en egen akuttmelding med en

dypere analyse og vurdering av temaer som legevaktsstruktur, AMK-kompetanse, responstid og beslutningsstøtte.

Når det gjelder ambulansetjenesten, som jo faktisk er vår livline, er det en beredskapstjeneste som det er helt avgjørende at er riktig dimensjonert, og som må ha medarbeidere som har gode arbeidsforhold og får hvile når de skal ha hviletid. Alle må ha minimum åtte timers sammenhengende hvile, og de må ikke bli vekket i den tiden for å kjøre ut på lange turer.

Jeg har stilt noen spørsmål til helse- og omsorgsministeren om arbeidsforholdene i området til Helse nord. Det handler om overholdelse av krav til hvile, om antall avbrytelser i såkalt passiv tid, og det handler om døgnberedskap, f.eks. i Alta. I november opplyste Finnmarks-sykehuset at det innen kort tid vil være tre ambulanser i døgnberedskap i Alta. Seks måneder senere får vi fortsatt dette som svar fra helseministeren, at det skal skje innen kort tid, men det gjør det jo ikke. Enn så lenge er det to ambulanser i jobb. Med lange avstander til sykehus, og pasienter som må fraktes til sykehus også om natten og i dårlig vær, er det ofte bare én ambulanse igjen i Alta. Den skal sikre akuttberedskapen for 22 000 innbyggere. Dette oppleves ikke som styrket beredskap, og ambulansarbeiderne er redd for pasientsikkerheten, og at de som utslitte ambulansarbeidere skal gjøre en feil når de kjører over vinterveier – at det skal skje en ulykke. Da er det de som må svare for hvorfor de var ute og kjørte, det er det ikke direktørene eller helseforetaket som må gjøre.

Når ansatte, de som beskriver seg som nederst på gulvet, forteller om arbeidsforhold og beredskap som ikke er bra nok, samtidig som helseforetakene gir svar til helseministeren og til Stortinget – og som kommer til meg – om at alt er i skjønneste orden, og at beredskapen stadig styrkes, hvem skal jeg da lytte til? Skal jeg tro på det arbeiderne sier, det helseforetaket sier, eller svaret jeg får fra helseministeren? Det er vanskelig som stortingsrepresentant å se disse sprikene i virkelighetsbeskrivelsen, og jeg håper vi alle lytter til flere kilder, for det er veldig ulike opplevelser som formidles.

Pasientfokus kommer ikke til å stemme for mindretallsforslag nr. 1, fra Høyre, Senterpartiet og Rødt. Grunnen er at vi mener at det er et spennende prosjekt som nå settes i gang med kommunalt ansatte nettleger. Pasientfokus har i lang tid tatt til orde for slike løsninger, og det er særlig viktig i distriktskommunene, hvor det er vanskelig å få fastleger, eller at det er langt til fastlegene og man mangler kollektivtransport. I distriktene er det ofte slik at vi ikke har kollektivtransport utenfor skoletidene. Dette forutsetter selvfølgelig at pasientene har en viss digital kompetanse, og det må vi jo sørge for at de får, men dette er allikevel viktig som et supplement til fastlegeordningen. Det optimale er at alle kunne fått time hos fastlegen

raskt når behovet er til stede, men vi vet alle i denne sal at det er et mål som er svært vanskelig å nå.

Når den offentlige helsetjenesten ser pasientenes behov og prøver ut nye løsninger for å legge til rette for pasientene, synes jeg og vi i Pasientfokus at det må testes ut. Kanskje vi er på rett spor – det vet vi jo ikke før vi har prøvd det. Så må vi selvfølgelig se på resultatene av prøveprosjektet, og vi må vurdere om dette er noe vi bør ha mer av i alle landets kommuner. Det handler om å ha et åpent sinn og å vurdere dette på bakgrunn av ny kunnskap. Vi er nødt til å søke etter ny kunnskap.

Pasientfokus stemmer for alle forslagene som vi er en del av, vi er med på komiteens tilråding i innstillingen, og vi stemmer også for forslagene nr. 24 og 25.

Presidenten [14:52:02]: Da ringes det til votering, og første taler etter voteringen er statsråd Jan Christian Vestre.

Votering

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [15:02:01]: Stortinget går da til votering. Vi starter med resterende saker fra gårsdagens møte, dagsorden nr. 87.

Votering i sak nr. 8, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere (Innst. 408 S (2024–2025), jf. Meld. St. 17 (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem ti forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 2–9, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 10, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 10, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ikke gå videre med høringsforslaget om å innføre ett tilleggspoeng for søkere som har samisk som førstespråk, i videregående opplæring.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 92 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan man best kan etterkomme Sametingets krav om at Sámi klinihkka skal styres etter eget budsjett med et styre oppnevnt av Sametinget, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 90 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.54)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med Sametinget og andre relevante aktører starte arbeidet med opprettelsen av et samisk språkombud.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 88 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.11)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4, 6, 7 og 9, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke de samiske språksentrene.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen særskilt granske implementeringsgapet innenfor språkrettigheter og i opplærings- og utdanningssektoren med mål om å finne løsninger for å lukke gapet.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forsterke innsatsen for familier som lever i vedvarende lavinntekt i samiske kommuner.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremlegge en plan for å styrke krisesentertilbudet til den samiske befolkningen, særlig i Finnmark, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 83 mot 21 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.03.31)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det satses på flere tilgjengelige, fysiske læremidler på samisk i skoleverket.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 81 mot 23 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.03.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en styrking av de økonomiske rammebetingelsene for de samiske forvaltningskommunene og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 70 mot 34 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.04.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det samiske KI-arbeidet blir inkludert i Forskningsrådets satsing på forskningssentre for kunstig intelligens (KI-sentre).»

Senterpartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble vedtatt med 62 mot 42 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.04.26)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Meld. St. 17 (2024–2025) – Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kommunale tjenestetilbud til samiske innbyggere – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 9, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Birgit Oline Kjerstad, Tobias Drevland Lund, Hege Bae Nyholt, Rasmus Hansson og Olaug Vervik Bollestad om en handlingsplan mot antisiganisme (Innst. 350 S (2024–2025), jf. Dokument 8:245 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Birgit Oline Kjerstad satt frem to forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan for å bekjempe antisiganisme.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen lage et eget kapittel om arbeidet mot antisiganisme i regjeringens eksisterende og kommende handlingsplan mot rasisme og diskriminering.»

Det votes alternativt mellom forslagene og komiteens innstilling.

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:245 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Birgit Oline Kjerstad, Tobias Drevland Lund, Hege Bae Nyholt, Rasmus Hansson og Olaug Vervik Bollestad om en handlingsplan mot antisiganisme – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom innstillingen og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 79 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.34)

Voting i sak nr. 10, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i inndelingsloven (sørsamisk navn på Innlandet fylke og nord- og sørsamiske navn på Nordland fylke) (Innst. 409 L (2024–2025), jf. Prop. 90 L (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i inndelingsloven (sørsamisk navn på Innlandet fylke og nord- og sørsamiske navn på Nordland fylke)

I

I lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser gjøres følgende endringer:

§ 29 nr. 4 skal lyde:

4. Innlandet *eller Sisdajve*

§ 29 nr. 13 skal lyde:

13. Nordland eller Nordlännda *eller Nordlândia eller Nordlaante.*

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 92 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.34)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 91 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.53)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Voting i sak nr. 11, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi og Terje Halleland om en bedre politikk for å eie

bolig og få bolig- og byggebransjen i gang (Innst. 339 S (2024–2025), jf. Dokument 8:183 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem elleve forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 3–5, fra Kathrine Kleveland på vegne av Senterpartiet og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 6–11, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslagene nr. 6–11, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å starte utfasingen av skatter og avgifter som er innrettet for å gjøre det dyrere å anskaffe og bebo sin egen bolig, som dokumentavgift og den kommunale eiendomsskatten.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at økonomi alltid skal være en del av utredningene når det stilles nye eller endrede krav til byggeprosjekter.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen lage en modell for grunneierfinansiert infrastrukturbidrag som erstatter utbyggingsavtaler.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en «regelstopp» frem til 2030. Det skal ikke innføres nye tekniske krav eller andre pålegg for boligbyggerne de neste fem årene.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en belønningsordning for kommuner som klarer å øke byggetakten og få ned saksbehandlingstiden på byggesaker.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette et tak på byggesaksgebyrer eller innføre andre insentiver til at kommunene effektiviserer behandlingsprosessen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 92 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.41)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3 og 5, fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ikke gå videre med nye utredningskrav til bolig- og fritidsboligprosjekter som kom fra Miljødirektoratet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 komme tilbake med forslag om en styrking av BSU-ordningen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble med 73 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.57)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne hjemmel som gir kommunene mulighet til å stille klimakrav for å begrense klimagassutslipp fra bygge- og anleggsplasser.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble med 72 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem tiltak som skal sikre et sunnere og bedre boligmarked basert på færre inngripende reguleringer og færre bestemmelser som fordyrer anskaffelse, bytte og eie av bolig.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 63 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.31)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at fylkeskommunenes areal- og transportplaner ikke legger så sterke føringer på kommunene og lokaldemokratiet at de hindrer boligbygging og gode lokale løsnings- og bidrar til sentralisering og ensretting av boligtilbudet.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble vedtatt med 58 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.48)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:183 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg, Hans Andreas Limi og Terje Halleland om en bedre politikk for å eie bolig og få bolig- og byggebransjen i gang – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 75 mot 29 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.18)

Votering i sak nr. 12, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen og Erlend Wiborg om dispensasjoner, innsigelser og forenklinger i plan og bygningsloven for å skape vekst (Innst. 340 S (2024–2025), jf. Dokument 8:185 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem ti forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Mudassar Kapur på vegne av Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Mudassar Kapur på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 3–6, fra Kathrine Kleveland på vegne av Senterpartiet og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 7–10, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 7 og 8, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte fremme forslag som fjerner statsforvalterens og fylkeskommunens innsigelsesrett i kommunale plan- og arealvedtak.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det ikke skal være mulig å fremme innsigelse mot

plan som ligger innenfor gjeldende planformål i overordnet plan.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 90 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.00)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9 og 10, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et konkret forslag til hvilken offentlig instans som skal betale for påkrevde arkeologiske utgravninger på privat eiendom, hvor det også utredes hvilke private eiendommer som berøres av slike kulturminner.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer av plan- og bygningsloven § 19-2 for å sikre at kommunene skal kunne avgjøre dispensasjonssøknader ut fra faglig og politisk skjønn.»

Senterpartiet har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 74 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.17)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3–6, fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som begrenser fagmyndighetenes rett til å fremme innsigelser i plan- og bygningssaker, herunder begrense hvilke myndigheter som har rett til å fremme innsigelser og heve terskelen for at innsigelser kan fremsettes.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at forvaltningstilsyn for å behandle klager etter kommunale planvedtak legges under Kommunal- og distriktsdepartementet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det kun kan fremmes innsigelse i arealsaker i spørsmål av vesentlig nasjonal betydning, og videre at den som innsigelsen går ut over, skal kunne bringe dette spørsmålet, dersom det er tale om vesentlig nasjonal betydning, inn for Kommunal- og distriktsdepartementet med frist for avgjørelse innen seks uker.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en kartlegging av Norges mange vernebestemmelser og med forslag til en kritisk gjennomgang av hvilke vernebestemmelser som skal kunne hindre bygging, og hvilken instans som skal kunne råde over hvilke bestemmelser.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble med 74 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.33)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i plan- og bygningsloven som sikrer at alle søknader omfattes av en frist for offentlig saksbehandling før eventuell politisk behandling, herunder også dispensasjonssøknader, hvor oversittet frist medfører at tillatelse ansees som gitt. Samtidig må det legges til grunn at eventuelle feil og/eller mangler i søknaden må dokumenteres av offentlige myndigheter innen tre virkeuker etter at søknaden er mottatt.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 69 mot 35 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avbyråkratisere og forenkle byggesaksbehandlingen og gjennomgå fordyrende tekniske krav med tanke på at slike ikke skal bidra til unødige høye kostnader. Innenfor godkjente reguleringsplaner bør prinsippet om forenklet byggesak gjelde.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble vedtatt med 59 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.06)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:185 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen og Erlend Wiborg om dispensasjoner, innsigelser og forenklinger i plan- og bygningsloven for å skape vekst – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 74 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.35)

Votering i sak nr. 13, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og Geir Jørgensen om å gjenreise en sosial boligpolitikk til beste for folk (Innst. 328 S (2024–2025), jf. Dokument 8:172 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem 30 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Kathrine Kleveland på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 5–25, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 26–30, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Rødt

Det votes over forslag nr. 30, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for å kjøpe opp store, kommersielle utleieaktører på boligmarkedet, slik at de på sikt kan overtas av det offentlige eller omdannes til ideelle foretak.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Rødt ble med 99 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.09)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 26 og 27, fra Rødt.

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan ikke-kommersiell boligbygging kan defineres, i tråd

med vedtak nr. 93 (2023–2024), og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en regel som vil gi kommuner anledning til å stille krav til utbygger om at en viss andel av boligene i et utbyggingsprosjekt reserveres til kommunale boliger, og at kommunen får adgang til enten å kjøpe eller leie leilighetene til under markedspris.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Rødt ble med 97 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.26)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 29, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen stortingsmelding om leiemarkedet.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Rødt ble med 95 mot 9 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 28, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke planleggingskapasiteten til kommunene og sikre at den reelle arealplanleggingen er i kommunene sine hender og ikke er prisgitt private utbyggere.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Rødt ble med 89 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.06)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5–20, 22, 23 og 25, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag til juridiske virkemidler som kan legge til rette for at en viss andel av bebyggelsen skal kunne forbeholdes utvikling i regi av ikke-kommersielle boligbyggelag og leieboersamvirker.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i plan- og bygningsloven § 17-3 slik at kommuner kan stille krav til utbygger om at et visst antall av boligene som legges ut for salg, skal kunne kjøpes til under markedspris av kommunene og/eller ikke-kommersielle boligbyggelag og stiftelser.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en egen tilskuddsordning under Husbanken for finansieringen av ikke-kommersielle boliger.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide mandatet til Husbanken slik at finansiering av ikke-kommersielle boliger blir en av hovedoppgavene til Husbanken. Husbankens låneramme må trappes opp for å gjenspeile det utvidede mandatet.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med aktuelle kommuner, boligbyggelag og ideelle aktører sette i gang flere store pilotprosjekter for å legge til rette for at det bygges en betydelig andel ikke-kommersielle boliger i Norge. Modeller og løsninger som lett lar seg skalere, må prioriteres.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre gjennomføringskrav som vilkår for behandlingen av detaljreguleringer og vurdere å innføre tidsavgrenset gyldighet for byggetillatelse for å sørge for at tomter som er klare for utbygging av boliger, blir bebygd innen rimelig tid.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan statens tomtearealer, inkludert arealer til store statlige eiendomsbesittere som Bane NOR Eiendom, Statnett, Forsvarsbygg og Statsbygg, kan brukes til å bygge ikke-kommersielle boliger.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå porteføljen til alle departementer, direktorater og heleide og delvis statlig eide foretak for å få en samlet oversikt over tomtearealer som kan brukes til eller omreguleres til boligformål, hvorav utbygging av ikke-kommersielle boliger skal prioriteres, og regjeringen bes komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi et tydeligere samsfunnsmandat til statlige foretak som er tomteeiere, og se på hvordan sosial boligbygging kan innarbeides i mandatene.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som kan gi kommuner en hjemfallsrett når statlig eide tomter ikke lenger brukes til formålet de ble ervervet for.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med for eksempel Kommunalbanken eller andre relevante aktører opprette en søkbar pott som kommunene kan søke på for å finansiere oppkjøp av tomter for utvikling av ikke-kommersielle boligområder og stimulering av sosial boligbygging.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede opprettelsen av et statlig utbyggingsforetak som kan bygge boliger i samarbeid med kommuner og statlige aktører på regionalt nivå.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for rente- og momskompensasjon for boliger bygget av boligstiftelser til personer også utenfor omsorgssektoren.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan prisdannelsen i leiemarkedet i pressområder bedre kan underlegges demokratisk kontroll og sikre lavere leiepriser for leietakerne.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan ordningen med gjengs leie som grunnlag for leieprisen på kommunale boliger og omsorgsboliger kan avvikles.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2026 gjeninnføre tilskuddet til å installere heis i eksisterende bygningsmasse.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et eget utleietilsyn for boligleiemarkedet etter modell fra andre statlige tilsyn, med sanksjonsmuligheter overfor utleiere som bryter lover og forskrifter.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et lovforslag som lovfester retten til bolig.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forsterke innsatsen mot bostedsløshet, blant annet gjennom å styrke økonomiske ordninger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 89 mot 15 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.13.25)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 21 og 24, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede ulike boligpolitiske tiltak, både strakstiltak som raskt kan igangsettes, og langsiktige tiltak som kan virke prisdempende på boligleiemarkedet.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp nullvisjonen om bostedsløshet og sikre at nullvisjonen gjelder for alle som oppholder seg i Norge.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 83 mot 21 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.13.43)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede handlingsrommet for rentekompensasjon ved kommunale boliginvesteringer for distriktskommuner.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et eget distriktstilskudd under Husbanken som skal gå til privatpersoner eller boligbyggelag som vil bygge ut nye boliger i distriktskommuner.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 71 mot 33 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.13.59)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan Husbankens mulighetsrom i distriktskommuner kan styrkes, og komme tilbake til Stortinget med tiltak som kan igangsettes raskt.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 69 mot 33 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.14.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for bygging av flere rimelige studentboliger gjennom Husbankens tilskuddsordning.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 65 mot 39 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.14.34)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:172 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og Geir Jørgensen om å gjenreise en sosial boligpolitikk til det beste for folk – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 16 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.15.01)

Votering i sak nr. 14, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Sjalg Unneland, Grete Wold og Birgit Oline Kjerstad om et tryggere leiemarked (Innst. 326 S (2024–2025), jf. Dokument 8:178 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Birgit Oline Kjerstad satt frem seks forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2026 opprette en egen tilskuddsordning med tilhørende låneramme i Husbanken for bygging av ikke-kommersielle boliger etter modell av leieboersamvirke, hvor intensjonen er å bygge rimelige leieboliger med langsiktige boforhold.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere og komme med forslag til hvordan økt nedbetalingstid for lån i Husbanken kan brukes spesifikt for å lette likviditeten og redusere husleien i prosjekt med ikke-kommersielle boliger, i forbindelse med fremleggelse av statsbudsjettet for 2026.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sammen med Husbanken vurdere om det er mulig å utvikle modeller for bygging av ikke-kommersielle leieboliger der egeninnsats kan brukes for å få ned bokostnadene.» Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.30)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4–6, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre et forbud mot bindingstid i husleieavtaler, slik at leietakernes rett til å si opp leieavtalen blir ufravikelig, ved at det verken kan avtales noen former for bindingstid for leietakere, eller at leietakeren kun kan si opp hvis bestemte grunner foreligger.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke minstetiden for kontraktslengden på tidsbestemte husleieavtaler fra tre til fem år.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en rett for leietakere til å kreve forlengelse av tidsbestemte husleieavtaler når leieavtalen løper ut, hvor et avslag på dette må være skriftlig og begrunnet.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.48)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:178 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Sjalg Unneland, Grete Wold og Birgit Oline Kjerstad om et tryggere leiemarked – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 87 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.18)

Votering i sak nr. 15, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg og Stig Atle Abrahamsen om å endre kommuneloven (Innst. 352 S (2024–2025), jf. Dokument 8:214 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Per-Willy Amundsen satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av kommuneloven med sikte på å åpne for alternative avstemningsprosedyrer i saker om økonomiplan og årsbudsjett, slik at folkevalgte ikke bindes til å stemme mellom de to forslagene som fikk flest stemmer ved første avstemning, i tilfeller der flere alternative forslag er fremmet uten at noen oppnår flertall.»

Det votes alternativt mellom innstillingen og forslaget fra Fremskrittspartiet.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:214 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Erlend Wiborg og Stig Atle Abrahamsen om å endre kommuneloven – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom innstillingen og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 91 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.57)

Votering i sak nr. 16, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Sigbjørn Gjelsvik om å gi kommunene større frihet til å løse oppgavene og å redusere det statlige styringstrykket (Innst. 415 S (2024–2025), jf. Dokument 8:247 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt
 - forslagene nr. 2–5, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet og Fremskrittspartiet
 - forslagene nr. 6 og 7, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- Det votes over forslag nr. 6, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvike norsk deltakelse i PISA.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 73 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre nasjonale prøver til læringsstøttende utvalgspørver.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 71 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.55)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–5, fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang en systematisk gjennomgang og kartlegging av regelverk som særlig er problematisk for kommuner.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for bedre samordning av nye lovprosesser og innføre et prinsipp

om at det samlede lovtrykket overfor kommunene må vurderes ved innføring av nye lover.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at statsforvalteren reduserer overprøvelser av kommunene, og at man lar kommunene i større grad få definere hvordan tjenestene skal utføres.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en mer fleksibel barnehagenorm hvor pedagogtettheten måles to ganger i året.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble med 74 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.11)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at man gjennomfører stikkprøver og ikke ber alle kommuner eller skoler rapportere i tilfeller der målet er å skaffe datamateriell til forskning.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt ble med 66 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.29)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :**I**

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at forsøksloven blir endret slik at man får unntak fra EØS-regelverk.

Presidenten: Bak tilrådingen står Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 58 mot 45 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.52)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen gjennomgå rapporteringen i skolen for å forenkle og unngå dobbeltrapportering.

Presidenten: Bak tilrådingen står Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 54 mot 49 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.15)

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av lover og forskrifter som berører kommuner direkte og som i praksis er foreldet, med hensikt om å oppheve dem.

Presidenten: Bak tilrådingen står Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 53 mot 51 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.37)

Videre var innstilt:

IV

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om reduserte plankrav i plan- og bygningsloven.

Presidenten: Bak tilrådingen står Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 54 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.00)

Votering i sak nr. 17, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Andreas Sjalg Unneland om å nå salgsmålene for elektriske vare- og lastebiler (Innst. 470 S (2024–2025), jf. Dokument 8:163 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslagene nr. 3–7, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre

Det votes over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et nasjonalt bompengefritak for elektriske varebiler fram til minst 2030.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 85 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.33)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3, 4, 6 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2026 øke alle satsene CO₂-komponenten i engangsavgiften for fossile varebiler med 50 pst.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2026 innføre fritak for trafikkforsikringsavgift også for tunge elektriske varebiler, i tillegg til fritaket for lette elektriske varebiler som allerede skal innføres.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang en utredning av krav om at varer og tjenester som kjøpes inn av det offentlige, skal leveres med nullutslippskjøretøy.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang en utredning av krav om at lastebiler (N2 og N3) som kjøpes inn av det offentlige, er utslippsfrie.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 83 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.51)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i dialog med næringsen, vurdere nye støtteordninger for bedriftslading og batteriinfrastruktur til omstilling av tungtransporten, særlig rettet mot mindre bedrifter og aktører som kan samarbeide om etableringen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i dialog med næringsen, utrede en modell for utforming av effektledet som bedre reflekterer bruksmønsteret til ladeoperatørene og hensyntar at det er store variasjoner i effektuttaket for lastebillading.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 64 mot 39 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.07)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:163 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Andreas Sjalg Unneland om å nå salgsmålene for elektriske vare- og lastebiler – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 90 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.36)

Votering i sak nr. 18, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om lavere avgif-

ter og enklere regelverk for campingbiler, om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve og Morten Stordalen om kjøretøytekniske forenklinger for tungbiler, og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Trygve Slagsvold Vedum og Trine Fagervik om endret vektgrense for bobiler i førerkortregelverket (Innst. 438 S (2024–2025), jf. Dokument 8:187 S (2024–2025), Dokument 8:190 S (2024–2025) og Dokument 8:220 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem ti forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Erlend Larsen på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslagene nr. 3–5, fra Sigbjørn Gjelsvik på vegne av Senterpartiet og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 6–10, fra Morten Stordalen på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslagene nr. 6–9, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om engangsavgift på motorvogner § 2-5. Hovedregel for definisjon av campingbil for beregning av engangsavgift skal være at alle kjøretøy som leveres som campingbil fra fabrikk og har EU-typegodkjenning som campingbil, omfattes.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre AutoPass-regulativet for ferjetakster slik at alle fritidskjøretøy, som campingbiler, betaler takstgruppe AP1.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige endringer slik at kjøretøygruppe M1 inkluderes i forhånds-innbetalingsklasse 1 for AutoPASS-ferjekonto.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom nødvendige endringer i bilforskriften sørge for at tillatt totalvekt for campingbiler kan økes ved ettermontering av deler utført av andre enn sluttprodusent. Dokumentasjon fra utstyrsprodusent og uavhengig instans skal være tilstrekkelig for å godkjenne økt tillatt totalvekt. Alle deler som må til ved vektoppgradering av kjøretøy, og dokumentasjon fra uavhengig instans forutsettes å oppfylle gjeldende bestemmelser.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 90 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen som et nasjonalt unntak fra det europeiske førerkortdirektivet tillate å kjøre bil på opptil 4,25 tonn med førerkort klasse B.»

Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 73 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.39)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3–5, fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redusere størrelsen på forhåndsinnbetalingen for alle forhåndsinnbetalingsklasser for AutoPASS for ferje.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede endringer i bilforskriften slik at tillatt totalvekt for campingbiler kan økes ved ettermontering av deler utført av andre enn sluttprodusent.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen jobbe for et nasjonalt unntak fra førerkortdirektivet knyttet til vektgrense for bobiler, slik at Norge ikke trenger å vente på pågående og langdryge prosesser i EU, og at dette om nødvendig formelt tas opp i EØS-komiteen fra norsk side.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble med 73 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.53)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen delegere myndighet til å gjennomføre årlig ADR-kontroll til ADR-godkjente verksteder.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen delegere myndighet til å utføre brufølgetjeneste for tung spesialtransport til private aktører.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 60 mot 44 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.11)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at ekstra lengde på vogntog som følge av aerodynamisk førerhus godkjennes også for modul- og tømmervogntog.

Presidenten: Bak tilrådingen står Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til tilrådingen.

Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 97 mot 3 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.38)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig legge frem forslag om en nasjonal tilpasning av førerkortregelverket slik at man med førerkort klasse B kan kjøre bobiler med inntil 4 250 kg totalvekt samtidig som tillatt totalvekt for bil og tilhenger fortsatt skal være 4 250 kg.

Presidenten: Bak tilrådingen står Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre.

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 66 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.00)

Voting i sak nr. 19, debattert 3. juni 2025

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om revidering av NTP i lys av den geopolitiske situasjonen (Innst. 502 S (2024–2025), jf. Dokument 8:194 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Sigbjørn Gjelsvik satt frem et forslag på vegne av Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at innkjøp til samferdselssektoren skjer fra leverandører som ikke har bindinger til land som utgjør en sikkerhets-trussel mot Norge.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble med 71 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:194 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om revidering av NTP i lys av den geopolitiske situasjonen – vedtas ikke.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 96 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.53)

Presidenten: Stortinget voterer så over sakene nr. 1–12 på dagens kart.

Voting i sak nr. 1, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Statens pensjonsfond 2025 (Innst. 463 S (2024–2025), jf. Meld. St. 22 (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem 45 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Mahmoud Faramand på vegne av Høyre

- forslagene nr. 2–12, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 13–24, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 25–30, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
 - forslag nr. 31, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 32–35, fra Sofie Marhaug på vegne av Rødt og Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 36, fra Ingvald Wettrhus Thorsvik på vegne av Venstre og Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 37 og 45, fra Sofie Marhaug på vegne av Rødt
 - forslagene nr. 38–43, fra Sigrid Zurbuchen Heiberg på vegne av Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 44, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Kristelig Folkeparti
- Det voteres over forslag nr. 44, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å åpne for at Statens pensjonsfond utland (SPU) kan investere i unoterte aksjer på generelt grunnlag.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 101 mot 3 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.53)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 38, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at NBIM ikke gis anledning til å investere i og skal trekke seg ut av selskap som utvider eller foretar ny-investeringer i fossile energikilder.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 101 mot 3 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.07)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 39–43, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan 1 pst. av Norges BNI kan overføres fra SPU til klimatiltak, klimatilpasning og naturbevaring i utviklingsland uavhengig av handlingsregelen.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan ekstraordinære inntekter fra prisøkninger

forårsaket av internasjonale kriser, som Russlands invasjon av Ukraina, kan brukes til solidarisk støtte til rammede land og stater uavhengig av handlingsregelen.»

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppfordre Norges Bank om å inkludere sektorspesifikke og tidsbestemte retningslinjer i den nye klimahandlingsplanen. Disse skal tydelig definere hvordan fondet gradvis intensiverer sin eierskapsutøvelse overfor selskaper som ikke oppfyller forventningene til håndtering av klimarisiko. Videre skal det stilles en klar forventning om at samtlige selskaper i porteføljen har etablert realistiske, vitenskapsbaserte utslippsmål og delmål innen 2027.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge NBIM å kreve utslippsbaner for selskapene de er investert i innen 2026.»

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta endringer i retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland slik at § 3 annet ledd lyder:

(2) Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for gruveselskaper og kraftprodusenter som selv eller konsolidert med enheter de kontrollerer enten:

a) får 5 pst. eller mer av sine inntekter fra termisk kull,

b) baserer 5 pst. eller mer av sin virksomhet på termisk kull,

c) utvinner mer enn 10 millioner tonn termisk kull per år, eller

d) har en kraftkapasitet på mer enn 5 000 MW fra termisk kull.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 102 mot 2 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 37, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det nye ekspertrådet for SPU får en bred og mangfoldig sammensetning med kompetanse på arbeidstakerrettigheter, miljø og klima, menneskerettigheter og folkerett, i tillegg til tradisjonell finanskompetanse.»

Voteringsstavlene viste at 96 representanter hadde stemt mot forslaget fra Rødt og 8 representanter hadde stemt for.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.35)

Une Bastholm (MDG) (fra salen): Miljøpartiet De Grønne skulle støttet forslaget.

Presidenten: Da tar vi voteringen på nytt.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 97 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.04)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 45, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innhente og legge fram en vurdering fra Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet av hvorvidt Norge risikerer et medansvar for folkerettsbrudd gjennom Statens pensjonsfonds investeringer, herunder brudd på plikten til å forhindre et folkemord.»

Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 85 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 36, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig komme tilbake til Stortinget med forslag til en innstramming i utelukkelseskriteriene for Statens pensjonsfond utland, der terskelen senkes for å utelukke selskaper som leverer generiske produkter direkte til selskaper som allerede er utelukket fra fondet, og der leveransen har tett sammenheng med det samme underliggende normbruddet, for eksempel leveranser av materialer og utstyr til entreprenørfirma som bygger ulovlige bosetninger på okkupert område.»

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 91 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.38)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 32–35, fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med etablering av en klimajustert referanseindeks for oljefondet og at denne legges frem for Stortinget se-

nest i forbindelse med neste års stortingsmelding om Statens pensjonsfond.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at NBIM ikke gis anledning til å investere i, og skal trekke seg ut av, selskap som utvider eller foretar ny-investeringer i kullrelatert virksomhet, både termisk og metallurgisk.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå praktiseringen av retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra SPU § 3 første ledd bokstav a for utelukkelse av selskaper som utvikler eller produserer atomvåpen eller sentrale komponenter til atomvåpen, med formål om at SPU trekkes ut av selskaper som bryter med retningslinjene.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen integrere naturrisiko i mandatet for SPN på samme måte som klimarisiko, og sikre at fondet rapporterer systematisk om sin påvirkning på natur og biologisk mangfold.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 96 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.53)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 31, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å tillate Statens pensjonsfond utland å investere i unotert infrastruktur for fornybar energi også i utvalgte fremvoksende markeder.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 93 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.07)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 25–30, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen revidere forutsetningene for bruk av kriteriet om salg av våpen til stater som systematisk bryter humanitærretten slik at våpenbruk sidestilles med våpentype når det kommer til sivile tap.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen revidere forutsetningene for bruk av kriteriet om salg av våpen til stater som systematisk bryter humanitærretten slik at også overføring via tredjepart omfattes.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen klargjøre overfor Etikkrådet at selskaper som ikke utviser skjerpede aktsomhetsvurderinger når de opererer i konfliktområder, bør utelukkes.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at OECD og FNs retningslinjer for ansvarlig næringsliv skal gjelde for Etikkrådets anbefalinger om utelukkelse.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen klargjøre at terskelen for utelukkelse av selskaper etter § 4 i retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra SPU skal være i samsvar med FN og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om en gjennomgang av Statens pensjonsfond utlands portefølje etter våpenkriteriet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 88 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.22)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 13–17, 19 og 22–24, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at investeringene i fornybar energi og annen klimavennlig infrastruktur trappes betydelig opp som andel av SPUs portefølje, med mål om at minst 5 pst. av fondet er investert i slike aktiviteter innen 2030.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke håndteringen av naturrisiko i fondets mandat på lik linje med klimarisiko, med mål om at selskapene i investeringsporteføljen skal innrette sin virksomhet i tråd med målene i det internasjonale naturrammeverket om å stanse og reversere tap av natur innen 2030.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet for å unngå investeringer i avskoging slik at Statens pensjonsfond utland (SPU) når målet om en avskogingsfri portefølje, og om nødvendig vedtar planer for hvordan dette målet skal nås.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at NBIM senker terskelen for å stemme for klimaforslag på gene-

ralforsamlinger som er i tråd med Parisavtalen og fondets egne klimaforventninger og -målsettinger.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at NBIM årlig rapporterer detaljert om sine risikobaserte nedslag knyttet til klima- og naturrisiko, inkludert hvilke sektorer og bærekraftstema som har vært avgjørende for beslutningene.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at selskaper som planlegger nyinvesteringer i kullrelatert virksomhet, blir utelukket fra fondets investeringsunivers.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette i mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond at Norges Bank ikke kan plassere investeringsporteføljen i selskaper som selger våpen til Israel og i selskaper med folkerettsstridig virksomhet på okkuperte områder.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette i mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond at Norges Bank ikke kan plassere investeringsporteføljen i israelske myndigheter eller foretak, verdipapirer utstedt i israelsk valuta, fast eiendom eller infrastruktur lokalisert i Israel eller i eiendomsselskaper, infrastruktur selskaper, eiendomsfond, infrastruktur fond eller liknende konstruksjoner som har som primært formål å investere i Israel.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en tydelig strategi for hvordan SPU skal avvikle investeringer i Russland, og vurdere å avskrive verdien av de russiske investeringene hvis nedslag ikke er mulig innen rimelig tid.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 88 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.39)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 18 og 20, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta endringer i retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland slik at § 3 annet ledd lyder:

(2) Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for gruveselskaper og kraftprodusenter som selv eller konsolidert med enheter de kontrollerer enten:

- får 10 pst. eller mer av sine inntekter fra termisk kull,
- baserer 10 pst. eller mer av sin virksomhet på termisk kull,
- utvinner mer enn 10 millioner tonn termisk kull per år, eller
- har en kraftkapasitet på mer enn 5 000 MW fra termisk kull.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra SPU slik at det i § 4 eksplisitt fremgår at systematisk motarbeidelse av fagorganisering og kollektive forhandlinger er å anse som grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 89 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.54)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 21, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen presisere i retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland at fondets investeringer ikke skal være i strid med Norges folkerettslige forpliktelser, herunder forpliknelsen om å ikke medvirke til folkerettsstridig okkupasjon.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 83 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.29.11)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–12, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen senke terskelen for Etikkrådets anvendelse av retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra SPU § 4 c.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre adferdskriteriet om salg av våpen slik at det lyder “salg av våpen til stater som benytter våpnene på en måte som utgjør alvorlige brudd på menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett”.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til revidering av retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra SPU slik at de oppdateres i takt med internasjonale normer for ansvarlig næringsliv.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet med å unngå investeringer som medfører avskoging slik at Statens pensjonsfond utland oppnår målet om en avskogingsfri portefølje innen 2025.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i løpet av 2026 med forslag om å inkludere også naturrisiko i SPUs mandat på lik linje med klimarisiko.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre terskelen for kull-investeringer slik at terskelen for kullandel i produksjon og inntekter senkes fra 30 pst. til 5 pst.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilføye et mål i mandatet for Statens pensjonsfond utland om netto nullutslipp innen 2050 for investeringsporteføljen.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette konkrete framoverskuende delmål for porteføljens samlede utslippsreduksjon på sektornivå fra 2025, konsistente med medlemskap i Net-Zero Asset Owner Alliance (NZAOA). Norges Bank bes rapportere årlig om progresjon mot disse målene.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan klimarisiko kan integreres i referanseindeksen.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og utvikle verktøy som gjør Statens pensjonsfond utland i stand til å nå målet om netto nullutslipp i tråd med Parisavtalens 1,5-gradersmål, blant annet en klimarisikojustert referanse-indeks.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med et forslag til hvordan en referanseindeks for SPU som er i tråd med Parisavtalens mål, kan utvikles i neste fondsmelding.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 83 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.29.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig gjennomgang av retningslinjene for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland, herunder av kjernevåpenkriteriet.»

Fremskrittspartiet har varslet subsidær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 69 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.29.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 22 (2024–2025) – Statens pensjonsfond 2025 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 2, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa, Kirsti Bergstø og Torgeir Knag Fylkesnes om å trekke oljefondet ut av okkupasjon og krigsbrotsverk (Innst. 501 S (2024–2025), jf. Dokument 8:73 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 2, fra Ingrid Fiskaa på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi instruks til Norges Bank om umiddelbart å trekke oljefondet ut av våpenselskapene som ekspertgruppen nedsatt av FNs menneskerettsråd advarte om i juni 2024.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 88 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.30.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi instruks til Norges Bank om umiddelbart å trekke oljefondet ut av selskaper hvor det er en uakseptabel risiko for at de medvirker til Israels ulovlige okkupasjon eller krigføring.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 83 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.30.42)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:73 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa, Kirsti Bergstø og Torgeir Knag Fylkesnes om å trekke oljefondet ut av okkupasjon og krigsbrottsverk – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 82 mot 22 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.31.09)

Votering i sak nr. 3, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og Hans Andreas Limi om å åpne opp for at Statens pensjonsfond utland (SPU) kan investere i våpenprodusenter som produserer komponenter til kjernevåpen (Innst. 481 S (2024–2025), jf. Dokument 8:116 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Hans Andreas Limi satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen oppheve tidligere begrensning om at Statens pensjonsfond utland (SPU) ikke kan investere i våpenprodusenter som produserer komponenter til kjernevåpen.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:116 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og Hans Andreas Limi om å åpne opp for at Statens pensjonsfond utland (SPU) kan investere i våpenprodusenter som produserer komponenter til kjernevåpen – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 90 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.31.56)

Votering i sak nr. 4, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og Hans Andreas Limi om å tillate Den nordiske investeringsbank å finansiere virksomheter som produserer våpen og ammunisjon (Innst. 480 S (2024–2025), jf. Dokument 8:117 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Mahmoud Farahmand satt frem et forslag på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom sin representasjon i styret i Den nordiske investeringsbank ta initiativ til å endre retningslinjene slik at banken kan finansiere virksomheter som produserer våpen og ammunisjon.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:117 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og Hans Andreas Limi om å tillate Den nordiske investeringsbank å finansiere virksomheter som produserer våpen og ammunisjon – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 73 mot 31 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.32.38)

Votering i sak nr. 5, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Statsrekneskapen 2024 (Innst. 499 S (2024–2025), jf. Meld. St. 3 (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 3 (2024–2025) – Statsrekneskapen 2024 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 6, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Samtykkje til å setje i kraft ein avtale om endring av avtalen mellom Noreg og Den europeiske union om administrativt samarbeid på meirverdiavgiftsområdet, underteikna i Brussel 2. oktober 2024 (Innst. 376 S (2024–2025), jf. Prop. 61 S (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykkjer i å setje i kraft ein avtale om endring av avtalen mellom Noreg og Den europeiske union om administrativt samarbeid på meirverdiavgiftsområdet, underteikna i Brussel 2. oktober 2024.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 7, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i skatteforvaltningsloven og skattebetalingsloven mv. (Innst. 469 L (2024–2025), jf. Prop. 91 L (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v e r

A.

L o v

om endringer i Svalbardskatteloven

I

I lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard gjøres følgende endringer:

§ 5-2 fjerde og femte ledd skal lyde:

Skattebetalingsloven kapittel 5 om forskuddstrekk får ikke anvendelse for *lønnstrekk*.

Arbeidsgiveren skal levere melding om foretatt lønnstrekk *og dato for utbetaling av ytelser det skal foretas trekk i*, etter reglene i skatteforvaltningsloven § 8-8 første ledd. Opplysninger om foretatt lønnstrekk skal også leveres når arbeidsgiver opphører med virksomhet på Svalbard eller aktiviteten der på annen måte opphører. Forhåndsutfylte opplysninger om arbeidsgiveren etter denne bestemmelsen kan gjøres tilgjengelig for arbeidsgiveren ved elektronisk kommunikasjon. *Departementet kan i forskrift gi regler som fraviker regelen i første punktum.*

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

B.

L o v

om endringer i Norfundloven

I

I lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland gjøres følgende endringer:

§ 27 skal lyde:

§ 27 *Riksrevisjonens kontroll*

Riksrevisjonen fører kontroll med forvaltningen av statens interesser og kan foreta undersøkelser mv. i fondet etter *riksrevisjonsloven*.

II

Loven trer i kraft straks.

C.

L o v

om endringer i aksjeloven

I

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 20-7 skal lyde:

§ 20-7 *Riksrevisjonens kontroll*

Riksrevisjonen fører kontroll med forvaltningen av statens interesser og kan foreta undersøkelser mv. i selskaper der staten eier alle aksjene og heleide datterselskaper til slike selskaper etter *riksrevisjonsloven*.

II

Loven trer i kraft straks.

D.

L o v

om endringer i allmennaksjeloven

I

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 20-7 skal lyde:

§ 20-7 *Riksrevisjonens kontroll*

Riksrevisjonen fører kontroll med forvaltningen av statens interesser og kan foreta undersøkelser mv. i selskaper der staten eier alle aksjene og heleide datterselskaper til slike selskaper etter *riksrevisjonsloven*.

II

Loven trer i kraft straks.

E.

L o v

om endringer i skattebetalingsloven

I

I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav gjøres følgende endringer:

§ 5-13b første ledd skal lyde:

(1) Når årsregnskapet til en arbeidsgiver som har plikt til å foreta forskuddstrekk, skattetrekk etter § 5-4 første ledd (kildeskatteordning) eller utleggstrekk, er fastsatt i strid med bestemmelser i eller i medhold av regnskapsloven eller bokføringsloven eller god regnskapsskikk eller bokføringsskikk, kan skattekontoret pålegge at ett eller flere årsregnskap revideres av *en statsautorisert revisor* i samsvar med *bestemmelsene i revisorloven* for følgende selskap:

- a. aksjeselskap der det er truffet beslutning i medhold av fullmakt etter aksjeloven § 7-6,
- b. selskap som nevnt i regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 13 som er organisert etter en utenlandsk selskapsform som i det vesentligste tilsvarer definisjonen av aksjeselskap i aksjeloven § 1-1 annet ledd, og som ikke har revisjonsplikt etter revisorloven § 2-1.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav gjøres følgende endringer:

§ 5-11 første ledd første punktum skal lyde:

Arbeidsgiver skal ukrevet levere opplysninger om forskuddstrekk og dato for utbetaling av ytelser det skal

foretas trekk i, for hver kalendermåned etter reglene i a-opplysningsloven.

§ 5-12 oppheves.

§ 5-14 første ledd skal lyde:

(1) Ved utførelsen av arbeidsgiverkontrollen etter § 5-13 plikter

- a. *finansinstitusjoner* (jf. finansforetaksloven § 1-3) og andre som driver utlånsvirksomhet eller låneformidling som næring,
- b. verdipapirforetak (jf. verdipapirhandeloven § 2-7 første ledd) og andre som har penger til forvaltning, og

c. pensjonskasser

etter krav fra skattekontoret å gi opplysninger om innskudds- og gjeldskonti som navngitt person, bo, selskap eller innretning har eller disponerer i vedkommende institusjon. Ved innhenting av opplysninger etter første punktum plikter de å gi opplysninger om underbilag og transaksjoner, herunder om hvem som er parter i transaksjonene.

§ 10-10 skal lyde:

§ 10-10 *Forskuddstrekk, skattetrekk etter § 5-4 første ledd (kildeskatteordning), arbeidsgiveravgift og finansskatt på lønn*

(1) Forskuddstrekk og skattetrekk etter § 5-4 første ledd (*kildeskatteordning*) forfaller til betaling senest første virkedag etter utbetaling av ytelsen det skal foretas trekk i.

(2) *Arbeidsgiveravgift og finansskatt på lønn for de to foregående kalendermånedene forfaller til betaling hver 15. januar, 15. mars, 15. mai, 15. juli, 15. september og 15. november.*

(3) Departementet kan i forskrift gi regler om avvikende forfallstidspunkt for enkelte arbeidsgivere, skattytere eller situasjoner.

§ 18-1 første ledd første punktum skal lyde:

Den som er pliktig til å foreta forskuddstrekk eller skattetrekk etter kapittel 5, og som unnlater å foreta eller sørge for at det blir foretatt beregning og trekk, herunder betaling etter § 10-10 første ledd, straffes med bot eller fengsel inntil 2 år.

III

Endringene under I trer i kraft straks.

Endringene under II trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

F.

L o v

om endringer i offentliglova

I

I lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd gjøres følgende endringer:

§ 5 annet ledd første punktum skal lyde:

For dokument som er utarbeidet av eller til Riksrevisjonen i saker som han vurderer å leggje fram for Stortinget som ledd i den konstitusjonelle kontrollen, gjeld innsyn først når saka er mottoken i Stortinget, eller når Riksrevisjonen har varslet vedkommande organ om at saka er ferdigbehandla, jf. *riksrevisjonsloven § 7-4 fjerde ledd*.

II

Loven trer i kraft straks.

G.

L o v

om endringer i lov om Folketrygdfondet

I

I lov 29. juni 2007 nr. 44 om Folketrygdfondet gjøres følgende endringer:

§ 14 skal lyde:

§ 14 *Riksrevisjonens kontroll*

Riksrevisjonen fører kontroll med forvaltningen av statens interesser og kan foreta undersøkelser i Folketrygdfondet etter *riksrevisjonsloven*.

II

Loven trer i kraft straks.

H.

L o v

om endringer i skatteforvaltningsloven

I

I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning gjøres følgende endringer:

§ 7-3 første ledd bokstav g skal lyde:

g. låneformidlingsforetak, jf. *låneformidlingsloven § 2-2*

§ 7-3 annet ledd bokstav g, ny bokstav h og ny bokstav i skal lyde:

g. *innskuddspensjonsordninger*

h. *spesifiserte elektroniske pengeprodukter*

i. *digitale sentralbankpenger.*

§ 7-3 tredje ledd fjerde punktum skal lyde:

Det kan gis forskrift om konsekvensene av at *framgangsmåten ikke blir fulgt*, herunder at *kontoavtale kan sperres, avsluttes eller ikke kan inngås*.

§ 8-7 annet punktum skal lyde:

Grunnlaget for kompensasjonskravet skal kontrolleres og attesteres av *statsautorisert revisor* eller kommunerevisor.

§ 11-2 første ledd skal lyde:

(1) Når skattepliktiges årsregnskap er fastsatt i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av regnskapsloven eller bokføringsloven eller god regnskapsskikk eller bokføringskikk, kan skattemyndighetene gi pålegg om at ett eller flere årsregnskap skal revideres av en *statsautorisert revisor* i samsvar med *bestemmelsene i revisorloven* for

- a. aksjeselskap der det er truffet beslutning i medhold av aksjeloven § 7-6
- b. selskap som nevnt i regnskapsloven § 1-2 første ledd nr. 13, som er organisert etter en utenlandsk selskapsform som i det vesentligste tilsvarer definisjonen av aksjeselskap i aksjeloven § 1-1 annet ledd, og som ikke har revisjonsplikt etter revisorloven § 2-1.

II

I lov 27. mai 2016 nr. 14 om skatteforvaltning gjøres følgende endringer:

§ 7-5 syvende ledd skal lyde:

(7) Formidler av drosjetjenester og driftsansvarlig for kontrollutrustning skal gi opplysninger fra skiftlapen for løyvehavere som er tilknyttet virksomheten eller kontrollutrustningen. *Departementet kan gi forskrift om at formidlere av drosjetjenester som anvender digitale plattformer, skal ha plikter etter § 7-11.*

§ 7-5 åttende ledd skal lyde:

(8) *For den som formidler utleie av fast eiendom hvor betaling for formidlingen er knyttet til gjennomførte transaksjoner, gjelder opplysningsplikten etter § 7-11 tilsvarende dersom formidlingen ikke har skjedd gjennom en digital plattform. Det samme gjelder for den som på vegne av utleier inngår kontrakt om utleie av fast eiendom hvor betaling for tjenesten er knyttet til gjennomførte transaksjoner.*

§ 7-5 niende ledd oppheves. § 7-5 nåværende tiende ledd blir niende ledd.

§ 7-11 skal lyde:

§ 7-11 *Salg av tjenester og utleie gjennom digitale plattformer*

(1) *Digitale plattformer skal gi opplysninger om salg av tjenester, utleie av fast eiendom og utleie av transportmid-*

ler som formidles gjennom plattformen mot vederlag. Det skal blant annet gis opplysninger om utleieren eller tjenesteyteren, om det formidlingen gjelder og om vederlaget.

(2) Digitale plattformer skal identifisere utleiere og tjenesteytere. Departementet kan gi forskrift om framgangsmåten ved slik identifisering, herunder om hvilke opplysninger plattformen skal innhente. Det kan gis forskrift om konsekvensene av at den digitale plattformen ikke får opplysninger fra utleieren eller tjenesteyteren, herunder om plikt for plattformen til å utelukke denne fra tjenesten eller å holde tilbake vederlag. Det kan også gis forskrift om at den digitale plattformen skal oppbevare opplysninger og dokumentasjon benyttet i forbindelse med identifisering.

§ 7-12 skal lyde:

§ 7-12 Kryptoeiendeler

(1) Vekslings- og oppbevaringstjenester skal gi opplysninger om kryptoeiendeler og andre finansielle forhold. Departementet kan gi forskrift om hva som regnes som kryptoeiendel, og nærmere avgrensninger av hvilke tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester som er opplysningspliktige.

(2) For den enkelte bruker av tjenesten skal det blant annet gis opplysninger om

- vekslinger mellom kryptoeiendeler og offisiell valuta
- vekslinger mellom kryptoeiendeler
- overføringer av kryptoeiendeler som vederlag for kjøp eller salg av varer eller tjenester
- annen veksling eller overføring av kryptoeiendeler som ikke er dekket av bokstav a, b eller c
- innestående verdier.

Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som skal gis, hvilke brukere det skal gis opplysninger om og beregning av markedsverdien av kryptoeiendeler og utenlandsk valuta.

(3) Opplysningspliktige skal identifisere brukere av tjenesten. For brukere som er juridiske personer, skal opplysningspliktige også identifisere reelle rettighetshavere. Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som skal gis, og framgangsmåten ved slik identifisering, herunder om innhenting av egenerklæring om skattemessig bosted mv. Det kan gis forskrift om konsekvensene av at framgangsmåten ikke blir fulgt, herunder at det ikke kan gjennomføres overføringer eller transaksjoner på vegne av brukeren. Det kan også gis forskrift om at opplysningspliktige skal oppbevare opplysninger og dokumentasjon benyttet i forbindelse med identifisering og overføring.

(4) Dersom opplysningspliktige etter denne bestemmelsen innretter seg for å unngå at opplysninger blir utvekslet etter overenskomst med fremmed stat, skal pliktene etter denne bestemmelsen likevel gjelde. Opplysnings-

pliktige som har grunn til å tro at bruker eller annen person har innrettet seg for å unngå at opplysninger blir utvekslet etter overenskomst med fremmed stat, skal foreta undersøkelser for å avkrefte eller bekrefte mistanken. Dersom mistanken ikke kan avkrefte, skal den opplysningspliktige gi de opplysningene som foreligger, herunder om de forholdene som har medført mistanke.

Nåværende § 7-11 til § 7-13 blir § 7-13 og ny § 7-14 og § 7-15.

§ 11-1 første ledd annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder plikt til å oppbevare dokumentasjon i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av § 7-3 tredje ledd, § 7-11 annet ledd og § 7-12 tredje ledd.

§ 14-1 første ledd tredje punktum skal lyde:

Tvangsmulkt kan også ilegges den som ikke oppfyller pliktene til å identifisere kontohavere mv., utleiere, tjenesteytere eller brukere etter § 7-3 tredje ledd, § 7-11 annet ledd eller § 7-12 tredje ledd, og den som ikke retter seg etter pålegg om bokføring etter § 11-1 innen den fastsatte fristen.

§ 14-7 første ledd bokstav a skal lyde:

- tredjeparter som ikke oppfyller sine opplysningsplikter etter kapittel 7, herunder plikten til å identifisere kontohavere mv., utleiere, tjenesteytere eller brukere etter § 7-3 tredje ledd, § 7-11 annet ledd eller § 7-12 tredje ledd

III

Endringene under I trer i kraft straks.

Endringene under II trer i kraft 1. januar 2026. Departementet kan gi forskrift om overgangsbestemmelser.

I.

L o v

om endringer i sentralbankloven

I

I lov 21. juni 2019 nr. 31 om Norges Bank og pengevesenet mv. gjøres følgende endringer:

§ 1-8 annet ledd skal lyde:

(2) Riksrevisjonen fører kontroll med statsrådets myndighetsutøvelse etter riksrevisjonsloven.

II

Loven trer i kraft straks.

J.

L o v

om endringer i lov om informasjonstilgang for Riksrevisjonen ved undersøkelser av saker som gjelder stortingsrepresentantenes økonomiske ordninger

I

I lov 17. juni 2022 nr. 49 om informasjonstilgang for Riksrevisjonen ved undersøkelser av saker som gjelder stortingsrepresentantenes økonomiske ordninger gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Forholdet til riksrevisjonsloven*

Riksrevisjonsloven, herunder § 7-1 (taushetsplikt), § 7-2 (sikkerhetslovens anvendelse), § 7-3 (behandling av personopplysninger), § 7-4 (innsyn) og § 3-2 (habilitet), gjelder tilsvarende for Riksrevisjonens særlige undersøkelser av stortingsrepresentantenes økonomiske ordninger i henhold til Stortingets vedtak 6. januar 2022. Loven § 7-1 *fjerde og femte ledd* og § 7-3 *annet ledd* gjelder likevel ikke.

II

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovenes overskrift og lovene i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovenes overskrift og lovene i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 8, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra finanskomiteen om Lov om endringer i regnskapsførerloven, hvitvaskingsloven og regnskapsloven (diverse endringer) (Innst. 441 L (2024–2025), jf. Prop. 120 L (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i regnskapsførerloven, hvitvaskingsloven og regnskapsloven (diverse endringer)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. gjøres følgende endringer:

§ 3-8 første ledd skal lyde:

(1) Et datterselskap skal utelates fra konsolideringen etter § 3-2 *annet* ledd hvis aksjene eller andelene i datterselskapet er anskaffet med sikte på midlertidig eie og holdes i påvente av salg. Et datterselskap kan utelates fra konsolidering hvis det er særlig vanskelig og uforholdsmessig kostbart å hente inn informasjon om datterselskapet innen en rimelig frist, eller det foreligger alvorlige og langvarige begrensninger som i vesentlig grad er til hinder for *morselskapets* utøvelse av sine rettigheter.

II

I lov 1. juni 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering gjøres følgende endringer:

§ 4 annet ledd bokstav c skal lyde:

- c. advokater, *advokatforetak* og andre som ervervsmessig eller stadig yter selvstendig rettshjelp, når de på klientens vegne utfører finansiell transaksjon eller en transaksjon som gjelder fast eiendom, eller når de bistår ved planlegging eller utføring av transaksjon for klient i forbindelse med
 1. kjøp og salg av fast eiendom eller virksomhet
 2. forvaltning av en klients penger, verdipapir eller andre aktiva
 3. åpning eller forvaltning av bank- eller verdipapirkonto
 4. fremskaffelse av nødvendig kapital til opprettelse, drift eller ledelse av selskap
 5. opprettelse, drift eller ledelse av selskap, fond eller en lignende juridisk person eller formuesmasse, herunder utenlandsk trust eller tilsvarende juridisk arrangement.

§ 4 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke rapporteringspliktige advokater når de driver eiendomsmegling i medhold av norsk advokatbevilling etter eiendomsmeglingsloven § 2-1 første ledd nr. 2.

§ 21 annet ledd skal lyde:

(2) Første ledd gjelder ikke når *rapporteringspliktige* som nevnt i § 4 annet ledd bokstav c fastslår en klients rettsstilling eller bistår en klient i forbindelse med rettergang.

§ 22 første ledd bokstav l skal lyde:

- l. advokat, *advokatforetak* og annen som ervervsmessig eller stadig yter rettshjelp

§ 24 femte ledd skal lyde:

(5) Fjerde ledd gjelder ikke når *rapporteringspliktige som nevnt i § 4 annet ledd bokstav c* fastslår en klients rettsstilling eller bistår en klient i forbindelse med rettergang.

§ 26 tredje ledd skal lyde:

(3) *Rapporteringspliktige som nevnt i § 4 annet ledd bokstav c* skal ikke oversende opplysninger som de mottar fra eller innhenter om klienten når de fastslår en klients rettsstilling eller bistår en klient i forbindelse med rettergang. Tilsvarende gjelder for andre rapporteringspliktige når de bistår *rapporteringspliktige som nevnt i § 4 annet ledd bokstav c* i arbeid som nevnt i første punktum. Departementet kan i forskrift gi regler om at *rapporteringspliktige som nevnt i § 4 annet ledd bokstav c* skal oversende opplysninger til Økokrim via et annet organ.

§ 49 første ledd annet punktum skal lyde:

For illeggelse av overtredelsesgebyr til rapporteringspliktige foretak gjelder forvaltningsloven § 46 første ledd første punktum.

III

I lov 16. desember 2022 nr. 90 om regnskapsførere gjøres følgende endringer:

§ 1-1 annet ledd skal lyde:

Loven gjelder også når:

- a. *et regnskapsforetak i tilknytning til et regnskapsoppdrag har adgang til å belaste oppdragsgivers bankkonto med utbetalinger,*
- b. *et regnskapsforetak i tilknytning til et regnskapsoppdrag oppbevarer oppdragsgivers midler på regnskapsforetakets konto (klientkonto),*
- c. *et regnskapsforetak utfører bokføring eller utarbeider årsregnskap for en oppdragsgiver som ikke har plikter som nevnt i § 1-2 første ledd,*
- d. *et regnskapsforetak utarbeider regnskapsrapportering som er unntatt som pliktig regnskapsrapportering i medhold av bokføringsloven § 3, og*
- e. *et regnskapsforetak eller en statsautorisert regnskapsfører avgir en bekreftelse i henhold til lov, forskrift eller krav fra offentlig myndighet.*

§ 5-2 tredje ledd oppheves.

Ny § 5-6 skal lyde:

§ 5-6 Forskrifter om oppdrag og klientkonto

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om utføring av bekreftelsesoppdrag, jf. § 1-1 annet ledd bokstav e, og om utforming og registrering av fullmakter, jf. § 5-2 annet ledd. Finanstilsynet kan i forskrift

fastsette nærmere regler om klientkontoer i regnskapsforetak, jf. § 1-1 annet ledd bokstav b.

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 9, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutninger nr. 275/2023 og 23/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordningene (Innst. 495 S (2024–2025), jf. Prop. 101 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker til godkjenning av:

1. EØS-komiteens beslutning nr. 275/2023 om innlemmelse i EØS-avtalen av [Europaparlaments- og råds]forordning (EU) 2023/607.
2. EØS-komiteens beslutning nr. 23/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av [Kommisjons]forordning (EU) 2023/2197.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 10, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i lov om medisinsk utstyr (gjennomføring av endringsforordninger (EU) 2023/607 og (EU) 2023/2197 om medisinsk utstyr i norsk rett) (Innst. 498 L (2024–2025), jf. Prop. 101 LS (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i lov om medisinsk utstyr (gjennomføring av endringsforordninger (EU) 2023/607 og (EU) 2023/2197 om medisinsk utstyr i norsk rett)

I

I lov 7. mai 2020 nr. 37 om medisinsk utstyr skal § 1 første og andre ledd lyde:

Forordning (EU) 2017/745 om medisinsk utstyr, som inntatt i EØS-avtalen vedlegg II, kapittel XXX nr. 11, gjelder som lov. Forordningen gjelder med tilpasninger som følger av vedlegg II, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig, og med endringene som følger av:

- forordning (EU) 2020/561
- forordning (EU) 2023/502
- forordning (EU) 2023/607
- forordning (EU) 2023/2197

Forordning (EU) 2017/746 om in vitro-diagnostisk medisinsk utstyr, som inntatt i EØS-avtalen vedlegg II, kapittel XXX nr. 12, gjelder som lov. Forordningen gjelder med tilpasninger som følger av vedlegg II, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig, og med endringene som følger av:

- forordning (EU) 2022/112
- forordning (EU) 2023/503
- forordning (EU) 2023/607

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 11, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i tannhelsetjenesteloven mv. (rett til nødvendig tannhelsehjelp for personer fra 25 til og med 28 år), om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mari-

an Hussein, Kirsti Bergstø, Ingrid Fiskaa og Grete Wold om en videre utrulling av en tannhelsereform for hele befolkningen og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Marie Sneve Martinussen om å gjennomføre en ordentlig tannhelsereform (Innst. 458 L (2024–2025), jf. Prop. 124 L (2024–2025), Dokument 8:96 S (2024–2025) og Dokument 8:157 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem 30 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
- forslag nr. 2, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
- forslagene nr. 3–5, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
- forslagene nr. 6–8, fra Marian Hussein på vegne av SV og Rødt
- forslag nr. 18, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 9 og 10, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Pasientfokus
- forslagene nr. 19–25, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 11–15, fra Seher Aydar på vegne av Rødt og Pasientfokus
- forslagene nr. 26–30, fra Seher Aydar på vegne av Rødt
- forslagene nr. 16 og 17, fra Irene Ojala på vegne av Kristelig Folkeparti og Pasientfokus

Det voteres over forslag nr. 30, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om lovfestede krav for private tannhelsetilbydere om å søke konsesjoner for klinikkdiraft eller eierskap av tannklinikker.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 98 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.05)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 29, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem tiltak for å hindre en markedsutvikling fra enmanns- og tannlegeeide klinikker til kjeder og større grad av internasjonalt eierskap, en utvikling som har negative konsekvenser for geografisk tilgjengelighet for tannhelsetjenester.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 91 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.21)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 26–28, fra Rødt.

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at helsemyndighetene umiddelbart fremskaffer og/eller får tilgang på nødvendig datagrunnlag fra alle relevante deler av tannhelsetjenesten, for å ha et tilstrekkelig, pålitelig og oppdatert kunnskaps- og beslutningsgrunnlag til å kunne sikre anbefalte og nødvendige endringer i og utvidelse av tannhelsetjenester.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremskynde fristen for å følge opp vedtak nr. 84 (2024–2025) om å definere hva som skal regnes som «nødvendige tannhelsetjenester» til statsbudsjettet for 2026.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede modeller for prisregulering ved offentlig finansiering av tannhelsetjenester og komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 89 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.36)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 24 og 25, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre etableringskontroll i den private delen av tannhelsetjenesten og prisregulering av tjenester som utløser refusjon.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå gjennom tannlegekjedenes etableringspraksis og sikre at tilskudd til tannhelse ikke går til profit.»

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.52)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 20–23, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre retten til akutt tannhelsehjelp sidestilt med retten til akutt hjelp innen andre helse- og omsorgstjenester og komme tilbake til Stortinget med nødvendige lovforslag.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barn og unge får rett til gratis oppfølging og behandling av nødvendig tannregulering i den offentlige tannhelsetjenesten, og komme tilbake til Stortinget med egen sak om dette.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i tillegg til å definere hva som skal regnes som «nødvendige tannhelsetjenester» og «nødvendig tannregulering», jf. stortingsvedtak 83 (2024–2025), snarest sette ned et hurtigarbeidende ekspertutvalg som ser på utredningene tannhelseutvalget i NOU 2024:18 peker på at mangler. Regjeringen bes deretter om å legge frem forslag til nødvendige lovendringer og presiseringer.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2026 legge opp til at ventetidene i den offentlige tannhelsetjenesten går ned, slik at personer som i dag har rettigheter ifølge tannhelsetjenesteloven, får disse oppfylt, gjennom øremerkede overføringer og oppfølging og dialog med fylkene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 89 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.34)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 19, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fullføre tannhelse-reformen og legge frem en forpliktende plan som sikrer at hele befolkningen er omfattet av en universell rett til tannbehandling i det offentlige, på lik linje som med andre helsetjenester, innen 2030. Planen må følge tannhelseutvalgets anbefaling i NOU 2024:18 for rekkefølge for utvidelse av rettigheter og oppgradering av den offentlige tannhelsetjenesten.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 94 mot 9 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 18, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en opptrappingsplan som sikrer rabatterte tannhelsetjenester til eldre og personer med tannsykdommer som krever omfattende behandling.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 89 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.38.06)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 16 og 17, fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke tilbudet med tannbehandling til personer med sterk angst for tannbehandling, herunder ofre for seksuelle overgrep og tortur.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at personer med rusmiddelavhengighet får gratis tilgang til oppfølging av tannlege.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 88 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.38.25)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 12–15, fra Rødt og Pasientfokus.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å sikre alle rett til akutt tannhelsehjelp.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding senest våren 2026 om hvordan anbefalingene i NOU 2024:18 En universell tannhelsetjeneste skal følges opp helhetlig gjennom kommende stortingsperiode, og særlig hvordan forslaget om frikort for tannhelsetjenester kan gjennomføres.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som sikrer at alle som har rett til gratis offentlig tannhelse gjennom refusjonsordninger, faktisk får det.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å øke satsene for ulike diagnoser og grupper for stønad til tannbehandling fra Helfo i statsbudsjettet for 2026.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt og Pasientfokus ble med 95 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.38.41)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre godt samarbeid mellom kommunene og fylkene, blant annet for å sikre det helhetlige helse- og omsorgstilbudet for eldre.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt og Pasientfokus ble med 91 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.38.57)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9 og 10, fra Sosialistisk Venstreparti og Pasientfokus.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle eldre over 75 år får rett på sterkt rabatterte tannhelsetjenester i den offentlige tannhelsetjenesten, på lik linje med unge voksne.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2026 legge frem en plan for å sørge for at oppsøken- de og oppfølgende tilbud til personer med særlig behov for tannhelsebehandling, som eldre, personer med store tannhelseutfordringer og tannsykdommer og personer med psykisk uhelse og rusproblemer, blir prioritert i statsbudsjettet, og starte denne planen raskt.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene. Rødt har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Pasientfokus ble med 88 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.39.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2026 foreslå ordninger slik at fylker som prioriterer å bygge ut offentlige tannhelsetjenester, får vesentlige statlige tilskudd til dette arbeidet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 89 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.39.31)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 7 og 8, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å styrke det tverrfaglige TOO-tilbudet.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å styrke retten til tannbehandling for personer med sammensatte psykiske helseplager (ACT/FACT-pasienter).»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 84 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.39.47)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3–5, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å utvide dagens frikort for helsetjenester til å omfatte egenandeler for nødvendige tannhelsetjenester, med et eget frikort for tannhelsetjenester som en overgangsordning som fases inn i løpet av neste stortingsperiode.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om rett til gratis nødvendig tannregulering for barn og unge opp til 18 år i statsbudsjettet for 2026.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at tannhelsetjenester som er en nødvendig del av spesialisthelsehjelp, innlemmes i spesialisthelsetjenesten, slik at for eksempel kreftpasienter også får behandling i munnhulen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 88 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.40.04)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle de regionale odontologiske kompetansesentrene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 86 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.40.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle har tilgang på nødvendig tannhelsehjelp i hele landet, også i distriktene, og legge frem forslag til tiltak som kan bidra til å forhindre nedlegging av offentlige tannhelseklinikker, samt se på behov for tiltak som kan øke rekrutteringen innenfor faglige og geografiske områder der det i dag er krevende å få tak i kvalifisert personell.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 70 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.40.39)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

L o v

om endringer i tannhelsetjenesteloven mv. (rett til nødvendig tannhelsehjelp for personer fra 25 til og med 28 år)

I

I lov 3. juni 1983 nr. 54 om tannhelsetjenesten gjøres følgende endringer:

§ 1-3 første ledd andre punktum bokstav d skal lyde:

- d. Unge voksne fra året de fyller 19 til og med året de fyller 28 år.

§ 2-1 a første ledd skal lyde:

Personer nevnt i § 1-3 første ledd bokstav d som har midlertidig oppholdstillatelse i riket, skal ha fem års botid i riket for å ha rett til nødvendig tannhelsehjelp etter § 2-1.

II

I lov 17. juni 2016 nr. 46 om endring av juridisk kjønn gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd andre punktum skal lyde:

Skattekontorets vedtak i sak om endring av juridisk kjønn kan påklages til Statsforvalteren i *Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus*.

§ 5 andre ledd første punktum skal lyde:

Søknader fra barn mellom 6 og 16 år som etter § 4 andre ledd andre punktum fremmes sammen med bare en av dem som har foreldreansvar, behandles av Statsforvalteren i *Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus*.

III

Loven gjelder fra den tiden Kongen fastsetter.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til tilrådingen.

Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 68 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.41.11)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 66 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.41.27)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at relevante nasjonale e-helseløsninger blir tilrettelagt for bruk i tannhelsetjenesten.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at det stilles krav om felles sterkere normering av kodeverk for tannhelsetjenesten.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for innhenting av data fra private tannhelsetilbydere til de nasjonale pasientregistrene på lik linje med den offentlige tannhelsetjenesten.

IV

Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om oppfølging av anbefalingene i NOU 2024:18 En universell tannhelsetjeneste, med særlig fokus på å redusere geografiske, sosiale og økonomiske forskjeller og gradvis utvide det offentlige ansvaret for tannhelsetjenester, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Presidenten: Det votes først over B I og III.

Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til tilrådingen.

Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 68 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.41.54)

Presidenten: Det votes over B II og IV.

Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til tilrådingen.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 63 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.42.16)

Votering i sak nr. 12, debattert 4. juni 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Helse for alle – Rettferdig prioritering i vår felles helsetjeneste (Innst. 461 S (2024–2025), jf. Meld. St. 21 (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt frem 20 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Truls Vasvik på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
- forslag nr. 3, fra Tone Wilhelmsen Trøen på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Pasientfokus
- forslag nr. 4, fra Tone Wilhelmsen Trøen på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 5–7, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 8, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Pasientfokus
- forslagene nr. 12 og 13, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 9–11, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
- forslag nr. 14, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 15 og 16, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet og Pasientfokus
- forslagene nr. 17–19, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 20, fra Alfred Jens Bjørlo på vegne av Venstre

Det votes over forslag nr. 20, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan forebyggende og helsefremmende tiltak kan gis en tydeligere plass i prioriteringskriteriene, slik at investeringer i psykisk helse, rusforebygging, barne- og ungdomshelse og kvinnehelse i større grad anerkjennes for sin samlede helsegevinst over tid.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 91 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.21)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 17–19, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig komme tilbake med en justert alternativkostnad for helse- og omsorgstjenesten basert på norske forhold.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart justere dagens alternativkostnad for helse- og omsorgstjenesten for prisstigning fra den ble innført til og med 2024.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen årlig inflasjonsjustere alternativkostnaden for helse- og omsorgstjenesten i samsvar med øvrig prisstigning frem til ny justert alternativkostnad basert på norske forhold er bestemt.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 92 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.35)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 16, fra Fremskrittspartiet og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å ikke videreføre anbud i blåreseptordningen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Pasientfokus ble med 91 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.50)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 15, fra Fremskrittspartiet og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at klinikere og brukerrepresentanter får stemmerett i Beslutningsforum.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Pasientfokus ble med 89 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.44.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 14, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med tiltak for å begrense kommersielle aktørers overbehandling og unødig ressursbruk.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 89 mot 15 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.44.52)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 13, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for implementering av prioriteringskriteriene i tjenesten og på egnet vis informere Stortinget årlig om status for arbeidet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 83 mot 21 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.45.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 12, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at kunnskap om prioriteringer i helsetjenesten får en sentral plass i lederutdanningene, læreplanene og etterutdanningene for helse- og sosialfagene.»

Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 72 mot 32 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.45.24)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9 og 10, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen slå fast at lavere dokumentasjonskrav og høyere ressursbruk ikke bare kan, men skal, aksepteres for små pasientgrupper med sjeldne og alvorlige tilstander.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en nasjonal finansieringsordning for sjeldne sykdommer, som sikrer rettferdig tilgang til livsviktig behandling uavhengig av lokale sykehusbudsjetter.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 87 mot 17 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.45.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne føringen om at usikkerhet systematisk skal vektes negativt ved innføring av nye legemidler, og i stedet håndtere usikkerhet gjennom verktøy som kan støtte beslutninger og redusere usikkerhet over tid.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 81 mot 23 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.45.59)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Senterpartiet og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget på egnet vis for å sikre ordninger for vurdering av usikkerhet ved sjeldne sykdommer, slik at pasienter med sjeldne sykdommer/små pasientpopulasjoner kan få reell tilgang til nye behandlinger.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Pasientfokus ble med 70 mot 34 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.46.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innhente ny kunnskap og komme tilbake til Stortinget med en konkret plan for å fremme åpenhet om legemiddelpriser nasjonalt og internasjonalt.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 71 mot 33 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 15.46.32)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5 og 7, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å vurdere nærmere hvordan vekting av personellkonsekvenser

vil påvirke ulike helsetjenester, og komme tilbake til Stortinget på egent måte.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre åpenhet om avtalepriser etter kontraktinngåelse og komme tilbake til Stortinget på egnet vis.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 66 mot 38 stemmer ikke vedtatt. (Voteringsutskrift kl. 15.46.50)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak der dagens utvidede helsetjenesteperspektiv endres til et system med en primæranalyse med et rent helsetjenesteperspektiv, og en sekundæranalyse med et samfunnsperspektiv der det er relevant.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 65 mot 39 stemmer ikke vedtatt. (Voteringsutskrift kl. 15.47.05)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre reell og tidlig involvering av kliniker og brukere i beslutningsprosessene, og legge til rette for at klinikere får uttale seg om saker de selv er eksperter på.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Pasientfokus ble med 62 mot 41 stemmer ikke vedtatt. (Voteringsutskrift kl. 15.47.22)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at likeverdige og tilgjengelige helsetjenester der folk bor, og helseberedskap, som del av landets totalforvar, skal være en viktig verdi i arbeidet med rettferdig prioritering i helse- og omsorgstjenesten.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 55 mot 48 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.47.39)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i konsultasjon med KS vurdere tiltak for å styrke helsefelleskapene slik at de i større grad kan bidra til bedre samhandling mellom kommune og spesialisthelsetjenesten, herunder hvordan det bedre kan legges til rette for tilsvalgtes deltagelse.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble vedtatt med 63 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.47.59)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen sikre at et anbud på folketrygdfinansierte legemidler ikke vil føre til tvungent bytte av legemidler, for pasienter som står på allerede godkjente medisiner.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen utrede et sikrere anslag på alternativkostnaden for helse- og omsorgstjenesten i Norge, basert på norske data. Stortinget ber regjeringen i mellomtiden, innen utgangen av 2025, gjøre en hurtig utredning basert på tilgjengelige data med mål om å justere dagens alternativkostnad for pris- og produktivtetsutvikling inntil det sikrere anslaget er på plass.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 79 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.48.20)

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge tar en ledende rolle i å arbeide for større åpenhet i markedene for medisinske produkter i internasjonale fora.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 67 mot 36 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.48.37)

Videre var innstilt:

IV

Meld. St. 21 (2024–2025) – Helse for alle – Rettferdig prioritering i vår felles helsetjeneste – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten [15:48:55]: Stortinget går da tilbake til behandlingen av dagens kart.

Sak nr. 13 fortsatte [15:48:58]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Fornye, forsterke, forbedre - Framtidens allmennlegetjenester og akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus og Representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjersti Toppe og Siv Mossleth om å styrke den akuttmedisinske beredskapen utanfor sjukehus, inkludert legevakt og ambulanse (Innst. 460 S (2024–2025), jf. Meld. St. 23 (2024–2025) og Dokument 8:127 S (2024–2025))

Statsråd Jan Christian Vestre [15:49:28]: Det er snart 25 år siden fastlegeordningen ble innført. Det er også 25 år siden forrige stortingsmelding om akuttmedisinsk beredskap ble lagt fram. Allmennlegetjenesten må fornyes, forsterkes og forbedres i takt med samfunnsutviklingen for å være bærekraftig og ikke minst

sikre rett og rettferdig ressursbruk. Uansett hvor i landet du bor, skal du oppleve gode og sammenhengende tjenester, også når det haster. Slik kan vår felles helse-tjeneste forbli førstevalget også de neste 25 årene.

For å ta oss dit foreslår regjeringen en rekke hoved-grep. La meg trekke fram noen.

For å modernisere, fornye og forbedre fastlegeordningen foreslår regjeringen endringer i finansieringen og reguleringen av fastlegeordningen. Endringene skal understøtte god medisinsk praksis, ledelse, fastlegekon-torer med god oppgavedeling og tverrfaglig samarbeid.

Regjeringen har også endret kompetansekravene for allmennleger. Endringene skal legge til rette for til-gjengelig og god behandling, oppfølging og hjelp til egenmestring for alle, med særlig oppmerksomhet ret-tet mot personer med store og sammensatte behov. Endringene skal også bidra til å gi kommunene bedre forutsetninger for å yte gode allmenntjenester.

Regjeringen vil også endre finansieringen av lege-vakt, slik at modellen i større grad samler finansierings-og sørge-for-ansvaret hos kommunene.

Regjeringen har som mål å bruke digitalisering for å øke kapasiteten og tilgjengeligheten i allmennlegetje-nesten, både i møte med innbyggeren og gjennom bed-re informasjonsutveksling i helse- og omsorgstjenesten. Dette vil vi bl.a. oppnå med forslagene om at fastlegene skal tilby digitale konsultasjoner, prøveordningen med kommunal nettlege og økt bruk av kunstig intelligens.

I denne stortingsmeldingen foreslår regjeringen en rekke andre hovedgrep. Disse omhandler bl.a. et forster-ket samarbeid med arbeids- og velferdssektoren, ny strategi for helsekompetanse og en nasjonal prøveord-ning med henvisningsrett for helsesykepleiere til barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk. Regjeringen vil også styrke pasientsikkerhet og kvalitet gjennom å utvikle verktøy for kommunene som skal legge til rette for god oppfølging, læring og forbedring.

De akuttmedisinske tjenestene utenfor sykehus er viktige for befolkningens trygghet. Vi vil derfor styrke den lokale akuttberedskapen ved å ta alle ressursene i akuttkjeden i bruk og sørge for bedre prioritering og sty-ring av disse. Det viktigste tiltaket for gode akuttmedi-sinske tjenester er å få til et godt samarbeid og planleg-ging mellom helseforetak og kommuner. Det gir bedre tjenester og er bra for pasientene, og det gir god bruk av ressursene.

Det finnes mange gode eksempler på hvordan hel-seforetak og kommuner sammen finner gode løsninger for å opprettholde og videreutvikle akuttberedskapen – som i Telemark, på Lillehammer og på Røros. Nå gir vi helseforetakene i oppdrag å gjennomgå og planlegge de akuttmedisinske tjenestene utenfor sykehus i samar-beid med kommunene. Vi tar også flere grep for å styrke

legevakt. Det handler bl.a. om å redusere ventetidene på legevakt og bidra til at kommunene oppfyller plikten til at legevakten er organisert og utstyrt slik at helsepersonell kan rykke ut.

Jeg er opptatt av at vi må ta alle ressursene i akuttkjeden i bruk. Helsedirektoratet har fått i oppdrag å se på hvordan kommunalt øyeblikkelig døgntilbud kan benyttes i de akuttmedisinske tjenestene. Vi må også legge til rette for økt helsefrivillighet og styrking av befolkningens egenkompetanse og førstehjelpskompetanse.

Jeg mener at tiltakene som er lagt fram i stortingsmeldingen, bidrar til å styrke allmennlegetjenesten og akuttberedskapen i hele landet.

Presidenten [15:53:26]: Det blir replikkordskifte.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [15:53:39]: Regjeringen skriver i meldingen at det viktigste grepet man tar, er større tverrfaglighet. Jeg tror det kanskje må være skrevet på et tidlig tidspunkt, og så har meldingen endret seg litt underveis, for det er jo ikke veldig store grep som tas for en mer tverrfaglig fastlegeordning. Jeg tviler ikke på intensjonene, men jeg er mer utålmodig enn det regjeringen er. Veldig mange land rundt oss har en mye større tverrfaglig oppgavedeling i allmennhelsetjenesten. Det er jo først og fremst viktig for dem som trenger det aller mest, men det vil også bidra til at man gir riktig behandling fra riktig personell, og at man f.eks. oppdager tidlig forverring ved at pasienter tas hånd om av et bredere felt av helsepersonell.

Jeg ser at regjeringspartiet ikke støtter forslaget til Høyre og Fremskrittspartiet i innstillingen, men vil statsråden utrede profesjonsnøytrale takster raskt?

Statsråd Jan Christian Vestre [15:54:48]: Takk for spørsmålet. Vi deler ambisjonen om at fastlegekontorene våre skal bli mer tverrfaglige. Det var veldig mye positivt med prosjektet primærhelseteam, som ble gjennomført og evaluert, og vi har tatt med oss inspirasjon derfra inn i denne stortingsmeldingen. Vi gjør i hvert fall to veldig konkrete grep nå. Det ene er at vi foreslår å øke basisfinansieringen i fastlegeordningen. Det gjør det mulig også å bruke andre yrkesgrupper, delegere flere oppgaver og bygge mer tverrfaglige miljøer. Vi foreslår også helt konkret at fastlegene kan delegere oppgaver til sykepleiere og fortsatt kunne takste og få betalt for det. Det betyr at vi får bedre oppgavedeling på fastlegekontorene.

Vi mener at dette er starten. Vi vil mer. Vi vil videre, og jeg utelukker ikke at målet etter hvert skal være profesjonsnøytrale takster. Det vil regjeringen jobbe videre med å utvikle.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [15:55:51]: Som sagt er jeg mye, mye mer utålmodig, og da regjeringen kuttet tilskuddene til primærhelseteam, forsvant tverrfaglighet på fastlegekontorer hvor resultatene for innbyggerne og pasientene hadde vært veldig gode. Det gjorde veldig sterkt inntrykk på meg å være ved Sørlandsparken legesenter og se hvordan utviklingshemmede i det området hadde fått helsehjelp nesten for første gang, fordi det var andre enn bare fastlegen som kunne følge opp og også kunne gjøre mye av helsehjelpen hjemme. Det er mange eksempler på dette. Jeg må bare innrømme at jeg ikke har tro på at å øke basisfinansieringen er det som bidrar til å få en mer tverrfaglig fastlegeordning. Jeg er helt sikker på at vi må ha profesjonsnøytrale takster. Da verdsetter man den innsatsen og den oppgaven det ulike helsepersonellet gjør, og det er dette pasientene vil vinne på. Jeg ber innstendig statsråden utrede dette raskt.

Statsråd Jan Christian Vestre [15:56:56]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Som jeg sa, vil vi se på hvordan vi kan utvide delegasjon også til andre personellgrupper, slik at vi får en mer tverrfaglig tjeneste. Det er mange gode argumenter for etter hvert å kunne utvikle profesjonsnøytrale takster, men nå begynner vi altså med delegasjon, og så vil vi høste erfaringene derfra. Basert på det får en så ta stilling til den videre utviklingen.

Det er ikke riktig at tilskuddene til primærhelseteam ble kuttet. Dette var en god ordning, men den var hele tiden tidsbegrenset. Den skulle evalueres, og det har blitt gjort. Erfaringene fra fastlegekontorene som gjorde dette – jeg har også besøkt dem – var veldig gode. Det er dette vi har tatt med oss inn i stortingsmeldingen, og som vi nå ønsker at flere fastlegekontorer skal få muligheten til å utvikle, bl.a. gjennom økt basisfinansiering, og at man nå får muligheten til delegasjon.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [15:57:57]: Det er et paradoks at statsråden reiser rundt og debatterer og snakker om en reform x som Arbeiderpartiet har lyst til å gå til valg på. For meg er nesten det viktigste vi kunne gjøre, å sikre en mye mer tverrfaglig allmennhelsetjeneste som kan løse de viktigste oppgavene for de mest skrøpelige, de mest sårbare pasientene, på et lavest mulig nivå. Dette er svaret på god samhandling mellom spesialisthelsetjeneste og kommunehelsetjeneste. Dette er svaret på å komme veldig tidlig til for f.eks. å avdekke forverring hos en kolspasient. Jeg har selv jobbet med kolspasienter på sykehus og vet at kunne de fått tidlig hjelp i kommunen der de bor, hos fastlegen, og bli veiledet hos hjemmesykepleien, kunne de kanskje slippe mange innleggelser på sykehus. Dette er det viktigste man kunne gjøre for å skape en bedre allmennhelsetjeneste for innbyggerne våre.

Statsråd Jan Christian Vestre [15:59:00]: Jeg er for så vidt ikke uenig i det, selv om jeg mener at det er mange viktige ting vi må gjøre for å fornye, forsterke og forbedre allmennlegetjenesten vår og sørge for at fastlegeordningen også i framtiden er pasientenes og innbyggernes førstevalg. Men tverrfaglighet gjort riktig er absolutt viktig.

Og igjen – med de helt konkrete endringene vi nå gjør, tar vi et viktig steg i riktig retning. Vi tenker å følge opp dette forholdsvis raskt. Vi må også bevilge ekstra penger, for delegasjon kommer til å koste penger, og de pengene er vi villig til å prioritere, for vi mener det er riktig. Dette er noe alle fastleger og alle fastlegekontorer får muligheten til, ikke bare de få som utgjorde primærhelseteampilotene. Vi vil hente erfaringer fra dette og utrede om også andre personellgrupper kan legges inn. Det henger litt sammen med hvor raskt vi øker basisfinansieringen, men jeg er enig med representanten i at målet framover bør være at vi egentlig tar bort de barrierene som er for tverrfaglighet. Derfor kan det godt hende at målbildet her kommer til å være profesjonsnøytrale takster.

Siv Mossleth (Sp) [16:00:15]: Ambulanseforbundet i Delta sier at ambulansetjenesten er under større press enn noen gang før. Antallet ambulanseoppdrag har økt betraktelig uten at antallet ambulanser er økt tilsvarende, og legevaktdistriktene blir stadig større. Svekket ambulanseberedskap kan føre til drastiske konsekvenser for befolkningen. Det er sjelden brannmannskapet som trengs når man ringer 113. Det er en sterk bekymring for den akuttmedisinske beredskapen mange plasser. Når vi tar opp utfordringen, viser ministeren til andres sørge-for-ansvar. Hva er grunnen til at ministeren ikke tar pasienters og personells bekymring på alvor? Ministeren bør intensivere innsatsen og ikke lempe på kravene.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Jan Christian Vestre [16:01:08]: Jeg vet ikke helt hvilke krav representanten henviser til at det lempes på, men jeg er helt enig med representanten i at alle i vårt land, uansett hvor de bor, og uansett hvor langt unna et sykehus de er, skal ha en grunnleggende trygghet for at det er både beredskap og helsetjenester der. Altså er det å styrke de prehospitale tilbudene og tjenestene, ikke minst i distriktene, veldig viktig. Vi må ta på alvor den bekymringen som flere reiser, om kapasiteten og kvaliteten i dette tjenestetilbudet. Jeg forutsetter også at de som har ansvaret for dette i regionene, sørger for at det er tilstrekkelig kapasitet i det prehospitale tjenestetilbudet.

Det er også gode eksempler på hvordan dette arbeidet har blitt styrket, både på land og til vanns – og også luftkapasiteten. Det er veldig viktig fordi det er en del som har betydelig avstand til sykehusene sine. Da er et godt prehospitalt tilbud helt avgjørende – ja, det kan sågar være livreddende.

Siv Mossleth (Sp) [16:02:11]: Senterpartiet har ikke ment at responstid alene er den eneste parameteren for ambulansetjenesten, men når det haster, er tida det tar før pasienten får kvalifisert helsehjelp, utrolig viktig. Det hjelper ikke med et godt akutttsykehus om man ikke kommer dit i tide. Senterpartiet vil fastsette forpliktende responstider for ambulansetjenesten som skal måles på kommunenivå og offentliggjøres. Responstid er grunnplanken i beredskapen vår. Responstid på kommunenivå offentliggjøres ikke nå. Er det fordi ministeren vil skjule situasjonen i distriktene gjennom bare å offentliggjøre mediantida på et overordnet nivå?

Statsråd Jan Christian Vestre [16:03:03]: På generelt grunnlag vil jeg si at jeg er for all åpenhet. Jeg mener det er veldig viktig, også for oss beslutningstakere, for å kunne ta riktige beslutninger, så informasjon bør være åpent tilgjengelig.

Jeg har veldig respekt for at Senterpartiet har et brennende engasjement og ønsker å forskriftsfeste responstid for ambulansetjenesten. Dette ba vi Helsedirektoratet om å utrede. De kom tilbake med at en slik forskriftsfesting vil innebære behov for langt mer personale enn det vi har, og det vil også gi økte kostnader i milliardklassen, som igjen vil gå ut over andre prioriteringer i helsetjenesten vår. Hvis det hadde vært et forslag som var mer rett fram, og som kunne gjennomføres uten at det fikk andre negative konsekvenser, hadde vi også vært mer positive til det, men vi mener det er annet som er viktig å prioritere nå – også for å styrke de prehospitale tjenestene våre, slik at folk over hele landet kan være trygge på at de får rask og god helsehjelp når de trenger det.

Bård Hoksrud (FrP) [16:04:21]: Det er interessant at statsråden sier at det å følge opp Stortingets vedtak om forskriftsfesting av responstider for ambulansetjenesten er så dyrt, og derfor ønsker ikke Helsedirektoratet å fortsette med det. Det er jo en bestilling fra Stortinget, som har vært veldig tydelig på at dette er viktig å få. I tillegg har Stortinget bedt om å få en stortingsmelding om akuttmedisinske tjenester, sånn jeg oppfatter det, og den skulle komme, men har fortsatt ikke kommet. Da er det jo litt «mismatch». Det er viktig å diskutere disse viktige tjenestene, for de handler om tryggheten og sikkerheten til folk rundt omkring, og kanskje spesielt i distriktene. I Nord-Norge ser vi at ambulansetje-

nesten og prehospitale tjenester står under veldig, veldig sterkt press, og vi ser at vi ikke får ut opplysninger.

Da blir mitt spørsmål til statsråden: Ser ikke statsråden at dette er viktig å få gjort noe med, og vil han sørge for at helseforetakene nå offentliggjør denne informasjonen, så vi får den tilgjengelig?

Statsråd Jan Christian Vestre [16:05:27]: Som jeg sa til forrige replikant, mener jeg på generelt grunnlag at åpenhet er viktig. Hvis det ikke er noen gode grunner til at sånn informasjon ikke kan deles, bør den deles.

Når det gjelder forskriftsfesting av responstid, er det et nøye utredet av Helsedirektoratet. Det er altså kostnader på et sted mellom 800 mill. kr og oppe i 1,3 mrd. kr. Det kan være behov for mellom 700 og 1 200 flere årsverk enn vi har i dag, mellom 62 og 115 nye ambulansestasjoner og mellom 96 og 147 nye ambulansebiler.

Så må vi se det i sammenheng med at det i dag også er ambulansestasjoner som har svært lav oppdragsfrekvens, og da er det utfordrende både å opprettholde fagkompetanse og å rekruttere ambulansepersonell til stasjoner som ville få svært få oppdrag. Jeg har på mange måter sympati for forslaget, men Helsedirektoratets klare tilråding er at det ikke er gjennomførbart sånn som det er nå, og den vurderingen har regjeringen valgt å lytte til.

Bård Hoksrud (FrP) [16:06:30]: Dette er litt rart, for vi har jo hatt møter med fagforeningene som driver innenfor dette området, og de har helt andre tilnærminger til det. Jeg oppfatter at de er veldig tydelige på at det er muligheter for å se på responstid og om man kanskje kan ha en litt annen type responstid, men da må man jo få dette til Stortinget. Det var nettopp derfor jeg ventet på en akuttmelding, for da kunne vi fått noen diskusjoner om hva responstiden skal være – om man kanskje skal ha litt differensierte responstider, osv.

Jeg liker veldig godt det statsråden sier om at han mener det bør være så mye offentlig som mulig, men vil han nå sørge for å gi beskjed? Jeg vet at det er flere stortingsrepresentanter som har bedt om å få ut disse tallene – kanskje spesielt i denne regionen som vi står i nå, hvor de er veldig, veldig vanskelige å få ut. Noen steder er man veldig åpne og gir ut denne informasjonen, men andre steder er det veldig, veldig vanskelig å få disse opplysningene. Jeg håper statsråden kan være veldig klar og tydelig og bare svare ja på at han skal sørge for at det blir fulgt opp, sånn at disse opplysningene blir tilgjengelige.

Statsråd Jan Christian Vestre [16:07:35]: Jeg skal ta med meg det innspillet, og så får vi vurdere hvordan det kan gjøres. Det er ikke slik at regjeringen ikke har gått til Stortinget med en vurdering av responstid. Vi har jo

nå lagt fram en stortingsmelding som handler om både allmennlegetjenesten, det akuttmedisinske og det prehospitale. Vi har samlet dem i én melding fordi vi mener det er hensiktsmessig å se de delene av tjenesten i sammenheng. Det er altså der vi foreslår ikke å gå videre med dette. Hvis Stortinget ønsker noe annet, er det selvfølgelig fullt mulig å foreslå det, og regjeringen vil følge opp det som Stortinget sier.

Som sagt: Hadde det vært enklere å gjennomføre det, hadde det vært personellmessig realistisk å gjennomføre det, hadde det vært økonomi til å kunne gjøre det, og hadde vi ikke risikert at noen av disse stasjonene blir så små og har så få oppdrag at det sannsynligvis vil være veldig vanskelig – kanskje til og med umulig – å rekruttere kompetanse dit, da hadde saken vært en annen. Men vi må også lytte til faglige råd, og det er det regjeringen her har gjort.

Kjersti Toppe (Sp) [16:08:52]: Senterpartiet var veldig skuffa over at regjeringa ikkje prioriterte Hurdalsplattformas punkt om å få ei eiga stortingsmelding. No har vi 14 sider som omhandlar heile dei prehospitale tenestene, og det er faktisk ikkje godt nok.

Spørsmålet mitt går på oppfølging av førre replikk, for når statsråden seier at ein må lytta til faglege råd, og difor kan ein ikkje forskriftsfesta responstidsmål, må eg spørja: Er det sånn at det ikkje finst nokre responstidsmål som er fagleg funderte? Vi har jo i alle år hatt nokre mål for kva tid ambulansen skal koma, som er forskjellige frå distrikt til byar – 90 pst. skal koma, og så vidare. Eg trudde at dei måla faktisk gjaldt, men at saka gjeld at ein ikkje skulle forskriftsfesta dei. Kvifor skal vi då kunna trenga 800 bilar meir, eller kva statsråden sa, for å nå dei måla, viss det er sånn at dei anbefalte måla for kva tid ambulansen skal koma, ikkje gjeld? Sånn høyrer det ut på statsråden, og det synest eg er ganske ille.

Statsråd Jan Christian Vestre [16:09:58]: Takk for spørsmålet. Det er forskjell på det som er råd, det som er veiledninger, det som noen vil strekke seg etter og ha som norm, og det å faktisk gå inn og forskriftsfeste og si at det overalt i landet skal være denne responstiden – ved forskrift. Hvis en gjør det på den måten, må jo alle levere på det samtidig, og det vil ha de konsekvensene jeg redegjorde for nå. Det mener vi altså ikke er gjennomførbart sånn som situasjonen nå er, med ganske prekær mangel på helsepersonell en del steder og den sterke bekymringen, også fra Helsedirektoratet, om at en forskriftsfesting av slike responstider vil bidra til at vi en del steder får stasjoner med så få oppdrag at en ikke ser hvordan det er realistisk å rekruttere der og opprettholde faglig kapasitet. Jeg skulle gjerne ønske det var annerledes, men det er altså de vurderingene som er gjort, og det har regjeringen valgt å lytte til.

Presidenten [16:11:00]: Replikordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Tove Elise Madland (A) [16:11:19]: Eg viser til Dokument 8:127 S for 2024–2025, om å styrkja den akuttmedisinske beredskapen utanfor sjukehus, inkludert legevakt og ambulanse, som blir behandla no, saman med Meld. St. 23 for 2024–2025.

Å sikra befolkninga gode helsetenester er avgjerande for Arbeidarpartiet. Når me treng det, skal me alle vera trygge på at me får god og forsvarleg helsehjelp. Nettopp difor oppretta regjeringa Støre i 2022, då saman med Senterpartiet, eit tilskot for rekruttering til legevakt i små distriktskommunar. Det viser seg no at det har hatt effekt. Dette tiltaket, saman med auka basis- og ALIS-tilskot for å styrkja og satsa på fastlegeordninga, har ført til at fleire no vil bli fastlege. Dette verkar direkte inn på og styrkjer dermed legevaksordninga.

Helseminister Vestre har ved fleire anledningar uttalt at me skal desentralisera det me kan, og sentralisera det me må. Dette viser at det for Arbeidarpartiet er viktig å sikra god og berekraftig allmennlegeteneste, legevakt og akuttmedisin i heile landet gjennom prioritering og styring av ressursane.

Responstider blir ofte løfta opp i debatten om akuttmedisin. Fleire instansar, bl.a. Fagforbundet, uttalte under behandlinga av totalberedskapsmeldinga, Meld. St. 9 for 2024–2025, at responstid aleine ikkje er ein god kvalitetsindikator. For Arbeidarpartiet er det difor viktig å understreka at dei regionale helseføretaka har ansvar for ambulansetenesta og skal sørgja for at ein sikrar ein forsvarleg beredskap til innbyggjarane. Den enkelte kommune har sitt sørgje-for-ansvar og må styra dette til beste for innbyggjarane i kommunen. Ansaret som alt ligg hos dei regionale helseføretaka og den enkelte kommunen, må sikrast nettopp på bakgrunn av kjennskap til lokale forhold.

Alt heng saman med alt, sa tidlegare statsminister Brundtland. Det gjer det òg i denne saka. Under behandlinga av Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024–2027, Meld. St. 9 for 2023–2024, vedtok Stortinget eit varig samhandlingstilskot for nettopp å sikra betre samhandling i helsetenesta. Dette samhandlingstilskotet mellom spesialisthelsetenesta og den kommunale helse- og omsorgstenesta viser at samhandlinga er viktig for å få på plass og sikra gode samanhengande pasientforløp. Ingen skal oppleva å bli kasteball i vår felles helseteneste.

Kjersti Toppe (Sp) [16:14:11]: Eg må snakka litt om forsøk med nettlege i allmennlegetenesta, kommunal nettlege, som på ein måte overskyggjer ein del andre veldig gode tiltak i meldinga. Regjeringa ønskjer at inn-

byggjarar skal få anledning til å bestilla time hos ein nettlege på helsenorge.no når time hos fastlege ikkje vert opplevd å vera tilgjengeleg, og pasienten skal sjølv vurdere om digital konsultasjon vil kunne vera hensiktsmessig. Dette står i høyringsnotatet.

Det å retta opp i ulikskapane blant befolkninga tenkjer vi må gjerast ved å styrkja fastlegeordninga. Representanten Truls Vasvik omtalte dette i innlegget sitt tidlegare i dag, men ein må ikkje mista trua på at fastlegeordninga vil vera det føretrekte alternativet. Når reklameplakatar for Dr.Dropin vert nemnde, må vi ha tru på at vi kan ordna dette gjennom å få ei fungerande fastlegeordning, som òg er digitalt tilgjengeleg.

Eg er opptatt av at vi må forstå kva fastlegeordninga eigentleg representerer, og det faglege i det. Dette kostar òg masse pengar, 50 mill. kr totalt i revidert nasjonalbudsjett. Dette er pengar som i staden kunne vore brukte til å styrkja digitaliseringa av fastlegeordninga, og kvar skal desse nettlegane koma frå? Frå fastlegeordninga sjølv? Det er framleis meir enn godt med pasientar som ikkje har ein fastlege. Eller skal det vera frå bemanningsselskap? Eg berre spør.

Når det gjeld prioritering, burde ein ha sett på konsekvensar for bemanning før ein gjekk inn på eit sånt forslag. Det kan sikkert vera avslappande å vera nettlege utan listeansvar, utan pasientansvar, utan oppfølgingsansvar – og tena ganske bra likevel. Så dette vil kunna rekruttera fastlegar frå fastlegeordninga til ein digital einongslegeordning.

Helseministeren uttaler at kritikarane overdriv, men i høyringsnotatet frå regjeringa står det at dette kan føra til hyppigare tilvising til spesialisthelsetenesta og meir tilvisingar, rekvisisjonar, osv., og at konsultasjonar med ukjend pasient i seg sjølv gjer at ein har andre føresetnader for å gjera gode vurderingar. Eg meiner at vi må ta det på alvor.

No har vi diskutert dette i ulike samanhengar, og eg skjønar at helseministeren står på det han meiner, men eg vil likevel koma med ei oppmoding: Eg forstår intensjonen bak, men lag no denne ordninga inne i fastlegeordninga, ikkje utanfor – så kan vi verta einige om det.

Siv Mossleth (Sp) [16:17:37]: Inntil 2018 publiserte Helsedirektoratet de kommunevise tallene for responstid med en 90-persentil, som viser verdien i det niende av ti tilfeller, dermed bare ekskludert de ti prosentene med lengst responstid. Helsedirektoratet bruker fortsatt 90-persentilen i datasett med stort tallmateriale, men har altså på kommunenivå valgt median, også kjent som 50-persentilen. Om jeg nå forstår ministeren rett, at han ønsker mer åpenhet, forventer jeg å få de kommunevise tallene med en 90-persentil framlagt, og det ser jeg fram til.

Senterpartiet mener i motsetning til Høyre og Fremskrittspartiet at fastlønn og kommunale modeller også må være et tilbud for de kommunene der dette fungerer best, selv om næringsmodellen blir opprettholdt som hovedmodell.

Senterpartiet støtter også regjeringas forslag om å øke andelen av basistilskuddet, forenkle takstsystemet og videreutvikle pasienttilpasset basistilskudd. Dette vil bidra til å styrke kapasiteten, kvaliteten og tilgjengeligheten i fastlegeordningen, og det er viktig, spesielt for pasienter med store og sammensatte behov. Senterpartiet vil vise til tilskuddet til legevakt i distriktskommuner, som er styrket de siste årene, og som har hatt god effekt. Vi merker oss regjeringas forslag til omlegging av legevakttilskuddet til et generelt distriktstilskudd, og vi ber regjeringa følge nøye med på omleggingen og sikre at den ikke gir uheldige konsekvenser for legevakt.

Senterpartiet mener det må legges til rette for tverrfaglighet og bedre oppgavedeling i primærhelsetjenesten, og vi viser til at det løftes av flere aktører gjennom høringsinnspill, eksempelvis Legeforeningen, LHL og Helsesekretærforbundet. Vi ber regjeringa om å utrede hjemmel for egne takster som kan benyttes av annet helsepersonell på fastlegens kontor, som helsesekretærer, sykepleiere og andre som kan bidra til tverrfaglig samarbeid i primærhelsetjenesten.

Kamzy Gunaratnam (A) [16:20:49]: Gud forby at det offentlige driver med litt innovasjon. Allmennlegene er en bærebjelke i vårt helsevesen. Å gjøre dem tilgjengelige for alle, også digitalt, er en selvfølge i 2025. Derfor ønsker vi å rulle ut en forsøksordning med nettleger, der målet er å øke tilgjengeligheten, som et supplement til fastlegeordningen og legevakten. Dette skal testes og evalueres.

Fastlegen er og skal fortsatt være den personen alle innbyggere i Norge skal gå til når de har behov for legehjelp. Den kommunale legevakten skal være det stedet man oppsøker når det haster. Likevel: Noen ganger kan det være at det er vanskelig å få time hos sin egen lege, eller at timen ikke passer i hverdagen. Da mener vi at man bør få muligheten til å få en time hos en nettleger. Det vil avlaste de øvrige tjenestene og gjøre livet enklere for innbyggere med problemstillinger som kan løses uten at man må troppe opp fysisk på et legekontor.

Denne utprøvingen skjer samtidig som fastleger blir påbudt å være tilgjengelig på Helsenorge for timebestilling og også ha digitale konsultasjoner for deres pasienter der det er egnet. Det er ikke minst distriktsvennlig, for i dag må pasienter potensielt reise et stykke for å avklare problemstillinger man kunne ha avklart digitalt.

Jeg må si at det er både skuffende og overraskende å høre partier som ikke ønsker å gjøre allmennlegetje-

nesten mer tilgjengelig for folk flest. Det er de samme partiene som ofte snakker om å prioritere pasienten, som nå nøler eller til og med motarbeider tiltak som gir folk mulighet til å møte en kommunal allmennlege, istedenfor å bli tvunget til å kjøpe private tjenester.

Når partier prøver å framstille digitale allmennlegetjenester som en trussel, lager de skremmebilder som ikke henger på greip. En kommunal nettleger er ikke en trussel mot fastlegeordningen eller legevakten, det er et supplement. I kommuner er det sannsynlig at nettlegetjenesten er samlokalisert med legevakt eller fastlegekontor.

Det er ironisk at noen later som om de forsvarer pasientenes interesser, samtidig som de nekter dem muligheten til å møte en moderne allmennlegetjeneste i regi av vår felles helsetjeneste. Det er rett og slett å snu ryggen til virkeligheten, til mange arbeidstakere, småbarnsforeldre og eldre som ønsker fleksibilitet – og nettopp det kan digitale løsninger gi.

Ja, gud forby at det offentlige driver med litt innovasjon.

Statsråd Jan Christian Vestre [16:23:36]: La det ikke være noen tvil om at fastlegeordningen på mange måter er gullet i helsetjenesten vår. Det er veldig bra at det er tverrpolitisk enighet – ja, alle partiene er for at vi skal ha en sterk fastlegeordning. Fastlegeordningen har veldig mange kvaliteter det er viktig å ta vare på.

Jeg er glad for at det er et stort flertall – jeg tror alle partiene på Stortinget – som er enig i at fastlegeordningen også kan moderniseres, bl.a. gjennom digital timebestilling og gjennom at det tilbys digitale konsultasjoner, også videokonsultasjoner, for henvendelser som egner seg for det.

Jeg forstår at dette forslaget om å gjennomføre en prøveordning med nettleger har skapt mye engasjement. Det har jeg respekt for. Det er viktig at vi diskuterer dette grundig, men jeg har behov for å presisere hva dette forsøket går ut på. Regjeringen ønsker altså å invitere 10–20 kommuner med på en prøveordning der en kan tilgjengeliggjøre allmennlegeressurser for innbyggere som ikke har fastlege, eller som må vente for lenge på fastlege-time.

Slik dette er tenkt organisert i forsøket, vil innbyggerne gå inn på Helsenorge. Der vil en først se om ens egen fastlege har tid. Hvis fastlegen ikke har tid eller ventetiden er for lang, vil man i forsøkskommunene få muligheten til å få avtale hos en annen allmennlege som har avtale med kommunen. Det er for konsultasjoner og henvendelser som egner seg for det. Der vil det ligge begrensninger på både A- og B-preparater og sykmeldinger, og det vil som sagt være for henvendelser som egner seg for det.

Grunnen til at vi ønsker å teste ut dette, er å se om det kan fylle et behov mange innbyggere har. Vi ønsker å se om dette kan bidra til å avlaste legevakter og fastleger, og vi ønsker å teste ut om dette også kan bidra til at de enkleste pasientene, som bruker fastlegen sjelden, og som kanskje en sjelden gang har behov for medisinsk hjelp, kan få gjøre dette. Kall det gjerne en digital legevakt.

KS – kommunene – er veldig begeistret for dette forslaget og vil gjerne teste det ut. Det er flere kommuner som har meldt sin interesse, og jeg synes de skal få muligheten til å prøve dette. Vi skal evaluere det grundig, og hvis det viser seg ikke å fungere eller har utilsiktede konsekvenser, er det ikke verdt å gå videre med det.

Til slutt vil jeg si at det ikke er så mye som skiller regjeringens forslag, fra det alternative forslaget Høyre har presentert, som jeg vil si også er ganske spennende. Høyre har foreslått at fastleger som har ledige timer, skal kunne tilgjengeliggjøre det på Helsenorger. Realiteten er at med den forsøksordningen regjeringen foreslår, vil det i stor grad være de samme selvstendig næringsdrivende fastlegene som vil være med i dette prøveprosjektet.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [16:26:57]: Jeg skal innrømme at det hender jeg faktisk henvender meg til Gud, men jeg tror ikke jeg trenger det i dag.

Jeg må si at jeg reagerer litt på intensiteten i innlegget til representanten Gunaratnam, for tenk om Arbeiderpartiet kunne sett nærmere på det forslaget som Høyre har fremmet i saken, som har ligget der lenge, og som faktisk er en ordning for å tilgjengeliggjøre timer hos fastlege innenfor dagens fastlegeordning.

Når statsråden sier at dette er ment for å avlaste fastlegene, er det veldig rart at de samme fastlegene ikke ønsker denne ordningen. Det mange fastleger ønsker, og som har vært testet ut i Oslo, er at man gjennom legerlisten faktisk har tilgjengeliggjort timer hos fastleger som har avtale med kommunen – de har tilgjengeliggjort timer som fastlegen ønsker å gjøre tilgjengelig for pasientene. Det er også sann at det, rett som det er, finnes nye leger som går inn i hjemler hvor det ikke er fulle lister. Dette vil gi en mulighet for nye fastleger som skal etablere seg, til å kunne tilgjengeliggjøre de timene enkelt for pasienter som står i lang kø.

Veldig mange av oss venter lenge på time hos fastlegen. Veldig mange av oss gjør det fordi vi vet at det ikke er nødvendig å få time før om fem–seks uker, at det holder, jeg kan vente. Likevel er det ikke alle som opplever at de kan det, og da er det viktig at fastlegeordningen oppleves som tilgjengelig for innbyggerne.

Tenk om Arbeiderpartiet kunne ha sett nærmere på vårt forslag. Det vil også være en mulighet for å møte ikke bare digitalt – ikke bare en nettlege som møter deg på skjerm, selv om jeg synes det er flott. Det er ingenting

i veien for ny innovasjon, digitalisering og teknologi, og er det noe Høyre er opptatt av, er det nettopp det. Vi fremmet jo 20 forslag i Nasjonal helse- og samhandlingsplan om en utvikling av helsetjenesten, også innenfor bruk av ny teknologi og digitalisering. Ordningen som vi har fremmet forslag om, gjør at du også faktisk kan møte fysisk hos den fastlegen som tilgjengeliggjør timer for deg.

Her føler jeg at vi står og egentlig ønsker det samme, men vi har helt forskjellige måter å løse det på. Jeg tror det siste vi trenger nå, er nye piloter, for å være helt ærlig. Jeg tror vi trenger å bruke fastlegeordningen slik den foreligger, og jeg tror at Arbeiderpartiet til syvende og sist tenker at Høyres forslag er ganske bra.

Kjersti Toppe (Sp) [16:30:12]: Eg hadde heller ikkje tenkt å blanda Gud inn i denne diskusjonen, men eg er ganske sikker på at Gud står på fastlegane si side og ønskjer ei veldig god fastlegeordning i Noreg.

Det vert ein litt hard debatt. Eg har kanskje oppfordra til det sjølv, men dette er eit forslag som eg meiner er grunnleggjande feil, opp mot det som er fastlegeordninga sin store styrke i dag. Det er veldig bra med innovasjon, at vi tenkjer på korleis vi kan utvikla fastlegeordninga slik at det vert ei føretrekt teneste til alle over heile landet, men ein har ikkje den forståinga for kva som er det viktige å ta vare på, altså kontinuiteten. Vi snakkar om tilgjenge, men vi snakkar ikkje om kontinuitet. Dette er, trass alt, eit forslag der ein lagar det ved sidan av fastlegeordninga, og det er det som er vår kritikk – å laga det ved sidan av fastlegeordninga. Det vil dra ressursar, og det er eigentleg ein mistillit mot at fastlegeordninga i seg sjølv kan ivareta desse pasientane.

Vi er einige om at no skal det verta påbode å ha videokonsultasjonar, og at alle skal vera tilgjengelege på Helsenorger. Fastlegane har allereie i dag plikt til å ha akutt hjelpetimar på dagtid, og dei har plikt til å delta i legevakt. Det er moglegheiter innanfor fastlegeordninga til å få til dette. Eg kunne ønskt at vi kunne ha snakka om det og fått det til, for det er moglegheiter innanfor fastlegeordninga. Det vi er imot, er å lage ei parallell ordning ved sidan av fastlegeordninga, som ein kvasi Dr.Dropin-løysing, og som først og fremst skal konkurrera med Dr.Dropin. Det trur eg ikkje er bra.

Er det vi som lagar skremmebilde? Er det vi som ikkje er opptekne av pasientane sine interesser? Hugs på at Legeforeininga har trekt seg frå dette samarbeidet. Og sjølv om KS og nokre kommunar støttar dette – eg har lese samtlege høyringsuttaler – er det ikkje nokon frå Buskerud, eller frå kor som helst, frå kommunehelsetesta eller fastlegane der, som er einig i dette. Dei er bekymra for at det vil svekkja deira tenester lokalt. Buskerud legeforeining har svart på høyringa – det er tre ve-

kers høyring, det skal rushast igjennom – og dei skriv at dei ber regjeringa om å vurdere alternative tiltak som styrkjer digitalt tilgjenge i eksisterande fastlegekontor, og å bruka prosjektmidlane på ein måte som bidreg til å løysa den pågåande fastlegekrisa. Det synest eg er viktig å ta med seg, og eg håpar vi kunne snakka om dette, for då kunne nok alle vore einige om eit slikt tiltak.

Presidenten [16:33:17]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [16:33:21]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i helsetilsynsloven mv. (ny meldeordning for alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenesten) (Innst. 459 L (2024–2025), jf. Prop. 121 L (2024–2025))

Presidenten [16:33:39]: Etter ønske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inn-til 3 minutt.

Tove Elise Madland (A) [16:34:12] (ordførar for saka): Som saksordførar vil eg takka komiteen for samarbeidet om Prop. 121 L for 2024–2025. Ein samrøystes komité står bak innstillinga. Forslaga i lovproposisjonen er ei ny meldeordning for alvorlege hendingar i helse- og omsorgstenesta. Føremålet er å styrkja pasient- og brukartryggleiken og å styrkja arbeidet med læring og forbetring for å kunna unngå at alvorlege hendingar skjer i framtida. Eg reknar med at dei ulike partia vil gje sine syn til kjenne vidare i debatten.

Tillit – ordet som blir skriva likt begge vegar – er eit fint ord. Skal innbyggjarane ha tillit til vår felles helseteneste, må dei vera trygge på at den hjelpa dei får, er god. For Arbeidarpartiet har det vore viktig gjennom denne lovproposisjonen å styrkja pasienttryggleiken. Dessverre skjer det alvorlege hendingar i helsetenesta. Dette er hendingar som sjølvstendig aldri skulle ha skjedd, og det er alvorleg for den tilliten innbyggjarane har til vår felles helseteneste. Nettopp difor er denne lovendringa om å gå frå ei varselordning til ei meldeordning viktig.

Etter mange år i den kommunale helse- og omsorgstenesta veit eg at det å varsle om alvorlege hendingar kan vera vanskeleg. Samtidig er det å kunna seia frå om alvorlege hendingar sanksjonsfritt viktig. Å melda avvik er krevjande. Fagfolka våre strekkjer seg langt i sitt daglege arbeid. Me må sikra ordningar som gjev dei den

tryggleiken dei treng for å våga å melda. Det meiner eg me gjer gjennom denne lovendringa.

Når alvorlege hendingar skjer, må det vera rom for gjennomgang av episoden, slik at ein kan lære og forbetra helsetenesta. Dette gjev ikkje berre helsepersonellet tryggleik, men det sikrar òg pasientar og pårørande. Å ha ei ordning der pasient og pårørande får tilgang til informasjon og vil ha rett til å uttala seg, er avgjerande for at me skal ha tillit til helsetenesta vår òg i framtida.

At Statsforvaltaren får ei rolle som regional tilsynsmyndigheit har vore viktig for Arbeidarpartiet. Statsforvaltaren er tett på verksemdene og har òg lokalkunnskap. I eit nytt fjerde ledd i helsetilsynslova blir det føreslått at Statsforvaltaren på grunnlag av meldingar og rapportar skal rettleia verksemdene, støtta opp om styringssystema i verksemda og deira systematiske arbeid for å førebyggja, avdekkja, avverja og lære av alvorlege hendingar.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [16:37:00]: Takk til saksordføreren for en god redegjørelse om saken.

Vi er i stor grad enige i komiteen. Det er viktig å ha en meldeordning som styrker pasient- og brukersikkerheten, og som styrker arbeidet med læring og forbedring. Det er særlig viktig for dem som opplever uønskede og alvorlige hendelser. Det finnes ikke noe vanskeligere å stå i verken for den det gjelder, de pårørende eller helsepersonellet. Det er viktig at vi er trygge på at vi har både en kultur for å varsle og si fra og en veldig tydelig ordning og kultur for å lære.

Det vi har vært noe uenige om i denne saken, er de tidlige signalene fra regjeringen om at de ville følge opp varselutvalgets anbefaling om å slå Ukom, Undersøkelleskommisjonen, sammen med Helsetilsynet. Vi er veldig glad for at regjeringen har lyttet til de massive innspillene i høringen, som viste at det ikke er ønskelig å slå sammen Ukom og Helsetilsynet. Det er ønskelig at Ukom skal fortsette som en sanksjonsfri undersøkelseskomisjon som har et helt annet mandat enn det Helsetilsynet har når det gjelder å følge opp varsler.

Derfor vil jeg bare underbygge dette nok en gang. Det er viktig for Høyre at vi verner om Ukom. Vi ønsker på ingen måte å avvike Ukom. Vi ønsker å utvikle Ukom, og vi fremmer derfor forslag om en ytterligere utvidelse av mandatet til Ukom, som handler om at man skal sikre at den myndighet eller den institusjon eller det sted hvor Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten evaluerer en hendelse, også skal ha plikt til å svare på hvordan rapporten fra Ukom vurderes og følges opp. Dette er egentlig helt i tråd med det man gjør i Storbritannia. Norge var det første landet som fikk en helt sanksjonsfri, uavhengig undersøkelseskomisjon for alvorlige hendelser i helse- og omsorgs-

tjenesten. Storbritannia var det neste. De gikk et steg videre. Det ønsker Høyre at vi også skal gjøre i Norge.

Vi er glad for at meldeordningen skal evalueres. Det er viktig. Jeg vil bare understreke at det ikke handler om at vi mener at man om to år nok en gang skal komme med forslag om å legge ned Ukom. Vi har også vært veldig tydelig på at vi mener at man må lytte til innspillene fra statsforvalterne, som handler om oppfølging og involvering. Takk for tålmodigheten, og da tar jeg opp det forslaget Høyre fremmer sammen med Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Presidenten [16:40:13]: Representanten Tone Wilhelmsen Trøen har teke opp det forslaget ho refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [16:40:26]: Senterpartiet støttar det forslaget som er lagt fram, og meiner at denne nye meldeordninga er viktig for å kunna styrkja pasientsikkerheitsarbeidet og få til eit moderne tilsyn der ein er meir opptatt av korleis ein unngår at feil vert repeterte, og korleis ein kan lære av feil og uheldige og alvorlege hendingar som dessverre skjer i helsevesenet. Målet med tilsynsarbeid er ikkje å setja tenestene i gapestokk, men å lære og hindra at feil vert gjentatt.

Alvorlege hendingar kan først og fremst følgjast opp der dei har skjedd, og det er viktig, som det òg vert framheva, at ein må involvera både helsepersonell, pasientar og pårørande for å kunna få kunnskap og forståing for både moglege årsaker og risiko og da kunna ha nødvendige tiltak. Det har vore altfor mange tilfelle der spesielt pårørande har opplevd ei helseteneste som ikkje har agert på ein truverdig måte når alvorlege hendingar har skjedd, og pårørande har òg tidlegare opplevd at dei ikkje har vorte tatt med og ikkje vorte høyrde, og det har ført til mistillit til tenestene.

Det er veldig viktig korleis tilsynsmyndighetene no innrettar arbeidet sitt, og korleis dei klarer å støtta opp om verksemdene sitt arbeid, både med å gi råd og rettleiing og ved å ha tilsyn når det er behov for det.

Det er òg viktig at Helsetilsynet no får ei rolle i å koordinera og få fram kunnskap om det på nasjonalt plan og elles å understøtta verksemdene lokalt.

Eg vil berre seia at eg trur dette er ei veldig god ending, og at viss ein får jobba bra, vil det òg kunna føra til færre uheldige og alvorlege hendingar i helsevesenet framover, og det er faktisk målet både med tilsyn og med dei endringane som vi gjer no.

Bård Hoksrud (FrP) [16:43:23]: Dette er en krevende, men utrolig viktig sak. Når det skjer alvorlige hendelser i helsetjenestene, til og med dødsfall, må vi ha et system som lærer, forbedrer og reagerer når det trengs. Da må vi tørre å stille oss spørsmålet: Har vi et system

som fanger opp feil tidlig nok, og som faktisk gjør noe med det?

Fremskrittspartiet mener det er riktig å videreføre Ukom som et uavhengig og sanksjonsfritt organ. Et slikt organ kan bidra til å bygge en kultur der det er trygt å si ifra, og hvor læring faktisk skjer. Men da må det være tydelig hva som er Ukoms rolle, og hva som er Helsetilsynets, for det må ikke være tvil om hvem som gjør hva, særlig når liv og helse står på spill. Samtidig må det finnes mekanismer for å løfte alvorlige forhold videre til Helsetilsynet når det trengs. Et sanksjonsfritt system gir lavere terskel for varsling, men det kan ikke være et lukket system som stopper opp når det virkelig gjelder.

Vi i Fremskrittspartiet er også opptatt av at nesten-alvorlige hendelser må meldes inn. Det er nettopp i disse hendelsene vi har mulighet til å fange opp feil før det går riktig galt. Det handler om å lære før det er for sent. Vi må også ha realistiske forventninger til dem som skal følge opp. Små kommuner vet vi sliter allerede med å møte dagens krav. Vi må sørge for at det følger med støtte og veiledning så kravene ikke blir nok en papirøvelse, men faktisk bidrar til å bedre tjenestene og sikre større trygghet for pasientene våre.

Så må det være veldig tydelig at lang saksbehandlingstid hos Statsforvalteren ikke er akseptabelt når det handler om varsler i helsesektoren. Det går ikke an at slike saker havner nederst i bunken. Vi har sett mange eksempler på at det er store problemer i saksbehandlingen hos Statsforvalteren, bl.a. i Østfold, Oslo, Buskerud og Akershus. Dette gjelder ikke små avvik, men alvorlige helsesaker som blir forsinket eller ikke fulgt opp i tide. Det er rett og slett ikke holdbart. Når det gjelder varsler om alvorlige hendelser i helsetjenestene, må saksbehandlingen være både rask og grundig. Å vente i måneder eller enda lenger på at alvorlige forhold skal vurderes, svekker hele systemets troverdighet og utgjør risiko for pasientsikkerheten. Hvis vi skal ha et system der folk våger å si ifra, er det også viktig at vi sørger for at varsler faktisk tas på alvor, og at de behandles med nødvendig tempo og kompetanse. Alt annet kan undergrave tilliten, og tilliten er noe av det aller, aller viktigste vi har i helsetjenestene våre.

Marian Hussein (SV) [16:46:40]: Saken vi diskuterer i dag, er viktig, men det er også viktig at vi debatterer og snakker om hva dette kommer til å bety for folk utenfor dette huset. Det er ikke bare et spørsmål om å ha rett eller melde fra på riktig måte, men også om å få rett.

De siste ukene har historien til Shahram Ariaifar, en aktiv, samfunnsengasjert kommunestyrerepresentant for Arbeiderpartiet i Nordre Follo, engasjert meg. Jeg kjenner ham fra tidligere, da han også var aktiv som lø-

vepappa for sitt barn Mitra, et barn som har mange funksjonsnedsettelse. Forleden skrev han på sosiale medier:

«Vi vant. Men det føles ikke som en seier. Statsforvalteren har gitt oss medhold. De bekrefter at datteren min har blitt fratatt rettighetene sine – rett til opplæring, rett til skole og SFO, rett til skyss og ledsager. Et helt år har gått. Et helt år hvor hun ikke har fått den hverdagen hun har krav på. Et år med kamp, søvnløse netter, frustrasjon og maktesløshet. Jeg måtte kjempe for noe som skulle vært en selvfølge. Og underveis ble jeg kalt vanskelig. Lite samarbeidsvillig. Truende. Sint. Men jeg var bare pappa. En pappa som nektet å godta at barnet hans skulle bli nedprioritert, glemt, hindret i å lære, utvikle seg og være trygg. Vi vant. Men hun får aldri tilbake det året.»

Dette handlet om skole og utdanning, men det kunne like gjerne ha omhandlet Statsforvalterens klagebehandling når det gjelder helsehjelp, som veldig mange løvemammaer og foreldrene fra Team Pølsa har fortalt oss om. Shahram, og mange andre foreldre som ham, slites ut. Det er umulig å kombinere en fulltidsjobb med omsorg for et barn med store behov når man også må koordinere nesten alt på egen hånd – og klage i tillegg. De telte opp gjennom et år, og det året hadde han hatt 185 møter med hjelpeapparatet. Det gikk et år før Statsforvalteren behandlet klagen, et år hvor Mitra var fratatt sine rettigheter, et år hvor hun ikke fikk den hverdagen hun har krav på.

Shahram har fått medhold i klagesaken sin hos Statsforvalteren, men hva så? Vi behandler i dag en meldeordning, men vi må også snakke om hvordan vi kan sikre at folk som har behov for helsehjelp, får den helsehjelpen de har krav på.

Med det tar jeg opp de forslagene SV er med på.

Presidenten [16:49:51]: Representanten Marian Hussein har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Irene Ojala (PF) [16:50:06]: I løpet av årets tre første måneder er det meldt inn til sammen 175 avvik ved Hammerfest sykehus. Det står å lese i iFinnmark fra 30. mai i år. Jeg har snakket med mange blant legene og helsepersonellet, og de er helt fortvilet. Fylkeslegen i Finnmark, Anne Grethe Olsen, sier som svar på dette at «det er sykehusledelsens ansvar å følge med på registrerte avvik, og å komme med tiltak for å hindre at avvikene skjer igjen».

Før jeg kom inn på Stortinget, ble vi kontaktet av Roy Jonas i Alta. Han hadde mistet mammaen sin fordi det ble begått en feil ved Hammerfest sykehus. Legen leste ikke pasientmeldingen om cave. Det er en melding med kritisk informasjon om pasienten. Det ropes nær-

mest obs, obs, men de tok ikke tak i det. I morens journal står det at journalen ble oversatt under legeundersøkelsen ved innleggelsen. Pasienten fikk et medikament hun tidligere hadde hatt en allergisk reaksjon mot. Konsekvensen var en kraftig allergisk reaksjon som medførte hjerrestans, og Kirsten Jonas døde.

Statens helsetilsyn fikk saken til behandling, og de sier i sin rapport at de i tråd med Helsetilsynets rutiner innhentet nærmere opplysninger fra overlege per telefon. Det ble ikke innhentet journal. De vurderte at det ikke var nødvendig å foreta et stedlig tilsyn fra Helsetilsynet, og at det ikke var behov for tilsyn og tilsynsmessig oppfølging av saken fra fylkesmannen. Konklusjonen var at det ikke var utført uforsvarlig helsehjelp.

På grunn av flere sånne saker var vi i Pasientfokus svært glade da Solberg-regjeringen etablerte Ukom våren 2019. Ukom skal undersøke alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenesten for å få mer kunnskap om hva som skjedde, og om årsaken til hendelsen. Det er viktig. Ukom er administrativt underlagt departementet. Den skal utføre sine oppgaver uavhengig og være selvstendig. Den skal ha en bred tilnærming i sitt arbeid og se på ulike faktorer som rammebetingelser, arbeidsmiljø og sikkerhetskultur. Da regjeringen varslet at Ukom skulle legges ned og slås sammen med Helsetilsynet, ble jeg veldig lei meg, for jeg vet hvor nødvendig det er at vi har Ukom. Pasientfokus mener derfor at Ukom er viktig. Det er en kommisjon vi trenger, den er uavhengig, og vi burde hatt Ukom-kontorer alle plasser hvor vi har helseforetak i Norge. Det bør være et mål som vi må jobbe for.

Pasientfokus vil stemme for komiteens tilråding A og B. Vi støtter proposisjonens forslag til ny meldeordning for alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenesten. I tillegg støtter vi forslag nr. 3, fra SV og Rødt.

Statsråd Jan Christian Vestre [16:53:28]: Jeg vil gjerne understreke at pasientsikkerhet er en av våre viktigste prioriteringer, og når alvorlige hendelser skjer, for de skjer, må vi gjøre vårt aller ytterste for å lære av disse hendelsene og sørge for at de ikke skjer igjen. For å bidra til dette foreslår regjeringen nå en ny meldeordning for alvorlige hendelser i helse- og omsorgstjenesten som en del av oppfølgingen av varselutvalgets rapport. Jeg mener at disse lovendringene samlet vil bidra til å styrke pasientsikkerheten og befolkningens tilitt til helse- og omsorgstjenesten.

Det er i helse- og omsorgstjenesten at læring og forebygging må skje. Jeg mener at det er kunnskap og erfaring fra tjenestens egen oppfølging av alvorlige hendelser som først og fremst må bidra til å styrke pasient- og brukersikkerheten. Regjeringens forslag tydeliggjør og un-

derstøtter det ansvaret virksomhetene allerede har for å arbeide systematisk med kvalitet og pasientsikkerhet.

Virksomhetene vil få plikt til å melde om alvorlige hendelser til statsforvalterne innen fem dager med kopi til Helsetilsynet og en plikt til å sende rapport med gjennomgang av hendelsen innen tre måneder. Statsforvalterne vil få plikt til å veilede og understøtte virksomhetenes arbeid med å avdekke og lære av alvorlige hendelser. Helsetilsynet får lovfestet ansvar for å systematisere og identifisere risikoområder, formidle kunnskap og bidra til overordnet læring og forbedring. Jeg mener at innretningen på den nye meldeordningen vil bidra til at helse- og omsorgstjenestene våre lærer, både internt i den enkelte virksomheten der hendelsen har skjedd, og på tvers mellom virksomhetene.

Pasienter, brukere og pårørende er ofte avgjørende for å skaffe klarhet i hva som har skjedd, og en viktig kilde til læring og forbedring. Lovendringene klargjør derfor at pasienter, brukere og pårørende skal involveres i gjennomgangen av alvorlige hendelser.

Regjeringen har videre besluttet å evaluere Ukom. Jeg mener det vil gi et bedre beslutningsgrunnlag for en eventuell sammenslåing med Helsetilsynet. At Ukom består, er ikke til hinder for å gå videre med øvrige forslag til ny meldeordning.

Jeg er glad for at en enstemmig komité støtter regjeringens forslag. Jeg mener at den nye meldeordningen vil bidra til økt læring og forbedring i helse- og omsorgstjenesten vår, og dette er viktig for å bidra til færre pasientskader.

Presidenten [16:55:44]: Det blir replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [16:56:02]: Jeg skal være ærlig og si at jeg da saken kom, egentlig var veldig skeptisk til noe av det som var foreslått, om å flytte deler av ansvaret fra Helsetilsynet og over til statsforvalterne. Vi ser at statsforvalterne har veldig mange saker, og at det går veldig lang tid før sakene blir behandlet. Jeg er fortsatt urolig når det gjelder forsikringene om at det går bra, men da synes jeg også det er riktig å stille spørsmålet om det til statsråden. Jeg har sett at alle høringsinstansene er veldig positive til dette, og man skal lytte til det, det er viktig, men jeg har fortsatt bekymringer. Derfor har jeg lyst til å utfordre statsråden litt, når han står her i replikkordskiftet, om hvordan han kan forsikre seg, og hvordan han tenker å følge opp at statsforvalterne faktisk har de ressursene de trenger for å kunne gjøre denne jobben, uten at vi opplever noe av det vi har sett hos enkelte statsforvalterembeter, hvor man bruker enormt lang tid på sakene? Det er veldig alvorlig i denne typen saker.

Statsråd Jan Christian Vestre [16:57:07]: Takk for et godt og viktig spørsmål. Nå har statsforvalterne også i dag viktig ansvar og viktige oppgaver, og så har det vært en økning i antall saker. Det er viktig å huske på at det at det meldes fra når det er feil, og at det rapporteres om, er veldig viktig og bra for læringen. Vi må ikke skape et inntrykk av at det er for mange varsler eller for mange meldinger – det har heller ikke representanten Hoksrud gjort – for da kan vi risikere at de ikke sies ifra når det begås feil. Det ville vært fatalt med tanke på å lære av det.

Vi må ta ansvar for og sørge for at statsforvalterne har tilstrekkelig kapasitet til å kunne håndtere disse oppgavene. Det er satt frister for når det skal rapporteres til Statsforvalteren. Helsetilsynet skal ha dette i kopi, slik at de også har oversikt, og så følger det av formelle saksbehandlingsregler hva som skal skje etterpå. Det er ikke bra hvis saker blir liggende for lenge, og derfor er det viktig at statsforvalterne har kapasitet til å kunne håndtere disse sakene.

Marian Hussein (SV) [16:58:24]: Det frister nesten å starte en debatt om det forrige talers parti egentlig har gått inn for og foreslått, altså å legge ned Statsforvalteren, men jeg skal forsøke å la være i mitt spørsmål til statsråden.

Som jeg fortalte i mitt innlegg, tok Shahram datteren sin, Mitra, ut av skolen denne uken. Samtidig med det lurte jeg på, når statsråden også har ansvar for habiliteringsfeltet og rehabiliteringsfeltet, i departementet: Når kommer veilederne til kommuner for faktisk å forebygge at barn mister skolerettigheter, og at barn mister hele år av skolegangen sin fordi de ikke får nødvendig hjelp? Det er et spørsmål til statsråden om når veilederne på habiliterings- og rehabiliteringsfeltet kommer.

Statsråd Jan Christian Vestre [16:59:30]: Takk for spørsmålet. Vi jobber med å styrke både habilitering- og rehabiliteringsfeltet. Det har også vært en viktig del av Nasjonal helse- og samhandlingsplan. Det er satt i gang en rekke prosjekter og tiltak for å sørge for at det skjer, også med tanke på de erfaringene og den kunnskapen som har kommet fram i Riksrevisjonens rapporter. Dette jobber vi med å styrke. Jeg kan ikke på stående fot svare representanten på når veiledningsmateriellet kommer, men det vil jeg gjerne få komme tilbake til.

Presidenten [17:00:00]: Replikkordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [17:00:19]: Det har vært ganske bred enighet i salen, men det er klart at når represen-

tanten fra SV klarer å legge en lissepasning, kan jeg ikke dy meg. Fremskrittspartiet er tydelig om statsforvalterne og om mange av oppgavene til statsforvalterne. Vi er veldig tydelig på at vi fortsatt ønsker å ha en kontrollfunksjon hos statsforvalteren, men alt det andre kunne vi gjøre veldig, veldig mye med.

Jeg har også lyst til å si noe mer, for jeg synes representanten tok opp en del viktige ting i innlegget sitt. Det som bekymrer meg litt, er at statsforvalterne, som ofte skal kontrollere at man får de tjenestene man trenger i kommunene, stort sett bare kan si at kommunene ikke oppfyller dette – det gjelder ofte unge mennesker som ikke får helsetjenestene de trenger, eller andre tjenester de trenger. Statsforvalteren kan altså si at kommunen ikke gir det tjenestetilbudet man kan forvente. Det skjer ofte etter at man har hatt en klagebehandling i kanskje fire til sju måneder. Når statsforvalteren endelig svarer og sier at kommunen ikke leverer de tjenestene den skal, går det tilbake til kommunen, som bruker kanskje en måned eller tre på å vurdere hvilket tilbud de skal gi. Er man fortsatt ikke fornøyd med det tilbudet, må man sende ny klage til statsforvalteren. Det kan altså gå lang, lang tid før man faktisk får den oppfølgingen og den hjelpen man trenger. Det bekymrer meg ganske mye, men det er en litt annen debatt enn den vi er i nå. Det er noe med å se på hvordan man kan sørge for og forsikre seg om at det ikke går vinter og vår. Det er også bakgrunnen for at jeg har vært bekymret for å overlate enda mer til statsforvalterne, når vi vet at det er lang saksbehandlingstid på veldig, veldig mange saker der. Det handler om tilliten, at folk må se at det blir agert, at det skjer noe raskt, og at man får svar på klagene sine raskt.

Jeg synes det har vært en god debatt. Jeg er veldig glad for at Ukom nå ikke blir lagt ned, til tross for at det har vært ønsket fra noen og så veldig svart ut i en periode. Derfor er jeg veldig glad for at man opprettholder det, og at man nå forhåpentligvis har fått på plass gode ordninger.

Presidenten [17:02:44]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [17:02:47]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i helseforskningsloven mv. (vilkår for medisinsk og helsefaglig forskning og for bruk av helseopplysninger i forskning) (Innst. 400 L (2024–2025), jf. Prop. 109 L (2024–2025))

Presidenten [17:03:07]: Etter ønske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inn-til 3 minutt.

Sandra Bruflot (H) [17:03:37] (ordfører for saken): Først vil jeg få takke komiteen for samarbeidet. Det har skjedd store medisinske, teknologiske og organisatoriske endringer i hvordan medisinsk og helsefaglig forskning gjennomføres etter at helseforskningsloven trådte i kraft i 2009. Koronapandemien viste oss også hvor viktig det er å ha et regelverk som kan brukes både når det er krise og ellers, og viktigheten av å få gode styringsdata raskt, sånn at vi kan fatte kunnskapsbaserte beslutninger samtidig som rettssikkerheten selvfølgelig skal være ivaretatt.

Jeg forutsetter at hvert parti vil redegjøre for sine standpunkt. I det store og hele er helsekomiteen ganske samlet rundt at endringene som foreslås, er gode, og at de er nødvendige for å få god forskning. Det er likevel noen uenighetspunkter.

Departementet foreslår å oppheve lovlighetskontrollen til de regionale etiske komiteene, dvs. at de ikke skal ta stilling til prosjektets lovlighet, men at de skal rendyrke sin rolle som et organ som gjør forskningsetiske vurderinger. Høyre deler den vurderingen. Det er allerede i dag slik at det er virksomhetene som gjør forskningen, som har det juridiske ansvaret for å følge gjeldende rett. Personvernreglene gjelder fremdeles med denne endringen, og de må oppfylles.

Vi ser at det er delte meninger blant høringsinstansene, men vi mener i likhet med både Statens helsetilsyn, Forskningsrådet, Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet at det er positivt med endringen som gjøres.

Til forslaget fra Fremskrittspartiet om å presisere hvem som har forskeransvaret og legge til tekst om forvarlighhet: Vi forstår intensjonen bak forslaget, men mener at det er godt dekket i gjeldende rett. Forsvarlighetskravet gjelder alle som er involvert i forskningsprosjekter, og ved å nevne noen kan det også tolkes antitettisk. Nå er det sånn at forvarlighetskravet gjelder alle som er involvert i forskningsprosjekter, f.eks. forskningsansvarlig prosjektleder, andre forskere og annet personell. Vi kommer ikke til å støtte forslaget, og vi mener det kan sørge for en innskrenkning av forvarlighetskravet, selv om intensjonen fra Fremskrittspartiet var det motsatte.

Vi er også for endringene når det gjelder samtykke fra foreldre når barn er en del av medisinsk forskning, fordi det er begrensede tilfeller dette skal gjelde for, og det er veldig klare avgrensninger. Vi mener at dette er fornuftige endringer.

Even A. Røed (A) [17:06:18]: Vi har et stort behov for mer medisinsk forskning, og vi vet at det oppleves som at det er langtekkelige prosesser som vanskeliggjør det. Loven trådte i kraft i 2009, og det har siden da vært få endringer av den. I samme periode har det vært store medisinske, teknologiske og organisatoriske endringer. Derfor er det også viktig at vi nå legger opp til en modernisering av lovverket.

Det er relativt stor enighet i komiteen knyttet til de fleste av disse endringene, men man kan ikke nødvendigvis få i pose og sekk. Skal vi bidra til at vi får en mindre byråkratisk og tungvint prosess, må forenklinger i lovverket til.

Med disse lovendringene vil det være klare stengsler som bidrar til at samtykke vil være hovedregelen. Samtidig er det viktig at vi ikke har et lovverk som er for strengt, noe som vil bidra til at vi skaper unødvendige hindre. Denne balansen er det viktig å finne. For Arbeiderpartiets del mener vi at vi har funnet den på en god måte i denne proposisjonen. Derfor mener vi også at dette bør gjennomføres allerede nå og ikke i påvente av nye utredninger og NOU-er, som er foreslått i saken.

Høringsinstansene har vært delt når det gjelder fjerning av krav om lovlighetskontroll hos de regionale etiske komiteene og hvorvidt dette vil være brudd med Helsinkideklarasjonen. Arbeiderpartiets syn er at Helsinkideklarasjonen ikke kan forstås sånn at etiske vurderinger forutsetter en lovlighetskontroll. Vertsinstitusjonen har uansett – også i dag – ansvar for lovlighetskontroll av egne forskningsprosjekter, og de regionale etiske komiteene bør heller rendyrke den etiske vurderingen, ikke gjennomføre unødvendig dobbeltarbeid i institusjonene uansett må gjennomføre.

Dette er med andre ord en effektivisering som vil gjøre at de regionale etiske komiteenes vurderinger går raskere og mer effektivt. Den foreslåtte endringen betyr slett ikke at de regionale etiske komiteene ikke har muligheten til å gjennomføre en lovlighetskontroll der det er behov, eksempelvis på forespørsel når det f.eks. er uenighet mellom forskerne og institusjonen om lovligheten til et prosjekt.

Vi diskuterer ofte i forbindelse med livsvitenskap at det er viktig at prosessene går fortere, at vi forenkler, og at vi legger til rette for mer forskning. Når vi i dag behandler lovforslag som vil sikre forskningsdeltagerens rettsvern og sikkerhet, samtidig som vi forenkler formelle prosesser, er det faktisk å handle på bakgrunn av det.

Det har kommet inn et par løse forslag. Når det gjelder forslaget fra representanten Hoksrud i Fremskrittspartiet knyttet til forsvarlighetskravet, har vi samme vurdering som representanten Bruflot akkurat redegjorde for. Det er at ved å nevne noen roller vil det kunne

gjøre at man faktisk får innskrenkninger i ansvaret i forhold til gjeldende rett. Det mener vi ikke er riktig måte å gjøre det på. Dessuten vil vi mene at det er lite forsvarlig å vedta denne type lovverk uten at det er utredet godt.

Kjersti Toppe (Sp) [17:09:37]: Noreg er eit samfunn med høg grad av tillit mellom innbyggjarar og myndighetene. Den tilliten er ikkje tilfeldig, han er bygd opp over lang tid og gjennom langsiktige politiske val. Når vi skal regulera forskning på menneske og helseopplysningar, må det gjerast på ein måte som tar vare på denne tilliten.

Regjeringa foreslår å fjerna dei regionale forskingsetiske komiteane sine oppgåver med å vurdere om forskingsprosjekt er i samsvar med lov. Det inneber ei betydeleg rolleendring. I dagens lovverk skal regionale komitear, REK, vurdere både dei forskingsetiske og rettslege sidene av prosjekta. Når departementet no foreslår å flytta lovlegkontrollane over til forskingsinstitusjonane sjølv, endrar ein balansen i dette forskingsetiske systemet. Fleire høyringsinstansar er bekymra for at endringane kan svekkja uavhengigheita og tilliten til den forskingsetiske vurderinga. Nokre kallar det for ei dramatisk omlegging. Eg viser til merknadene, og Senterpartiet støttar ikkje forslag til endring i § 10 ut frå dette.

Så til forslaget om å fråvika samtykkekravet i helseforskningslova for prosjekt som inneber liten eller ingen risiko for forskingsdeltakarane. Både Legeforeningen og regional forskningsetisk komité vurderer at forslaget gir eit svært vidt løyve til å gjera helseforskning utan å innhenta samtykke. Det tenkjer Senterpartiet ikkje er bra, og vi støttar oss på dei høyringsfråsegnene som er kritiske til det. Ut frå det vil Senterpartiet stemma imot forslag til ny § 14 a.

Til slutt til forslaget frå departementet om å lovfesta å tillata samtykke frå ein av foreldra eller andre som har foreldreansvar, altså at det skal vera tilstrekkeleg å ikkje måtte ha samtykke frå begge foreldra dersom forskinga ikkje er inngripande for barn. REK skriv i si høyringsfråsegn at barns beste ikkje er vektlagt i vurderinga til departementet. Det er eigentleg ein kritikk i seg sjølv, og Senterpartiet meiner at hovudregelen må vera at samtykke må innhenta frå begge foreldre.

Det er uklart kva forskning som ikkje er inngripande for barn, er. Gjer vi forskning som er inngripande for barn? Da eg googla det, fann eg at det er forskning som utgjer ein risiko, og som kan påverka barnas helse, osv. – det er veldig uvisst. Eg trur at samtykke frå berre den eine forelderen kan verta hovudregelen. Dette har med foreldreansvar og barnas syn å gjera, og eg meiner ein bør vidareføra hovudregelen som er i dag. Difor støttar vi ikkje forslag til endring i den paragrafen.

Bård Hoksrud (FrP) [17:13:04]: Dette er en krevende sak. På den ene siden må vi sikre at Norge er i front når det gjelder medisinsk forskning og bruk av helsedata, til det beste for pasientene. På den andre siden skal vi aldri gå på akkord med folks rettssikkerhet og personvern. Vi må rett og slett klare begge deler.

Fremskrittspartiet støtter at REK rendyrkes som etisk vurderende organ, og at det juridiske ansvaret for lovligheten og forskningsprosjektene ligger hos forskningsinstitusjonene. Det har det i praksis gjort lenge. Det betyr likevel ikke at vi skal fjerne all ekstern kontroll – tvert imot. Vi mener det fortsatt bør være en form for godkjenning eller i det minste meldeplikt for rene registerstudier. Det handler om å ta folks helseopplysninger på alvor. Helseopplysninger er ikke bare tall i et regneark, det er folks liv. Det må være trygt.

Samtidig er det viktig å slå fast at forskernes personlige ansvar ikke må svekkes. Den enkelte forsker må stå til ansvar for det prosjektet han eller hun leder, og det ansvaret kan ikke overføres til byråkrater eller institusjonsledelser. Det er bra med struktur og rutiner, men det må ikke gå på bekostning av akademisk frihet eller svekke muligheten til å holde enkeltpersoner ansvarlig når ting går galt.

Fremskrittspartiet mener også det er på høy tid å gi innovasjon en tydeligere plass i lovverket. Når andre land, som Finland, har klart å etablere klare hjemler for bruk av helsedata til innovasjon, må vi også kunne gjøre det. Det er fullt mulig å være både innovative og trygge på personvernet hvis vi gjør dette riktig. Derfor har vi foreslått at endringene skal evalueres etter to år. Vi ser at det har gått litt fort, for det står også et flertall i innstillingen bak at man ønsker en evaluering etter to år, så det forslaget behøver vi ikke å ha med.

Vi har fått en del innspill, og det er en del miljøer som er bekymret. Blant annet har Universitetet i Oslo sendt inn innspill. Derfor ønsker vi å ta opp et nytt forslag, dvs. forslag nr. 4. Det lyder som følger:

«§ 5 Forsvarlighet

Medisinsk og helsefaglig forskning skal organiseres og utøves forsvarlig av forskere, prosjektledere og forskningsinstitusjonene.

Forskningen skal være basert på respekt for forskningsdeltakernes menneskerettigheter og menneskeverd.

Hensynet til deltakernes velferd og integritet skal gå foran vitenskapens og samfunnets interesser.

Medisinsk og helsefaglig forskning skal vareta etiske, medisinske, helsefaglige, vitenskapelige og personvernmessige forhold.»

Jeg ser at noen mener dette er en innskrenkning. Helse- og omsorgsdepartementet skriver at prosjektle-

der ikke lenger skal ha et ansvar, men opptre på vegne av institusjonen, altså en konstruksjon av ansvarsforhold. I Norwait-saken uttalte påtalemyndigheten at loven ikke dekket det personlige straffansvaret. Det mener vi var feil, og det sier man også.

Jeg synes det er viktig, og jeg håper at et flertall blir med på dette. Vi hadde egentlig noen forslag til flere paragrafer, men med bakgrunn i at dette er en vanskelig og lovmessig sak, er det dette vi fremmer. Jeg tar opp de forslagene vi har fremmet i saken.

Presidenten [17:16:11]: Kan representanten bekrefte at Framstegspartiet då tek opp forslaga nr. 2–4, men ikkje forslag nr. 5?

Bård Hoksrud (FrP) [17:16:20]: Ja, vi tar ikke opp forslag nr. 5, for det er det samme som i innstillingen.

Presidenten [17:16:25]: Representanten Bård Hoksrud har teke opp dei forslaga han refererte til.

Statsråd Jan Christian Vestre [17:16:34]: Helse er det største tematiske forskningsområdet i Norge. Regjeringen prioriterer helse i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Det er et mål for regjeringen at klinisk forskning skal være en integrert del av pasientbehandlingen, og at kunnskapsutviklingen støtter sektorens behov for omstilling.

Endringene vi foreslår, legger til rette for mer og bedre kunnskap og forenkler de formelle prosessene knyttet til forskningen. Like viktig er det at endringene skal ivareta og i noen tilfeller også styrke forskningsdeltakernes rettsvern og sikkerhet.

De forskningsetiske komiteene bør rendyrke sin rolle som et organ som gjør de gode forskningsetiske vurderingene. De skal fortsatt vurdere om prosjektet er forskningsetisk forsvarlig, og om deltakernes interesser ivaretas. Regjeringen foreslår at komiteene ikke lenger skal ha som oppgave å kontrollere om kravene i personvernreglene og andre lover er oppfylt.

Endringene vil bare fjerne kravet om lovlighetskontroll. Komiteene vil fremdeles ha muligheten til å se hen til lovkrav og eventuelt gi veiledning om lovkrav dersom det er behov for det. Ansvaret for at et forskningsprosjekt er lovlig, skal som i dag ligge hos forskningsinstitusjonen. Det skal heller ikke kreves forhåndsgodkjenning fra komiteene for forskning som kun baseres på opplysninger som allerede er samlet inn i helseregistrene.

Vilkårene for å inkludere barn og personer uten beslutningskompetanse i helseforskningen blir klarere. Regjeringen foreslår også en adgang til å fravike samtykkekravet i helseforskningsloven for forskning som innebærer liten risiko for forskningsdeltakerne. Erfaringen fra covid-

19-pandemien var at tiltak ble iverksatt uten at det var mulig å evaluere virkningen. Endringen forenkler dette.

Forslagene gir en tydeligere regulering av plikter og oppgaver for forskningsaktørene. Samtidig ligger den akademiske friheten, med forskernes personlige ansvar og forskningsinstitusjonenes systemansvar, fast.

Presidenten [17:18:35]: Det blir replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [17:18:50]: Det har vært skandaler rundt dette også i Sverige, og der har man foreslått å tydeliggjøre ansvaret for prosjektledere og forskere når det forskes på mennesker. Erfaringen fra den svenske forskningsskandalen der en kirurg tok livet av alle pasienter og forskningsdeltakere, er at det var mangler i loven. Norge går motsatt vei, og da er spørsmålene til statsråden: Hvorfor går Norge motsatt vei av Sverige? Hvordan vil vi trygge pasienter og varslere og skape tillit til forskning med høy risiko for mennesker? Skal forskere som ignorerer at en pasient som er i et forskningsprosjekt, trenger annen behandling, eller som – som i Sverige – påfører pasienter/forskningsdeltakere alvorlige skader eller død, ha et personlig ansvar som kan føre til rettsvirkninger?

Statsråd Jan Christian Vestre [17:19:32]: Det er selvfølgelig graverende, det som har skjedd der. I de skandalene som det vises til fra mindretallet i innstillingen, på Karolinska i Sverige, som vi vet, og også Norwait her i Norge, var det tale om alvorlige brudd på forskningsetikken, forsvarlighet og lovkrav i gjennomføringen av forskningen, etter at prosjektene var forhåndsgodkjent. Så om det skulle vært lovlighetskontroll av prosjektene i forkant, ville det heller ikke i framtiden kunne forhindre slike skandaler.

Prosjektlederen skal lede prosessen med planlegging og gjennomføring av forskningsprosjekter, og prosjektlederen har et særlig ansvar i kraft av sin stilling og de oppgavene vedkommende skal utføre. Prosjektlederen skal utføre oppgaver på vegne av den enkelte forskningsansvarlige virksomhet. Det er utføringen av disse oppgavene som det ikke knyttes et rettslig ansvar til, men den foreslåtte endringen rokker altså ikke ved det personlige forskeransvaret, og heller ikke ved den akademiske friheten, slik det er hevdet i høringen, som kanskje er det representanten er ute etter.

Bård Hoksrud (FrP) [17:20:36]: Jeg har lyst til å utfordre statsråden litt videre. Hvordan kan statsråden begrunne at ledelsen ved universitetene skal være forskningsansvarlig i alle forskningsprosjekter? Dette vil gjelde når forskningen gjennomføres på sykehus av forskere ansatt ved universiteter. Legger statsråden til grunn at medisinsk forskning i regi av prosjektleder og

forskere, ofte i samarbeid med kommersielle aktører og andre land, kan styres og ledes som etter arbeidsmiljøloven, f.eks. med tanke på helse, miljø og sikkerhet?

Statsråd Jan Christian Vestre [17:21:08]: Som sagt: Det personlige forskeransvaret ligger fast. Det er ikke noe med disse endringene som rokker ved det. Prosjektlederen har ansvar for å lede prosessene, sørge for å koordinere oppgaver, tidslinjer, framdriftsplaner, det at ressursene møtes, og det at teamene fungerer, men det er et personlig forskeransvar som ligger til grunn. Slik har det vært, og slik kommer det fortsatt til å være. Da vil jo prosjektlederen, gitt at prosjektlederen også er forskeren, ha det samme ansvaret, og prosjektlederen vil også, som andre prosjektmedarbeidere, som forsker ha et personlig ansvar for å ivareta aktsomhetsplikten. Vi kan ikke se at endringer som her foreslås, rokker ved det, eller bør skape usikkerhet om det.

Kjersti Toppe (Sp) [17:22:10]: Det gjeld forslaget om at det for barn under 16 år skal vera nok med samtykke frå ein av foreldra. I saka vert det vist til ein høyringsuttale frå NKVTS, som viser til at mange barn lever i sårbare livssituasjonar med foreldre i konflikt, eller der den eine forelderen ikkje er tilgjengeleg. Spørsmålet mitt er om ikkje statsråden trur at viss det er foreldre i konflikt og den eine forelderen kan gi samtykke til forskning, om ikkje det kan føra til meir konflikt i desse familiane. Det har jo med tilliten å gjera, for folk har respekt for kva ein tillèt at barnet sitt skal vera med på. Eg reagerer på at dette vert brukt som argumentasjon for at berre den eine forelderen skal kunna gi samtykke.

Statsråd Jan Christian Vestre [17:23:09]: Det står tydelig i den foreslåtte lovteksten at hovedregelen klart er at begge foreldrene skal gi sin tillatelse når barn skal delta i forskning, og det er et veldig viktig prinsipp. Det skal alltid legges vekt på hva som er barnets eget beste. Det kan være noen praktiske hindringer som gjør det vanskelig å innhente samtykke fra begge foreldrene, som bidrar til at noen barn systematisk ekskluderes fra forskning. Det trenger jo ikke alltid å være til barnets beste, i hvert fall ikke i alle situasjoner. Her er det altså snakk om et snevert unntak fra hovedregelen, og unntaket tar sikte på svært lite inngripende forskningsprosjekt hvor det er ukontroversielt å være med, f.eks. forskning på lite sensitive helseopplysninger. Forslaget er en lovfesting av gjeldende godkjenningsspraksis i de etiske komiteene.

Jeg forstår godt spørsmålet fra representanten, det er bra at det reises, men jeg deler ikke helt bekymringen.

Kjersti Toppe (Sp) [17:24:11]: Eg vert jo bekymra når eg les at dette vert brukt som argument – at det er

familiar i konflikt som gjer at det vert vanskeleg å få forskning. Grunnen til mi bekymring er det som faktisk står og vert tatt fram som argumentasjon frå departementet sjølv, men eg høyrer kva statsråden svarer.

Eg har eit spørsmål som gjeld same sak, for det vert sagt at dette er forskning som ikkje er inngripande for barn. Eg har ikkje klart å lesa kva forskning dette eigentleg er. For å stilla spørsmålet omvendt: Kva forskning er det som er inngripande for eit barn? Kan statsråden gi nokre eksempel på det? Eg forstår ikkje kvar desse skiljelinene går.

Statsråd Jan Christian Vestre [17:24:58]: Det er litt vanskelig å svare på generelt, for det må jo tas stilling til i hver enkelt sak og i hvert enkelt forskningsprosjekt, og det vil være det som er avgjørende for om en følger hovedregelen, eller om en kan følge unntaket. Det må som sagt være knyttet til prosjekter hvor det er f.eks. veldig lite sensitive helseopplysninger som deles. Det vil variere litt hvilke saker det kan være, men jeg vil igjen understreke at dette er en snever unntaksbestemmelse fra hovedregelen, og sånn bør det også være.

Presidenten [17:25:37]: Replikordskiftet er avslutta. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 15.

Sak nr. 16 [17:25:43]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i spesialisthelsetjenesteloven og helse- og omsorgstjenesteloven (godkjenning av virksomheter og bruk av betegnelser) (Innst. 399 L (2024–2025), jf. Prop. 114 L (2024–2025))

Presidenten [17:26:00]: Etter ønske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inn-til 3 minutt.

Truls Vasvik (A) [17:26:32] (ordfører for saken): Denne saken omhandler muligheten til å forskriftsfeste krav om godkjenning av virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester, når dette anses nødvendig for å ivareta kvalitet, pasientsikkerhet, samfunnssikkerhet eller beredskap, i tillegg til regulering av bruken av benevnelsene «sykehus» og «legevakt». Komiteen har avholdt skriftlig høring, det kom inn tre svar, og komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Rødt. Så forutsetter jeg at de ulike partiene redigjør for sine syn.

I denne saken, som i veldig mange andre saker de siste fire årene, kan det veldig gjerne bli sagt fra alle partier, og jeg tror alle på det, at vi skal hegne om vår offentlige helsetjeneste. Noen ganger krever det at vi også tar noen valg for å sikre nettopp det, og dette er en sånn sak. Nå ser det ut til at vi får på plass en godkjenningsordning som både skal sikre kvalitet, pasientsikkerhet og beredskap og sikre personellressurser i offentlig helsetjeneste. Det er bra for pasientene, og det er bra for vår offentlige helsetjeneste.

Til det førstnevnte, nemlig en godkjenningsordning som skal ivareta kvalitet, pasientsikkerhet og beredskap, er det interessant at Aleris i høringssvaret helhjertet støtter en slik ordning. Det er vel talt. Fra Arbeiderpartiets ståsted er det helt nødvendig og ikke minst en sikkerhet for at ideelle og private aktører faktisk konkurrerer på like vilkår.

Når det gjelder godkjenning for å sikre personellressurser i offentlig helsetjeneste, er dette en sikkerhetsventil for tilfeller der vi som samfunn står i fare for ikke å kunne ivareta kritiske funksjoner, f.eks. 24-7-akuttberedskap. Det vil, som det også står i merknadene fra flertallet, være en høy skranke for å gå til dette drastiske skrittet, men det er ikke desto mindre viktig eller mindre riktig.

Mindretallet bruker ord som uambisiøst og naivt, og at vi skal tvinge folk til å jobbe spesifikke steder. Med all respekt: Det er ikke å ta inn over seg alvoret som personellmanglene i framtiden kan føre til, særlig når det gjelder tunge vaktfunksjoner ved sykehusene våre. Det er selvfølgelig ikke sånn at dette er det eneste tiltaket for såkalt å rekruttere og beholde personell i vår offentlige helsetjeneste, men det vet vi jo egentlig alle sammen veldig godt.

Til slutt: Det framstår egentlig litt merkelig – hvis det er et parlamentarisk godkjent uttrykk – at ikke en samlet komité kan stille seg bak reguleringen av bruken av betegnelsene «sykehus» og «legevakt». I andre saker er enkelte representanter veldig opptatt av at befolkningen skal kunne ta opplyste valg. Dette er nettopp et skritt i den retningen. Folk skal få vite hva de får, og hva de kan forvente, når de oppsøker et sykehus eller en legevakt. Det skulle vel strengt tatt bare mangle.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [17:29:35] (komiteens leder): Høyre er helt uenig i dette behovet for å innføre en egen godkjenningsordning for private aktører. For det første er kravet til forsvarlighet, kvalitet og pasientsikkerhet allerede godt ivaretatt. Det er tydelig regulert i helsepersonelloven, i spesialisthelsetjenesteloven og i tilhørende forskrifter.

Det er altså sånn at regjeringen med dette lovforslaget åpner for å nekte etablering av nye virksomheter. Ikke bare spesialisthelsetjenester, men også apotek og private sykehjem vil være rammet av denne godkjenningsordningen, og vi er rett og slett sterkt uenige.

Det er en argumentasjon i dette lovforslaget som nærmest sier at private aktører truer det offentlige helsetilbudet, og at det er nødvendig å ha bedre kontroll over fremveksten av slike tilbud dersom hensynet til tilgang på helsepersonell tilsier det. Men mangel på helsepersonell er ikke en del av en fjern framtid. Det er en realitet. Allerede i dag er det mange avdelingsledere på avdelinger nær sagt i hele Norge som sliter med å få vaktene til å gå opp. Høy bruk av innleie og høyt sykefravær er veldig sterke indikatorer på at helsepersonell ikke opplever gode nok arbeidsforhold i vår offentlige helse-tjeneste. Vi har liten tro på at de arbeidsforholdene vil bedre seg dersom det offentlige kan forby private aktørers virksomhet på bakgrunn av mangel på helseperso-nell.

Vi mener lovforslaget er inngripende, uambisiøst og naivt. Det er inngripende å frata helsepersonell friheten til å velge sin egen arbeidsgiver for at staten skal oppnå geografisk fordeling, det er uambisiøst å ha så liten tro på at det offentlige kan vinne konkurransen om helseperso-nell, og det er naivt å tro at helsepersonell vil gå tilbake til det offentlige dersom en privat virksomhet ikke blir godkjent, eller dersom godkjenningen trekkes tilbake.

Det er heller ikke dokumentert reelle utfordringer knyttet til bruken av begrepene sykehus og legevakt. Forslaget fremstår som et forsøk på å marginalisere pri-vate aktører heller enn å løse faktiske problemer. Det vi mener er viktig, er at man må ta tak i de grunnleggende utfordringene og gjøre det offentlige til en mer attraktiv arbeidsplass. Det er den eneste løsningen for å sikre at vi beholder helsepersonell.

Og bare for å avklare: Vi vil ikke stemme for forslaget om endring i § 4-1 andre og tredje ledd i spesialisthelse-tjenesteloven, og vi vil heller ikke stemme for ny § 12-7 i helse- og omsorgstjenesteloven.

Presidenten [17:31:44]: Da er det redegjort for.

Siv Mossleth (Sp) [17:33:04]: Senterpartiet støtter forslaget om en godkjenningsordning for å ivareta kva-litet, pasientsikkerhet, samfunnssikkerhet eller bered-skap. Jeg synes at Aleris formulerte det godt i hø-ringsinnspillet, der de sier:

«Det kan være klokt å reintrodusere den gamle konsesjonsordningen. For det er ikke for mye for-langt at rutiner for pasientsikkerhet og kvalitet, be-manningens kompetanse og lokalenes utforming kvalitetssikres ved etablering av private som offent-lige helsetjenestetilbud.»

Senterpartiet støtter en hjemmel som kan benyttes for å sikre tilgang på personalressurser i den offentlige helsetjenesten i kritiske situasjoner, og jeg vil understre-ke at vi ser på det som en sikkerhetsventil.

Senterpartiet støtter også forslaget om å gi hjemmel til å regulere bruken av betegnelsene «sykehus» og «lege-vakt» i en forskrift. Det vil gi pasientene større forutsig-barhet for hva de kan forvente av kvalitet og innhold i et sykehus og på en legevakt.

Selvsagt må den offentlige helsetjenesten bli en bedre arbeidsgiver. Det er et potensial for bedring, og vi kan ikke glemme at sykepleiere gjennomsnittlig går av når de er rundt 57 år og ennå burde ha ti år igjen i yrket, samtidig som altfor mange unge sykepleiere forlater yr-ket. Senterpartiets svar på utfordringene er flere. Vi står bl.a. bak de endringene som er gjort for å dekke kost-nadsøkningene i sykehusene med 100 pst., i stedet for 80 pst. Jeg tror det vil tvinge seg fram en skroting av da-gens foretaksmodell. Vi kan ikke fortsette å skjære ned på driften for å investere i bygg.

Bård Hoksrud (FrP) [17:35:23]: Ja, dette er en sak hvor man lett kunne latt seg forlede til å være enig i in-tensjonen, men samtidig er vi helt uenig i virkemidlene. Det er nok en liten feil, for det står at komiteen fortsetter å støtte de andre paragrafene. Fremskrittspartiet var ty-delig på at vi kommer til å stemme imot hele loven. Det er vi tydelige på, og det har vi vært hele veien. Fra første gang man begynte å prate om disse greiene her, har Fremskrittspartiet vært tydelig på at vi er imot dette.

Dessverre var det noen partier og noen private som trodde dette var en løsning som ikke var så gæren, men det vi ser nå, er veldig gærent, ut fra at man er opptatt av at pasientene og folk skal kunne få lov til å velge. Vi øns-ker alle et helsevesen med høy kvalitet, god pasientsik-kerhet og tilstrekkelig bemanning. Det betyr ikke at løs-ningene skal være mer byråkrati, flere godkjenningsord-ninger og en stat som i praksis vil kunne nekte nye tilbud – ikke fordi de er dårlige, men fordi staten selv sliter med å være en attraktiv arbeidsgiver. Da bør man heller foku-sere på hvorfor man er en lite attraktiv arbeidsgiver, og prøve å gjøre noe med det for å få folk til å ville jobbe her.

Fremskrittspartiet mener at pasienten må stå i sent-rum, ikke systemet. I stedet foreslår regjeringen og støt-tepartiene et lovverk som i realiteten handler mer om å beskytte det offentlige tilbudet mot konkurranse enn å gjøre det offentlige tilbudet bedre. Vi ser allerede i dag at mange helsearbeidere er slitne. Vi vet hvorfor de slutter. Det handler om høyt arbeidspress, dårlig ledelse og for få kollegaer, ikke om at private aktører eksisterer.

Det er ganske spesielt når regjeringen foreslår at man skal kunne nekte etablering av nye private tilbud

dersom det trengs for å beskytte personell i offentlig sektor. Det betyr i praksis at man skal kunne stoppe private tilbud, uansett kvalitet, bare fordi staten ikke klarer å konkurrere om de ansatte. Da spør jeg meg: Skal vi virkelig løse personellmangelen med forbud og kontroll, i stedet for å gjøre det offentlige til en mer attraktiv arbeidsplass?

Vi i Fremskrittspartiet tror på valgfrihet, på tillit til fagfolk og på at konkurranse gir bedre tjenester, også i helsevesenet. Derfor vil vi ikke være med på å gi staten en slik vidtrekkende hjemmel til å stoppe nye tilbud. Vi sier også tydelig nei til en ordning hvor staten skal kontrollere hvem som skal få kalle seg sykehus eller legevakt, uten at det er dokumentert at det er et problem i dag. Det er ikke pasientene dette beskytter, det er makt- en til dem som styrer systemet.

I stedet for å bygge mur rundt det offentlige helsevesenet, må vi bygge det opp. Det gjøres med gode ledere, bedre arbeidsvilkår og flere muligheter for pasientene.

Vasvik synes det er rart at ikke alle kan stille seg bak dette. Jeg er ingen kommunist.

Marian Hussein (SV) [17:38:34]: Foregående taler har også en partikollega som sammenlignet det å drive helsevesen med å drive skobutikk, så jeg skjønner at det er ganske mye rart som foregår når Fremskrittspartiet snakker om helsepolitikk.

Det er litt absurd når man hører både Høyre og Fremskrittspartiet snakke om at staten må bli en bedre arbeidsgiver og bedre arbeidsvilkårene til de ansatte. Hva er deres forslag, da? Jeg har ikke sett et eneste forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet om hvordan man i det offentlige kan bli bedre ledere for helsepersonell. Vi i SV har lenge jobbet for at vi skal ta grep og sikre at vi har nok fagfolk på jobb. Vi har foreslått hvordan vi skal gjøre det offentlige til bedre arbeidsgivere.

All den tid vi snakker om prioriteringer, er det også viktig at vi får kontroll på veksten i kommersielle helse- tilbud. Det er viktig ikke bare for helsepersonell, men også for befolkningen. Det er ikke lenge siden jeg møtte en mamma som etter mistanke om brudd hos sin sønn hadde oppsøkt et privat legevaktilbud i Oslo. Først kom hun inn og fikk konsultasjon, og så fikk hun beskjed om at hun måtte oppsøke det kommunale legevaktilbudet, for de hadde ikke røntgenmaskin, men de tok gjerne pengene hennes for den konsultasjonen, som ikke var en konsultasjon.

Mangelen på helsepersonell er prekær. Vi trenger ikke bruke helsepersonellressurser på private kommersielle helseaktører som er forbeholdt dem som bor i by- er, og dem som kan betale for seg. Et av kvalitetstegnene på vårt samfunn er at vi har en offentlig helsetjeneste

som er likt tilgjengelig for alle, og at den prioriterer ut fra helsebehov, ikke størrelsen på lommeboka.

Det er bred enighet også i den norske befolkningen om at vi skal ha et sterkt offentlig helsevesen, og at hel- sehjelp skal være en rettighet for alle – ikke at lommebo- ka eller bostedet skal avgjøre om man får den hjelpen man trenger. Da må denne forsamlingen også være villig til å ta grepene som må til. Et av dem er kanskje å ha den- ne godkjenningsordningen. Vi i SV ønsker å gå enda len- ger, for vi mener at det ikke kan være sann at vi i framti- den, når vi har behov for flere sjukepleiere i den offent- lige helsetjenesten, også skal drive og tilby botox på hvert eneste gatehjørne i denne byen.

Seher Aydar (R) [17:41:52]: Jeg synes det er litt in- teressant hvor mye man kan hisse seg opp over at de private må søke om godkjenning. Det er ingen som sier at de ikke skal få det hvis det er forsvarlig, hvis det er bra for beredskapen osv., men de skal søke.

Rødt støtter forslaget om godkjenningsordning for å ivareta kvalitet, pasientsikkerhet, samfunnssikkerhet eller beredskap, samt hjemmel som kan benyttes for å sikre tilgang på personalressurser i den offentlige helse- tjenesten. Det er et ganske mildt forslag, selv om Høyre og Fremskrittspartiet blir opprørte over det.

Jeg må understreke at hovedtrekkene ikke er noe nytt. I en forskrift var det tidligere et krav om å søke god- kjenning, og den forskriften fra 2011 sier bl.a. at det skal søkes om godkjenning ved endring i sykehusvirksom- het som vil få vesentlige konsekvenser for andre regio- nale helseforetaks tjenestetilbud. Det står det i den for- skriften, så dette er ikke noe veldig nytt. Dette er sann vi har drevet helsetjenester. Den offentlige helsetjenesten har hatt kontroll og kan sette noen premisser. Det er egentlig bare å be om at de må forholde seg til noen spil- leregler. Det som har vært problemet, er at det har vært uregulert etablering i altfor mange år. Etter mange år på stedet hvil er det da på tide at det offentlige tar ansvar.

Det er positivt at det kommer på plass, men samtidig mener vi i Rødt at det ikke er tilstrekkelig i møte med de store kommersielle selskapene som ser potensial til inn- tjening i våre helsetjenester. Hvis det hadde vært helt opp til oss i Rødt, hadde nok dette sett litt annerledes ut, så det kan jeg kanskje minne partiene på høyresiden om. Rødt vil fase kommersielle aktører helt ut av velferden. Vi me- ner at profittmotivet ikke hører hjemme i helsetjeneste- ne. Hver eneste helsekrone må gå til helse, ikke i lommen på noen rike eiere eller utenlandske oppkjøpsfond. De kommersielle aktørenes grunnoppdrag er å tjene penger til investorene, og de har ikke noe samfunnsoppdrag, sann som den offentlige helsetjenesten har.

Helsepersonellkommisjonen, og for så vidt syke- husutvalget, har pekt på at det er fare for at det kommer-

sielle markedet for helsetjenester vil vokse som en konsekvens av at det offentlige må stramme inn. De som har råd til å betale selv, vil fortsatt kunne få tilgang til tjenester som det offentlige ikke kan prioritere, og det vil skape et todelt helsevesen der det er de som har god råd eller private helseforsikringer, som får bedre og raskere tjenester, mens det offentlige tilbudet svekkes av personellmangel. Derfor må den utviklingen stanses, og den viktigste tingen å gjøre for å stanse det er å sikre det offentlige helsevesenet bedre ressurser, og at de ansatte der får gode arbeidsvilkår, sånn at alle har tilgang til helsetjenester der de bor.

Statsråd Jan Christian Vestre [17:45:09]: I Norge har vi både offentlige og private helsetjenester, og det skal vi ha i fortsettelsen også, men det er veldig viktig at en sterk, offentlig, skattefinansiert helse- og omsorgstjeneste som har høy kvalitet, god tilgjengelighet og kortest mulig ventetider, ligger i grunnen. Det er det vi jobber for i helsepolitikken hver eneste dag.

I dag åpner loven bare for å kreve godkjenning av virksomheter som tilbyr spesialisthelsetjenester hvis det er nødvendig av hensyn til bl.a. kvalitet og pasientsikkerhet. I lovforslaget foreslår vi å utvide dette noe, til også å kunne gjelde private tilbydere av andre helse- og omsorgstjenester, som f.eks. allmennlegetjenester. Det gir oss enda et verktøy for å sikre forsvarlige tjenester, legge til rette for at det er seriøse aktører, og forhindre useriøse aktører.

Regjeringen foreslår også å ha en lovhjemmel i beredskap, slik at vi kan kreve godkjenning av private virksomheter som tilbyr helse- og omsorgstjenester, hvis – og bare hvis – det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig tilgang på helsepersonell i et forsvarlig offentlig tilbud. Som jeg har sagt en rekke ganger, er dette en snever unntaksbestemmelse. Skulle vi komme i en slik situasjon – som det ikke er sikkert at vi kommer i – kan jeg forsikre om at en forskrift vil komme på høring, slik at alle som vil, kan si sin mening om den.

Tilgang til kvalifisert arbeidskraft er en av de tre største utfordringene for helse- og omsorgstjenesten vår. En stor vekst i private tilbud kan føre til enda sterkere konkurranse om fagfolk. Da er jeg helt enig i at målet vårt må være at det offentlige skal være den beste arbeidsgiveren. Det kan oppstå situasjoner i enkelte deler av landet der mangelen på helsepersonell i det offentlige faktisk blir kritisk, f.eks. for å sikre 24-7-akuttberedskap og sørge-for-ansvaret. Det er i de spesielle tilfellene regjeringen mener at vi ut fra beredskapshensyn må kunne legge begrensninger på etableringer.

Det er andre ting som er viktig for å rekruttere og beholde fagfolk, og det er en hovedprioritet for regjeringen å være en god arbeidsgiver.

Når det er sånn at det vokser fram flere private tilbud, mener vi det er viktig at pasienter og pårørende kan skille mellom hva som er sykehus, hva som ikke er sykehus, hva som er legevakt, og hva som ikke er legevakt. Jeg ser ikke helt hvorfor det skulle være så kontroversielt. Jeg tror faktisk folk synes det er ganske greit at det er noen føringer, og at ikke hvem som helst kan kalle det de driver med, et sykehus.

Vi skal fortsette det gode samarbeidet i helsetjenesten vår.

Presidenten [17:48:12]: Det blir replikkordskifte.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [17:48:23]: I omtalen av en sterk offentlig helsetjeneste er Høyre og Arbeiderpartiet ganske like, men det som skiller oss veldig, er hvem vi samarbeider med. På borgerlig side er vi helt enige om at skal vi løse de store utfordringene i tiden fremover, med et stadig økende behov for helse- og omsorgstjenester, må vi basere oss på et tett, forutsigbart og godt offentlig-privat samarbeid hvor det offentlige er motoren. Slik er det ikke på venstresiden i norsk politikk. Her hører vi innlegg, og vi har hørt det tidligere i dag også, fra SV og Rødt, som vil fjerne private aktører. De fikk til og med regjeringen til å utrede avkommersialisering av hele velferden. Nå har det jo ikke kommet så veldig mye ut av det.

Under pandemien var beredskap viktig. Da var de private aktørene veldig gode å ha. Da bidro de raskt til å dekke behov. Ser ikke statsråden at å svekke private aktører og samarbeidet med dem faktisk kan bidra til å svekke beredskapen?

Statsråd Jan Christian Vestre [17:49:29]: Jeg forstår ikke helt hvor representanten har alle disse påstandene fra, for i proposisjonen som regjeringen har foreslått, står det at det ikke er et mål med denne proposisjonen å ha færre private aktører. Vi samarbeider med private. I forbindelse med ventetidsløftet kjøpte de offentlige sykehusene i fjor helsetjenester fra private for om lag 18 mrd. kr. I år kommer det sannsynligvis til å passere 19 mrd. kr. Forskjellen mellom oss og Høyre er at vi mener det må være offentlig finansiert, styrt, organisert og prioritert. Offentlig-privat samarbeid er bra, men det må være fellesskapets sykehus som har hånden på ratet, for det er slik vi kan prioritere knappe ressurser.

Arbeiderpartiet har et pragmatisk syn på dette. Det viser vi ikke i ord, det viser vi i faktisk handling. Jeg registrerer at mange private aktører er for deler av dette forslaget, og så er det skepsis til andre deler av forslaget. Jeg håper at det jeg nå har sagt, bidrar til å klargjøre hva dette er, og hva det ikke er.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [17:50:34]: Det er ingen tvil om at man i løpet av disse fire årene først skulle avkommersialisere hele velferden, så fjernet man fritt behandlingsvalg, og så har man tatt ned en rekke avtaler med private og ideelle aktører som leverer innenfor helse- og omsorgstjenesten, samtidig som ventetidene eksploderte. Jeg tror folk der ute ikke kjenner seg igjen i regjeringens beskrivelse av et veldig pragmatisk og godt samarbeid med private. De er gode å ha når regjeringen skal rydde opp etter egen feilslått politikk, de er gode å ha når man skal gjennomføre et ventetidsløfte for å få ned ventetidene, men problemet er at de jo ikke er der hvis vi ikke har et trygt og forutsigbart samarbeid med dem.

Statsråden sa at det kan bli behov for akuttberedskap enkelte steder i landet, og at man da må innskrenke de private. Hva med traumeavdelingen på Ullevål, som har slitt i årevis uten at statsråden egentlig har gjort særlig mye, truer det pasientsikkerheten og tilgangen på helsepersonell i resten av Oslo? Bør man her forby private på grunn av at man ikke har helsepersonell på Ullevål?

Presidenten [17:51:40]: Det er en taletid på inntil 1 minutt.

Statsråd Jan Christian Vestre [17:51:45]: Igjen er det mange litt merkelige påstander her. Faktum er at de offentlige sykehusene våre aldri har kjøpt mer private helsetjenester enn nå, og det er med min velsignelse. Jeg mener det er helt greit, så lenge det er fellesskapets sykehus som har hånden på rattet. Det er ingenting i dette forslaget som tilsier at sykehusene våre ikke skal kunne gjøre akkurat det. Dette handler om at vi skal kunne stille noen kvalitetskrav. Den delen av forslaget opplever jeg at de private aktørene er veldig positive til, for det innebærer at de seriøse aktørene – og vi får tro at det er aller flest av dem – da får muligheten til å ha et slags godkjent-stempel fra det offentlige.

Så sier vi at det kan være noen helt ekstraordinære situasjoner. Vi har ikke vært der i dag – og jeg har svart på spørsmålet om traumeavdelingen ved Oslo universitetssykehus før og sagt at det ikke er et slikt tilfelle – men det kan oppstå situasjoner i framtiden. Da er det faktisk regjeringens og myndighetenes ansvar å sørge for at vi har beredskapshjemler i beredskap.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [17:52:49]: Det er slik at avkommersialiseringsutvalget fant at det ikke kan dokumenteres at det er forskjell i kvalitet mellom offentlige og private virksomheter. Den godkjenningsordningen som ble avvirket under vår regjering, ble egentlig avvirket ut fra et tverrpolitisk ønske. Poenget med den var at man godkjente både offentlige, private og ideelle. Det kan være en vei å gå, at man har en slags standard for sykehus og helsetjenester som skal leveres.

Legeforeningen sa veldig tydelig i Stortingets høring at forslaget til regjeringen griper meget sterkt inn i helsepersonells frihet til å velge den arbeidsgiveren de ønsker. Gjør det ikke inntrykk på statsråden at vi da egentlig er med på å begrense helsepersonell, at de kanskje opplever at de er mest anerkjent når de jobber i offentlig sektor, og at det ikke skal være mulig å ha en lang karriere som f.eks. sykepleier både i offentlig og i privat sektor?

Statsråd Jan Christian Vestre [17:53:51]: Jeg er uenig i den påstanden. Jeg mener at vi i dag har mobilitet i arbeidsmarkedet. Vårt helsepersonell og andre personellgrupper bytter arbeidsgiver når de ønsker det, og det har de muligheten til også i framtiden. Så vidt jeg vet, er det ingen som foreslår å legge noen begrensninger på det.

Det kan likevel ikke være slik at vi kommer i en situasjon der vi ikke kan opprettholde 24-7-akuttberedskap, ivareta alle de akutt syke, alle de alvorlig syke og alle dem som kommer med noe som er særdeles komplisert å behandle – det kan være snakk om timelange, livreddende operasjoner. Vi kan ikke komme i en situasjon der vi ikke har folk i den helsetjenesten som alle nordmenn skal ha tilgang til, fordi det er etablert tilbud som har åpent på dagtid, som tilbyr helt enkle prosedyrer, som gjør at vi ikke kan opprettholde 24-7-akuttberedskap. Vi er ikke der i dag. Jeg håper vi ikke kommer dit, men vi må ha hjemler for gjennom forskrift å kunne legge noen begrensninger, hvis det mot formodning skulle skje. Det er det forslaget handler om.

Bård Hoksrud (FrP) [17:55:09]: Statsråden skryter av disse 18 mrd. kr, men de er i veldig, veldig liten grad brukt for å kjøpe tjenester hos private kommersielle som leverer, f.eks. Aleris, Volvat og andre. Det er stort sett avtaler som er inngått med sykehus, med avtalespesialister osv. Kan statsråden være litt ærlig på hvor mye penger man reelt sett bruker på å kjøpe tjenester fra private sykehus for å operere pasienter? Disse avtalene er også veldig kortsiktige. Det er også en utfordring, for det betyr at man må bygge opp og ned kapasiteten man har. Det kunne vært veldig interessant om statsråden kunne være litt ærlig og ikke bare prate om de store tallene, men prate reelt. Hvor mye penger har vi brukt akkurat nå på å kjøpe pasientbehandling som gjør at pasienter raskere får behandling hos de kommersielle aktørene?

Statsråd Jan Christian Vestre [17:56:05]: Det svarer jeg gjerne på. Jeg har svart på det før også – jeg tror bl.a. i et skriftlig svar på et spørsmål fra representanten Svardal Bøe. Det er det bare å etterspørre, så skal representanten få detaljert oversikt over akkurat det. Men fak-

tum er at de offentlige sykehusene i fjor kjøpte helsetjenester fra private for om lag 18 mrd. kr, og det er ny rekord. Det er tall på bakken. Jeg synes det er litt rart å lage et kunstig skille mellom hva som er ideelle avtaler, hva som er kommersielle avtaler, og hva som er langsiktige og kortsiktige avtaler, så lenge vi tar i bruk den kapasiteten som er der – styrt, prioritert, finansiert og organisert av det offentlige. Det er ikke noe mål for oss at disse kjøpene skal være størst mulig. Det er ikke noe mål for oss at de skal være minst mulig. De skal være på et riktig nivå, slik at vi har en hensiktsmessig oppgavedeling mellom offentlige, ideelle og private tilbud, og det er det vi gjør. Og siden ventetidsløftet ble innført, er det inngått avtaler for om lag 350 mill. kr med private.

Bård Hoksrud (FrP) [17:57:06]: Det var morsomt at det av 18 mrd. kr er brukt ned mot 350 mill. kr. for å inngå avtaler for å få raskere behandling i forbindelse med ventetidsløftet. Jeg har lyst til å spørre statsråden: Hvordan har han tenkt at det å nekte etablering av nye helsetilbud vil gjøre det offentlige til en mer attraktiv arbeidsplass for helsepersonell? Er ikke løsningen egentlig å forbedre arbeidsvilkårene i offentlig sektor, ikke å begrense andres frihet?

Jeg har lyst til å ta et eksempel med en sykepleier som har jobbet i det offentlige helsevesenet og stort sett fått beskjed to, tre, fire uker før om at hun nå kan ta ferie. En av grunnene til at hun syntes det var bedre å jobbe i en privat helseinstitusjon, var at da fikk hun beskjed mange måneder før, sånn at hun kunne planlegge med familien sin. Dette er hverdagen til mange helsepersonell i offentlig sektor. Jeg tror i hvert fall ikke det er med og bidra, og da skjønner jeg at folk velger å jobbe i det private. Da bør man kanskje heller være mye mer opp-tatt av å sørge for å styrke og forbedre ledelsen (presidenten klubber) og hvordan de ansatte har det.

Statsråd Jan Christian Vestre [17:58:11]: Det viktigste er være en god arbeidsgiver i det offentlige. Det handler om å ha riktig grunnbemanning, det handler om å ta bort tidstyver, det handler om å få til bedre oppgavedeling, og det handler om å gi helsepersonell mer faglig frihet, større autonomi, mer tillit, færre rapporteringskrav og flere utviklingsmuligheter. Det handler om at det er spennende karriereveier, at man kan forske, at man kan utvikles, at man har faglige muligheter også til hele tiden å lære nye ting, og at det offentlige er en utrolig spennende smeltedigel der en får inn alle mulige ulike pasienter med helt forskjellige utfordringer. Alt dette gjør det offentlige til en attraktiv arbeidsgiver. Men igjen, det er altså ingen som har foreslått å legge begrensninger på hvor helsepersonellet få lov til å jobbe. Det det er snakk om, er å kunne innføre en godkjenningsordning basert på kvalitet. Det er de private

aktørene veldig positive til. Og så må vi også ha en beredskapshjemmel hvis det blir så stor mangel på helsepersonell at vi ikke kan opprettholde 24-7-akuttberedskapen, slik at vi kan agere for å sikre befolkningen vår en forsvarlig helsetjeneste.

Presidenten [17:59:17]: Presidenten vil bemerke at hun tror det også er et godt helsepolitisk råd å stoppe i tide – i hvert fall når det gjelder taletida her på huset.

Marian Hussein (SV) [17:59:34]: En av de største bekymringene veldig mange både i sykehusutvalget og i andre utvalg har hatt, er at veksten i private helseforsikringer og veksten i det kommersielle faktisk truer den offentlige helsetjenesten vår og på sikt kan føre til et todelt helsevesen, og at det er behov for å gjøre tiltak. Så lytter jeg jo til partiet Høyre, som mener at de er så uenig med Arbeiderpartiet. De synes det er vanskelig å forstå hvorfor Arbeiderpartiet er for dette. Forstår statsråden at dette er et viktig skritt for å sikre beredskap, som han var inne på, men også for å sikre en ventil mot et mer todelt helsevesen når vi ser de utfordringene helsevesenet vårt står overfor?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:00:32]: Nå har jeg i et par omganger redegjort for hva som er begrunnelsen for dette lovforslaget, og jeg er for så vidt enig med både representanten og også representanten Aydar i stad, som stilte spørsmål, hvis jeg forsto det rett, om hvorfor ikke flere partier er med og støtter dette. Jeg synes ikke det er så veldig kontroversielt. Det er en ganske praktisk og pragmatisk tilnærming.

Når det gjelder veksten i helseforsikringer, er jeg enig i at det er bekymringsfullt, og der har regjeringens viktigste svar på det vært ventetidsløftet, for vi mener oppriktig at hvis folk er trygge på at de får rask og god hjelp i vår felles helsetjeneste når de trenger det, så vil etterspørselen etter slike forsikringer på sikt gå ned. Jeg er veldig glad for at ventetidsløftet virker. Nå er det over 60 000 færre som står i den såkalte helsekøen enn for ett år siden. Ventetid for ventende har gått ned med 22 dager på ett år, og ventetid for påbegynt helsehjelp har gått ned med seks dager. Fristbruddene er nesten halvert, og ventetidene vil fortsette å gå markant ned de neste månedene. Velferdsstaten skal være vår beste helseforsikring.

Presidenten [18:01:38]: Takk – det var eksemplarisk på tida.

Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Tove Elise Madland (A) [18:01:59]: Fyrst og fremst har eg berre lyst til å seia til representanten Hoksrud at

når det gjeld ferie og den typen ting, er dette regulert i lovverket. Ein har tariffavtalar, og ein har kompensasjon viss ferien blir forskuva osv., så dette er godt regulert i et velorganisert arbeidsliv.

Å vedta lover er ein viktig del av dei lovpålagde oppgåvene me har i Stortinget. Å sikra innbyggjarane våre gode og fagleg forsvarlege helsetenester er avgjerande. Denne lovproposisjonen har eit føremål, nemleg å hindra useriøse aktørar og sikra forsvarlege tenester. Innbyggjarane sin tillit til vår helseteneste er verdifull, og den må me sikra og ta vare på.

Fagfolka våre: Utan fagfolka, inga helseteneste. Me skulle hatt fleire av dei. Dei må me behalda, rekruttera og utdanna. Mangel på kvalifisert helsepersonell er den største utfordringa me står overfor. Helsepersonellkommisjonen sin NOU, Tid for handling, levnar ingen tvil. Den bekreftar òg det me som har jobba i helsetenesta over lang tid, har sett: Rekrutteringsutfordringane rammar ikkje lenger berre små distriktskommunar, men òg store bykommunar.

Difor er denne innstillinga om endringar i spesialisthelsetjenestelova viktig. Me må sikra oss tilstrekkeleg personell i det offentlege tilbodet, ikkje berre fordi det er offentleg, men fordi det offentlege har eit sørgeforansvar. Me kan gå fem år tilbake i tid – det kjennast som ei æve sidan, men pandemien viste oss vår sårbarheit. Me veit at det vil koma nye utfordringar. Difor meiner Arbeidarpartiet det er avgjerande at det blir stilt krav til godkjenning av bl.a. nyetableringar, for nettopp å sikra tilstrekkeleg med helsepersonell.

Dette lovforslaget me diskuterer no, handlar ikkje berre om å sikra nok helsepersonell, det handlar òg om kvalitet og pasientsikkerheit. Det er ei heilt ærleg sak å vera politisk ueinig, det ligg i politikken natur. Arbeidarpartiet ønskjer primært å bruka dei personellressursane me har, til å styrkja vår offentlege helseteneste. Denne lova sikrar oss og gjev oss ein beredskap om og når uføresette ting skjer.

For nokon vil det alltid vera ein debatt for eller imot private og offentlege helsetenester. Dette er ikkje det eine eller det andre. Me vil alltid ha private, men me må sikra oss. Me må prioritera å bruka ressursane våre på beste måte.

Erlend Svardal Bøe (H) [18:04:55]: Jeg synes det er ganske hårreisende at realiteten i forslaget fra Arbeiderparti-regjeringen er å forby nyetablering av private. Statsråden kan stå her og snakke om hvilke intensjoner en har og ikke har, men da mener jeg det også er viktig å se på hva slags historikk Arbeiderparti-regjeringen har hatt de siste fire årene når det kommer til private i helse.

Noe av det første en gjorde i regjering, var å avvikle fritt behandlingsvalg og kalle det en gledens dag, selv

om vi har sett konsekvensene av det etterpå – der et rusfelt nå er fullstendig knust, med kutt i ulike aktører og kutt i behandlingsplasser. Avkommersialiseringsutvalget ble satt ned av regjeringen for å se på hvordan en kunne fase ut private. Vi har anbudet på rehabilitering som foregår i flere helseregioner nå, der private som står for mye av det, nesten blir neglisjert, i tillegg til avviklingen av godkjenningsmodellen for fritt brukervalg. En må gjerne snakke om hvilke intensjoner en har, men historikken er i hvert fall veldig tydelig på at en ikke ønsker å ha private aktører i helse, med denne begrensningen av nyetablering og utvidelse av private ved mangel på helsepersonell.

Private aktører er viktige i helsetjenesten vår, for mange av dem bidrar til innovasjon, og mange av dem er viktige i kriseberedskapen. Det så vi ikke minst under koronapandemien. Selv om representanten Hussein fra SV ikke anerkjente det, er mange av dem faktisk også viktige premissleverandører for levering av spesialisthelsetjenester i distriktene. Når en nå prøver å bygge ned private, går det faktisk utover en del distrikt som har behov for spesialisthelsetjenester.

Det er ingen tvil om at vi har utfordringer knyttet til helsepersonell i Norge. Helsepersonellkommissjonen var veldig tydelig på at vi blir færre ansatte per pasient. Navs tall viser at mangelen på helsepersonell er den største mangelen vi har på arbeidskraft i Norge. Den mangelen på helsepersonell regjeringen her prater om, er godt dokumentert, både i helsepersonellkommissjonen og gjennom Navs behov for arbeidskraft.

Jeg tror ikke at svaret på den utfordringen vi har med helsepersonell, handler om å forby hvor folk skal få lov til å jobbe og ikke. Det vil bare bidra til at en ikke sørger for å løse de utfordringene vi har. Svaret må være å gjøre det offentlige til en mer attraktiv arbeidsgiver, enten det handler om å se på mer fleksible turnusordninger, fortere ta i bruk teknologi for å få ned belastningen eller mer oppgavedeling – som Høyre har tatt til orde for flere ganger, uten at det har skjedd mye på det.

Det er ingen tvil om at Høyre vil ha en sterk offentlig helseteneste, men det å ha private og ideelle aktører som et supplement, er viktig for helsetjenesten i seg selv, og det er også viktig for pasienter som har behov for valgfrihet, mangfold og et annet tilbud. Dette er ikke svaret, når ventetidene går opp eller en ikke får hjelp i hverdagen, og vi ser en nedbygging av rus, psykisk helse og rehabilitering. Vi trenger private aktører også i helsetjenesten. Dette forbudet kommer ikke til å hjelpe på situasjonen.

Truls Vasvik (A) [18:08:17]: Vi nærmer oss forhåpentligvis slutten, og så skjønner jeg at enkelte har behov for både å svartmale, rope høyt og tegne bilder som ikke finnes, og det får være opp til dem.

Representanten Hoksrud sa at dette ikke er bra for pasientene som vil velge. Men poenget er at når dette eventuelt skal kunne slå inn, står valget mellom å få hjelp eller ikke å få hjelp, ikke en palett av private aktører som skal være der. Det er faktisk så alvorlig at valget står mellom å få hjelp eller ikke å få hjelp. Da skal dette slå inn. Vi må forholde oss til virkeligheten.

Det å gi befolkningen vår mulighet til å forstå hva som reelt sett er sykehus og legevakt, er visstnok kommunisme. Det er nesten litt søtt.

Jeg måtte google litt, og det er interessant at for å kunne kalle et produkt for en ost, må det være basert på rene melkeråvarer. Inneholder produktet fett fra palmeolje og ikke melkefett, kan man ikke kalle det en ost. Det er altså strengere regler for hva vi kan kalle en ost, enn hva Fremskrittspartiet har lyst til å kalle et sykehus. Jeg tenker at det at vi har et regelverk som sørger for at befolkningen faktisk vet hva de oppsøker, og hva de kan forvente der, er veldig fornuftig og ikke kommunisme.

Bård Hoksrud (FrP) [18:09:52]: Heldigvis har vi noen av verdens beste oster, og jeg vil ha verdens beste helsevesen også. Det er fullt mulig. Da tror jeg mer på at å ha muligheten som helsearbeider til å kunne få lov til å velge litt, vil være veldig bra. Representanten Vasvik sier at dette bare gjelder hvis det er helt, helt krise. Denne regjeringen har altså lagt ned fritt behandlingsvalg og sørget for at pasienters mulighet til å kunne velge selv har blitt innskrenket. Det er realiteten. Vi har altså en regjering som på tross av at helsekøene vokser og vokser og vokser, har nedsatt et avkommersialiseringsutvalg og brukt millioner av kroner. Det er ganske utrolig.

Vi hørte statsråden si at man hadde brukt 350 mill. kr hos kommersielle for å få ned køene. Ja, det er peanøtter når vi vet hvilke utfordringer som er, og hvor mange pasienter som står i kø. Statsråden driver nå rovdrift på helsepersonell i offentlig helsevesen. Det er riktignok helseforetakene som gjør det, men fordi man nå skal få ned køene fram til valget, er det altså beintøft der ute, og vi får meldinger fra helsepersonell i det offentlige helsevesenet som er veldig bekymret.

Jeg synes jo det er spesielt når den samme legen som på et offentlig sykehus opererer to og en halv til tre hof-ter i løpet av uken – det er litt rart å operere to og en halv til tre, men det betyr vel at man fordeler utover – på et privat sykehus klarer å operere fire til seks pasienter hver eneste dag. Det betyr at det er ganske mange pasienter. Hvis man skal bruke denne loven for å gjøre det vanskelig for private, betyr det at det kommer til å være mange flere som må stå i kø, fordi det tar lengre tid å få gjort de samme typer operasjoner på det ene sykehuset enn det gjør på det andre sykehuset. Det synes i hvert fall vi er litt synd. Vi synes det er bra at man har noe å velge i.

Private må være mer innovative, de må tenke nytt, de må være mer frampå. Så mener jeg det skjer masse bra i offentlig helsevesen også, men de har ofte ikke de samme mulighetene. De private må gjøre det for faktisk å levere. De må også levere til en lavere pris fordi staten er beinharde forhandlere. Det ser vi nå på anbudet som er ute i Helse sør-øst. Nå så jeg at det ble avlyst. Det er også spesielt: at man avlyser hele anbudet på rus og psykiatri i Helse sør-øst. Man skulle tro at en så stor virksomhet hadde klart å få det til på en god måte.

Statsråd Jan Christian Vestre [18:12:59]: Jeg skjønner at det gjør litt vondt for Høyre og Fremskrittspartiet at våre felles sykehus kjøper mer private helsetjenester nå enn de noen gang gjorde da Høyre og Fremskrittspartiet satt i regjering, også når vi tar hensyn til prisveksten. Men forskjellen mellom oss og Høyre og Fremskrittspartiet er at for oss er det ikke et mål at det tallet skal være så høyt som mulig. Det tallet skal være på et riktig nivå. Det offentlige må ha hovedansvaret for å sikre 24-7 akuttberedskap, utdanne helsepersonell og behandle alle alvorlig syke og akutt syke. De offentlige sykehusene kan ikke velge pasientene sine. De offentlige sykehusene kan ikke stenge kl. 16 og i helgene og si at nå går vi hjem. De offentlige sykehusene kan ikke velge å ikke ha sengeplaser og kun satse på dagbehandling, selv om det også er veldig positivt. Det offentlige må ta hensyn til alle pasientene. Det er derfor den offentlige helsetjenesten må være grunnmuren – og så har vi da et pragmatisk syn på samarbeid med de private.

Årsaken til at regjeringen fjernet fritt behandlingsvalg, var at den ordningen ikke fungerte etter hensikten. Solberg-regjeringens egen evaluering viste at fritt behandlingsvalg ikke reduserte ventetidene, at bruken økte med 500 pst. samtidig som ventetidene i helsetjenesten gikk opp.

Arbeiderpartiet er ikke imot å velge. Det var vi som innførte fritt sykehusvalg i sin tid, som vi fortsatt har, som innebærer at pasienter med rett til helsehjelp kan velge mellom offentlige sykehus og private sykehus som har avtale med det offentlige. Det er en grunnleggende valgmulighet som vi er for, vi innførte den, og vi kommer til å beholde den.

Så hører jeg det blir sagt at ventetidene går opp, og representanten Hoksrud sa at helsekøene fortsetter å vokse og vokse og vokse. Men fakta er jo det motsatte: Helsekøene er nå redusert med over 65 000 på ett år. Det er 40 000 færre i helsekø nå enn da Erna Solberg forlot regjeringslokalene. Ventetid for ventende har gått ned med 22 dager på ett år, ventetid for påbegynt helsehjelp har gått ned med 6 dager. Fristbruddene er nesten halvert, og alle underliggende tall fra helseregionene viser at ventetidene kommer til å fortsette å falle markant

de neste månedene. Det er beviset på at ventetidsløftet virker – et partnerskap der fagforeningene er med, arbeidsgiverorganisasjonene er med, offentlige sykehus bidrar, ideelle sykehus bidrar og private sykehus bidrar. Det er fordi vi er opptatt av at resultatene skal nås, og vi må ta i bruk de ressursene vi har, for å få det til.

Jeg tror, for å være helt ærlig, at disse skremmebildene om hva som er regjeringens syn på offentlig-privat samarbeid, rett og slett ikke biter på, for det er veldig enkelt å ettergå dem og motbevise dem med fakta på bakken.

Kjersti Toppe (Sp) [18:16:16]: Som venta er det litt temperatur i denne debatten, men når Høgre omtaler dette forslaget som galskap, tenkjer eg at ein må gå inn og sjå på realitetane. Er det galskap å få ein definisjon på kva som er sjukehus i Noreg? Er det galskap å få ein definisjon på kva som er legevakt? Det skulle jo vore på plass for lenge sidan av omsyn til kvalitet og pasientsikkerheit.

Så må eg ta fram ein merknad i innstillinga frå Høgre og Framstegspartiet, som seier litt om korleis dei ser på dette på med det offentlege helsevesenet og korleis ein skal ta vare på dei tilsette. Dei skriv at dei «er bekymret for arbeidssituasjonen til helsepersonell i det offentlige dersom det offentlige ikke trenger å kjempe for å beholde sine ansatte». Det synest eg er ei så utruleg setning. Kan dei verkeleg meina at det er veldig bra at det vert ei knappheit på helsepersonell til offentlege, for elles vert det vanskeleg å vera helsepersonell i det offentlege? Det synest eg er vanskeleg å forstå.

Det er òg ein ting til i innstillinga som eg vil ta opp, og det er at etablering og utbygging av sjukehus òg tidlegare har vore regulert gjennom ei forskrift som stilte krav. Det skulle søkjast godkjenning ved nyetablering, utviding, endring og så vidare. Dette er jo heller ikkje noko revolusjonerande nytt, og det betyr ikkje at vi skal forby private tilbydarar, som det vert sagt gjentatte gonger her, eller at det er ei dramatisk endring og ein venstresving og alt mogleg. Dette handlar om at vi tar ansvar for den offentlege tenesta i Noreg, ansvar for beredskap, og sikrar at pasientar faktisk kan få ei teneste i ein situasjon der det kanskje ikkje er eit alternativt tilbod.

Debatten bør takast litt ned. Ein kan vera ueinig om kor mykje bruk av private ein skal ha, men dette forslaget er etter mi vurdering veldig klokt og veldig nødvendig, og eg trur at når det har gått nokre år, kjem alle til å vera veldig glade for at det vart gjort eit sånt vedtak i Stortinget.

Erlend Svardal Bøe (H) [18:19:01]: Jeg vil bare først begynne med at jeg ikke brukte ordet galskap. Jeg brukte ordet hårreisende, og iallfall for meg er det en forskjell.

Når det er krav om godkjenning der en skal begrense nyetablering eller utvidelse av private i mangel på helsepersonell, er det noe vi etterlyser. Hva er mangel på helsepersonell? Når helsepersonellkommisjonen er tydelig på at det vil bli færre ansatte per pasient, er det da mangel på helsepersonell nå? Når Nav er ute og sier at den største mangelen på arbeidskraft i Norge er innen helsepersonell, er det da mangel på helsepersonell nå? Jeg synes faktisk en kan gjøre en tydeligere avgrensning på når det er mangel på helsepersonell, for jeg tror veldig mange opplever at det er mangel på helsepersonell allerede i dag. Og det er jo det som er poenget vårt. Det som Stortinget og flertallet kommer til å vedta, griper jo egentlig inn allerede nå hvis det er mangel på helsepersonell. Hvis en ikke mener at det er mangel på helsepersonell, tror jeg at vi har en utfordring. Å avklare den balansen med når det er mangel, synes jeg en skal gjøre.

Jeg synes det er litt lettvtint. Istedenfor å se på hva vi skal gjøre for å gjøre det offentlige til en attraktiv arbeidsgiver, og faktisk å se på hva som er utfordringene med at noen kanskje har lyst til å jobbe i det private eller ideelle og ikke i det offentlige, hopper en bare glatt over det – uten å se på hvordan vi får mer fleksible turnusordninger, og hvordan vi får fart på oppgavedelingen, som vi har snakket veldig mye om i salen her uten at det har skjedd så veldig mye. Høyre og Fremskrittspartiet har iallfall hatt en del forslag til hvordan vi kan gjøre det. Jeg mener diskusjonen må være hva vi skal gjøre for å gjøre den offentlige helsetjenesten til en mer attraktiv arbeidsgiver. Det private og ideelle ville være et godt supplement til det, ikke bare for helsetjenestene i seg selv, men også for de pasientene som har behov for det.

Statsråden snakket også veldig mye om at en ikke skal prøve å gjøre en konkurranse av hvem som kjøpte mer privat eller ikke. Det er jo akkurat det statsråden gjør når en gang på gang på gang sier det. Sannheten er jo bl.a. at veldig mye av det vi kjøper av private og ideelle i dag, er – og det vet statsråden godt selv – faste avtaler som har vært der ganske lenge. Vi hadde f.eks. fritt behandlingsvalg, og det ble avvirket. Det var flere hundre millioner som forsvant da fritt behandlingsvalg-ordningen ble fjernet. Vi la også inn i vårt alternative statsbudsjett 1,3 mrd. kr mer, f.eks., til kjøp av ledig privat kapasitet og sykehusøkonomi. Det hjelper ikke å gjøre sånn som statsråden gjør nå, bare å kartlegge kjøp av privat kapasitet. En må faktisk også kjøpe det til det beste for pasientene.

Vi kunne godt ta en lengre diskusjon her. Nå begynner vi å spore litt av, men at ventetidene har gått opp med denne regjeringen, er det ingen tvil om. Og det å stå her og snakke om ventetidsløftet, som på mange måter er et skippertaksløft for pasientene, men også for ansat-

te som nå sliter seg ut i helsetjenesten, er iallfall ikke en bærekraftig måte å holde ventetidene nede på framover.

Bård Hoksrud (FrP) [18:22:20]: Jeg klarer ikke å dy meg når statsråden var så stolt av at han hadde fått ned ventetidene lite grann. Det skulle jammen blott mankere når man har brukt over 5 mrd. kr, og det er bra, men det han ikke prater om, er at avslagene rundt omkring i helsevesenet fyker i været. Det er altså pasienter som ikke kommer til en eneste konsultasjon på sykehuset, til tross for at fastlegen eller spesialist har henvist til sykehusene. Det synes jeg kanskje er rart.

På mandag var jeg og møtte en pasient. Det mange pasienter nå opplever, er at de får første konsultasjon, og da er man ute av ventelistene, men de blir bare plassert i en ny kø. Det var det hun fikk beskjed om. Hun fikk en telefon fra legen, som sa: Du skal ha operasjon, men vi vet ikke helt når du får den. Da er man jo ute av ventelisten, men man er fortsatt i kø for å få behandlingen sin, og det er en kjempeutfordring.

Presidenten [18:23:14]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16.

Sak nr. 17 [18:23:23]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i tobakksskadeloven, strålevernloven og atomenergiloven (utvidelse av røykeforbudene og forbud mot grensekryssende fjernsalg) (Innst. 398 L (2024–2025), jf. Prop. 116 L (2024–2025))

Presidenten [18:23:43]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, vil også få en taletid på inntil 3 minutter.

Bård Hoksrud (FrP) [18:24:13] (ordfører for saken): Det kunne vært morsomt å starte med en morsomhet, men jeg skal la det være.

Regjeringen har lagt fram forslag til endringer i tobakksskadeloven, og regjeringen mener at forslaget følger opp den nasjonale tobakksstrategien i folkehelsemeldingen om nasjonal strategi for utjevning av sosiale forskjeller. Forslaget legger opp til å utvide røykeforbudet til å gjelde utendørs idrettsområder, lekeplasser og i private kjøretøy med barn, samt til et forbud mot grensekryssende fjernsalg av tobakks- og nikotinprodukter. I tillegg foreslås enkelte språklige og tekniske endringer samt

justeringer i sanksjonsreglene i tilknytning til strålevernloven og atom- og energiloven.

Jeg vil takke komiteen for samarbeidet med saken, og jeg regner med at de forskjellige partiene kommer til å eventuelt redegjøre for sitt syn. Derfor tar jeg for meg Fremskrittspartiets standpunkt i saken.

Fremskrittspartiet er helt enig i at folk ikke bør røyke på lekeplasser, på idrettsarenaer og i private kjøretøy når man har barn med i bilen, men det er jo noe som i veldig stor grad er bredt sosialt forankret i befolkningen. Derfor er Fremskrittspartiet i utgangspunktet kritisk til en del partiers ønske om og tro på at alt blir bra, bare man forbyr det. Sånn er det ikke. Jeg mener vi ikke trenger nye forbud og påbud. I Fremskrittspartiet er vi veldig klare på at vi ikke ønsker å støtte et forbud mot fjernsalg av tobakksvarer heller, fordi dette vil være konkurransevridende. Derfor fremmer Fremskrittspartiet sammen med Høyre et forslag om akkurat det.

Fremskrittspartiet mener også at forslaget om å forby grensekryssende fjernsalg av tobakksvarer og e-sigaretter er lite treffsikkert. Ulovlige produkter er allerede forbudt, og dette forbudet vil derfor ha svært liten eller ingen effekt. Fremskrittspartiet mener det er viktig å slutte med motarbeidelsen av produkter som er dokumentert mindre skadelige alternativer til tradisjonell røyking. Vi viser derfor til at røykfrie produkter som e-sigaretter og nikotinposer / tobakksfri snus er vesentlig mindre skadelige enn sigaretter, og at mange røykere bruker disse for å slutte. Derfor fremmer vi også forslag om akkurat det.

I 2016, da grunnlaget for dobbel aldersverifisering ble skrevet, fantes det ikke pakkebokser, og BankID var i liten grad benyttet av personer for å identifisere seg i nettbutikker og ved utlevering. I dag, ni år senere, har verden blitt mye mer teknologisk og automatisert, og det er fullt mulig å verifisere at det er korrekt person og alder uten at det er et menneske som gjør det. Jeg håper derfor at partiene som sier at de er opptatt av å ta i bruk ny teknologi, viser det ved å stemme for Fremskrittspartiets forslag om å be regjeringen åpne opp for digital aldersverifisering for fjernsalg av nikotinprodukter. Det er det ingen problemer med. Det fungerer veldig, veldig bra i vårt naboland, og det er ingen grunn til at det ikke skal kunne fungere veldig, veldig bra i Norge også.

Jeg vil ta opp forslagene i saken.

Presidenten [18:26:51]: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp de forslagene han refererte til.

Even A. Røed (A) [18:27:04]: I dag tar vi viktige grep for at den skal fortsette, den utviklingen vi har sett i Norge over mange år, og det er at tobakksbruken går ned, i hvert fall bruken av tobakksrøyk. Vi vet at det gjør stor skade på helsen vår, og hvor viktig det er at vi

tar grep som gjør at tobakksbruken fortsetter å gå ned. Når vi nå går et steg videre og innfører røykeforbud på utendørs idrettsområder, på lekeplasser og i private biler med barn til stede, gjør vi det for at flere skal ha frihet fra tobakksrøyk. Å skåne barn og unge for tobakksrøyk er ikke overformynderi, det er å la barn og unge slippe noe som er helseskadelig, og noe som i de fleste tilfeller er ubehagelig og lite ønskelig. Ingen barn i Norge bør bli utsatt for tobakksrøyk, fordi de i mange tilfeller ikke vil kunne velge det selv, og fordi det vil kunne gå ut over helsen deres på både kort og lang sikt. Det bør være veldig lite kontroversielt å sørge for at lekeplasser og idrettsområder blir røykfrie. For mange er dette allerede en selvfølge, men det er viktig at vi følger det opp og sikrer at alle barn faktisk opplever at de kan leke og bedrive idrett uten å bli utsatt for tobakksrøyk.

Selv med denne lovendringen vil det for mange av dem som røyker, være nok av steder der man har muligheten til å ta seg en røyk, uten at det går ut over barn og unge. Men det er vanskelig å gå med på et premiss der en persons frihet til å ta seg en røyk skal frata et barn friheten til ikke å bli utsatt for passiv røyking. For oss i Arbeiderpartiet er det valget veldig enkelt.

Vi tar også grep knyttet til grensekryssende fjernsalg av tobakksvarer og e-sigaretter. Det vil fortsatt være mulig å handle tobakksvarer via norske aktører som f.eks. Oda. Selv om enkelte merknader i saken skulle tilsi at man ikke hadde muligheten til det, vil man ha det også i fortsettelsen. Dette forbudet sikrer at norsk tobakkspolitikk blir førende for omsetning av tobakk i Norge. Det gjør at utenlandske aktører ikke kan bedrive salg grensekryssende og med det potensielt drive aggressiv markedsføring overfor norske forbrukere via sosiale medier. Skal vi sikre oss at tobakkspolitikken fungerer, må vi faktisk modernisere oss når behovet er der. Da må vi justere lovverket slik at reklameforbudet reelt sett består.

Det er viktig at vi har en tobakkspolitikk som bidrar til at færre bruker tobakk i Norge. Det er spesielt viktig å verne barn og unge, og derfor er det bra at vi nå får styrket lovverket på flere områder. Det vil gagne mange i framtiden.

Erlend Svardal Bøe (H) [18:29:51]: Vi kan ikke bare krangle i denne salen; vi må jo være litt enige om en del saker også. Høyre mener det er viktig å fortsette arbeidet med å redusere tobakksbruken i Norge, og at arbeidet med å forebygge bruk av tobakk i befolkningen må videreføres og styrkes. Derfor støtter vi i Høyre utvidelsene av røykeforbudene til bl.a. utendørs idrettsområder og lekeplasser, noe som jo var et forslag som ble sendt på høring av Solberg-regjeringen i 2021. Høyre mener det er viktig å bidra til at vi får det mest mulig røykfritt i offentlige områder.

Jeg må si at jeg stusser litt over bl.a. partiet SV, som i denne saken ikke støtter f.eks. å ha et røykeforbud på lekeplasser. Er det noen vi må hindre at blir rekruttert til tobakksbruk, så er det virkelig barn og unge, og da trenger vi å sørge for at disse utvidelsene av røykeforbudene kommer på plass.

Da Stortinget i 2023 behandlet folkehelsemeldingen, gikk regjeringen inn for å forby fjernsalg av tobakksvarer. Det gikk Høyre imot den gangen, med bakgrunn i at vi har innført en registerordning for fjernsalg i Norge, som EUs tobakksdirektiv krever, og at forbud mot fjernsalg ville være konkurransevridende til fordel for etablerte dagligvareaktører med fysiske butikker framfor nye dagligvareaktører som selger varene gjennom apper og nettsider som leveres direkte til kundene.

Nå registrerer jeg at regjeringen har gått tilbake på og snudd i det spørsmålet og argumenterer på samme måte som Høyre gjør i det spørsmålet, og det er jeg glad for. Men regjeringen foreslår heller å forby grensekryssende fjernsalg. Det er et forslag som Høyre ikke kommer til å støtte. Vi mener at lovlige varer må kunne kjøpes innenlands og utenlands, og vi har en registerordning som fungerer. Vi støtter forslaget om å presisere bl.a. forbud mot innførsel for mindreårige, for det synes vi er en viktig presisering, men utgangspunktet for oss er hvilke varer som er lovlige og ikke lovlige.

Jeg er veldig glad for at vi i dag går inn for å utvide røykeforbudene og tar opp innsatsen for å sørge for å redusere tobakksbruken i samfunnet vårt, og at vi er enige om det.

Siv Mossleth (Sp) [18:32:43]: Senterpartiet støtter at det ikke skal røykes utendørs på idrettsområder og lekeplasser og i private biler med barn til stede. Dette er forhåpentligvis allerede praksis, men nå kommer det et tydelig lovfestet vern.

Senterpartiet støtter også et forbud mot grensekryssende fjernsalg av tobakksvarer, e-sigaretter og oppfyllingsbeholdere og et godkjenningssystem for nye tobakks- og nikotinprodukter. Senterpartiet er med på komiteens tilråding, og vi ønsker å tydeliggjøre og modernisere lovverket.

Senterpartiet vil jobbe for tiltak som forebygger at ungdom begynner å bruke ulike tobakksprodukter. Vi mener at mindre bruk av tobakk vil bidra til at flere lever et lengre og sunnere liv, og Senterpartiet vil tilby gratis legemidler til røykeslutt. Senterpartiet mener også at det er viktig å sikre økt informasjon om skadevirkninger av tobakksbruk under svangerskap.

Det har kommet mange høringsinnspill i denne saken, og jeg merket meg spesielt Kreftforeningens høringsinnspill, som var veldig tydelig på at mindre tobakk gir bedre helse.

Marian Hussein (SV) [18:34:34]: Vi i SV støtter målet om å redusere røyking i vårt samfunn. Det hadde vært bra om vi hadde fått et lovforslag fra regjeringen som hadde tatt tak i en av de største utfordringene som er i dag, og det er at mange unge mennesker har begynt å røyke. Det er ikke de unge som er på lekeplasser eller idrettsarenaer, men unge tidlig i 20-årene og også videregående skoleelever som vaper i disse dager. Men det er jo ikke det vi har fått på bordet; vi har fått et lovforslag som er resirkulert fra da Bent Høie var minister.

I dag har allerede norske barn rett på et røykfritt miljø, i tobakksskadeloven. Og når vi skal innføre nye påbud og forbud i denne salen, da må det være fordi det er reelle utfordringer. Jeg må være ærlig og innrømme at jeg til nå ikke har sett barn bli nesten kvalt av mye røyk rundt omkring på norske lekeplasser. Det er faktisk veldig få jeg har snakket med om dette, som forteller at de har sett veldig mange foreldre som røyker mens de ser på poden spille fotball, eller som røyker rett utenfor en håndballhall rundt omkring i Norge. Spørsmålet er: Løser vi reelle utfordringer, eller driver vi med en eller annen form for moralisme overfor de få røykerne som er rundt omkring? Samtidig er det veldig mange Høyre-styrte kommuner nå som begynner å åpne for skjenking under idrettsarrangementer. Da er spørsmålet: Hvilket folkehelseiltak er det vi skal gjøre, med slike forbud?

Det som har vært inngangen vår – og det er veldig få her som jeg klarer å se har noen prinsipielle innganger – er at vi skal regulere markedet. Nå ser vi at det er ganske mange barn og unge som utsettes for massiv reklame rundt omkring i sosiale medier for det som kalles vaping. Det er et økende problem.

Vi mener det er riktig å støtte forslaget fra regjeringen om å forby grensekryssende fjernsalg. Men samtidig er det lurt og viktig når Stortinget skal vedta nye lover, at vi skal løse faktiske utfordringer, og når det gjelder dette lovforslaget om å forby røyking på lekeplasser, er det ikke et folkekrav der ute om at vi er nødt til å stoppe disse voksne som røyker på lekeplasser.

Statsråd Jan Christian Vestre [18:37:49]: Med dette lovforslaget følger regjeringen opp den nasjonale tobakksstrategien. Nærmere bestemt ønsker vi å beskytte barn og unge mot passiv røyking og redusere tilgangen til tobakksvarer og e-sigaretter for mindreårige.

Jeg er glad for at flertallet i komiteen støtter forslagene om å utvide røykeforbudet til utendørs lekeplasser og idrettsområder samt i biler hvor barn er passasjer. Røyking i bil er særlig helseskadelig for barn, og det forundrer meg derfor litt at SV og Pasientfokus betegner forslaget som «overformynderi». Det er altså 120 000 unger som utsettes for passiv røyking. Det har ganske store helsekonsekvenser. Dette forslaget fikk stor støtte

i høringen, og både Folkehelseinstituttet og Kreftforeningen trakk fram at det er stor støtte i befolkningen for et slikt forbud, også blant røykerne selv. Folkehelseinstituttet har pekt på at røykeforbud som dette kan være effektive for å redusere barns eksponering for tobakksrøyk og for å motvirke sosiale helseforskjeller.

Når det gjelder forslaget om et forbud mot grensekryssende fjernsalg av tobakksvarer og e-sigaretter, har regjeringen landet på en mellomløsning for å ivareta ulike hensyn. Vi foreslo opprinnelig et totalforbud mot fjernsalg, både grensekryssende og innenlands. Det kom imidlertid høringsinnspill om at et slikt totalforbud kunne få negative konsekvenser for forbrukere i distriktene, for personer med funksjonsnedsettelse og for nettbutikker i Norge som forsøker å utfordre den tradisjonelle dagligvarebransjen. Derfor har vi i pragmatisms navn lyttet til disse innspillene, og vi foreslår likevel ikke et forbud mot innenlands fjernsalg.

Jeg registrerer at Høyre og Fremskrittspartiet likevel ikke støtter forslaget. Det respekterer jeg, selvfølgelig, men jeg har lyst til å minne om at denne mellomløsningen som regjeringen landet på, også ble trukket fram som en ønsket løsning fra store deler av bransjen.

For denne regjeringen er det ikke akseptabelt at barn utsettes for svært helseskadelig tobakksrøyk inne i en bil, eller at mindreårige kan bestille tobakksvarer og e-sigaretter på nett og motta dem rett hjem i postkassa. Vi kommer til å fortsette arbeidet for å oppnå en tobakks- og nikotinfri generasjon, og lovforslagene som skal behandles av Stortinget nå, er et viktig skritt på veien mot dette målet.

Presidenten [18:40:27]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Svardal Bøe (H) [18:40:43]: Jeg er veldig glad for at Høyre og regjeringen er enige om å utvide røykeforbudene, og det å neglisjere at 100 000 barn er utsatt for passiv røyking på lekeplasser synes jeg er veldig spesielt.

Det jeg har lyst til å spørre statsråden om, er at da Høyre satt i regjering, satte vi i gang et prøveprosjekt i Vestre Viken, bl.a. om muligheten for å få gratis medikament for å slutte å røyke. Det var et prosjekt som strakk seg fra 2020 til 2023, og som nå er avsluttet. Når vi nå ser en økning i f.eks. av-og-til-røykere blant unge, er det en bekymringsfull utvikling framover. Og da mener vi i Høyre at en trenger å ha et nasjonalt røykesluttprogram, at en tar det prøveprosjektet som har vært, og gjør det nasjonalt. Jeg må si at jeg er litt kritisk til at regjeringen ikke har kommet i gang med det nasjonale røykesluttprogrammet, til tross for at det er to år siden det prøveprosjektet ble avsluttet. Spørsmålet er: Når vil vi kunne få et nasjonalt røykesluttprogram, og vil det følges opp med konkrete midler?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:41:46]: Takk for spørsmålet. Jeg er også veldig glad for at vi kan samarbeide om dette. Det prosjektet i Vestre Viken var enestående bra, og regjeringen varslet i folkehelsemeldingen for en ganske god stund siden at vi kommer til å innføre et nasjonalt røykesluttprogram, og det er bl.a. inspirert av nettopp prosjektet i Vestre Viken.

Dette er også et budsjettspørsmål. Litt avhengig av hvordan man skal organisere det, så har det en kostnadsramme, og det må vi komme tilbake til i de årlige statsbudsjettene. Men det er en prioritering, og vi har sagt at vi vil etablere det, og vi kommer til å foreslå å etablere det.

Erlend Svardal Bøe (H) [18:42:25]: Da håper jeg at det kommer raskt på plass, for det tror jeg det er behov for når en som sagt ser økningen i av-og-til-røykere og den utviklingen som er der.

Høyre er uenig i forslaget om grensekryssende fjernsalg. Det handler rett og slett om at vi er for at en skal kunne ha kjøp og salg av lovlig produkt, men vi støtter som sagt at en skal presisere det som går på mindreårige.

Oppfølgingsspørsmålet mitt gjelder det at vi nå har en registerordning. Det er jo ikke slik at tobakksdirektivet sier at du må forby grensekryssende fjernsalg hvis du har en registerordning. Hvis du har en registerordning, så kan du fint ha det. Så spørsmålet mitt er: Hva er grunnen til at regjeringen velger å både ha en registerordning og forby grensekryssende fjernsalg, som i utgangspunktet er av lovlig varer?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:43:16]: Det handler jo om å begrense omsetningen og bidra til mindre tilgjengelighet. Det var også utgangspunktet for at vi opprinnelig foreslo å fjerne alt fjernsalg. Men så kom det noen saklige innvendinger i høringsprosessen, som jeg redegjorde for fra Stortingets talerstol. Det er grunnen til at vi landet på denne mellomløsningen. For å være helt ærlig var den mellomløsningen også et forslag som ble skissert – og også foreslått – parallelt fra noen av de norske aktørene, noe vi hadde sans for og mener er riktig. Vi kunne selvfølgelig valgt å ikke gå videre med noe av dette forslaget og sagt at det også var greit med fjernsalg fra utlandet, men da ville en altså gjort tobakk mer tilgjengelig, og det ønsker ikke regjeringen å gjøre.

Bård Hoksrud (FrP) [18:44:24]: I dag benyttes digital alderskontroll via BankID på kjøpstidspunktet. Ved innføring av dobbel aldersverifisering må utleverer eller butikkansatte, slik forslaget står i dag, be kunden vise gyldig legitimasjon ved utlevering. Men tar vi i bruk dagens pakkeboksteknologi, levert av bl.a. Post-Nord, Instabox og Posten, kan utlevering kontrollert

skje med BankID før pakkeboksen åpnes. Alle kunder må derfor gjennom verifisering to ganger før varene blir levert ut. Dette ble for øvrig rullet ut i Sverige i fjor, og det fungerer veldig godt. Tenker statsråden at utlevering via pakkeboks med BankID kan godkjennes som personlig utlevering, når man har fått ny teknologi, som er noe helt annet enn det var da denne loven ble laget?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:45:15]: Ja, i utgangspunktet tenker jeg det, men jeg har lyst til å presisere at det allerede er vedtatt en registreringsordning for innenlands fjernsalg hvor det er krav om digital aldersverifisering på kjøpstidspunktet. Dette er et krav som stammer fra EUs tobakksdirektiv. Så har Norge i tillegg et krav om alderskontroll ved utlevering, og det er jo for å sikre at produktene ikke sendes rett i postkassen til mindreårige. Helsedepartementet har allerede bedt Helsedirektoratet om å utrede hvordan ubetjent salg av tobakksvarer mv. kan tillates innenfor trygge rammer, og da vil også Helsedirektoratet se på reguleringen for innenlands nettsalg og selvfølgelig også vurdere det i lys av den teknologiske utviklingen.

Presidenten [18:45:57]: Replikskordskiftet er over. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 17.

Sak nr. 18 [18:46:04]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i matloven (hjemmel for overtredelsesgebyr ved brudd på forskrift) (Innst. 397 L (2024–2025), jf. Prop. 125 L (2024–2025))

Presidenten [18:46:19]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kjersti Toppe (Sp) [18:46:51] (ordfører for saka): Det er langt på dag, og vi har debattert mange saker, men dette er ei veldig gledeleg sak for barn i Noreg og helsa deira.

Stortingsfleirtalet følger opp vedtaket frå folkehelsemeldinga om å innføre eit forbod mot marknadsføring av usunn mat og drikke retta mot barn under 18 år, og regjeringa har fått vedtatt ei forskrift som skal erstatta sjølvreguleringsordninga, som dessverre ikkje har fått den verknaden som ein hadde forventa.

I denne saka vert det føreslått å ta inn ei ny bestemming i matlova, ein ny heimel for lovbrotsgebyr ved brot på forskrifta. Forskrifta, som gjeld forbod mot marknadsføring av visse næringsmiddel som er retta særskilt mot barn, er som sagt allereie stadfesta. Departementet føreslår å innføra lovbrotsgebyr som skal brukast der dei etablerte reaksjonsmidla i matlova ikkje er rekna som tilstrekkelege, og difor ikkje kan ha nødvendig preventiv effekt, som er nødvendig for å sikra at lovverket vert etterlevd. Det vert òg føreslått forskriftsheimlar for utmåling og betaling av gebyret.

Tilrådinga frå komiteen om å støtta denne endringa i matlova vert fremja av Arbeidarpartiet, Senterpartiet, SV, Raudt, Kristeleg Folkeparti og Pasientfokus. Tilrådinga om ei evaluering etter to år vert fremja av ein samla komité. Tilrådinga om utsett iverksetjing til 1. januar 2027 vert fremja av Arbeidarpartiet, Senterpartiet, SV, Raudt og Pasientfokus.

Barn er ei sårbar forbrukargruppe. Barn fortel sjølv at dei mottar masse reklame, meir enn det dei sjølv ønskjer. Barn har allereie eit særskilt vern i marknadsføringslova, ut frå at vi veit at reklame verkar sterkt på barn. Barn er naturleg godtruande, som det faktisk står i lova, noko som er heilt sant, og dei manglar erfaring. Difor er eg glad for prinsippet om at vi faktisk bryr oss om at barn skal ha eit særskilt vern mot marknadsføring – og særskilt mot marknadsføring som er særleg retta mot barn.

I denne saka handlar det om marknadsføring av usunn mat og drikke. Forskrifta regulerer det. No er det lovbrotsgebyr som Stortinget er invitert til å gi tilslutning til, og det gir vi tilslutning til i dag. Når vi får ei utsett iverksetjing, får òg næringslivet rom til å tilpassa seg regelverket, og rettleiaren vil vera utarbeidd og tatt i bruk. Det meiner eg er ei god ordning.

Truls Vasvik (A) [18:50:16]: Jeg er oppriktig glad for at Stortingets vedtak om markedsføringsforbud for usunn mat og drikke særlig rettet mot barn og unge under 18 år er fulgt opp og allerede fastsatt i forskrift. Dette er viktig i et fagområde, innenfor vårt felt, som vi ofte prater om i denne salen, uten at vi nødvendigvis har så gode svar, nemlig hvordan vi skal sikre bedre folkehelse. Her har vi et av de svarene vi så ofte etterlyser.

Det har ikke manglet på engasjement i denne saken, verken når det gjelder selve forskriften som nå er innført, eller den saken vi behandler i dag, nemlig hjemmel for overtredelsesgebyr hvis man bryter forskriften. Påstander har nærmest haglet, noen mer rettmessige enn andre.

Arbeiderpartiet er tilfreds med at departementet har tatt dette på alvor og justert forskriften på en måte som sikrer klarhet, for det er jo klart at skal dette ha den

ønskede effekten, må aktørene vite hva de skal forholde seg til. Derfor er jeg også glad for at vi ber om en evaluering etter to år fra ikrafttredelse, for å sikre at vi treffer merket.

Selve innføringen av forskriften er fyldig debattert tidligere i denne salen, med et ønsket resultat fra vår side. Det vi debatterer i dag, er konsekvensen av å bryte forskriften. Skal jeg være helt ærlig, er det en veldig interessant debatt. For meg er det åpenbart at det må få en konsekvens hvis man ikke følger lover og forskrifter. Hvis det ikke får det, kan de useriøse aktørene ture fram akkurat som de vil, mens de som følger lover og regler, i utgangspunktet kan få en konkurranseulempe. Det er ikke sånn vi i Arbeiderpartiet vil ha det.

Forskriften om markedsføringsforbud for usunn mat og drikke særlig rettet mot barn og unge under 18 år har vært etterspurt av mange, både av organisasjoner og enkeltmennesker, i stor grad foreldre. Det er rett og slett veldig få i Norge som ser på det som en menneskerett for barna våre at de skal utsettes for reklame som er usunn.

Det er bra at vi får på plass dette nå. I det lange løp kan det være et avgjørende virkemiddel for bedret folkehelse.

Erlend Svardal Bøe (H) [18:52:30]: Da Stortinget i 2023 behandlet folkehelsemeldingen, mente Høyre det var riktig å se på flere tiltak for å verne barn og unge bedre mot markedsføring av usunn mat og drikke, men vi mente at andre tiltak måtte vurderes før eventuelle forbud. Men regjeringen ville ikke det og gikk rett på forbudslinjen. I fjor høst ble det vedtatt en ganske bred hjemmel i matloven til å forby markedsføring, uten at det er godt nok utredet, og uten at jeg tror regjeringen egentlig kjenner godt nok konsekvensene og avgrensningene dette vil føre med seg.

Høyre har flere ganger problematisert at det vil være juridisk og praktisk vanskelig å gjennomføre og håndheve et sånt forbud. De som kommer til å tjene på dette, er internasjonale aktører som kan markedsføre på internasjonale plattformer som vi ikke har kontroll på, i tillegg til at en i nok en sak fjerner foreldreansvaret. Dette vil også ramme norske lokale bedrifter, og det vil gå ut over idrettslag og foreninger, som ville miste viktige inntekter, sånn at det blir økt deltakeravgift for barn og unge i idretten. Det er ikke bare en påstand jeg kommer med. En ser også veldig tydelig ut fra mange av høringsvarene som kommer, at idretten er bekymret for det.

Høyre kommer ikke til å støtte denne saken. Det er kanskje ikke så overraskende, for som forrige taler var inne på, har vi diskutert denne saken flere ganger, og det virker som at regjeringen har hatt et større behov for å vise handling enn å gjøre ting på en skikkelig måte – å se på andre tiltak før en har gått rett på forbud.

Høyre vil bidra til bedre vern mot markedsføring av usunn mat og drikke overfor barn og unge, men da burde vi ha bedre praktisering av den aldersgrensen som allerede er der i dag. Vi burde også ha bygget videre på eksisterende tiltak, f.eks. å se på om vi kunne ha gitt Matbransjens Faglige Utvalg flere virkemidler å kunne benytte seg av.

Det er veldig mye usikkerhet knyttet til dette. Det er f.eks. slik at en del produkt som i dag ligger under ordningen med nøkkelhullsmerket, produkt som er definert som sukkerfrie alternativ, også vil være forbudt å reklamere for. Det er også litt spesielt at en her har tenkt å praktisere en absolutt grense på 18 år. Det betyr at vi kan komme i den situasjonen at vi har en kriminell lavalder i Norge på 15 år, der du må i fengsel hvis du gjør et lovbrudd, du kan øvelseskjøre, du kan ta viktige utdanningsvalg, men du kan altså ikke få lov til å se på reklame for sukkerfri sjokolademelk. Jeg beklager å si det, men det er overformynderi, og det viser igjen at en her har valgt den enkleste løsningen, istedenfor å se på hvordan en kan sørge for mer sunnhet og andre, bedre virkemidler for å hindre usunn mat og drikke.

Høyre støtter ikke denne saken, på samme måte som vi ikke støttet det som var til behandling i høst.

Bård Hoksrud (FrP) [18:55:53]: Vi er alle enige om og ønsker at barn skal ha gode vaner og god helse, men spørsmålet er jo: Skal vi virkelig møte det med et reklameforbud som er så uklart at selv jurister river seg i håret?

Fremskrittspartiet er imot denne forskriften. Vi mener den griper for vidt inn, at den er dårlig utredet, og at den åpner for vilkårlig skjønn i tolkning og håndheving. Vi snakker altså om en forskrift som i verste fall kan bety at markedsføring av produkter som leverpostei og makrell i tomat kan være ulovlig fordi de inneholder litt tilsett sukker. Dette har regjeringen forsøkt å avkrefte, men det står altså ikke tydelig i forskriften. Det burde vi kunne forvente. En representant var opptatt av ost her i stad. Det kan vel hende at noen oster heller ikke vil være godkjent å kunne fortelle om til unge under 18 år. Jeg tror kanskje en 17-åring eller en 16-åring vil være ganske provosert av at de ikke kan få lov å høre om gode oster eller annet godt pålegg.

Når vi nå i tillegg får en ny hjemmel for å illegge overtredelsesgebyr, altså bøter, uten at det er gitt klare og forutsigbare rammer for hva som faktisk er lov og ikke lov, da er vi over i det som – vil i hvert fall enkelte mene – fort kan utfordre både Grunnloven og menneskerettighetene. Vi vet at markedsføring har en kraft, spesielt overfor barn, men det er stor forskjell på å beskytte barn og innføre et uklart forbud som gjør det nærmest umulig for norske bedrifter å vite hva de har lov til og ikke.

Det er Matbransjens Faglige Utvalg, bransjens egen selvreguleringsordning, som i mange år har hatt ansvaret for å regulere dette. Det er ikke dokumentert at den ordningen har sviktet grovt. Likevel går regjeringen nå mye lenger og innfører et forbud som totalt kan få store konsekvenser for norske bedrifter. Nå kommer også sanksjonsmulighetene, og det er helt nye gebyrer – uten klare rammer, uten et tak og med vidt skjønn.

Det er ikke sånn vi bør regulere næringslivet i Norge. Vi trenger forutsigbarhet, klare rammer og et forholdsmessig lovverk, ikke flere uklare forskrifter med kraftige reaksjonsmidler og store rettssikkerhetsutfordringer. Derfor står i hvert fall Fremskrittspartiet klart og tydelig fast på vår motstand mot selve forskriften og mot forslaget om nye gebyrhjemler som ligger her. Og som sagt tror jeg dette provoserer ganske mange unge. Både 16- og 17-åringer er flinke til å ta ansvar for egne valg og handlinger, men denne regjeringen har dessverre ikke tiltro til dem.

Marian Hussein (SV) [18:59:10]: Jeg må nok si at jeg skvatt litt der jeg satt, av at foregående taler nevnte menneskerettigheter i sitt innlegg, for til vanlig er det noen gruppers menneskerettigheter Fremskrittspartiet ikke er opptatt av. Menneskerettighetene til folk med rusavhengighet er det ikke så farlig med, de skal jo straffes hardere og gjerne med bøter også, hvis jeg har lest riktig det Fremskrittspartiet har sagt den siste tiden. Da er spørsmålet: Hvor er det hjertet ligger? Er det hos disse rike bedriftseierne som nå ikke får lov til å drive med utstrakt reklame mot barn og unge?

Da vi behandlet folkehelsemeldingen i sin tid, husker jeg det var en historie som satte en støkk i meg, og som gjorde at det var et av disse forslagene vi ville jobbe for. Det var om et barn som måtte pumpes etter å ha drukket energidrikken Prime, som i den perioden gikk viralt i sosiale medier. Det er sosiale medier og ikke nødvendigvis alltid vanlige reklameskilt langs skoleveien som er den største utfordringen, og vi er fortsatt nødt til å gjøre mer for å kunne kontrollere disse aktørene. Vi i SV har foreslått flere grep Stortinget kan ta for å få kontroll over dette, enten det er TikTok eller Meta.

Vi skal fortsette å jobbe for bedre folkehelse i Norge, og vi skal fortsette å beskytte barn og unge. Vi ser en utfordring med at flere og flere barn og unge får store helseutfordringer grunnet denne typen reklame. Jeg mener dette er et godt forslag som får oss et stykke på vei. I altfor lang tid har Høyre hatt makten. De gjorde ikke noen endringer i den ordningen som var, hvor man kunne straffe dem som ikke fulgte regelverket. Det er veldig rart at man har hatt et regelverk hvor de samme aktørene som bryter reglene, også skal bestemme over hvordan regelverket skal følges.

Dette er et skritt på riktig vei mot en bedre folkehelse.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jan Christian Vestre [19:02:10]: Jeg er stolt over at regjeringen nylig har vedtatt forskrift om forbud mot markedsføring av usunn mat og drikke særlig rettet mot barn. Vi fulgte da opp et viktig anmodningsvedtak fra Stortinget, dette til tross for lobbyvirksomhet fra bransjen, der enkelte har lagt ganske mye energi i å skape forvirring rundt forskriften.

Det er viktig at overtredelser av forskriften følges opp på en effektiv måte, dette for å forebygge nye overtredelser og ivareta barna og for å sikre like konkurransevilkår i bransjen. Det skal ikke lønne seg å bryte forbudet.

Overtredelsesgebyr er et viktig virkemiddel for å sikre etterlevelse, da de etablerte reaksjonsmidlene i matloven ikke anses tilstrekkelige for å sikre dette. Dersom en overtredelse er avsluttet når tilsynsmyndigheten blir klar over saken, vil ikke tvangsmulkt kunne benyttes, da vedtak om tvangsmulkt er en trussel om plikt til å betale penger dersom et ulovlig forhold ikke opphører. Vi har i dag ikke hjemmel til å reagere med overtredelsesgebyr ved brudd på markedsføringsforbudet, og det må på plass.

Jeg er ikke enig i Fremskrittspartiets uttalelser om at denne forskriften er uklar. Før vedtakelse ble forskriften justert og klargjort på flere viktige punkter, som følge av høringsinnspill fra idretten, fra frivillig sektor, fra bransjen og fra ESA.

Jeg er glad for at komiteens flertall støtter regjeringens forslag om hjemmel for overtredelsesgebyr. Dette er et viktig virkemiddel ved brudd på markedsføringsforbudet i den nye forskriften. I dag har vi hjemmel for overtredelsesgebyr i flere andre lover som regulerer markedsføring, som markedsføringsloven, alkoholoven og tobakksskadeloven. Jeg mener det er viktig at også brudd på reglene i den nye forskriften kan følges opp med effektive reaksjoner. Jeg noterer meg at flertallet ønsker at overtredelsesgebyr ikke skal innføres før i 2027, og jeg vil selvfølgelig forholde meg til det. Jeg kommer også til å følge opp komiteens vedtak om å evaluere forskriften, men i dag er jeg først og fremst glad for at vi setter barn og unge først.

Presidenten [19:04:23]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Svardal Bøe (H) [19:04:40]: I fjor var jeg og statsråden med på Holmenkollstafetten. Hvis en 17-åring hadde løpt Holmenkollstafetten og hadde kommet i mål og fått en YT Energibar, hadde vedkommende ikke hatt mulighet til å ta imot, selv med foreldre-

samtykke. Det synes jeg er veldig spesielt. En har en absolutt aldersgrense på 18 år. En 17-åring kan altså stemme i et stortingsvalg det året, kan bli straffet, kan velge utdanning og veldig mye annet. Det virker som om regjeringen mener at det er mindre inngripende å bli dømt til ubetinget fengsel enn å se en sjokoladereklame. Fraværet av en dynamisk alderstilnærming gjør det som regjeringen legger opp til, til et tilnærmet totalforbud. Synes ikke statsråden det er litt spesielt at en 17-åring ikke kan utsettes for reklame for f.eks. sukkerfri sjokolademelk, mens når det gjelder alt det andre 17-åringer kan gjøre, er en plutselig i stand til å ta de ulike valgene?

Statsråd Jan Christian Vestre [19:05:43]: Nå er det jo ikke alt det andre 17-åringer kan gjøre – hva nå enn representanten måtte mene med det – vi tar stilling til her i dag. Nå tar vi stilling til en hjemmel for overtredelsesgebyr for å følge opp en forskrift som er fastsatt. Dette forslaget er grundig utredet, det har vært på høring, og det har fått stor støtte fra mange aktører. Barne- og ungdomsorganisasjonene er veldig positive til dette. Jeg har selv møtt flere av dem som er takknemlige for at vi endelig får dette på plass. Det er gjennomført undersøkelser som viser at dette forslaget har stor støtte i befolkningen, så jeg er veldig glad for at vi får det på plass. Dette er viktig. Vi setter barn og unge først. Barn og unge bør ikke utsettes for et kjøpepress de ikke ønsker, fra kommersielle aktører som vil selge usunn mat og drikke. Det bidrar til økende folkehelseproblemer, og da er det viktigere for oss å ivareta det perspektivet. Derfor er jeg glad for at vi har fått dette på plass.

Erlend Svardal Bøe (H) [19:06:45]: Statsråden viser til ulike høringssvar. Jeg kan ta noen som er kritisk til dette, bl.a. regjeringens eget justisdepartement, som har gått gjennom forskriften. Spesielt er de kritiske til det som er knyttet til aldersgrense og manglende vurdering av yngre og eldre barn og de egenskapene de yngre og eldre barna har. Når jeg snakker om en 17-åring, som jeg brukte som et eksempel, problematiserer altså regjeringens eget justisdepartement det. Statsråden har jo tidligere vært næringsminister, og i Næringsdepartementet har en det som vi kaller for et regelråd, som også var veldig tydelig på at en burde beholde Matbransjens Faglige Utvalg og heller se på ulike virkemidler knyttet til det. Er det sånn at statsråden vet bedre når det gjelder de juridiske og praktiske utfordringene enn f.eks. Regelrådet og regjeringens eget justisdepartement, som har gjort en vurdering av forskriften?

Statsråd Jan Christian Vestre [19:07:40]: Nå er det nå regjeringens forslag som er fastsatt som forskrift. Re-

gelrådet har et annet mandat enn materielt å vurdere innholdet i ulike politiske framlegg.

Så er det en helt ærlig sak at Høyre og Fremskrittspartiet er mot dette forslaget. Det har Høyre og Fremskrittspartiet vært hele tiden. Kan en ikke heller da bare innrømme det og si: For oss er det viktigere at næringsaktørene får markedsføre usunn mat og usunn drikke overfor våre barn og unge – det er viktigere for oss enn å beskytte barna og ungdommene våre mot denne markedsføringen, som de ikke ønsker selv? Kan en ikke heller si det og være ærlig om begrunnelsen istedenfor å fortsette å spre unyanserte påstander om at forskriften er utydelig, at det ikke lenger skal være lov å markedsføre leverpostei – enda vi gang på gang på gang har motbevist dette – og at dette forslaget ikke skal være lovmesig? For det er det.

Erlend Svardal Bøe (H) [19:08:43]: Dette blir litt merkelig, for jeg var veldig tydelig på talerstolen i stad om at vi også vil ha tiltak mot usunn markedsføring rettet mot barn og unge. Dette handler om hva slags virkemidler og tiltak en velger å ha, der vi er veldig tydelige på at vi velger et annet sett med virkemidler, istedenfor å gå rett på forbudslinjen.

Så er ikke dette tilbakemeldinger som kun Høyre kommer med. Det kommer fra en del aktører innenfor næringslivet, og til og med breddeidretten er veldig tydelig. Blant annet Norges idrettsforbund problematiserer i sitt høringssvar tilbake i høst at de nå risikerer å miste store sponsorinntekter, inntekter ved salg av ulike produkter, som vil bidra til at konsekvensen for dem er å øke deltakeravgiften for barn og unge, som igjen gir større sosiale helseforskjeller. Så den påstanden er ikke bare noe vi kommer med, den kom bl.a. idretten med selv.

Oppfølgingsspørsmålet mitt blir da: Er ikke statsråden bekymret for noen av de tilbakemeldingene som idretten har med hensyn til f.eks. bruk av produktnavn og annet? Er en ikke bekymret for at dette kan gå ut over barn og unge?

Statsråd Jan Christian Vestre [19:09:47]: Representanten må jo forholde seg til den forskriften som er fastsatt. Jeg skjønner at det er Høyres paradegren om dagen å snakke om snøen som falt i fjor, men regjeringen har lyttet til de innspillene vi fikk i høringsprosessen. Vi har justert forslaget i tråd med det. Vi har klargjort det som var bl.a. Idrettsforbundets bekymringer når det gjaldt muligheten for sponsing av arrangementer, og jeg opplever vel nå at idretten og kulturlivet er komfortable med det som ligger i forskriften.

Vi har også gjort andre justeringer av forskriften. Vi har bl.a. klargjort at dette gjelder markedsføring som skal være særlig rettet mot barn og unge, og vi har også

gjort noen presiseringer i denne produktlisten. Så vi kommer tilbake til det som var spørsmålet mitt: Kan en ikke heller være ærlig og si at en ikke ønsker denne reguleringen, en mener at næringslivet skal få muligheten til å markedsføre usunn mat og drikke overfor barn og unge – istedenfor å prøve å finne prosessuelle feil ved dette forslaget, som altså er veldig enkelt å motbevise?

Bård Hoksrud (FrP) [19:11:04]: Vi er helt ærlige: Vi er imot dette forslaget, for vi synes det er et utrolig dårlig forslag. Det er sånn at vi har hatt Matbransjens Faglige Utvalg, MFU, som har gjort en god jobb, og jeg har heller ikke hørt statsråden si at de ikke har gjort det. Hvorfor skal man da skape masse byråkrati og lage forskrifter? Han påstår at det er grundig utredet, og at dette er enkelt å forholde seg til. Ja, det er så grundig at mange i næringslivet river seg i håret og er bekymret for konsekvensene av dette. Da må statsråden forklare hvordan en vanlig aktør i næringslivet uten masse hjelp fra en statsråd eller jurister skal kunne vite om produktene omfattes av forskriften, når det ikke finnes noen objektive grenseverdier i teksten. Man burde jo kunne klare å få noen objektive grenseverdier i en forskrift, som gjør at det hadde vært enkelt å forholde seg til, men det klarer tydeligvis verken statsråden, departementet eller direktoratet eller hvem det skulle være. Det burde man vel kunne klare, sånn at det var enkelt å forholde seg til for næringslivet.

Statsråd Jan Christian Vestre [19:12:09]: Jeg hører at representanten fortsetter å spre uriktige påstander om hva denne forskriften er, og hva den ikke er. Produktlisten baserer seg jo i all hovedsak på det som er MFU-ordningen i dag. Forskriften er faktisk enda mer konkret enn MFU er i dag, når det gjelder enkelte av disse varene. Hvis næringen mener det er greit å forholde seg til den frivillige ordningen de har i dag, og den produktlisten de har i dag, må de i hvert fall mene det er greit å forholde seg til denne listen, som altså er klargjort, og som er tydeligere på hva som er innenfor, og hva som er utenfor.

Så lurte jeg på om det kan ha slått representanten at grunnen til at deler av næringslivet er mot dette forslaget, er at de faktisk mener de bør få lov til å fortsette å markedsføre usunn mat og drikke overfor barn og unge, for det tjener de penger på. Da blir dette på mange måter et verdispørsmål. Er det de kommersielle interessene som er viktigst, eller er det å skåne barn og unge mot markedsføring som de ikke ønsker seg?

Bård Hoksrud (FrP) [19:13:14]: Fremskrittspartiet er veldig enig i at vi skal skåne de yngste barna mot reklame, men det er altså forskjell på en 15–16–17-åring og en 10–11–12–13-åring. Jeg mener at dette er så eks-

tremt fordi det går helt opp til 18 år. Det betyr, som en foregående taler sa, at man kan gå og stemme, men man skal altså ikke kunne få lov til å få en reklame for f.eks. en kjeks eller en dessert, fordi det er forbud mot det overfor mennesker som er 16–17 år. Jeg skjønner at statsråden synes det er greit. Jeg vil gjerne utfordre statsråden en gang til for å få et tydelig og konkret svar på hvorvidt produktlisten i forskriften er uttømmende, eller om det er produkter som ikke er listet opp der, f.eks. søtpålegg og annet, som også er omfattet.

Statsråd Jan Christian Vestre [19:14:16]: Som jeg har svart på mange ganger til Stortinget allerede, er det produktlisten som gjelder, og den produktlisten er basert på næringslivets egen ordning, MFU-ordningen. Det har vært masse positivt med den ordningen. Jeg er veldig glad for det samarbeidet med næringslivet, og jeg håper vi kan fortsette det.

En av svakhetene med MFU-ordningen er at den er basert på frivillighet. Aktører som ikke ønsker å følge spillereglene, kan fritt la være å gjøre det, og det har absolutt ingen konsekvenser. Jeg hadde håpet at Fremskrittspartiet ville være med på å erkjenne at vi har et økende folkehelseproblem i Norge. Vi har en utfordring med økende sosiale helseforskjeller. Barne- og ungdomsorganisasjonene støtter dette forslaget. Veldig mye av sivilsamfunnet, frivilligheten og ideell sektor støtter dette forslaget. Det er svært gode helsefaglige begrunnelser for dette forslaget, og likevel mener altså Fremskrittspartiet og Høyre at det er viktigere at næringslivet skal få fortsette å markedsføre usunn mat og drikke overfor barn og unge, enn at vi skal ivareta deres ve og vel. Det er et verdivalg for meg. Jeg er veldig stolt av at det er flertall i denne salen for dette arbeidet.

Presidenten [19:15:18]: Replikorkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Kjersti Toppe (Sp) [19:15:37]: Eg føler behov for å korrigera noko som har vorte sagt frå denne talarstolen. Representanten Erlend Svardal Bø seier at barn kan verta fengsla, men dei får ikkje lov til å sjå reklame for sukkerfri sjokoladedrikk. Denne forskrifta og gebyret for brot på forskrifta handlar ikkje om kva barn har lov til å sjå – det handlar om kva næringslivet har lov til å reklamera for, og som er særleg retta mot barn. Eg synest ein skal vera forsiktig med kva ein fortel frå talarstolen som er uriktig, og som kan gjera at folk vert usikre på kva som er lov og ikkje lov. Leverpostei og makrell i tomat har vi diskutert veldig mykje, og det er ikkje så veldig godt for noko, men det viser jo, som statsråden sa i replikkvekslinga, at innspel frå høyringa vert gjentatt, og forskrifta er faktisk endra.

Angående om dette er eit veldig uklart reklameforbod: Viss vi ser på marknadsføringslova som gjeld i dag, kan vi snakka om eit uklart marknadsføringsforbod av reklame retta særskilt mot barn og unge, for der er det ikkje lov for næringslivet å ha reklame retta mot barn som spelar på sosial usikkerheit og dårleg sjølvtilit. Det er jo ikkje konkret. Matvarer i ei liste er faktisk ganske konkret.

Med den utsetjinga av iverksetjing er det gode at da vil ein òg få den rettleiaren på plass – som vi veit at næringslivet vart invitert inn til utarbeiding av – og han får òg verka. Da trur eg at ein skal koma godt ut av det, viss det er snakk om usikkerheit om korleis dette marknadsføringsforboda skal gjelda.

Politisk er det greitt å vera imot ei forskriftsfesting av marknadsføringsforboda, men da burde ein òg vera mot den marknadsføringslova som er i dag, og som gir barn eit særskilt vern. Eg synest ikkje at verken Høgre eller Framstegspartiet får fram at dei faktisk er opptatt av at barn i Noreg skal få mindre reklame retta mot seg, og det er det dette forslaget handlar om. Det er ein god dag for barn i Noreg når dette vert vedtatt, både for helsa deira og for at dei skal få mindre reklametrykk retta mot seg. Det er eg veldig glad for.

Even A. Røed (A) [19:18:39]: Det er en litt interessant debatt å være vitne til, for MFU tror jeg regulerer og er en veldig god ordning for mange av de store, seriøse aktørene i Norge. Vi ser også i veldig stor grad en økning i sosiale medier av mindre seriøse aktører som driver ganske hissige markedsføring som definitivt er rettet mot barn og unge.

Den andre siden av denne debatten er at man snakker om at barn skal «få lov til» å se på en reklame om sjokolademelk, eller at unge visstnok skal være provosert over at de ikke får bli utsatt for reklame for usunn ost, eller få høre om oster, som representanten Hoksrud kalte det.

Jeg tror de fleste av oss har ristet på hodet over den reklamen som dukker opp på tv-en, eller man har klisset en lapp på postkassen der det står nei takk til reklame, og dem av oss som er såpass teknologisk oppegående at vi klarer å installere en «ad-blocker», har det for å unngå reklame på internett. Her er det jo snakk om å gi dem under 18 år muligheten til å slippe reklame, noe de aller fleste i den voksne befolkningen setter pris på å slippe, og som de til og med gjør en hel del grep for å slippe. Så det er jo ikke sånn at dette er en eller annen frihetskamp for barn og unges mulighet til å bli utsatt for reklame. Det er akkurat det motsatte – man slipper å bli utsatt for reklame. Det tror jeg barn og unge er veldig glad for.

Da ender vi opp med oppsummeringen, som statsråden gjorde veldig godt: Denne saken handler om hvorvidt man står på barn og unges side, eller på de kommersielles side. Vi står på barn og unges side, og det er jeg veldig stolt av.

Erlend Svardal Bøe (H) [19:20:24]: Jeg synes debatten blir litt parodisk når en avslutter med om en er på barnas side eller på næringsaktørene side – ikke skap motsetninger som ikke er der.

I dag er det sånn at vi i Norge har et forbud mot markedsføring av usunn mat og drikke mot barn og unge under 13 år. Det burde statsråden vite, og det er ikke det vi diskuterer. Høyre støtter forbudet som er i dag, for dem under 13 år. Så når en kommer med påstander om at vi vil åpne opp for å markedsføre for barn og unge under 18 år, er ikke det riktig. Vi praktiserer det forbudet som allerede er der i dag – så legg det vekk.

Da vi satt i regjering, tok vi en del grep. I 2014 opprettet vi Matbransjens Faglige Utvalg, men jeg har ikke sett et eneste forsøk på å se på om det var en ordning en kunne forbedret eller innført med flere sanksjonsmuligheter eller -tiltak. Det var vi som fikk på plass intensjonsavtalen i 2016, som skulle bidra til mindre innhold av salt, sukker og mettet fett i produktene, og som strammet inn på f.eks. innholdsmengden av koffein i energidrikker. Så det er ikke slik at vi ikke gjorde noe da vi satt i regjering.

Det handler om å ta litt på alvor de tilbakemeldingene som kommer fra flere aktører. Jeg mener det er overformynderi når en har en absolutt grense på 18 år, sett opp mot annet en kan gjøre i samfunnet når en er under 18 år. En må ta på alvor den tilbakemeldingen vi får fra breddeidretten, som er bekymret for dette. Det er en bekymring som fortsatt står seg, til og med etter bl.a. de justeringene som har kommet i forskriften.

Det at en åpner opp for at utenlandske aktører kan herje fritt på internasjonale plattformer, må en ta alvor, for det som kommer til å skje, er at en gir dem et annet konkurransefortrinn enn det en del lokale aktører får. Der kunne en f.eks. ha regulert det enda bedre når det gjelder markedsføring. At det f.eks. er usikkerhet i Justisdepartementets og Regelrådets vurdering av dette, tar en heller ikke på alvor, og en innskrenker muligheten til å reklamere for f.eks. de sunneste alternativene i butikkene, som en i praksis gjør. Det å påpeke foreldrenes ansvar mener jeg faktisk er helt legitimt i disse diskusjonene, for foreldreansvaret ligger der.

Det handler ikke om at Høyre er imot forbud mot markedsføring av usunn mat og drikke overfor barn og unge, men det handler om hvor en skal sette grensen. I dag har vi et forbud for dem under 13 år. Det forholder

vi oss til. Så mener vi at vi heller burde ha prøvd andre tiltak for å oppnå det målet vi alle har her.

Truls Vasvik (A) [19:23:16]: Jeg klarte ikke helt å dy meg da representanten Svardal Bøe ville belære statsråden og oss andre om hva vi egentlig diskuterer. Vi diskuterer ikke markedsføringsforbud mot barn og unge under 18 år, for den saken vant vi for et par år siden. Det er ikke det vi diskuterer. Det vi diskuterer, er om det skal få en konsekvens å bryte en forskrift. Mener virkelig Høyre og Fremskrittspartiet at det ikke skal medføre noen konsekvens hvis man bryter loven? Da må jeg spørre: Hva i all verden er poenget med at vi lager lover, hvis det ikke skal ha en konsekvens å bryte dem? Da behøvde vi ikke å være her til sankthans, da kunne vi tatt ferie 2. januar. Vi lager en lov fordi vi har et ønske om å oppnå noe, og så blir det bestemt. Det er helt fair at de er imot – det heter demokrati – men når man taper en sak og det blir laget en lov, må det være på sin plass å si at det faktisk skal ha en konsekvens. Det er det vi skal diskutere. Det er det denne saken handler om – ikke den saken som vår side av politikken vant for noen år siden.

Statsråd Jan Christian Vestre [19:24:40]: Representanten Svardal Bøe har nå flere ganger hevdet at det ikke har vært vurdert alternativer til dette forslaget, men også det er beviselig feil, for vi så på andre løsninger enn dette forslaget. Ja, vi løftet sågar fram andre alternativer i høringsforslaget som var på åpen høring. Et alternativ var å gå i dialog med MFU-ordningens eiere om å justere den ordningen vi har i dag. Et annet alternativ vi pekte på, var å utvikle MFU-ordningen sammen med forskriftsfestede regler, såkalt samregulering. Et tredje alternativ var å oppfordre og overlate til næringsaktørene å gjøre en innsats for å begrense markedsføringen. Alt dette ble grundig belyst i høringen, og så vurderte vi at de forslagene var lite hensiktsmessig med tanke på det vi ønsker å oppnå. Det begrunnet vi med at en justering av dagens MFU-ordning ikke vil kunne ivareta det ansvaret som en offentlig tilsynsmyndighet kan ha, med tanke på uavhengige tilsyn og muligheten for å kunne illegge reaksjoner ved brudd på reglene.

Det er flott at vi har mange seriøse, skikkelige næringsaktører som følger disse reglene, men det er jo ikke greit at aktører som ikke følger spillereglene, får muligheten til å gjøre det uten at det får konsekvenser. Det er faktisk konkurransevridende, og det går ut over det seriøse næringslivet i Norge. Derfor mente vi at forskriftsfesting ville føre til likere konkurransevilkår i bransjen, og det opplever vi at veldig mange av dem som har levert høringssvar, støtter.

Da kommer vi tilbake til det grunnleggende spørsmålet: Hva er det som er viktigst? Er det det å ivareta barn og unges interesser, sørge for at de skal kunne vokse opp uten å bli utsatt for utidig kjøpepress og ganske aggressiv markedsføring av usunn mat og drikke, eller er det viktigere at det skal være næringsfrihet, og at aktører som tjener penger på dette, skal få muligheten til å gjøre det framover? Der mener jeg at vi landet på den riktige siden, og jeg er helt sikker på at denne ordningen kommer til å stå seg også i framtiden.

Bård Hoksrud (FrP) [19:27:29]: Jeg kan ikke dy meg når representanten Vasvik går opp på talerstolen og sier: Denne saken vant vi for to år siden, så nå får dere bare legge dere på rygg og stemme for det vi foreslår her. Selvfølgelig er ikke verden sånn. Vi var imot da, og vi er imot nå. Derfor er vi ikke enig med representanten Vasvik og statsråden og Arbeiderpartiet – eller flertallet. Vi har våre egne forslag, og vi hadde våre egne forslag.

Jeg blir litt oppgitt av han som nå er helseminister og før var næringsminister, for det høres ut som det bare er useriøse aktører i næringslivet som er opptatt av denne problematikken, og som er bekymret. Det er faktisk skikkelige, seriøse og ordentlige norske selskaper, også svære, som driver på en ordentlig måte og er opptatt av noe av det samme. De er opptatt av å ivareta barn og unge på en god måte. Jeg synes, med respekt å melde, at man ikke bør skyve useriøse foran seg, for dem kan vi være enige om at finnes. Det er derfor man hadde Matbransjens Faglige Utvalg; det var nettopp for å slå ned på useriøse. Men jeg skjønner jo at for noen er det å få det inn i det offentlige, sørge for at det er noen byråkrater som skal overta ansvaret, det som løser ting. Jeg er ikke så sikker på det. Jeg synes i hvert fall at skikkelige, seriøse norske selskaper som er bekymret, som mener at her er det noe som er trøblete med det som nå ligger i forskriften, burde man faktisk ha litt mer ydmykhet for og lytte litt mer til, ved å sørge for at man får en god oppklaring, og at det er objektive kriterier som ligger i forskriften. Det har ikke statsråden villet svare ordentlig på, og det skjønner jeg at flertallet blåser i, og det er trist overfor de bedriftene.

Det er altså et lovverk der i dag, og Matbransjens Faglige Utvalg gjorde, sånn jeg ser det, en veldig god jobb nettopp for å ivareta mye av det som man nå legger opp til. Men jeg skjønner jo at det for noen er viktigst at det er det offentlige som skal gjøre det, istedenfor å ha tillit til dem som driver, og er seriøse aktører i næringslivet. Jeg synes også det er litt trist at en tidligere næringsminister er så lite positiv til dem som jeg tror han har møtt mye som næringsminister, og som driver på en seriøs og ordentlig måte, og vil gjøre dette på en god måte.

Presidenten [19:29:50]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 18.

Sak nr. 19 [19:30:08]

Innstilling fra næringskomiteen om Lov om besøksbidrag (Innst. 452 L (2024–2025), jf. Prop. 96 L (2024–2025))

Presidenten [19:30:17]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [19:30:49] (ordfører for saken): Regjeringen la fram en proposisjon til Stortinget for å innføre en ny lov om besøksbidrag. Næringskomiteen avholdt muntlig høring i saken 6. mai og åpnet for skriftlige innspill med frist 7. mai.

I proposisjonen foreslås det å gi kommunene anledning til å kreve inn besøksbidrag i form av en overnattingsavgift, der avgiftsplikten pålegges den som tilbyr overnatting mot betaling. Regjeringen varslet i proposisjonen en utredning for å utvide besøksbidraget til også å gjelde cruisevirksomhet.

I proposisjonen foreslås det også at det at det kan gis forskrift om besøksbidrag for Longyearbyen, men ikke med en løsning med lokal selvråderett over en slik avgift, slik som på fastlandet. Komiteen er samstemt i at reiselivsbransjen er en viktig distriktsnæring, og at det er viktig å tilrettelegge for vekst og lønnsomhet i næringen gjennom gode og forutsigbare rammevilkår. Næringen var hardt rammet under koronapandemien, men det har vært en positiv utvikling i overnattinger de siste årene, og antallet er på et høyere nivå nå enn før pandemien.

Jeg vil takke komiteen for samarbeidet i saken og vil videre i innlegget mitt fremme Fremskrittspartiets syn på saken. Jeg regner med at andre partier vil redegjøre for sine standpunkter.

Fremskrittspartiet mener regjeringens forslag til besøksbidrag er svakt utredet og en lite treffsikker modell. Til tross for at turismen i all hovedsak bringer med seg en rekke positive ringvirkninger til lokalsamfunnene, erkjenner vi at det finnes utfordringer knyttet til press på parkeringsplasser, avfall, renhold, offentlige toaletter og turistattraksjoner. Regjeringens forslag til besøksbidrag løser ikke de nevnte utfordringene og vil gi negative konsekvenser særlig for hotellnæringen.

I komiteens muntlige høring i saken var det kun Fellesforbundet og KS som var positive til regjeringens forslag, og resten av høringspartene mente forslaget var så

dårlig gjennomarbeidet at hele saken burde sendes tilbake til regjeringen.

Hovedvekten av press skjer gjennom stor trengsel av bobiler, turistbusser og annen uorganisert trafikk, mens regjeringens forslag går ut på å avgiftsbelegge overnatting. Modellen som Arbeiderpartiet nå er kommet til enighet med SV og Senterpartiet om, vil i hovedsak føre til at hotellene må ta hoveddelen av regningen, mens andre turister enten går fri fra lovverket eller lett kan unngå lovverket.

Det har vært flere uavklarte forhold i forslaget fra regjeringen, som gjorde at et flertall på Stortinget ville skrote regjeringens forslag til besøksbidrag, men allikevel ville innføre en cruiseavgift, som regjeringen ikke hadde klart å finne en løsning på da proposisjonen ble levert til behandling i Stortinget. Sånne på-tampen-forslag som er snekret sammen uten noen god konsekvensutredning, er sjelden gode forslag, og et løst forslag levert noen timer før debatten i Stortinget er etter vårt syn på grensen til det uforsvarlige fordi man ikke kan vurdere konsekvensene av forslaget.

Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten [19:33:52]: Representanten Bengt Rune Strifeldt har tatt opp det forslaget han refererte til.

Rune Støstad (A) [19:34:12]: I går kveld møtte jeg en delegasjon med ordførere fra alle partier og næringsfolk fra Lofoten og Tromsø-regionen. De takket – noen med klemmer, andre med tårer i øynene. Det gjorde inntrykk. For dem handler dette ikke bare om politiske vedtak, men om svar på mange år med frustrasjon og press. Reiselivet er en av Norges viktigste næringer. Det skaper arbeidsplasser og ringvirkninger lokalt over hele Norge, men et attraktivt land med mange besøkende får også utfordringer: veier som slites, natur som overbelastes, toalettanlegg og søppelhåndtering og kommunale tjenester som må strekkes til det ytterste.

I dag vedtar vi en ny løsning, en ny lov som gir kommuner med mange besøkende mulighet til å innføre besøksbidrag, et virkemiddel kommuner med høyt reiselivspress lenge har etterspurt. Jeg vil takke Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti for et veldig godt samarbeid, og for at vi sammen har kommet fram til en ansvarlig, treffsikker og rettferdig modell.

Denne loven er frivillig, men tydelig. Bare kommuner med særlig stor belastning kan bruke ordningen. De må dokumentere presset, lage en plan for bruk av midlene, involvere næringslivet og få en godkjenning fra departementet. Lovens formål er klart: å gjøre det mulig for slike kommuner å finansiere reiselivsrelaterte fellesgoder. Midlene skal brukes i tråd med dette, og det skal være åpenhet om bruken. Kommuner kan samarbeide

på tvers. Regioner med felles reisemål, som Lofoten, Tromsø-regionen, deler av Helgeland eller fjordkommuner på Vestlandet, kan sammen utvikle løsninger for både innbyggere og besøkende.

Arbeiderpartiet og statsråden har hele veien vært tydelige på at cruisetrafikk skulle inn. Gjennom arbeidet i Stortinget får vi dette på plass. Loven skal evalueres etter tre år. Et besøksbidrag løser ikke alle utfordringene når mange tilreisende kommer, enten landeveien eller sjøveien, men det er et nytt og viktig verktøy for å gjøre det mulig å utvikle fellesgoder som parkering, stier, toalett og infrastruktur. Dette er politikk på sitt beste.

Med det tar jeg opp forslag nr. 12, på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, som da vil erstatte vår posisjon i tilrådingen. Jeg varsler også at Arbeiderpartiet går inn for forslag nr. 3.

Presidenten [19:37:11]: Representanten Rune Støstad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Sveinung Stensland (H) [19:37:20]: De som mener at politikk ikke er gøy, har aldri vært med på en sånn prosess som dette. Jeg lo ganske godt i går da denne enigheten kom, for her har det skjedd mye. Ting som var umulig for noen uker siden, er nå en del av komiteens tilråding, og ting som var helt uaktuelt for enkelte partier for en uke siden, er nå snart nedfelt i lov – og sånn går det. Det er vel det som er demokrati. Noen kan se på dette som en seier, men jeg er redd for at dette fort blir en pyrrhosseier – en seier som kanskje kan påføre litt mye ekstraarbeid –for det er en del ting som er uklart her. Siden vi har så kort tid til behandlingen her, må jeg nesten ta det i mitt hovedinnlegg.

Det ene er: Hva er en særlig stor belastning for reiselivet? Det finnes ingen legal definisjon av hva en særlig stor belastning av reiselivet er, og noen kommuner skal lage en plan i tråd med det. Jeg tror vi må bruke denne debatten til å få litt klarhet i hva flertallet mener med nettopp «særlig stor belastning». Sånn jeg ser det, er «særlig stor belastning» en veldig begrensende formulering, så det betyr at det vil være svært få kommuner som vil falle inn under den definisjonen – ikke vet jeg hvor mange det er.

Vi har også andre ordninger. Man kan f.eks. søke om å ha søndagsåpent fordi det er en turistkommune, men det er jo noe helt annet, for da får man lov til å holde butikkene åpne på tvers av det som står i loven. Her er det jo snakk om å hente inn et besøksbidrag – en avgift og ikke en skatt, har jeg blitt fortalt i dag – og da blir det noe helt annet, for da er det noen næringsdrivende som kanskje vil stille seg tvilende til om de bor i en kommune som har en særlig stor belastning fra reiselivet. Det er det ene.

Noe annet jeg mener flertallet bør ta tak i, så vi får en lov som kan funke, er sammenhengen mellom § 2 andre

ledd og den godkjenningen som skal være i departementet. Nå står det at § 2 andre ledd skal være i tråd med § 1 andre ledd, i det som skal være en godkjenning i departementet, men det må være veldig tydelig uttalt fra talerstolen her at departementet også må godtgjøre at det faktisk er en kommune som har en særlig stor utfordring med turisme.

Ellers har Høyre skrevet riktig mange merknader. Til vår store glede står Senterpartiet inne i mange av dem. De er rett så kritiske til det som de nå sørger for skjer rundt i hele landet, kanskje.

Jeg vil gjerne fremme vårt løse forslag. Vi vil ikke stemme for forslag nr. 1, som vi står inne i. Høyre vil stemme for tilrådingen, for vi mener at en cruiseavgift er på sin plass, og nå lager vi en hjemmel for å innføre det.

Presidenten [19:40:17]: Representanten Sveinung Stensland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Erling Sande (Sp) [19:40:31] (leiar for komiteen): Vi lever i eit fantastisk land som er eit populært reisemål, og vi skal vere stolte av at folk kjem frå både ulike delar av landet, naboland og andre delar av kloden for å oppleve natur, kulturlandskap, kultur og tradisjonar her hos oss. Vi har også ei reiselivsnæring vi kan vere stolte av. Det er små og store aktørar, det er destinasjonsselskap, det er transportselskap – det er ei rekkje aktørar som tilbyr ulike varer eller produkt med dei reisande som målgruppe.

At Noreg er eit populært reisemål, har også nokre andre sider ved seg. Enkelte stader i landet har ei særleg stor belastning på grunn av reiselivsaktivitet. Dersom nødvendig infrastruktur ikkje er på plass for å handtere store folkemengder, kan det oppstå ein konflikt mellom reiselivet og lokalbefolkninga, og det kan òg svekke opplevinga for den reisande. I nokre tilfelle vert kommunane påførte ein urimeleg stor kostnad knytt til fasilitetar som i all hovudsak er retta mot pågangen frå mange tilreisande.

Dagens lov om besøksbidrag er tenkt for slike særskilde tilfelle. Det er ikkje urimeleg at også dei tilreisande er med på å dekkje slike reiselivsrelaterte utgifter i kommunane i akkurat desse områda. Alternativet kan fort vere at innbyggjarane trekkjer det kortaste strået, ved at kommunen må nytte midlar som var tenkte til andre viktige føremål, for å sikre velferdsnivået i kommunane. For Senterpartiet har det vore ein føresetnad for å stemme for denne lova at ho er ramma inn for å sikre at besøksbidraget treff dei områda med ei særskild stor belastning frå reiselivet. Og vi veit at det eigentleg berre dreier seg om ei handfull kommunar eller område som har desse særskilde utfordringane, og der det er naturleg å nytte heimelen for overnattingsavgift som vi

vedtek no. Men for akkurat dei områda er dette ei stor og viktig sak.

Det har i komitéarbeidet vore stort engasjement, eksempelvis frå kommunane i Lofoten og i Tromsø-regionen og enkelte andre. At lova no er gjennom dei endringane fleirtalet har lagt fram her i salen i dag, med tydelegare innstramming på heimelen til overnattingsavgift – både kriteriet og kravet om godkjend plan – med eit kapittel som opnar for at kommunane kan hente besøksbidrag frå cruise, og med ei nødvendig skjerming av dei fritidsbåtane, campingvognene og -bilane som nettopp brukar lokale campingplassar og gjestehamner og ikkje står langs vegen, alt dette i sum, gjer at Senterpartiet no støtter å få ei lov om besøksbidrag på plass. Eg har lyst til å takke Arbeidarpartiet og SV for dei konstruktive samtalane vi har hatt, som har gjort at vi har fått fram eit felles forslag her i denne salen.

Eg vil også fremje forslag nr. 3.

Presidenten [19:43:27]: Representanten Erling Sande har tatt opp det forslaget han refererte til.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [19:43:40]: Endelig får vi på plass turistskatt, eller besøksbidrag. Dette har mange, særlig rundt omkring i landet, kjempet for i lang, lang tid.

Reiselivet og turister har mange gode sider ved seg. Det er viktig for næringsliv og lokalsamfunn i hele landet. Men at det også medfører stor belastning på de samme lokalsamfunnene, innbyggerne, naturen, infrastrukturen og andre kommunetjenester, er det heller ingen tvil om. Derfor er det så bra at det nå er flertall for å innføre en lov om besøksbidrag som gir kommuner i hele landet med særlig stor belastning fra reiselivet mulighet til å innføre et besøksbidrag, som nettopp skal bidra til å finansiere fellesgoder. For det er ikke rettferdig og bærekraftig at det er kommunenes innbyggere som tar regningen for merking av stier, etablering av parkeringsplasser og toaletter eller for den del investeringer i vann og avløp eller legevakt med kapasitet til mange, mange flere enn innbyggerne i kommunen. Skal vi derfor kunne fortsette å ha et reiseliv i vekst, og skal reiseliv kunne være en distriktsnæring, må denne loven på plass.

Jeg vil takke for gode forhandlinger med Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Tidligere har vi inngått et budsjettforlik om at turistskatt skal komme på plass, og nå har alle tre partiene tatt ansvar og inngått de nødvendige kompromissene for å lande denne saken. Da vi møtte Lofotens ordførere i går, tror jeg vi alle tydelig fikk se hvor viktig dette er for hele det området og befolkningen der.

I behandlingen av regjeringens forslag har det vært viktig for SV å få på plass besøksbidrag også for cruiseturisme, og det gjør vi nå. Jeg vil understreke at flertallet

har en forventning om at regjeringen leverer dette raskt. Dette blir også en nasjonal ordning, som har vært spesielt viktig for SV. For å innføre besøksbidrag må kommunen dokumentere reelt press på fellesgoder og infrastruktur og utarbeide en plan for hvordan inntektene skal brukes, i tråd med lovens formål. Man må også involvere næringslivet og få planen godkjent av departementet før avgiften kan tre i kraft. SV skulle gjerne ha sett at også campingvogner og bobiler var inkludert fordi de også bidrar til belastning rundt om i landet, men i kompromissets ånd skal vi la den gå.

Nå blir loven vedtatt, og vi kommer i gang, og etter tre år skal hele ordningen evalueres. Evalueringen skal se på hvordan ordningen fungerer, hvordan midlene brukes, og om det er grunnlag for å endre den og utvide den. Det tror jeg er klokt.

Avslutningsvis: Dette har vært en sak som har skapt stort engasjement. Takk til alle som har tatt kontakt underveis og bidratt med innspill. Så tror jeg vi skal ha i mente at turisme arter seg svært ulikt rundt om i landet. Det er store forskjeller mellom reiselivet i Øystre Slidre kommune, som har Beitostølen, på Nordkapp, i Geiranger, i Oslo og i Tromsø. Belastningen vil kunne være svært ulik, men også stor, og det er viktig at departementet er nennsomt og utviser nødvendig skjønn.

Geir Jørgensen (R) [19:47:03]: Dette er en god dag, og det er et godt vedtak som nå får flertall. Jeg skal imidlertid gå noen år tilbake. Det er ikke lenge siden oljelobbyen, oljeselskapene og en rei av politikere reiste rundt i Lofoten, og for den saks skyld i Tromsø-regionen, og sa: Hva skal vi leve av her? Får vi ikke oljen hit, blir det nød og død for disse plassene. Da måtte jo vi som sto i kampen, og som for så vidt også står i den ennå, motprogrammere det budskapet som gjorde at folk mistet troen på sin region. Og hva var det som var motprogrammeringen? Jo, fiske og reiseliv, bl.a., som de to hovedstolpene.

Det er en grunn til at denne loven og dette resultatet kommer. Det er at vi har en sånn eventyrlig vekst i reiselivsnæringen at vi er nødt til å gjøre noe med det. Samtidig lever vi i det kapitalistiske systemet som er sånn at profitten privatiseres og kostnadene veltes over på fellesskapet.

Lille Moskenes kommune, med 1 000 innbyggere og 1,5 millioner turister i år: Selvfølgelig skal de få lov til å kreve noe tilbake fra dem som kommer. Det merkeligste her er jo at denne loven ikke har kommet for lenge siden.

Det har vært et ganske merkelig skue både å delta i komitébehandlingen og å se debatten her. Hadde dette vært et hopprenn, må vi vel si at svevet har vært ganske uryddig, men landingen ble ganske bra. Det er interes-

sant å se at et parti som Høyre, som hele tiden snakker om at vi må lytte til dem som har skoene på, ikke vil innrømme at de på mange måter har en ideologi. De klarer ikke engang å komme sine tolv ordførere i Nord-Norge, to fylkesledere, mange framtreddende høyrefolk som har bedt om å få dette på plass og få det raskt, i møte. Men det får være opp til Høyre.

Vi i Rødt er veldig glad for at vi har fått denne loven, og så vil vi gjerne se om vi kan videreutvikle dette, sånn at det også treffer andre grupper, som f.eks. bobiler, villcampere og andre, for vi deler også en analyse med motstanderne her om at dette ikke er presist nok, det er ikke godt nok. Dette er likevel en god start, og vi gleder oss til fortsettelsen. Så takk for det!

Alfred Jens Bjørlo (V) [19:50:05]: Dette er ei sak som handlar om dei utfordringane og problema reiseliv skaper, og difor har eg lyst til å byrje med å seie noko som vi veldig fort hoppar over i heile denne debatten. Det er at reiselivsnæringa er ei fantastisk næring. Ho er unik av iallfall tre grunnar. For det første skapar ho aktivitet og arbeidsplassar over heile landet, frå Svalbard i nord til Lindesnes i sør, frå aust til vest. Dette er ei næring som verkeleg skapar aktivitet i heile landet.

For det andre er det ei næring som skapar arbeidsplassar for alle. Det er ei næring som har plass for folk med høg utdanning og for folk med fagutdanning, og som har plass for dei som kanskje slit med å kome inn i arbeidslivet på andre måtar. Det er ei utruleg mangfaldig næring som samtidig er ei stor eksportnæring. Den kombinasjonen trur eg ikkje du finn i noka anna næring i Noreg.

For det tredje er det ei næring som er sånn at dei goda dei skapar for turistar og tilreisande, i dei aller fleste tilfelle også kjem lokalbefolkninga til gode. Anten vi snakkar om hotell, restaurantar, opplevingsstilbod eller kva det er, er det noko med at når dette blomstrar ut frå ein marknad av turistar, er det også eit tilbod som dei som bur nær, kan bruke. Det er ei fantastisk næring, og det trur eg vi skal ha med oss.

Og så er det noko som er heilt reelt: Det er trengselsutfordringar knytte til reiseliv. Det er press på fellesgode som må regulerast, og som det må finnast løysingar på. Det framlegget som kom frå regjeringa, meinte Venstre var ein skivebom, for det var i praksis ein rein hotellskatt. Det gav altså ei skattlegging av dei som allereie legg igjen mykje verdiar i lokalsamfunnet frå før og ikkje skapar den typen trengselsproblem, mens det ikkje trefte dei verkelege trengselsproblema, knytte til cruisetrafikk, bubilturisme, dagsturisme, alt dette.

Difor var Venstre veldig glad for at vi i komiteen klarte å snu opp ned på regjeringa sitt framlegg, få vekk hotellskatten og få inn cruiseskatten. Som kloke parti i

komiteen sa, inkludert Senterpartiet: Ein fryktar denne modellen som skattlegg hotell og ikkje dei turistgruppene som reelt sett skapar utfordringar i lokalsamfunna.

Det er ei ganske spesiell oppleving å lese at Senterpartiet no eigentleg berre har ei glideflukt vekk frå alt dei har sagt, og går over i nettopp å støtte den hotellskatten som dei var imot i innstillinga. Venstre hadde også møte med Lofoten-ordførarane i går. Dei var svært godt fornøgde med det som er vårt forslag her i dag i lag med Høgre, nemleg ei forsøksordning med besøksbidrag i Lofoten og Tromsø, som også omfattar dagsbesøkjande, bubilar og villcamparar.

Presidenten [19:53:12]: Skal representanten ta opp forslag nr. 1, siden Høyre og Senterpartiet ikke lenger står inne i forslaget?

Alfred Jens Bjørlo (V) [19:53:17]: Denne representanten vil heller ikkje ta opp forslaget.

Rasmus Hansson (MDG) [19:53:32]: Et reiseliv som baserer seg på å selge norsk kultur og norsk natur, må ha som forretningsmodell å ta vare på de verdiene som næringen selv selger. Den norske turistnæringen er en stor og flott suksess. Den trekker til seg kunder i store antall, men er altså nå kommet i en situasjon hvor den må be Stortinget om hjelp til å rydde opp i konsekvensene av sin egen suksess.

Miljøpartiet De Grønne har lenge påpekt at det er naturens og lokalmiljøenes tålegrenser som må være rammen for næringslivet, og vi mener at næringslivet i mye større grad selv burde være i stand til å ivareta dette med sin egen kapasitet og kompetanse og selvsagt i dialog med myndigheter og folk.

Når det er for mye turister på Preikestolen, er det ingen heksekunst å regulere antallet, og når det mangler toaletter, finnes det altså massevis av proffe firmaer i Norge som smeller opp toaletter på festivaler og idrettsarrangementer i løpet av en natt, og det er litt mystisk at det ikke finnes noen kontakt mellom disse næringene enkelte steder.

Men når næringen altså har havnet i det uføret som er årsaken til at vi har denne saken oppe, støtter Miljøpartiet De Grønne et besøksbidrag eller en turistskatt som et bidrag til å løse noen av problemene. Vi støttet regjeringens opprinnelige forslag, fordi det var en start, men vi påpekte at det trengs flere virkemidler som er tilpasset forskjellige problemer og områder, ikke minst cruiseturisme, buss- og bobilturisme osv. Når det nå legges fram – langt på overtid – et løst forslag som er mer omfattende, støtter vi det. Det er bra. Men Arbeiderpartiets ymse halvingkast i denne saken er jo dårlig politisk håndverk.

Tross årevis med medieoppslag har tydeligvis både regjeringen og departementet og næringen selv vært

uforberedt på denne saken. Turistskatt kan være et nyttig verktøy, men det løser ikke turistnæringens grunnproblem, som er for stor appetitt, for lite magemål og for lite plan. De piruettene vi nå har hatt om turistskatt i Stortinget, kommer bare til å være nyttige hvis de også vekker regjeringen til et mer systematisk arbeid videre med turismen.

Det må være politiske og forvaltningsmessige mål og krav som styrer volum og type turisme, og næringen må tilføre kommunene nok midler til at de har kapasitet til å håndtere turisme eller redusere volumet. Hvis natur og lokalbefolkning og kommuner får regningen for overdimensjonert turisme, har ikke turismen en bærekraftig framtid i Norge, og da tar jeg opp Miljøpartiet De Grønnes forslag.

Presidenten [19:53:32]: Representanten Rasmus Hansson har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Cecilie Myrseth [19:56:52]: Det er et historisk vedtak som vi nå er i ferd med å gjøre, når man har flertall for å innføre besøksbidrag i Norge. Jeg vil også begynne med å takke for samarbeidet med Senterpartiet og SV. Det har vært veldig bra, og det gjør at vi nå står her i dag.

Vi har en helt fantastisk næring som handler om reiselivet i Norge, som sysselsetter over 180 000 personer og skaper verdier og levende lokalsamfunn i de fleste store og små samfunn rundt om i hele landet vårt. Det er vi veldig stolte av. Det er også en av våre største eksportnæringer, og det at vi har destinasjoner i Norge som er på høyde med resten av Europa, som det skrives om, som folk har på bucket-listen sin å besøke, skal vi være grådig stolte av her i Norge. Det skal vi ha stor selvtilit på også når vi innfører de verktøyene som trengs for å utvikle disse reisemålene.

Nå kommer det også en rekordsommer. Vi har hatt en fantastisk vintersesong, og dette har vært en utvikling med en fantastisk fart, men det har manglet noen verktøy, og det måtte et regjeringsskifte til for å få fart på utviklingen av verktøyene til denne næringen.

For å få til den utviklingen vi ønsker, er vi avhengige av tillit, et godt samspill mellom lokalbefolkningen, dem som er bedriftene, og ikke minst dem som kommer på besøk. Det er mange som over tid – i hvert fall siden jeg begynte på Stortinget, og lenge før det – har bedt om å få dette på plass, for noen steder i Norge skaper det også friksjon, det skaper utfordringer vi som politikere er nødt til å løse.

Politikk handler om å ville, og derfor har det vært mange diskusjoner og runder rundt disse mange forslagene som har vært, og de mange vurderingene som er gjort. Vi kom med et forslag, og nå står vi igjen med dette. Det er jeg stolt av, og jeg er veldig glad for det på vegne

av de mange som har bedt om det. Det er lokalbefolkningen, ikke de som kanskje sitter i høringsrommet, men det er de som får oppleve dette på kroppen som problematisk, som skriver plakater i stedet for å ønske velkommen. Det kan man ha forståelse for, men det alle ønsker, er å kunne ønske velkommen, utvikle sine destinasjoner og gjøre dem bedre og mer bærekraftige og sikre kvaliteten for dem som kommer på besøk.

De tre partiene har redegjort godt for den enigheten som er. Det er viktig for meg å si at det hele tiden har vært regjeringens mål å innlemme cruisetrafikken. Nå kommer det. Det er vi også veldig glad for.

Nå er det også mulighet for å innføre besøksbidrag i Longyearbyen. Det har de spurt etter lenge. Det er veldig viktig.

Dette forslaget er selvfølgelig litt mer begrenset enn det som regjeringen la fram, men dette er en god dag, vi kommer nå i gang, og det er mange som er glade rundt om i landet, og det skal også jeg fortsette å være.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [19:59:58]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Svardal Bøe (H) [20:00:18]: I forslaget som er levert, står det i lovens formål at dette skal innføres i områder med «særlig stor belastning fra reiselivet». Kan statsråden definere kriteriene for hva som er «særlig stor belastning»?

Statsråd Cecilie Myrseth [20:00:35]: Det er Stortingets rett og rolle å utvikle og vedta lover, og det at man gjør noen justeringer nå ut fra det som er regjeringens forslag – ja, det er Stortingets rolle. Vi skal selvfølgelig følge det opp, både med veileder og forskrift, når vi får den over til oss. Men det er helt åpenbart at vi har noen områder i landet som har høyere trykk av turisme og utfordringer med det enn andre. Så dette kommer til å gå helt fint.

Erlend Svardal Bøe (H) [20:01:05]: Jeg spurte om kriteriene for det, og det kunne ikke statsråden svare på. Jeg tror faktisk det er en del kommuner som er litt interessert i å vite akkurat hvordan de passer inn i den ordningen som her legges på bordet. Når man nå har kommet til en enighet der en definerer uttrykket «særlig stor belastning fra reiselivet», burde statsråden ha klart på forhånd hva det vil bety. Jeg kan ta et eksempel: En kommune som faller ut av dette, er Storfjord kommune i Troms, som har veldig mye camping og bobiler. De ville f.eks. ha fått muligheten til å kreve inn besøksbidrag med det som Høyre nå har foreslått, som var at en raskt skulle få etablert en forsøksordning i Tromsø-

regionen og i Lofoten-kommunene. Det var mye bredere enn det forslaget som nå foreligger.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Hva sier statsråden til de kommunene som har stort press fra bobiler og camping, som med det som det her legges opp til, ikke får muligheten til å innføre et selvstendig besøksbidrag?

Statsråd Cecilie Myrseth [20:02:05]: Med respekt å melde: Det forslaget som Høyre kom med, hva var nå egentlig det? En forsøksordning på hva da? Man sa nei til selve loven, som man skal ha en forsøksordning på – da kan man ikke ha en forsøksordning. Det man har lagt opp til med en dagsavgift, var at man skulle ha en inngangsbillett for å komme til disse kommunene. Det er jeg imot.

Nå innfører vi en lov. Den kommer til å bli bra. De kommunene som det vises til, har bedt om det. Vi leverer. Det gjør ikke partiet Høyre. Det synes jeg er trist. Jeg synes også det er trist at representanten Bøe har brukt de siste dagene på å spre usikkerhet i forhandlinger her på Stortinget og late som han har et forslag på bordet som vil løse utfordringene. Det har man altså ikke hatt, og man burde kanskje tenke seg om neste gang man går så høyt på banen som man har gjort i de nordnorske avisene.

Erling Sande (Sp) [20:03:08]: Det er ikke mange stader i landet som kan vise til slik særskild stor belastning som vi her omtaler i lovverket, men for dei få plassene er det ganske viktig at ein tek fatt i desse utfordringane. Mange av dei som har engasjert seg, og vi møtte nokre av dei i går, har nettopp vist til at det hastar med å kome i gang. Så står eg her med forslaget frå Høgre og Venstre, som eigentleg utfordrar regjeringa på å kome tilbake med ei forsøksordning om besøksbidrag. Korleis vurderer statsråden dette opp mot at det hastar å kome i gang? Er det ikkje i realiteten ei stor utsetjing som ligg i dette forslaget frå opposisjonen?

Statsråd Cecilie Myrseth [20:03:53]: Jeg takker for spørsmålet.

Det er helt riktig det er selvfølgelig nettopp det det er. Det er jo ikke sånn at man ikke har gjort vurderinger av de ulike ordningene, enten det er Venezia-modellen eller det er dagspass eller andre ordninger som er på bordet. Det er derfor vi har brukt tid før vi kom med dette lovforslaget, fordi vi har tatt alle kommunene, alle regionene som har kommet med ulike forslag, på alvor.

Det som ligger på bordet fra Høyre, har vært litt uklart. Først var det et forslag om å skulle gå i dialog. Ja, den dialogen har vi jo hatt, og den dialogen burde kanskje partiet Høyre hatt i større grad med sine egne enn å be andre om å ha det, som faktisk har lyttet til disse kommunene. Det forslaget som ligger på bordet fra

Høyre, ville åpenbart bety en utsettelse, og utredninger, noe som vi har hatt nok av. Nå må vi komme i gang, og jeg er veldig glad for at flertallet her i salen sikrer at vi nå kommer i gang. Det har disse kommunene og innbyggerne fortjent.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [20:05:01]: Det er vanskelig å lese ut fra det løse forslaget hva det gjelder, og hva det ikke gjelder. Det gir kommunen muligheter til å kreve inn en avgift i områder med særlig stor belastning fra reiseliv, og avgiften skal gjelde hele kommunen. Vil denne avgiften gjelde for meg når jeg reiser til Tromsø i forbindelse med en undersøkelse på mitt universitetssykehus? Må jeg da betale en turistavgift i Tromsø, statsrådens hjemkommune, når jeg må overnatte på hotell i tilknytning til et sykehusbesøk?

Statsråd Cecilie Myrseth [20:05:49]: Med hensyn til hvem det vil gjelde for: Først må kommunene selv ta en beslutning. De må oppfylle noen kriterier som ligger til grunn, og som kommer til å bli vurdert. Etter det vil man se hvor man eventuelt vil få besøksbidrag.

Det er helt riktig som representanten sier: Min hjemkommune, Tromsø, som er et fantastisk reisemål som jeg er veldig stolt av, ønsker å innføre et besøksbidrag. Det skjønner jeg veldig godt at man har behov for – jeg skjønner det når jeg reiser til Ersfjorden, jeg skjønner det når jeg reiser til Sommarøya, jeg skjønner det når man går opp til Fjellheisen, hvor det er turister i flokk. Det er altså stor sannsynlighet for at Tromsø vil gjøre nettopp det.

Så er det noen unntak. Om representanten har lest proposisjonen – og det vil jeg tro at han har, han er jo arbeidsom som bare det – vil jeg tro at han ser at det også ligger noen unntak der, f.eks. når det gjelder sykehushotell.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [20:06:51]: Når det gjelder sykehotell, er jo de veldig ofte fulle av turister, også i Tromsø. Da leser jeg det slik, ut fra svaret til statsråden, at jeg er nødt til å betale en turistavgift når jeg skal besøke mitt universitetssykehus og ikke får plass på pasienthotellet i Tromsø.

Jeg klarer heller ikke å lese ut fra dette forslaget om det gjelder bedrifter som har innkvartering i bedriftsleirer hvor de tar betalt, og andre innkvarteringsfasiliteter, f.eks. hoteller. Det er flere som har uttrykt bekymring for det, bl.a. Aker Solutions Stord, som leier ut til sine underentreprenører, og som har estimert en merkostnad på et sted mellom 25 og 30 mill. kr på at de leier ut hotellrom eller andre innkvarteringsfasiliteter til sine arbeidere. Innebærer det at Aker Solutions Stord får denne ekstrakostnaden dersom kommunen ønsker å innføre en turistavgift?

Statsråd Cecilie Myrseth [20:07:53]: Vi har, etter innspill, også lagt inn noen ventiler som skal håndtere nettopp det – de som må overnatte over lengre tid, f.eks. på grunn av jobb. Det la regjeringen inn før vi la fram lovproposisjonen for Stortinget, som representanten sikkert vet, som sakens ordfører.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [20:08:15]: Nå ble et hjemmesnekret løst forslag lagt på bordet noen timer før behandlingen i stortingssalen. Det har ingen foranledning, annet enn det som står på papiret her. Så er spørsmålet hvordan dette skal tolkes. Det som står i proposisjonen, ble jo i stor grad skrotet av stortingsflertallet. Man skal altså relatere det til det som står i proposisjonen, og så koble på det løse forslaget, med litt andre betingelser enn det statsråden i utgangspunktet la til grunn da hun fremmet proposisjonen for Stortinget?

Statsråd Cecilie Myrseth [20:08:57]: Dette synes jeg det er litt utfordrende å svare på, for Stortinget er jo suverene når det gjelder å gjøre endringer i de forslagene som regjeringen sender til Stortinget. Slik skal det være. Det er nettopp det man gjør også her. Det er anledning til å legge inn løse forslag også i forbindelse med lovforslag. Det er helt forsvarlig saksbehandling.

Man kan jo vise til andre saker hvor representanten har vært med på å legge inn egne ting – om man vil kalle det hjemmesnekret eller mot anbefalinger. For eksempel er mineralloven en slik sak, der man la inn forslag uten at det var særlig forankret i det man faglig sett mener er riktig å gjøre – eller som i en tidligere periode, da representanten var saksordfører for en kvotemelding. Da den ble sendt tilbake, skulle man altså gjøre en konsekvensutredning av alle forslagene man vedtok, etterpå, istedenfor å gjøre det før. Så jeg tror man skal se seg litt i speilet før man kommer med denne litt merkelige kritikken.

Alfred Jens Bjørlo (V) [20:10:12]: Eg skal stille statsråden eit litt anna og forhåpentlegvis enklare spørsmål enn det eg skjønner er ei krevjande oppgåve, nemleg å tolke eit lovmessig hastverksarbeid skrive siste dagen før ei lov blir vedteken på Stortinget – det får stå for dei som har skrive det, si rekning.

Spørsmålet mitt går på dette: Regjeringa la fram ein proposisjon der ein føreslo å innføre ein hotellskatt, men sa at ei ordning med besøksbidrag frå cruise skulle kome i ein seinare fase. Det har Stortinget avvist. Ein har sagt at avgift på cruise må på plass i lova frå lova trer i kraft. Kan statsråden garantere at vi ikkje no kjem i den situasjonen som eigentleg var konsekvensen av det opphavlege lovforslaget frå regjeringa, nemleg at det først blir innført ein hotellskatt, og så kjem regjeringa til å

fortsette med å greie ut det vedtaket Stortinget no gjer når det gjeld cruise, slik at cruise først kjem på eit seinare tidspunkt?

Statsråd Cecilie Myrseth [20:11:16]: Jeg opplever ikke at det har vært noen vanskelige spørsmål, så man trenger ikke å gjøre spørsmålene enklere for min del.

Vi har selvfølgelig respekt for Stortinget. Når Stortinget ber om at dette skal komme samlet, vil det selvfølgelig komme samlet. Det vil vi nå sørge for. Jeg synes det er et bra vedtak Stortinget gjør, og jeg ser fram til å følge det opp.

Så må jeg bare korrigere én ting: Vi har ikke foreslått noen hotellskatt. Vi har foreslått en avgift på overnatting som de besøkende skal betale, på lik linje med det vi gjør når vi besøker andre land i resten av Europa.

Presidenten [20:11:54]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Tom Einar Karlsen (A) [20:12:17]: Reiselivsnæringen i nord har hatt en eventyrlig vekst de siste årene, og det er vi veldig glad for, for det skaper arbeidsplasser, det skaper inntekter, og det gir grunnlag for å utvikle landsdelen vår videre.

Samtidig har det lenge vært klart for oss at medaljen har en bakside og en kostnad, og den kostnaden bæres i stor grad av folk som ikke nødvendigvis har bedt om besøk, men som lever livet sitt midt i en turiststrøm som tidvis langt overgår det lokalsamfunnet er i stand til å håndtere.

Slitasje på natur og viktige friluftsområder, forsøpling og mangel på toalettfasiliteter, kø og trengsel på trange fylkesveier og press i boligmarkedet når Airbnb blir mer lønnsomt enn studenter og fastboende – det er nok av ting å ta tak i. Vi kan ikke forvente at lokalpolitikkerne våre skal måtte ta penger fra velferdstjenestene til folk for å rydde opp etter feriegjestene. Turistene som kommer, og reiselivsnæringen må bidra med finansiering. Med bedre tilrettelegging kan vi styre trafikken bedre og redusere presset i de mest populære områdene.

Det har tatt tid å komme dit vi er i dag. Til tross for at behovet har vært kjent veldig lenge, lå det ingenting klart i skuffen i regjeringsskvartalet da Arbeiderpartiet og Senterpartiet overtok regjeringsmakten høsten 2021. Det har vært gjennomført et omfattende nybrottsarbeid som Arbeiderparti-regjeringen nå har fått til Stortinget.

Jeg har registrert kritikken fra Høyre og Fremskrittspartiet i denne saken, både her i salen i dag og i medieoppslag gjennom vinteren. Den synes jeg har vært både underlig og sprikende. Regjeringen har visstnok, etter det jeg forstår, både jobbet for sakte og samtidig levert et hastverksarbeid. Høyre synes å være for besøksbidrag –

bare ikke når forslaget kommer fra Arbeiderpartiet. Jeg skal ikke bruke mer tid på den kritikken fra høyresiden; jeg tenker resultatene i saken taler for seg. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV leverer nå i en svært viktig sak for Nord-Norge.

Det vi skal vedta nå, er neppe perfekt, og det kommer neppe til å løse alle utfordringer. Vi har også måttet gi i forhandlingene her i Stortinget, men nå kommer vi endelig i gang med å redusere det første hinderet som lokalpolitikere støter på når de skal ta reiselivet i en mer bærekraftig retning, nemlig mangel på finansiering.

Jeg vil derfor rette en stor takk til næringsministeren og til gode kollegaer i Senterpartiet og SV, for i dag lander vi en svært viktig sak for Nord-Norge og reiselivsnæringen. Det gir meg håp om at vi kan fortsette å utvikle en viktig næring i nord på en langt mer sosialt bærekraftig måte.

Mona Fagerås (SV) [20:15:22]: I 2017 sa jeg i et intervju i NRK at det var på tide å få på plass turistskatt i Lofoten:

«Det er mange små kommuner i Lofoten, og mange sliter mye med økonomien fra før. Politikerne der må prioritere sine egne innbyggere.»

Like etter kom jeg inn på Stortinget, men med fortsatt høyreregjering kunne vi i Lofoten se langt etter et besøksbidrag. Alle SVs forslag ble stemt ned – det hadde NHO bestemt.

Dette er åtte år siden nå. Turisme er dessverre i ferd med å bli et skjellsord i Lofoten, i sterk kontrast til da de første cruiseskipene kom inn Buksnesfjorden og korpset stilte seg opp for å spille på kaia, og jeg drillet selvsagt.

Det skulle gå noen år før jeg skjønnte hvorfor turistene kom til Lofoten. Etter noen år i Oslo skulle jeg hjem på ferie. Da jeg så Lofotveggen på turen over Vestfjorden, gråt jeg. Tårene trillet. Og da Ballstad var godt synlig, hulket jeg. Det var hjem. Det var så vakkert. Jeg flyttet til Lofoten like etterpå.

Vi må ta vare på det vakre, naturen vår – så enkelt er det – for ungene våre og for Lofotens framtid. Det er en nordnorsk region med vekst – tenk det!

Så jeg er så glad i dag, så glad og lettet. Vi skal få lov til å legge bedre til rette ikke bare for turistene, men også for innbyggerne våre. For turismen har medført goder for oss som bor der, på Vestvågøy og i Lofoten for øvrig. Nå har vi mange tilbud vi ikke ville hatt uten den. Et nytt fantastisk serviceanlegg er på plass ved en av verdens vakreste strender. Ja, Hauklandstranda er kåret av Lonely Planet til Europas vakreste strand. Vi har mange restauranter å velge mellom og tre sherpatrapper som holder oss i form.

For å forhindre at lokalbefolkningen ikke lenger ser det positive, får vi i dag en lovhjemmel som gir oss mu-

ligheten til å gjøre mer, som å kloppe stier. Stien opp mot Offersøykammen ser ut som en firefelts motorvei. Nå kan vi gjøre noe med det og sørge for sanitæranlegg, parkering, en enkel ting som at søppel blir tømt, at slam tømmes, og at vi får legetjenester til alle som kommer.

Hvordan noen har ment at en liten kommune skal klare dette alene, er for meg en gåte. En lang kamp er i dag forhåpentlig over for Lofoten. Det eneste skåret i gleden min er at dette kan bli trenert av en eventuell ny høyreregjering til høsten. Det vil være en katastrofe for turistmagneten vår i nord, og jeg håper realiteten også har sunket inn hos Høyre. Lofoten trenger dette bidraget, og vi trenger det fort.

Tobias Hangaard Linge (A) [20:18:42]: Jeg må starte med å si at det er noe påfallende å høre representanten Strifeldt omtale det som skjer her på Stortinget, som hjemmesnekkeri. Jeg tenker at det sier mer om representantens tro på egne evner enn så veldig mye annet. Jeg må legge til at opposisjonens bekymringer for å betale 60 kr mer for en overnatting eller problematiseringen av et enkelt ord i lovteksten sier noe om partienes evne til å snakke om hva som faktisk er deres politiske standpunkt. De gjemmer seg bak formaliteter istedenfor å snakke om hva dette faktisk er. Jeg skulle ønske partiene kunne vært mer ærlige om at de ikke ønsker å gi dette verktøyet til alle de kommunene som faktisk ber om det.

En ting er helt sikkert, og det er at Norge er et vakkert land. Vi har flotte fjorder, ruvende fjell, moderne byer og varme bygdesamfunn. Norge har med andre ord mye å tilby for dem som ønsker en naturnær og unik ferie. De siste årene har vi sett en kraftig vekst i antallet besøkende, både norske og utenlandske. Det er veldig godt. 2024 var et rekordår med over 38 millioner overnattinger. Det er positivt. Turisme skaper arbeidsplasser, verdiskaping og liv i distriktene. Det kommer imidlertid også med en kostnad, for i mange kommuner, særlig de som er små i innbyggertall, men store i naturopplevelser, har belastningen blitt stor. Veier, toaletter, søppelhåndtering, stier og parkeringsplasser er dimensjonert for lokalbefolkningen, ikke for titusener, for ikke å snakke om hundretusener, av besøkende i sommersesongen og etter hvert også vinterhalvåret, som er blitt en viktig tid å reise på.

Det koster mye med turisme, og regningen har foreløpig havnet på innbyggernes bord. Det gir grobunn for lokal misnøye. Vi vil nødig havne i situasjoner som dem vi ser i andre land, der turister blir møtt med demonstrasjonstog, blir sprutet ned med vannpistoler eller får beskjed om å reise hjem. Derfor har vi i Arbeiderpartiet vært en sterk pådriver for å få på plass et besøksbidrag. Det er ikke et nytt eller radikalt grep. Dette møter vi hver eneste sommer når tusenvis av nordmenn reiser ned-

over til enten Italia, Frankrike eller Spania, for å nevne noen land.

Et moderat besøksbidrag på overnatting og cruise vil gi kommunene et etterlenget verktøy for å håndtere de reelle kostnadene som følger med turismen. Det handler ikke om å skremme bort turistene, det handler om å gjøre turismen bærekraftig. Det er særlig viktig i møte med klimaendringer og økt press på natur. Besøksbidraget skal brukes målrettet til bedre tilrettelegging, vedlikehold av stier, flere toaletter, turistinformasjon og styrking av nødvendig beredskap. Det er tiltak med stor betydning.

Det er viktig å understreke at besøksbidraget ikke er en ekstraskatt for hotellnæringen, slik opposisjonen hevder. Det er tvert imot en måte for å sikre at alle de som bruker tusenvis av kroner på dyr ferie i Norge, får gode og bærekraftige opplevelser. Bidraget betales av turistene, men kommer hele samfunnet til gode.

Erlend Svardal Bøe (H) [20:22:08]: Vi har hatt en stor vekst i reiselivsnæringen med særlig vekt på Lofoten og Tromsø. Det har vært veldig positivt for de regionene, for det har bidratt til aktivitet og viktige arbeidsplasser. Det er imidlertid også sånn at den veksten ikke har kommet uten utfordringer. Det er helt klart et behov for å få på plass et besøksbidrag, som også Høyre har bedt om, men vi valgte å begynne i en litt annen ende. Vi ønsket f.eks. å få på plass en cruiseavgift. Det sa regjeringen var helt umulig. I dag er det plutselig helt mulig. En cruiseavgift alene vil kunne gi Tromsø nesten 20 mill. kr, som er betydelige inntekter som vil bidra til å utvikle Tromsø som en reiselivsby og -region.

Det som er dumt, er at regjeringen har tatt ut bobil og camping. Det får konsekvenser for flere distriktskommuner som har en stor del av det. Storfjord kommune er et veldig godt eksempel. Vi ønsker også at en ser litt mer på dagsbesøkende for de kommunene som ikke nødvendigvis har overnattingsplasser, men som har ulike opplevelser og attraksjoner.

Høyre ønsker å sette i gang en forsøksordning, og det har vi fremmet et forslag om. Det var med utgangspunkt i at vi ønsket å innhente mer kunnskap og erfaring. Det er litt spesielt å høre SV og Senterpartiet i debatten her i dag, for da NRK i går ringte rundt og stilte spørsmål om hva de to partiene syntes om det, var de ifølge NRK positive til det forslaget Høyre hadde kommet med. Det er likevel helt tydelig at det har skjedd ting på tampen som ikke har bidratt til det.

Jeg skjønner at regjeringen i dag har et stort behov for å hylle seg selv og kjøre ut et voldsomt show på det i media, men dette er altså en helt annen løsning enn det regjeringen først la på bordet, og enigheten kom helt på tampen før saken skulle behandles. Det sier kanskje litt

om det politiske håndverket. Jeg håper ikke det forslaget som nå foreligger, bidrar til ytterligere utredning og mer byråkrati for kommunene når de skal dokumentere, ha dialog, ha en plan og så søke departementet.

Jeg synes det er litt bemerkelsesverdig, når jeg utfordrer statsråden med et enkelt spørsmål om definisjonen på hva særlig belastede områder er for noe, at hun ikke engang kan svare på hva kriteriene for det vil være. Det synes jeg er litt oppsiktsvekkende. Jeg mener at de kommunene som nå kan få besøksbidrag, burde få en avklaring av nettopp det, sånn at en ikke skaper falske forhåpninger ute i kommunene og hos dem som ønsker å få på plass dette besøksbidraget.

Helt til slutt: Jeg er glad for at Høyre fikk gjennom cruiseavgiften, selv om det var «helt umulig». Jeg synes det er synd at en ikke har med bobil og camping. Vi var positive til å sette i gang en forsøksordning i Tromsø-regionen og Lofoten-kommunene, for det er to regioner som har stort behov for det. Jeg håper at en nå kommer i gang og sørger for å få et besøksbidrag som bidrar til å gjøre noe med infrastrukturen, og med de grelle eksemplene på turisme vi har sett rundt om i landet vårt.

Alfred Jens Bjørlo (V) [20:25:18]: Det er fascinerende å høre Arbeidarpartiet sitt sjølvskryt av den prosessen ein har hatt. La meg berre kjapt oppsummere historia dei siste fire åra. Fyrst kom denne regjeringa til makta på ei regjeringserklæring, Hurdalsplattforma, der det stod at ein skulle køyre i gang forsøk med lokale besøksbidrag. Så sette ein ned eit reisemålsutval – breitt samansett, svær prosess – som tilrådde innkrevjing av ei nasjonal avgift ved innreise til landet, som alle som kom, skulle betale. Dei frårådde innføring av ein hotellskatt. Departementet gjekk så inn i sitt løynderom og kom ut igjen ved siste moglege frist, nesten fire år etter at prosessen begynte, med ei tilråding til Stortinget som ikkje er det som står i Hurdalserklæringa, ikkje er det som var tilrådd frå reisemålsutvalet, ikkje å innføre ei avgift på cruise, men å innføre ein hotellskatt som ein er oppteken av å presisere ikkje er ein hotellskatt, men ei overnattingsavgift. Det er visst noko heilt anna, men det får nokon andre enn eg forklare forskjellen på.

Uansett: Det viktige å ha med seg er at det som kjem til å gje effekt, det som er viktig, og det som går rett på og er med og tar på alvor dei problema som ein med rette har skrike ut om i Lofoten, i Tromsø og andre plassar, er det framlegget som Venstre har vore med på å arbeide fram, nemleg at vi innfører ein cruiseskatt, ei cruiseavgift i Noreg. Det går direkte på den delen av reiselivet som verkeleg skapar stort press på ein del destinasjonar, der ein ikkje betaler for overnatting i Noreg i dag, og der det verkeleg er ein ein-til-ein-samanheng mellom å illegge avgifta og utfordringane det gjev.

Kva er det elles som er utfordringane i ein region som Lofoten eksempelvis, viss ein spør dei? Jo, det er kombinasjonen og det samla trykket av cruise, av dags-besøkande, av bubilar og av villcamping. Det er det som er utfordringa til desse destinasjonane. Det er veldig få av dei som påpeikar at det er hotella i Lofoten som skapar problem for dei som bur der – eller la meg seie overnattingsplassane, sidan det tydelegvis ikkje er ein hotellskatt, men ei overnattingsavgift.

Det er ei overnattingsavgift som no kjem, og den trefter ikkje dagsbesøkande, ikkje bubilar, ikkje villcamparar, ikkje det som er det reelle problemet på desse destinasjonane, og dermed er vi like langt. For det er òg interessant: Kvar er overvekta av hotellovernattingar i Noreg? Jo, det er i dei største byane. Det er kommunar som Ullensaker, med alle flyplasshotella. Det er ikkje ein kommune som Moskenes, som knapt har ein einaste overnattingsplass, som skal betale avgifter på dette.

Venstre er glad for cruiseavgifta, men resten må løy-sast på ein annan måte.

Rune Støstad (A) [20:28:38]: Nei, dette lovforslaget og dette besøksbidraget løser ikke alt, og flere representanter her har nå vært på talerstolen og pekt på alt det ikke løser. Likevel er det en veldig god start. Vi er i gang med et besøksbidrag som vil løse store utfordringer i mange kommuner, og det å problematisere hva det ikke løser, blir ganske dårlig bruk av tid.

Jeg hører representanten Svardal Bøe sier at Høyre har fått igjennom en cruiseavgift. Det er interessant å høre fra en som ikke sitter i komiteen, og som ikke har deltatt i de prosessene som har pågått. Det begynte vi å jobbe med fra Arbeiderpartiets side allerede da saken kom til Stortinget, for statsråden har hele veien vært tydelig på at cruiseavgift skal med, og vi visste at det var regjeringens ønske. Vi tok det på alvor fordi det var mange innspill i høringsprosessen her på Stortinget som sa det samme, og de andre partiene sa også det samme. Derfor tok vi i Arbeiderpartiet tak i det og gjorde et stort arbeid for å få det på plass. At Høyre har fått det igjennom, forstår jeg ikke helt hvordan representanten Svardal Bøe kan si.

Jeg har også lyst til å rette en kommentar til det saksordføreren sier, for han spør: Hva står i loven, hva står i forarbeidene her? Da spør jeg tilbake: Har saksordføreren egentlig lest lovproposisjonen? Der er jo loven beskrevet. Så er det gjort noen justeringer fram til i dag, og det er jo helt vanlig. Hvis en lovgivende forsamling ikke kan gjøre justeringer på et lovforslag, hvem er det da som kan gjøre det? Det å kalle det «hjemmesnekret» synes jeg også er respektløst overfor et meget dyktig embetsverk, og jeg synes ikke en saksordfører skal omtale vårt embetsverk på den måten.

Det ble også sagt at saken ikke er utredet. Selvfølgelig er saken utredet. Det meste av det som nå legges fram gjennom det løse forslaget, er godt utredet, og det er viktig å fastslå det fra denne talerstolen.

Videre blir det problematisert hva som er «særlig stor belastning». Det er jo da opp til kommunene å vurdere. Det er opp til kommunene nå å se på om de synes de har stor belastning, et stort turistpress, og det blir opp til dem å lage en plan og dokumentere det. Det har jeg stor tiltro til at kommunene selv skal klare å gjøre.

Mona Fagerås (SV) [20:31:53]: Jeg legger merke til at Høyres Svardal Bøe prøver å lage storm i et vann-glass. Da NRK ringte meg i går om Høyre-forslaget, svarte jeg at det var kritisk å finne en løsning for flere turist-regioner i Norge, og at hvis dette var det eneste kompromisset – det eneste kompromisset – som kunne få flertall, skulle vi i SV stemme for.

Poenget mitt var bare at vi måtte finne en løsning. Det er kritikkverdig at komiteen ikke var ferdig da de avga saken. Det satt flere regioner som har ventet på denne løsningen i mange, mange, mange år, og ikke visste sin arme råd. Jeg uttalte til Lofotposten etter at komiteen hadde avgitt saken, at jeg var forvilt og lei meg. Det var vi mange i Lofoten som var.

Hvis dette hadde vært det eneste forslaget som kunne ha fått et flertall, skulle jeg stemt for det, men nå har vi fått et mye, mye bedre forslag – en lovhjemmel som gjør at vi kan få dette på plass fort. Vi trenger å få det på plass fort. Som jeg sa, har vi ventet i mange, mange, mange år.

Jeg håper at Høyre legger merke til at Høyres ordførere i Lofoten – fem av seks ordførere har de i Lofoten – er strålende fornøyd med det Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet leverer på, og at Høyre ikke har kunnet levert i like stor grad.

Så til Venstre: De sier at hotellgjester og Airbnb-gjester ikke bruker naturen, at de ikke skader seg og trenger legevakt. Det blir for meg helt håpløst, for det trenger de vitterlig.

Statsråd Cecilie Myrseth [20:34:25]: Denne saken handler jo ikke om å hylle seg selv. Det handler om å hedre alle som har jobbet for dette så lenge, at de endelig får en løsning. Det er det som gjør at man er så glad for at man har fått et slikt flertall i denne sak, som gjør at vi får et historisk vedtak.

Så er det selvfølgelig sånn at når man er en mindretallsregjering, er det et sjansespill å legge fram et lovfor-slag uten å vite om den loven har et flertall. Da kan man selvfølgelig velge å bare la være, men regjeringen mente at denne saken er for viktig til ikke å prøve å få til løsninger. Derfor har vi hele tiden vært veldig tydelige på at vi er villige til å kompromisse, til å gå i dialog, til å finne løsninger,

ger, gode løsninger, som vi nå har funnet. Jeg merker meg at høyresiden nå er mest opptatt av å problematisere, til og med helt vanlige ting, som å gjøre justeringer på lovfor-slag i Stortinget, som om det skulle vært et problem. Det er jo derfor man sitter i denne salen – for å vedta lover i lovgivende forsamling. Så det er utrolig viktig.

Representanten Svardal Bøe prøver å vise til at jeg som statsråd ikke kan svare på spørsmål. Det ville vært veldig rart å skulle stå her og utbrodere ulike kriterier for et vedtak som Stortinget ennå ikke har fattet. Men når Stortinget fatter sine vedtak og sender saken til regjering, skal vi følge det opp. Vi skal følge opp de vedtakene som fattes her, også de begrensningene som flertallet, både gjennom forskrift og gjennom veiledere, nå legger på hvordan vi skal få dette til. Det skal vi gjøre for at det skal være enkelt for kommunene å forholde seg til dette lovverket.

Det har vært viktig for oss hele veien: Når vi har sett på ulike modeller, har det vært viktig at det skal være enkelt – både for kommunene, for næringen, for turistene – å forstå hvordan denne ordningen skal være. Derfor ble det på overnatting vi valgte å gjøre det. Alle de andre forslagene som her tas opp, har jo vært vurdert, også i dialog med de berørte områdene og regionene.

Jeg mener at det å legge inn en dagsavgift ikke er et bra forslag, for det å ta inngangsbillett i områder som har mye natur, og som er store i utstrekning, mener jeg ikke er riktig. Jeg mener at det fremdeles skal være mulig å campe rundt omkring i våre frie natur uten at en skal ta betalt for det. Vi har allemannsretten, som vi alle hegner veldig om, og det håper jeg at vi også skal gjøre framover.

Dette forslaget er godt utredet. Det som ikke er utredet, er det som handler om cruisevirksomhet, og derfor skal vi selvfølgelig gjøre den jobben. Det er rart at man her trekker fram enigheten alle sammen har når det gjelder cruisevirksomhet, men ikke når det gjelder det som faktisk er utredet. Men vi skal nå gjøre jobben, og jeg gleder meg til man kan ta inn det første besøksbidraget.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [20:37:44]: Jeg har også lyst til å avlegge Høyre en liten visitt – og om det er et råd eller hva det er, får jo Høyre vurdere. Generelt, hvis man ønsker å få gjennomslag, tror jeg man skal prøve å forhandle direkte med partiene og representantene, og ikke via NRK, for det er det som har vært prosessen fra Høyre i denne saken, og da får man ikke flertall.

Det har vært fullt mulig for både Høyre og Framskrittspartiet – og Venstre, for den del – hele veien å signalisere at de vil snakke om dette, med utgangspunkt i det forslaget som har foreligget fra regjeringen. I stedet har man – det er i hvert fall mitt inntrykk, og det er jo

også synlig i innstillingen – kategorisk avvist denne modellen og heller fremmet andre forslag, som i praksis vil le ha gitt nye utredninger og fortsatt usikkerhet. Vi kan altså ikke alltid i denne stortingssalen ende opp med å fatte vedtak som fører til en evig loop av utredninger. Noen ganger er man nødt til å skjære igjennom og si at nok er nok, dette er forslaget, og nå må vi komme i gang. Nei, det er ikke perfekt, men det er faktisk veldig sjelden at vi vedtar perfekt politikk i denne salen. Det er den beste løsningen vi har, og den kommer til å funke, og sluttresultatet har blitt godt.

Det er en grunnleggende misforståelse at dette besøksbidraget kommer til å løse alle utfordringer med reiselivsbelastning. Selvfølgelig kommer det ikke til å gjøre det. Og selvfølgelig, som jeg også var inne på i mitt første innlegg, har reiselivet ulik form for belastning på ulike steder, men det må reguleres på annet vis, bl.a. gjennom parkeringsregler, der vi også har et forslag som vi nå får flertall for i denne saken.

Vi kan heller ikke, fra Stortingets side, lage en detaljert sjekkliste på hva det er som vil utgjøre særlig stor belastning. Selvsagt kan vi ikke det. Det kommer til å være ulikt mellom de ulike kommunene, som har vidt forskjellig og ulik type turisme og ulike lokale forhold.

La nå denne loven få virke, og så skal den evalueres. Så får vi gjøre opp status da, både på lovens formål og på innretningen av den – med planen, som kommunene skal lage, men også hva pengene brukes til. Så får vi se hvordan det har gått etter tre år, og så får vi heller komme tilbake til det da, men nå må denne saken få ro. Vi må komme i gang, og så får vi se.

Erling Sande (Sp) [20:40:35]: Det var innlegget fra Høgres representant, Svoldal Bøe, som fekk meg og til å ta ordet. Det framstår altså meir og meir uklart kva Høgre eigentleg ser føre seg i denne saka. Eit eksempel som er nemnt frå denne talarstolen, er at han blei skuffa over at bubil og camping var tekne ut av paragrafen. Då begynner eg verkeleg å lure. For det fyrste var ikkje dette ein paragraf Høgre hadde tenkt å stemme for i det heile teke. Når ein har skjerma campingvogner, campingbilar og fritidsbåtar som eksempel, er det nettopp fordi ein ikkje skal ramme dei som parkerer inne på ein parkeringsplass, men at ein slepp avgifter om ein står langs vegen. Det er ei klok innretning på forslaget slik det ligg no. Det framstår fullstendig uklart korleis Høgre har tenkt at dette bidraget skal krevjast inn etter deira modell. Korleis skal ein krevje inn desse pengane? Kva heimlar ønskjer ein å få for å krevje inn desse pengane?

Eg trur vi må vere ærlege. Sanninga her er at Høgre ikkje har vore villig til å lytte til sine folk lokalt. Det såg vi uttrykt i går då vi såg jublande ordførarar frå Høgre som var fornøgde med at det blei gjeve nokre verktøy

no. Om dette skulle vere så dumt som representanten Svoldal Bøe antydgar, kvifor er då Høgre sine folk lokalt tilhengjarar av desse verktøya? Kva er det som gjer at dei då ønskjer nettopp desse verktøya på sin plass, som utvilsamt har stor belastning knytt til reiselivet?

Det er slik som representanten Støstad seier: Dette forslaget fangar ikkje opp alt. Om Høgre eksempelvis ønskjer å nå nokon av fricamparane, kan dei då sjå på eit av forslaga som ligg i saka, forslag nr. 3, som handlar om parkeringsreglementet. Det kan godt hende parkeringsreglementet ikkje er godt nok for å vere med og krevje inn bidrag i dag. Då kan vi jo endre det. Eg er strengt teke ganske overraska over at Høgre ikkje ser ut til å slutte seg til det eingong.

Erlend Svoldal Bøe (H) [20:43:20]: Nå var jeg nevnt så mange ganger at jeg nesten måtte gå opp igjen.

Når vi problematiserer det med særlig stor belastning, som representanten Støstad for så vidt avklarte litt i sitt innlegg, er det fordi vi er opptatt av hva det faktisk innebærer. Det er en del kommuner som faktisk lurar på om de kommer inn under den nye ordningen som nå foreslås. Når det er kommuner som lurar på om de vil bli omfattet av det lovforslaget som i dag blir vedtatt, er det helt legitimt å utfordre på hva det vil innebære.

Det jeg har vært opptatt av, er å prøve å finne en løsning også for min landsdel, som stortingsrepresentant fra Troms. Vi kan godt være enige eller uenige om en forsøksordning – det er helt greit – men vi mente at vi ville begynne med en forsøksordning som rammer både Lofoten og Tromsø, nettopp for å innhente mer kunnskap og erfaring. Så kunne vi gjøre justeringer og utvidelser av det etter hvert. Jeg skal være helt ærlig: Jeg har ikke vært så bekymret for Tromsø-regionen, for jeg tror Tromsø-regionen hadde kommet godt ut av dette uansett hva slags forslag som hadde gått igjennom. En ville f.eks. ha fått en cruiseavgift, som nå vil bidra til nesten 20 mill. kr mer i inntekt, og en ville i tillegg kunne hatt flere ulike forsøk for å teste ut det.

Det er også helt legitimt at vi tar opp det med bobil og camping. Det bør egentlig Senterpartiet være litt opptatt av, siden det er flere distriktsordførere, f.eks. i Storfjord, som nå mister et selvstendig grunnlag til å få inn de inntektene. Vi får håpe at en i Tromsø-regionen også deler på noen av de inntektene, sånn at kommunene rundt også får noe ut av dette.

Jeg er helt enig med representanten Støstad. Nei, dette vil ikke løse alt, men det handler om i hvilken ende vi ønsker å starte det forsøket som vi hadde og la opp til. Det at en har fått en cruiseavgift, er veldig bra, for det omfatter også den turismen som er der. Det er bra at en kommer i gang, men det må være rom for å problematisere noe av det som ligger i forslaget.

Jeg skal ikke bruke mer tid på å gå inn på den NRK-artikkelen, men det blir litt bekreftet her – en var villig til å stemme for et forslag før en satte i gang forhandlinger i løpet av gårdsdagen. At vi påpeker det – at en så at det var noen som ønsket å støtte vårt forslag – synes jeg bare er bra. Det ville gitt en løsning til Tromsø-regionen. Det ville gitt en løsning til kommunene i Lofoten. Høyre er for et besøksbidrag, men dette handler om hva slags innretning vi ønsker. Vi ønsker en annen innretning enn utgangspunktet i forslaget som regjeringen la opp til.

Presidenten [20:46:06]: Representanten Alfred Jens Bjørlo har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Alfred Jens Bjørlo (V) [20:46:13]: Debatten går mot slutten, men eg har ein mistanke om at dette ikkje er siste gongen vi diskuterer dette temaet på Stortingets talarstol. Representanten Kaski slo fast at nok er nok – ikkje fleire utgreiingar, no må vi kome i gang. Samtidig seier statsråden at når det gjeld cruiseavgift, som Stortinget har vedteke, så har ikkje det blitt greidd ut, det må ein no gå i gang og greie ut i departementet. Men samtidig seier departementet blankt nei til å greie ut det regjeringa sjølv sa i si eiga regjeringserklæring, nemlig lokale modellar som også inkluderer dagsbesøksbidrag, bubilar og villcampingar. Så min spådom er at det kjem til å bli nye rundar. Eg håpar at statsråden iallfall kan stadfeste, når ho no skal ha ordet, at den utgreiinga om cruiseverksemd vil gå så raskt at ei cruiseavgift kan kome på plass i Noreg neste sommar.

Statsråd Cecilie Myrseth [20:47:26]: Det er vel åpenbart at man må utrede dette med cruiseavgift, for man vet ikke hvordan innretningen skal være – det har ikke vært gjort. Det er grunnen til at vi ikke kunne legge det inn i loven da vi la den fram. Men vi mente det hastet såpass mye å få det på plass at vi la den fram og sa at det skulle komme en del 2, som skal omhandle cruisevirksomhet. Den utredningen skal gjøres, og vi skal gjøre dette så raskt som overhodet mulig, men det skal selvfølgelig være innenfor forsvarlige rammer, det tror jeg også er viktig.

Jeg synes det er litt utfordrende å skulle svare. På den ene siden er ikke ting godt nok utredet, og så er det, på den andre siden, nesten et problem at man skal utrede. Det jeg kan garantere, er at vi kommer til å jobbe så raskt som overhodet mulig for å få på plass dette, og det skal komme sammen, ut fra det som Stortinget gir oss beskjed om når man voterer over saken, som sikkert blir i morgen.

Om piloter: Jo, det har vært gjort vurderinger av det vi hadde i Hurdalsplattformen. Det ble gjort vurderinger ut fra veldig mange ulike modeller som ble lagt på bor-

det. Ikke minst fra mange av regionene, enten det var Lofoten eller Troms eller verdensarvfjordene, kom man med ulike modeller. Det var viktig å få én type modell, som skulle være frivillig å innføre for dem som ønsket det. Da viste det seg at skulle man få dette på plass med en ordning som var kjent, var overnatting – og det er ikke bare hotell, det handler om Airbnb, om hytter, om rorbuer, det handler om mye, mye mer enn hotell, selv om man prøver å framstille det som om det er det – veien å gå. Hadde det vært mulig å bare innføre piloter på den måten som man hadde et ønske om, hadde vi gjort det.

Derfor er det litt spesielt at man sier at Høyre har hatt et forslag som ville gjort det mulig for f.eks. Tromsø å bare innføre dette om det ble vedtatt. Det stemmer ikke. Det man ber om, er at regjeringen skal gjøre utredninger og gå i dialog for å finne løsninger på dette. Hvordan skal en dagsavgift egentlig se ut? Det sier man ingenting om. Skal det være en veiavgift som en må betale når en kjører inn i et område, slik at en må gjøre avtaler med de ulike landene som skal kreve inn dette? Skal det være en inngangsbillett når en kommer til f.eks. Storfjord, Lyngen, Tromsø eller Moskenes? Det mener jeg er en dårlig idé. Det er ganske mye som er uklart med forslaget fra Høyre. Det er viktig å legge til at det også var uten overnatting. Da skulle man altså unnta både hoteller som ikke tjener dårlig, f.eks. i Tromsø, og Airbnb, for idet man stemmer imot loven i seg selv, kan man heller ikke ha en forsøksordning etter denne loven.

Men flertallet i salen er kloke. Det er jeg veldig glad for på vegne av alle dem som har jobbet år etter år, som ikke var på høringen som komiteen hadde, men som overalt har gitt uttrykk for at dette haster. Nå kommer det på plass, og vi skal gjøre alt vi kan for at det skal være enkelt for kommunene å ta det i bruk.

Tom Einar Karlsen (A) [20:50:46]: Ja, det er lov å problematisere. Noen ganger er det til og med nyttig, fordi det kan bidra til å avklare saker og standpunkter. Men når Høyre problematiserer i denne saken, opplever ikke jeg at man gjør det for å opplyse. Snarere opplever jeg at man gjør det i et forsøk på å gjøre jakten på det perfekte til det godes verste fiende, for å fortsette lenger på en sak som vi trenger en løsning på nå.

I likhet med representanten Erlend Svandal Bø er jeg opptatt av hvordan de vedtakene som vi skal gjøre nå snart, vil slå ut i vårt felles hjemfylke, Troms. Da kan jo jeg gjøre samme problematiseringsøvelsen som Svandal Bø gjør med regjeringens forslag, og så kan jeg spørre: På hvilken måte løser Høyres forslag de utfordringene vi har i Troms? Jeg ser at Høyre vil ha et pilotprosjekt i Tromsø-regionen, og jeg ser at man er opptatt av dagsbesøkende bobiler og villcampere. Hva da med Senja? I

går var jeg på Finnsnes og snakket med et ungt par som er i ferd med å stifte bo på utsiden av Senja. Da de ble spurt om hvor lang tid de brukte fra Finnsnes til Senja, svarte de kjapt at det går ca. 1 time – eller 1 time og 20 minutter i bobilsesongen. Hvordan løser Høyres forslag utfordringene de har på Senja?

Eller hva med Harstad? Her om dagen var overskriften i min lokalavis, Harstad Tidende: «Her tramper turistene over sprekkeferdig bru: – i verste fall må vi stenge stien.» Det dreier seg om stien langs sjøen. Det er tiltak som en velforening i Harstad har dratt i gang for å lage en pent opparbeidet sti for byens befolkning som de kan lufte seg på, og de har laget noen flotte trebruer, slik at en skal komme seg over de verste steinurene og ikke ramle. Nå er belastningen på stien så stor at de har et vedlikeholdsbehov som begynner å nærme seg en million. De har greid å samle inn 200 000 kr selv, og så håper de å få en halv million fra Sparebankstiftelsen. Da er det 300 000 kr igjen som de må dekke. Hvordan løser Høyres forslag utfordringene i Harstad?

Så skjønner jeg at med en gang jeg har sagt dette, kommer jeg til å bli møtt med at jeg gir falske forhåpninger, fordi jeg ikke er i stand til å svare 110 pst. her fra denne talerstolen på hva «særlig stor belastning» betyr. Vel vel, mulig det er falske forhåpninger, men det jeg kan konstatere, er at med Høyres forslag i dag er det i hvert fall ingen håp for de stedene som jeg nå nevnte.

At vi nå endelig kommer videre i denne saken, er jeg veldig glad for. Det tror jeg er veldig bra for mitt hjemfylke, Troms, og for mange andre steder her i landet.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [20:53:38]: Jeg har full forståelse for gleden til Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Rødt. I dag får de flertall for å innføre en ny avgift, så det er forståelig nok en gledens dag. Samtlige partier som står bak forslag nr. 12, har vært her oppe og sagt at loven er ikke helt god ennå, men det er et skritt i riktig retning. Så vi er ikke i mål, men det er veldig viktig at den vedtas.

Regjeringen leverte en proposisjon til Stortinget som ikke ville få flertall i Stortinget. Da mener Fremskrittspartiet at det beste er at vi sender hele saken tilbake til regjeringen for å få den bedre gjennomarbeidet. Og til representanten Karlsen fra Arbeiderpartiet: Dette lovforslaget løser ikke utfordringene med bobilturismen på Senja – overhodet ikke. Hele proposisjonen bærer preg av hastverk og av at man må levere en proposisjon til Stortinget før sesjonsslutt. Det var det også høringspartene sa i den muntlige høringen, og samtlige høringsparter, unntatt KS og Fellesforbundet, ba om at proposisjonen ble sendt tilbake til regjeringen.

Turistnæringen skaper arbeidsplasser. Turistnæringen skaper skatteinntekter. Turistnæringen skaper nye

flydestinasjoner. Da er det merkelig at Arbeiderpartistyrte Tromsø må ha en turistskatt for å bedre kommunøkonomien. Dette burde vært returnert tilbake til regjeringen.

Og ut fra replikkvekslingen: Dersom innbyggerne i Nord-Norge skal ha helsetjenester ved sitt universitetssykehus og er nødt til å ta inn på et hotell som ikke er sykehotellet, så må man betale turistskatt. Det er kanskje et forsøk fra Arbeiderpartiet på å ta ned de økende helsekøene. Det framgår heller ikke av det løse lovforslaget hvordan innkvartering i forbindelse med arbeid skal kunne unntas. Dersom du innlosjeres på Scandic: turistskatt. Innlosjering mot vederlag: turistskatt. Den største utfordringen i Lofoten er vel den uregulerte bobilturismen, som dette lovforslaget ikke treffer.

Støstad nevnte embetsverket, og at vi hadde et veldig dyktig embetsverk. Er det regjeringen eller er det Stortinget som har levert et løst forslag i denne saken? Jeg lurer på hva slags embetsverk han henviser til. Det er forskjell på å fremme forslag i en komitébehandling og å levere et komplett lovforslag som et løst forslag i Stortinget etter at komiteen har avgitt sin innstilling.

Presidenten [20:56:38]: Representanten Mona Fagerås har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Mona Fagerås (SV) [20:56:46]: Høyres løsning var en løsning som ville ta tid, en løsning på lang sikt. Hvis representanten ikke klarte å lese hvor kritisk jeg var til den løsningen i NRK-artikkelen, tror jeg kanskje han må ta et intensivkurs i lesing. Når NRK ringer, sier ikke jeg til dem at SV er i forhandlinger – da tror jeg at jeg vil ha fått mye juling internt.

Til Fremskrittspartiets representant: Jeg tror kanskje han skal ta en telefon til varaordføreren sin i Vestvågøy. Det tror jeg hadde vært lurt i denne sakens anledning.

Etter denne debatten sitter jeg egentlig igjen med det jeg avsluttet hovedinnlegget mitt med: Jeg er livredd for at en ny høyreregjering til høsten skal trenere dette. Det vil være en katastrofe for turistmagneten Lofoten i nord, og jeg håper at realitetene har sunket inn også for høyresiden. Lofoten trenger dette bidraget, og vi trenger det fort.

Sveinung Stensland (H) [20:58:03]: Først av alt vil jeg gi en takk til representanten Kaski for gode råd om hvordan vi får flertall på Stortinget. Jeg lever i den villfarelsen at de diskusjonene jeg hadde hatt med en del partier her i en del uker, også kanskje innebar en enighet. Om en leser innstillingen og merknadene, ser en at det var noe der. Det var en ganske bisarr opptreden vi hadde med representanten Sande og statsråden, som raljerte over forslaget til Venstre og Høyre som bygde på det forslaget som Sandes eget parti la inn i innstillingen.

gen på avgivelsesmøtet, og som vi gikk inn i. Det er altså mye moro for oss som har vært inne i og levd med denne saken.

Representanten Støstad har helt rett: Det var Arbeiderpartiet som leverte merknader og lovtekst om cruisevirksomhet, men fra utsiden så det ut som om det med cruise var umulig, for det var det som ble sagt i debatten. Jeg har ikke for vane å sitte og fortelle folk hvem som har lagt inn hva i komitémøter, for så vidt jeg vet, er det noe som tilhører komitérommet. Her har det imidlertid blitt sagt så mye rart at jeg fant det naturlig å ta det opp.

Det er mange henvisninger til Høyre her. Representanten Svardal Bøe har jobbet godt med denne saken og tydelig skapt mye engasjement. I mitt hovedinnlegg sa jeg ikke noe galt om lovforslaget som var kommet. Jeg har ikke noe problem med at det kom i form av et løst forslag, jeg har til og med gratulert statsråden i dag for at hun endelig fikk landet dette. Samtidig er det et problem for Høyre her: Vi er uenige i overnattingsavgiften. Det har vi vært tydelige på, og vi har sagt at vi vil ha cruiseavgift først. Vi er også uenige med statsråden når det gjelder piloter, for vi mener at det kunne ha vært prøvd ut. Det er vi helt uenige om.

Når jeg nå først holder på med denne korrekseren min, til representanten Bjørlo: Det var regjeringen Solberg som satte ned reisemålsutvalget i 2021, og det var Trine Skei Grande som ledet det, så det var ikke helt tomt i skuffen da det kom.

Jeg tok opp noe som var viktig, og som er et problem med det som nå blir vedtatt. Sande sier at kommunenes særskilte utfordringer gjelder en liten håndfull, at det er noen veldig få kommuner dette gjelder. Samtidig sier representanten Støstad at det er opp til kommunene selv å vurdere om de har en særlig stor belastning, og hans partifelle Linge sier at dette er et verktøy som de kommunene som ber om det, skal få. Da har ikke flertallet sagt noe om hva som ligger i «særlig stor belastning» for kommunene.

Jeg har i dag fått en telefon fra gruppelederen i Stavanger Høyre, som lurte på om dette er noe som kommer til anvendelse i Stavanger. Jeg svarte at jeg ikke vet, men at debatten i dag kanskje viser om Stavanger har særskilt stor turistbelastning.

Til representanten Karlsen fra Harstad, som jeg kjenner godt: Jeg er rimelig sikker på at Harstad ikke har en særskilt stor turistbelastning. I så fall vil det gjelde et stort kobbelt med kommuner. Det må faktisk lovgiveren si noe om, og det har ikke vært tydelig fra salen i dag. Det kommer til å bli en sak i fortsettelsen – tro meg.

Presidenten [21:01:02]: Representanten Rune Støstad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til inntil 1 minutt.

Rune Støstad (A) [21:01:14]: Jeg har en kommentar til saksordføreren: Nei, vi innfører ingen avgift, vi gir kommunene en mulighet til å innføre en ordning der kommunen selv må legge fram en plan, en plan som må vise at kommunen har stort turistpress. Hastverk? Nei, det er ikke hastverksarbeid. Dette er en sak som er godt utredet, og det vet saksordføreren, som har lest proposisjonen, godt. Derimot haster saken, fordi kommunene som besøkte Stortinget i går, har ventet i årevis på å få en mulighet til å løse de store problemene. Så ja, saken haster, og vi gir dem muligheten.

Det er ingen som har sagt at loven ikke er god. Loven er god, men den løser ikke alt som blir problematisert her i salen.

I dag er det en stor dag for alle kommuner som venter på denne muligheten. Det er ikke sikkert det er veldig mange, men de som har utfordringen, får nå muligheten.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [21:02:33]: I og med at representanten Støstad ikke ville svare på mitt spørsmål om hvem som hadde laget og lagt fram det løse forslaget, tolker jeg det dithen at det er embetsverket i regjeringen som har laget forslaget.

Statsråden forsøkte seg litt i replikkvekslingen på en belæring om at man må utrede ting før man vedtar det. I dag behandles det – senere skal den vedtas – en cruiseavgift som faktisk ikke er utredet. Samtlige partier som står bak forslag nr. 12, har vært her oppe flere ganger. Det er et skritt i riktig retning, men jeg vil si det er halvveis.

Så til representanten Mona Fagerås: Ja, lokalpolitikere ønsker mer skatt. Det er også enkelte som ønsker mer eiendomsskatt. Det er ikke dermed sagt at vi ønsker å gi dem det. Min sympati ligger mest hos de næringsdrivende, de gründerne som hver dag prøver å skape arbeidsplasser og prøver å tjene til livets opphold. Da er det ikke skatt og avgift de ber mest om.

I høringen hadde vi veldig mange fra næringslivet som pekte på proposisjonen, og at den var for dårlig, den måtte sendes tilbake til regjeringen og gjennomarbeides bedre. De pekte på reiselivsutvalget, og de pekte på NOU-en – hvorfor fulgte ikke regjeringen anbefalingene fra reiselivsutvalget?

Det nevnes her at vi i tillegg må se på parkeringsreglementet. Det er faktisk – med all respekt å melde – en halvveis jobb som er gjort. Nå skal ting sendes ut, nå skal ting prøves ut, og så skal det evalueres, men det er faktisk private gründerne og de som prøver å tjene til livets opphold, man skal teste det ut på.

Presidenten [21:04:59]: Representanten Erling Sande har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Erling Sande (Sp) [21:05:08]: Kort til representanten Stensland: Dette er ikkje eit generelt verktøy for kommunane i Noreg til å hente inntekter etter eige skjøn. Heile den innstramminga som vi har gjort, er meint å presisere og avgrense og vise at dette er eit verktøy. Besøksbidrag på overnatting er eit verktøy til dei kommunane, og ganske få kommunane, som har særskilt store belastningar knytte til reiseverksemd. Då er det ikkje Stavanger vi tenkjer på, vi snakkar om nokre ganske få område i landet. Skulle Høyre vere redd for at kommunane trur dei har ei stor belastning, men ikkje har det, skal altså departementet godkjenne planen til kommunane etter kriteria i lova. Det er altså ikkje opp til kommunane åleine å vurdere om dei har ei stor belastning knytt til reiseliv.

Presidenten [21:05:13]: Representanten Kari Elisabeth Kaski har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [21:06:09]: Tre ting:

Jeg kan slutte meg til det som representanten Sande her sier. Dette er ikke et generelt verktøy for kommunene til å øke sine inntekter. Til det har vi andre saker til behandling akkurat nå, bl.a. kommuneproposisjonen, der man kan fremme forslag om å øke inntektene til kommunene. Det vil for øvrig være lurt. Men denne saken dreier seg ikke om det.

Så, til Høyre: Det er mulig det har vært en underlig prosess for Høyre, men det var altså ikke noe flertall i innstillingen som ble avgitt. Høyre hadde ikke flertall. Nå har vi ordnet et flertall for å få vedtatt dette besøksbidraget, og det er godt. Det er et godt flertall og et godt lovforslag som blir vedtatt her i dag.

Og så, for ordens skyld, så det ikke foreligger misforståelser etter saksordførers innlegg: Selvsagt har det kompetente embetsverket bidratt inn på bestilling fra parlamentarikerne som har forhandlet. Det er vanlig når Stortinget forhandler og behandler saker, og godt er det.

Presidenten [21:06:44]: Representanten Sveinung Stensland har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sveinung Stensland (H) [21:07:20]: Til representanten Kaski: Det var jo en tilråding som alle partiene sto bak, med et etablert flertall for cruiseavgift, noe vi alle er fornøyd med. Men jeg ble faktisk enda mer forvirret av Sande, for nå sier han igjen at dette gjelder veldig få kommuner, en liten håndfull, og hvis vi er be-

kymret, skal departementet stramme inn. Det skal de passe på. Samtidig har fortsatt Støstad og Linge sagt at dette er et verktøy som de kommunene som vil, kan bruke; det er opp til kommunene selv.

Det er faktisk veldig viktig. Vi etablerer nå et nytt lovverk som gir kommunene et verktøy til å hente inn et bidrag fra næringsdrivende og andre som driver med overnattingsvirksomhet, uten at det står noen plass i merknads form, noen plass i proposisjonen, noen plass – det står ingen plass – annet enn det som blir sagt akkurat her og nå. Det er de eneste forarbeidene vi har til å tolke den loven. Det er nå et faktum.

Presidenten [21:08:14]: Representanten Erlend Svardal Bøe har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Erlend Svardal Bøe (H) [21:08:29]: Innlegget til representanten Sande viser jo egentlig hvorfor det er et problem å ikke få tydelige avklaringer, for her blir det sagt i salen at «særlig stor belastning» er det kommunene selv som skal bestemme hva skal være, og så kommer det samtidig fra representanten Sande at det bare skal gjelde noen få kommuner. Det viser jo hva som er utfordringene når en får et forslag så sent, på tampen, at det skaper usikkerhet for kommunene. Også jeg har fått flere telefoner fra kommuner som lurte på om de kan være en del av den ordningen som nå blir lagt fram. Det viser og illustrerer egentlig bare det som var litt av vårt poeng i stad, at her har en ikke tydelige kriterier for hva dette skal gjelde. Skal det da være sånn at kommunene skal bestemme det, som Arbeiderpartiet sier, eller er det, som Senterpartiet sier, bare noen få kommuner som skal avgjøre dette? Her må en bestemme seg, for dette er viktig for de kommunene det eventuelt gjelder. Jeg ser fram til en eventuell presisering fra Arbeiderpartiet på akkurat det.

Presidenten [21:08:14]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 19.

Sak nr. 20 [21:09:35]

Referat

Presidenten [21:09:33]: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

